

CCCB08
MEMÒRIA

CCCB08

MEMÒRIA

CCCB
Montalegre, 5 / 08001
T. 933 064 100 / www.cccb.org

ÍNDEX

4	Exposicions
6	Apartheid. El mirall sud-africà
7	En Transició
8	Las mujeres que no conocemos
9	Post-it City. Ciutats ocasionals
10	Magnum. 10 seqüències
11	J. G. Ballard. Autòpsia del nou mil·lenni
12	A la ciutat xinesa
13	En col·laboració amb...
13	Vides minades. 10 anys
14	World Press Photo 08
15	Activitats culturals
16	Cicles i festivals
20	Festivals en col·laboració amb
26	Altres propostes
27	Itineraris urbans
29	Audiovisuals
33	Espais de debat i reflexió
34	Nou humanisme
39	Ciutat i espai públic
45	En col·laboració amb...
49	CCCB obert
50	Projectes a la Xarxa
51	Més enllà del CCCB
51	Exposicions
55	Projeccions
56	Debats
56	Xarxes
57	Fons CCCB
58	Arxiu
60	Publicacions
63	Dades generals
64	Llistat del personal del CCCB
65	Institucions i empreses col·laboradores
66	Xifres de visitants
68	Pressupost
69	Llistat de ponents dels debats i conferències
70	Cessions d'espais i lloguers
73	Selecció del recull de premsa

EXPOSICIONS

2008

APARTHEID**EL MIRALL SUD-AFRICÀ****Dates** Fins al 3 de febrer de 2008**Espai** Sala 2**Comissari** Pep Subirós**Producció** CCCB i Bancaja

Jane Alexander

Apartheid. El mirall sud-africà volia ser una aproximació conceptual i visual a les velles i noves formes de prejudici i discriminació racial, a partir d'una àmplia selecció d'obra artística original i de material documental.

L'exposició documentava les principals etapes i característiques d'una història i un escenari tràgicament privilegiats que ens parlaven no sols ni principalment de l'experiència sud-africana, sinó del llegat europeu, de les ideologies racialistes i dels clixés i les pràctiques racistes alimentats per la modernitat occidental, i de com aquests prejudicis constitueixen encara avui un potent instrument per justificar i mantenir les desigualtats més arbitràries, així com una barrera molt important, sovint insuperable, per construir un ordre social cooperatiu, equitatiu i en darrer terme socialment sostenible.

Es va prendre com a punt de partida una aproximació històrica al racisme i es va documentar el desenvolupament de les ideologies i pràctiques que establien diferents categories d'éssers humans –les “races”– en el mateix període, paradoxalment, en què s'afirmaven les idees modernes sobre la dignitat i la igualtat de drets de tots els individus.

La mostra abordava en detall el sistema d'apartheid social, polític, econòmic, cultural i territorial vigent a Sud-àfrica entre el 1948 i el 1994. L'apartheid com a forma extrema i transparent de racisme d'arrel clarament occidental.

Al costat d'aquesta narrativa històrica, la mostra presentava una àmplia selecció d'obres d'art creades a Sud-àfrica des del segle XIX fins a l'actualitat, amb especial atenció al període de l'apartheid.

EN TRANSICIÓ**Dates** Fins al 23 de febrer de 2008**Espai** Sala 3**Comissari** Manel Risques, Ricard Vinyes i Antoni Marí**Producció** CCCB, Direcció General de la Memòria Democràtica, el Departament d'Interior, Relacions Internacionals i Participació de la Generalitat de Catalunya, la Sociedad Estatal de Conmemoraciones Culturales (SECC) i la Sociedad Estatal de Acción Cultural Exterior (SEACEX)**Patrocina** Consorci de la Zona Franca i El Periódico de Catalunya

Aquesta exposició no es pensà en termes d'una descripció cronològica, narrativa d'un episodi històric, sinó com una proposta de comprensió d'un procés complex i dens que actuà de llindar entre dictadura i democràcia i que afectà i es gestà a través de les persones que el van viure. Precisament el protagonisme de l'exposició era dels individus i els col·lectius més que no pas dels actors principals del procés polític, i relatava els canvis que es produïren a tots nivells en la societat espanyola de les dècades dels setanta i vuitanta.

L'exposició començava amb un espai introductori que parlava de les contradiccions internes del règim franquista mitjançant la reconstrucció d'una reunió secreta del Consejo del Movimiento. A continuació la mostra s'organitzava en nou àmbits temàtics que dibuixaven l'evolució d'una societat que va desarticular tot allò que el règim franquista semblava haver deixat lligat: Vaga, Comissaria, L'escola, Nuclis de convivència, Psiquiàtric, Escena musical, Representacions, i Preguntes a la Transició.

Activitats paral·leles

Taula rodona *La transició política* (17 de gener de 2008); *L'humor com a arma política* (6 de febrer de 2008); *Sobre la tortura* (19 i 20 de febrer de 2008); la instal·lació Mural REP (del 3 al 6 de febrer de 2008); i la taula rodona de cloenda *Preguntes sense resposta de la Transició*. Vegeu pàg. 30.

LAS MUJERES QUE NO CONOCEMOS

Dates	22 de gener - 30 de març	Producció	CCCB i Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación - Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo (AECID)
Espai	Sala -1		
Autor instal·lació	José Luis Guerín		

Jose Luis Guerín

Las mujeres que no conocemos. Film en 24 quadres de José Luis Guerín conformà, juntament amb *Unas fotos en la ciudad de Sylvia* i *En la ciudad de Sylvia*, el darrer projecte creatiu de José Luis Guerín. Tres formats diferents al voltant d'un mateix discurs, d'una mateixa temàtica: la reflexió del cineasta sobre el retrat femení, el temps en fuga i la pròpia creació cinematogràfica.

A *Las mujeres que no conocemos*, instal·lació expositiva produïda el 2007 amb motiu de la 52a Biennal de Venècia per al Pavelló d'Espanya, Guerín utilitzava el muntatge foto-seqüencial, format a mig camí entre el cinema i la fotografia. El resultat suposà un nou pas endavant en la confluència dels cineastes amb el museu i indagava en un camí obert en el qual el CCCB se situa encara avui en l'avantguarda: el del cinema exposat.

POST-IT CITY CIUTATS OCASIONALS

Dates	12 de març - 26 de maig	Producció	CCCB
Espai	Sala 2	Projecte	Centre d'Art Santa Mònica, amb la col·laboració de la Sociedad Estatal para la Acción Cultural Exterior (SEACEX) i l'AECID
Comissaris	Martí Peran, Giovanni La Varra, Filippo Poli i Federico Zanfi		

Els diferents usos temporals que se solapen sobre el territori urbà, prioritzant les perspectives ofertes des de l'arquitectura, l'urbanisme i les arts visuals, era el tema al voltant del qual investigava el projecte. *Ciutats ocasionals* explorava el fenomen des de les *post-it cities*, una mena de ciutats efímeres que infecten la ciutat ordinària a partir d'uns usos no codificats, temporals, anònims i amb un tarannà crític implícit.

Ciutats ocasionals intentava explorar l'esmentat fenomen en les seves múltiples i possibles variants, amb la finalitat de documentar-lo i reflexionar-hi: un polígon industrial que esdevé un circuit il·legal els caps de setmana, la utilització de la ciutat "en construcció" per a l'aventura dels *nerds explorers*, determinades variants del fenomen *okupa*, la utilització de *terrains vagues* per a encontres ocasionals –un campament nòmada, una *festa rave*–, la conversió de la diürna ciutat universitària en una zona de transacció sexual durant la nit, etc.

Aquest projecte, en el conjunt de paràmetres que posava en joc, ens mena cap a una sèrie de temes d'especial interès per a la cultura contemporània, com ara la necessitat de crear *espais disponibles*, la versatilitat de la idea de reciclatge i l'emergència de noves subjectivitats.

Activitats paral·leles

Cicle de conferències *Post-it. Ciutats ocasionals* (13 de març, 8, 22, 29 d'abril de 2008). Vegeu pàg. 35.

MAGNUM. 10 SEQÜÈNCIES

EL CINEMA A L'IMAGINARI DE LA FOTOGRAFIA

Dates	22 d'abril - 7 de setembre	Producció	CCCB i La Cinémathèque Française en col·laboració amb Magnum Photos
Espai	Sala 3		
Comissaris	Serge Toubiana i Diane Dufour		

Antoine d'Agata

Deu fotògrafs de l'agència Magnum –**Abbas, Antoine D'Agata, Bruce Gilden, Harry Gruyaert, Gueorgui Pinkhassov, Gilles Peress, Mark Power, Alec Soth, Donovan Wylie i Patrick Zachmann**– evocaven la influència del cinema en el seu imaginari. L'exposició convidà aquests fotògrafs representants de diferents generacions i de diferents corrents de la fotografia documental a fer de treballs originals, on havien de mostrar com el cinema podia infiltrar-se en la seva tasca de captació de la realitat. Les seves peces, fotografies o instal·lacions audiovisuals, revelaven com un realitzador cinematogràfic, una pel·lícula o un pla han deixat una petjada en el seu imaginari i en la seva obra. Passatges, infiltracions, superposicions entre els dos mons.

“La imatge següent”, és així com Henri Cartier-Bresson va definir una vegada el cinema. Segons Cartier-Bresson, el cinema és sempre allò que ve després, la imatge copsada en la successió. Imatge en moviment en oposició a la imatge fixa. És potser el cinema, al contrari, “la imatge precedent”, és a dir, la que inspira el fotògraf en la captura del real? Com s'immisceix el cinema en l'imaginari d'un fotògraf? Quina part de somni, fantasmes, obsessió projecta el fotògraf sobre el món?

Activitats paral·leles

Cicle de projeccions i conferències *Sota la influència*, on alguns fotògrafs de Magnum Photos i diversos artistes de gran prestigi (des de Donovan Wylie, Mark Power i Gueorgui Pinkhassov fins a Francesc Torres, Ignasi Aballí i Joan Fontcuberta) analitzaren la seva obra a la llum d'una obra cinematogràfica que els va marcar. També es va fer el taller educatiu *Filma, captura, exposa*, en el qual nens i joves eren convidats a explorar el cinema, la fotografia i la frontera que uneix i separa aquestes arts.

J. G. BALLARD. AUTÒPSIA DEL NOU MIL·LENI

Dates	22 de juliol - 2 de novembre	Comissari	Jordi Costa
Espai	Sala 2	Producció	CCCB

Escriptor autènticament visionari, J. G. Ballard, mort a la primavera de 2009, va construir una obra marcada per temes recurrents i símbols obsessius, capaç de transcendir els seus codis genèrics per desxifrar el present i proposar visions plausibles del futur.

L'obra de Ballard és encara un discurs obert que pot deparar moltes revelacions als seus lectors. Autor d'enorme influència en posteriors generacions de creadors de totes les disciplines –del cinema fantàstic a la música industrial–, Ballard és autor, entre moltes d'altres, de les obres *L'imperi del sol* i *Crash*, que han estat portades al cinema per Spielberg i David Cronenberg respectivament.

Aquesta exposició volia ser un recorregut a través de l'univers creatiu de Ballard: els seus temps i obsessions, la seva dissecció de les claus secretes de la contemporaneïtat, les petjades de la seva trajectòria vital en la seva obra de ficció, els seus referents artístics i literaris, i les seves intuïcions precises i desencantades d'una vida futura regida pels conceptes de l'antiutopia asèptica i la catàstrofe.

A través de suports molt diversos –instal·lacions escenogràfiques, instal·lacions audiovisuals, la biblioteca completa de

Ballard, obres d'artistes *ballardians* i documentació diversa–, l'exposició s'articulava al voltant dels apartats següents: *What I believe*, De Xangai a Shepperton, Paisatges del somni, L'espai interior, Zona de catàstrofe, Tecnologia i pornografia, Asèpsia i neobarbàrie, Epíleg, Zona bibliogràfica, i Art ballardià.

Activitats paral·leles

En el marc de Kosmopolis, es van organitzar diverses activitats sobre l'escriptor: la projecció d'adaptacions fílmiques d'algunes de les seves obres i dues taules rodones, *Lectures de Ballard en l'àmbit llatinoamericà* i *Sota el signe de Ballard*, que van comptar amb la participació de diversos escriptors i intel·lectuals internacionals com ara Jordi Costa, Marcial Souto, Agustín Fernández Mallo, Marta Peirano, Toby Litt, Bruce Sterling, V. Vale i Simon Sellars. També es va crear un blog on la comunitat virtual de *ballardians* va poder escriure articles de com la lectura de Ballard els havia influït en la seva vida i obra, i on es va convocar un concurs de vídeos de mòbils. Les respostes a la convocatòria aportaren interessants modulacions de la sensibilitat *ballardiana* en una varietat de registres que anava de la miniatura paròdica a la deriva psicogeogràfica.

A LA CIUTAT XINESA**MIRADES SOBRE LES TRANSFORMACIONS D'UN IMPERI**

Dates	4 de novembre 2008 - 22 de febrer 2009	Col·laboració	Françoise Ged
Espai	Sala 3	Producció	CCCB i la Cité de l'architecture et du patrimoine de París
Comissaris	Frédéric Edelmann	Col·labora	Bancaja

La Xina es troba immersa, des de fa una dècada, en una important transformació, i un clar exemple en són les ciutats, que viuen un procés imparabile de construcció i de destrucció que les està modificant profundament i amb una rapidesa sorprenent.

Aquesta exposició situava aquests canvis en la continuïtat de la història i de la cultura d'aquest país. L'objectiu era presentar la realitat de la ciutat d'ahir i d'avui en quatre de les seves dimensions: urbanisme, arquitectura, paisatge i infraestructura. Era també l'ocasió de confrontar aquestes realitats amb l'imaginari xinès i occidental, així com amb mecanismes pròxims a la informació o la propaganda.

L'exposició es recolzava en la presentació de documents arqueològics, obres d'art, maquetes, imatges d'arxiu i creació contemporània. Els caràcters i els conceptes clau de la civilització xinesa (jardí, escriptura i cultura, terra i home, aigua, fengshui, construcció i destrucció, i família), formaven la base per proposar una lectura dinàmica del territori xinès i tot el que afecta la població actual, de més de mil tres-cents milions d'habitants. I entrellaçant amb aquests conceptes, l'exposició presentava sis ciutats com a exemple d'aquestes transformacions urbanes: Suzhou, Xi'an, Chongqing, Canton, Xangai i Pequín.

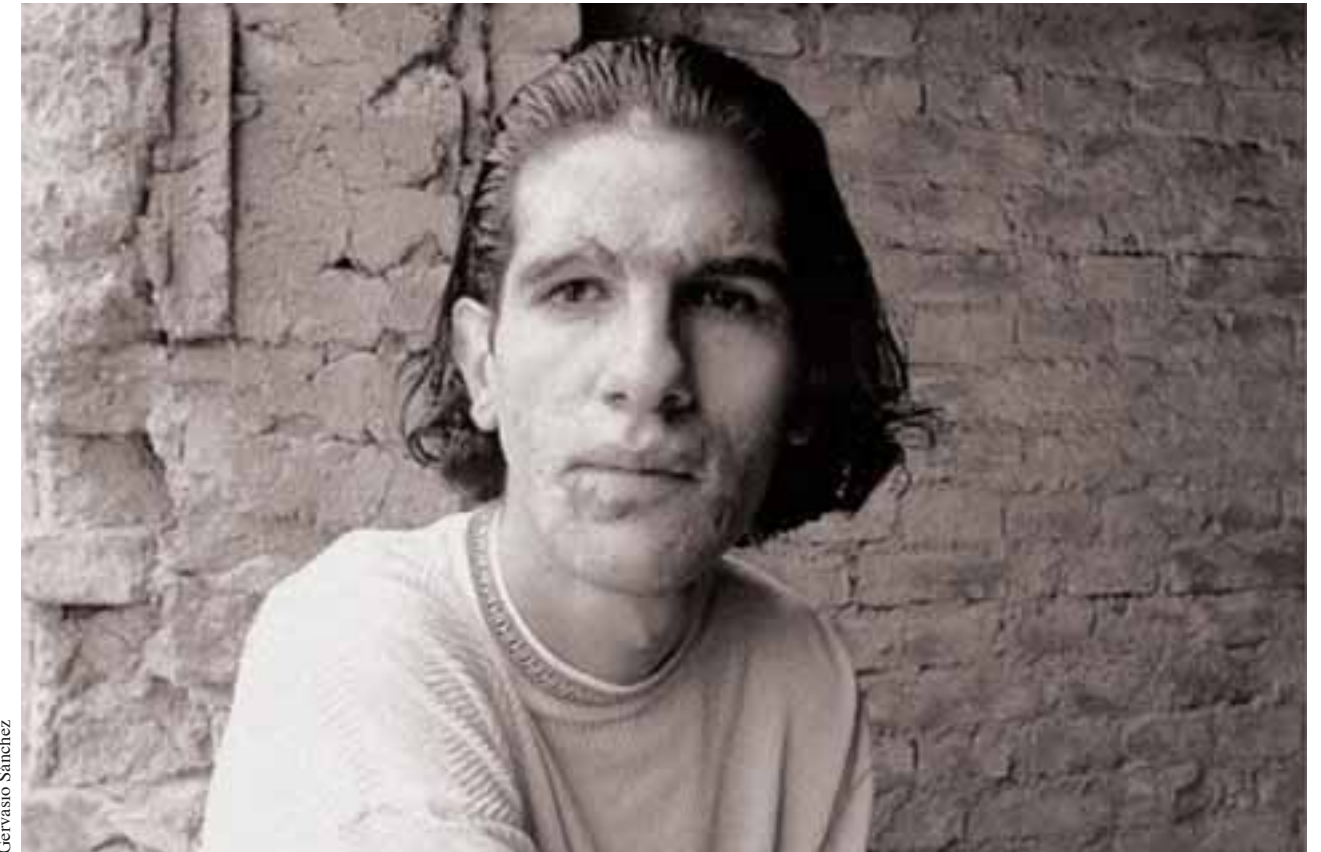
L'obra cinematogràfica prenia, en aquest context, un relleu especial. Cinc directors de cinema xinesos van aportar a l'exposició un punt de vista de cineasta sobre cinc de les ciutats que marcaven l'itinerari. El prestigiós cineasta **Jia Zhangke** orquestrà el treball de quatre dels seus col·legues: Chen Tao, Peng Tao, Li Hong Qi, Han Jie. El mateix Jia Zhangke, que va dirigir el retrat de la ciutat de Suzhou amb el curtmetratge *Plora'm un riu (Cry me a River)*, va ser inclòs a la selecció oficial fora de concurs de la 65a edició del Festival de Cinema de Venècia.

Activitats paral·leles

Debats el 6, 13, 20 i 27 de novembre de 2008.
Vegeu pàg.35.

VIDES MINADES**10 ANYS**

Dates	14 de febrer - 13 d'abril	Producció	CCCB, Intermón Oxfam, Mans Unides i Metges Sense Fronteres amb la col·laboració de DKV Seguros, l'Ajuntament de Barcelona i l'Institut Cervantes
Espai	Sala -1		

Gervasio Sánchez

Coïncidint amb el 10è aniversari del Tractat d'Ottawa per a la prohibició de les mines antipersona, Gervasio Sánchez va voler recuperar la història dels protagonistes del projecte *Vides minades*, que va iniciar l'any 1995. El fotògraf mostrava en aquesta nova proposta l'evolució dels afectats i els problemes que han hagut de superar en països com Colòmbia, Cambodja, el Kurdistan iraquí i els més minats del món: Bòsnia, Moçambic i El Salvador. També incloïa retrats de països com ara Afganistan, Angola, Nicaragua i el Sudan. Alguns dels protagonistes eren nens quan van ser retratats per primer cop i ara ja són adults.

L'impacte humanitari de les mines és més profund i devastador que els efectes de qualsevol altra arma: no només mutilen membres o vides, també impedeixen el lliure accés dels camperols a les seves terres, de les dones als pous d'aigua o dels nens a l'escola. Com a conseqüència, moltes terres es queden sense conrear i famílies pobres veuen notablement disminuïts els seus ingressos.

La presentació tant de l'exposició com del llibre editat conjuntament formaven part d'un circuit d'itineràncies per les principals ciutats de l'Estat espanyol i altres ciutats europees, amb l'objectiu de conscienciar l'opinió pública, els mitjans de comunicació i la població en general, però també la classe política i les institucions, sobre els estralls d'aquestes armes mortíferes.

WORLD PRESS PHOTO 08

MOSTRA INTERNACIONAL DE FOTOPERIODISME PROFESSIONAL

Dates 18 de novembre - 14 de desembre
Espai Sala -1
Producció Fundació Photographic Social Vision amb la col·laboració del CCCB

Tim Hetherington

Per quart any consecutiu, la Fundació Photographic Social Vision va organitzar, amb la col·laboració del CCCB, l'exposició *World Press Photo*.

L'exposició *World Press Photo* –recull de les obres guanyadores del concurs homònim– és reconeguda mundialment com la principal mostra itinerant de fotoperiodisme.

Cada any, un jurat internacional independent format per tretze membres escull les fotografies guanyadores entre totes les enviades per fotoperiodistes, agències, diaris i fotògrafs d'arreu del món. Les fotos participen dins d'11 categories: notícies d'actualitat, temes d'actualitat, personatges de actualitat, esports, fotos d'acció, reportatges d'esports, temes contemporanis, vida diària, retrats, naturalesa, i art i entreteniment.

L'exposició anual de les fotos guanyadores es pot veure cada any a 80 ciutats de 40 països, sempre sota la condició que totes les obres es puguin exhibir sense cap mena de censura. El fet que milers de visitants de tot el món vegin aquesta exposició evidencia el poder de la fotografia per superar les fronteres lingüístiques i culturals.

World Press Photo aporta imatges per a la memòria col·lectiva. Imatges impactants que han canviat, en nombroses ocasions, el transcurs de la història i l'opinió pública.

ACTIVITATS CULTURALS

I+C+I**INVESTIGACIÓ I INNOVACIÓ DINS L'ÀMBIT CULTURAL****Dates** 5 febrer, 4 març, 24 abril, 12 juny, 30 setembre i 6 novembre**Organització** CCCB

I+C+i és un cicle que aborda la integració dels processos d'investigació, desenvolupament i innovació en el món de la cultura. A partir de quatre blocs temàtics (*Crisi i transformació dels formats*, *Concepte de programació*, *Difusió i comunicació de projectes complexos* i *Dinàmiques de la innovació*), aquestes sessions assumeixen dilemes sorgits de la praxi cultural i del procés de canvi a què estan sotmesos les institucions culturals i els agents tradicionals de transmissió del coneixement.

Durant el 2007 i el 2008 el cicle va comptar amb la presència d'artistes, comissaris, gestors, dissenyadors i experts en projectes culturals innovadors. **Ekow Eshun, Joan Rieradevall, Antoni Abad, Àlex Rigola, Òscar Dasí, Marc Boada, Òscar Vilaroya Gerfried Stocker, Arantxa Mendiharat, Roberto Gómez de la Iglesia, Santi Eraso, José Luis de Vicente, Óscar Abril, Pedro Soler, Ian Kirk, Rosa Pera, Joan Roca, Friedrich von Borries, Marleen Stikker** i Shaun

Chang, entre d'altres, van participar com a exponents d'iniciatives pioneres a escala nacional i internacional: *Ars Electronica*, *Disonancias*, *Shrinking Cities*, *The Waag Society*...

L'any 2008, I+C+i va continuar aprofundint en els blocs temàtics esmentats i també es va centrar, al llarg de les sis sessions, en les preguntes essencials del cicle: *Quins són els formats en crisi? Com es poden comunicar més bé projectes culturals complexos? Com es generen nous públics? Quines programacions afavoreixen l'emergència d'una nova cultura? Cal crear departaments d'I+D+i en les institucions culturals?*

BCNMP7**MÚSIQUES EN PROCÉS****Dates** 21 febrer, 27 març, 8 maig, 26 juny i 18 setembre**Organització** CCCB amb la col·laboració de Pocket Producciones, Imprevist, Analogic Té, Juan Carlos Rodríguez i Ico Romero**En el marc de** l'Any Europeu del Diàleg Intercultural

BCNmp7 s'ha consolidat com un dels cicles més innovadors de l'escena musical barcelonina. La temàtica de les sessions, l'obertura a tots els gèneres contemporanis, la reflexió crítica sobre els canvis als quals assistim i l'originalitat dels concerts l'han convertit en un referent per a un nou públic.

Grups com **Oval, Russian Red, Jarboe, Institut Fatima, 12Twelve, Nittle, Ajo y Mastretta, Jonathan Richman, Kiko Veneno, Muchachito, Bert Janch, Voice of Seven Woods Ceza, Charlie Gillet, Alexander Hacke, Sebastian Escofet, Nouvelle Vague, Ciudadano**

són alguns dels artistes que en van definir les anteriors temporades.

L'any 2008, BCNmp7 va cobrar un nou impuls amb una intensa programació dedicada a debatre i representar la influència de les dones en la música pop, les escenes emergents europees, les relacions ocultes entre ciència i música i els grups amb universos propis. També es va fer una atenció especial al "laboratori" de músiques mestisses que s'està gestant al barri del Raval.

NOW**TROBADES EN EL PRESENT CONTINUU****Dates** 3, 4 i 5 d'abril; 27, 28, 29 i 30 de novembre**Organització** CCCB amb la col·laboració i participació de Jordi Isern, Jordi Torra, Jordi José, Lawrence Krauss, Raj Patel, Paul Nicholson, Miquel Ortega, Richard Stallman, Stan's Cafe, Gustavo Duch, Jordi Pigem, Manel Mayol, Raquel Paricio, Gemma Galdón. Amb el suport del British Council i ICatFM

NOW és un projecte focalitzat en les transformacions científiques, tecnològiques, artístiques, socials i espirituals que estan tenint lloc en l'inici del segle XXI. NOW ha estat concebut com una plataforma de treball amb diversos objectius en els àmbits temàtics següents: Ciència oberta, Ciberesfera, Factor eco, Art ara, Cultura emergent, Partícula Psi i Nou activisme.

La primera edició de NOW del 2008 va explorar la interrelació entre el moviment de programari lliure i la cultura emergent; els reptes que afronta la humanitat per cobrir les necessitats bàsiques d'aigua i alimentació i els nous activismes sorgits arran d'aquestes qüestions; i a partir d'una de les grans paradoxes actuals –en un moment d'avenços científics notables en l'exploració de l'espai sideral, hi ha una contaminació lumínica que no permet observar-lo–, analitzar els avenços en teories cosmològiques que

plantegen, en darrera instància, quin és el lloc de l'ésser humà en l'univers conegut. També es presentà una nova edició del Banc Comú de Coneixement i una instal·lació interactiva sobre l'espectre radioelèctric coproduïda amb l'AV Festival de Newcastle.

En la segona edició de 2008, NOW va treballar en una exploració dels diversos formats que pot adoptar la plataforma NOW en la seva evolució conceptual i formal. Per una banda, la companyia teatral britànica Stan's Cafe va presentar la seva instal·lació performativa *De tota la gent en tot el món...*, una construcció visual d'estadístiques sobre les temàtiques NOW. També va tenir lloc la primera edició del *MiniFest de Documentals NOW*, una selecció d'obres que abordaven els set temes del projecte, amb presentacions especials i debats.

Més informació:<http://www.cccb.org/now/>**FAST FORWARD****EL QUE VINDRÀ A LES ARTS ESCÈNIQUES****Dates** 19 i 20 de juliol**Organització** CCCB i Festival GREC

Mirar cap a l'horitzó, prefigurar el futur, formen part –avui– de la nostra passió quotidiana. *Fast Forward* és el nou cicle que van inaugurar conjuntament el CCCB i el Festival GREC l'any 2008 a fi d'explorar tot allò que està en procés de gestació a les arts escèniques; aquell material encara submergit, en elaboració, repartit en diversos centres neuràlgics i creatius del planeta. En aquesta primera edició, Londres i el Regne Unit van ser els protagonistes i vàrem poder veure propostes com *Alice Bell*, de Lone Twin Theatre, *Presumption*, de Third Angel, i *Test Run*, de Vincent Dance Theatre, entre d'altres.

GANDULES 08 INTERCULTURAL

Dates	Dimarts, dimecres i dijous d'agost
Organització	CCCB
En el marc de	l'Any Europeu del Diàleg Intercultural i amb el suport de Barcelona Diàleg Intercultural, Ministeri de Cultura, Ministeri d'Economia i Hisenda i l'Ajuntament de Barcelona
Patrocina	Moritz

Gandules 08 plantejà el tema de la interculturalitat partint d'un principi cinematogràfic essencial: el punt de vista. Ja fossin ficcions, assajos o documentals, obres occidentals o no occidentals, les pel·lícules de Gandules 08 tractaven sobre dos grans motius que acostumen a comportar un qüestionament del punt de vista: els desplaçaments que porten cap a una altra cultura i les situacions de convivència entre cultures en un mateix àmbit o indret.

Es van presentar obres cinematogràfiques sobre el suposat exotisme de l'alteritat, el turisme, les transformacions de les ciutats, els espais petits o privats que serveixen de mirall als

grans moviments interculturals, els desplaçaments migratoris, els barris multiètnics, les trobades personals, els itineraris entre el sud i el nord, les zones ocultes i invisibles de tràfic i circulació de mercaderies i persones...

La proposta de cinema a la fresca per a l'estiu del 2008 va voler recollir històries sobre l'imaginari dipositat en les ficcions, en el cinema i en els mites; sobre els descobriments del real o sobre la forma en què les cultures canvien en contacte mutu.

KOSMÒPOLIS
FESTA INTERNACIONAL DE LA LITERATURA

Dates	Del 22 al 26 d'octubre
Organització	CCCB Col·laboradors i patrocinadors principals: Fundació Caixa Catalunya i Galàxia Gutenberg - Cercle de Lectors
En el marc de	l'Any Europeu del Diàleg Intercultural

En la seva quarta edició biennal, Kosmopolis (K08) es va consolidar com el gran esdeveniment de la *literatura amplificada*. Van ser cinc dies per seguir explorant nous temes, gèneres i formats que reflecteixen l'esperit innovador del festival a través dels seus eixos vertebradors: la paraula oral, la paraula impresa i la paraula electrònica.

Kosmopolis 08 va estar dedicat a una síntesi dels problemes globals més urgents i el seu reflex en els canvis que experimenta la manera d'exercir l'activitat literària. Va ser una edició inclinada a l'activisme amb les armes pròpies de la creació i la cultura.

El compromís dels escriptors amb les noves causes polítiques, socials i ecològiques va vertebrar un esdeveniment en què també es van abordar les mutacions que viu el periodisme a causa de l'impacte dels nous mitjans i la revolució en potència que implica la convergència multimèdia a què estem assistint.

A més a més, K08 va presentar per primer cop *l'Arxiu Kosmopolis*, un monogràfic sobre l'obra de J. G. Ballard, un homenatge a Agustí Bartra, una nova emissió de Canal Alfa, una exploració dels vincles entre la tradició poètica moderna i gèneres més recents com el rap, l'*spoken word* o la poesia sonora, i l'espai experimental Kosmòtica, dedicat a les relacions entre literatura i hipermèdia.

Hi van participar: **Guillermo Altares, Laurie Anderson, Jon Lee Anderson, Arkadi Bàbtxenco, Russell Banks, Roger Bartra, Edmond Baudoin, Roger Bernat, Robert S. Boynton, Enric Casasses, J. M. Coetzee, Flàvia Company, Robert Coover, Dave Eggers, Gonzalo Escarpa, Eduard Escoffet, Agustín Fernández Mallo, Eloy Fernández-Porta, Bartomeu Ferrando, Ernest Folch, Andrew Franklin, Gao Xingjian, Daniel García Andújar, Dan Gillmor, John Giorno, Amira Hass, Robyn Hitchcock, Pierre Joris, Elias Khoury, Hari Kunzru, Donna Leon, Toby Litt, Lydia Lunch, Max, Miqui Otero, Perejaume, Francis Pisan, Lou Reed, Jorge Riechmann, David Rieff, Joaquín Rodríguez, Dan Simon, Bruce Sterling, Emir Suljagić, Tzvetan Todorov, Antònia Vicens**, entre d'altres.

Més informació:

www.cccb.org/kosmopolis

TRÀFIC 08

Dates Del 5 al 9 de novembre
Organització Centre de Fotografia Documental de Barcelona i CCCB

El Centre de Fotografia Documental de Barcelona, seguint amb el seu objectiu d'aprofundir en l'estudi i divulgació de la fotografia documental de caire urbà, va plantejar de nou l'experiència TRÀFIC com a fòrum i plataforma per a l'intercanvi de materials entre el públic i els autors, els professionals i els col·lectius dedicats a la fotografia, amb l'objectiu d'estimular els ciutadans a reflexionar sobre el seu entorn.

Aquesta edició va comptar amb la presència d'autors consagrats com ara Antoine D'Agata, Philip Blenkinsop i Paco Elvira, així com la participació de nombroses entitats i col·lectius receptius a la proposta vertebradora d'aquesta edició de TRAFIC: la reflexió sobre la

resistència en el marc de la problemàtica social que ens envolta.

Els tallers (amb D'Agata, Blenkinsop i el col·lectiu Platoniq), les projeccions non-stop, les presentacions (col·lectius a la carta, Ràdio Nikòsia, Revista 7.7, Revista Invisible, II Jornades Catalanes de Fotografia, fòrum col·lectius fotogràfics), el debat *Resistir-se a oblidar*, l'exposició *El gest de resistir* i el visionat de carpetes d'estudiants de fotografia van conformar una edició de consolidació d'aquest projecte emmarcat dins del moment fotogràfic de la tardor al CCCB.

Més informació:
www.traficbcn.org/

ACTIVITATS CULTURALS FESTIVALS EN COL-LABORACIÓ AMB...

**OVNI 2008 EXODUS
ELS MARGES DE L'IMPERI**

Dates Del 29 de gener al 3 de febrer
Organització OVNI (Observatori de Vídeo No Identificat)
Col·laboració CCCB, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, ICUB, Videolab i Cintex

OVNI - Arxius de l'Observatori té un caràcter intencional i temàtic: facilitar una crítica de la cultura i la societat contemporànies fent servir estratègies diverses: documental independent, videoart, arqueologia dels mitjans de comunicació de massa... Durant les projeccions programades, vint unitats de consulta facilitaven l'accés a la totalitat del fons de l'arxiu: més de dos mil documents audiovisuals.

OVNI 2008 va oferir una reflexió sobre la marginalitat i sobre la voluntat de creuar els marges, formes d'èxode personal o col·lectiu, físic o anímic. Va aportar visions de diferents formes de marginació i explotació, les que queden directament sota la vertical opressiva

del poder: treballadors de fàbriques d'exportació a la Xina, jornalers palestins que treballen clandestinament a Israel... així com visions, més enllà de la dialèctica propaganda/contrapropaganda, de les zones en conflicte armat: Amèrica del Sud, Txetxènia, el Líban, Iraq, Darfur, l'Afganistan...

Més informació:
www.desorg.org/

BAFF**X FESTIVAL DE CINEMA ASIÀTIC DE BARCELONA**

Dates Del 26 d'abril al 3 de maig
Organització 100.000 retinas i CCCB

El BAFF ha crescut any rere any fins al punt d'esdevenir un dels referents europeus del sector en el seu àmbit i una cita imprescindible entre els festivals espanyols.

La desena edició del festival va comportar l'ampliació dels espais d'exhibició i la novetat de la secció BAFF10, una secció on es van mostrar les deu obres fonamentals del festival des del seu naixement. A aquesta nova secció se n'hi van afegir les habituals: Secció Oficial, AS (Asian Selection), D-Cinema i l'espai Anime. Hong Kong va ser el país convidat del BAFF 2008, atès el pes específic de la seva indústria en el marc asiàtic i xinès.

El jurat format per Keiko Araki, directora del PIA Film Festival (Japó); Tran Anh Hung, director de cinema; Kim Dong-Ho, director del Festival Interna-

cional de Cinema de Pusan (Corea), i Daniel Pérez, responsable de canals de cinema i televisió en Teuve van atorgar el premi **Cinematk**, que comporta la distribució a Espanya de la pel·lícula guanyadora, a *Secret Sunshine* de Lee Chang-dong (Corea del Sud, 2007) i el premi **Durian d'Or** a *With a Girl of Black Soil* de Jeon Soo-il (Corea del Sud, 2007).

El **premi del públic**, obtingut amb les votacions dels espectadors, va recaure en la pel·lícula índia *Om Shanti Om* de Farah Khan (Índia, 2007). Per últim, el jurat format per Marion Klomfass, directora del festival Nippon Connection d'Alemanya; Alejandro G. Calvo, crític de cine, i Daniel Tubau, escriptor, va atorgar el premi **D-Cinema** a *Bambo Shoots* de Jian Yi (Xina, 2007).

**FLAMENCO CIUTAT VELLA
CARAMA**

Dates Del 20 al 24 de maig
Organització Taller de Músics, CCCB i Ajuntament de Barcelona - Districte Ciutat Vella

Flamenc de Ciutat Vella va tenir el *cante* i la veu com a protagonistes d'aquesta edició. **Terremoto, el Torta, el Pele i Montse Cortés** van ser els encarregats de mostrar que el cante amaga bona part del misteri del flamenco. **La Hiniesta Cortés, La Farruca, Rafaela Carrasco i Carmen Cortés** van ser les encarregades que el baile tingués el protagonisme que mereix, completant les vetllades del Pati de les Dones.

Pel Hall del CCCB van passar grups de rumba catalana com **Gertrudis, Papawa, Ai, Ai, Ai i Los Manolos**, la música dels guitarristes **Juan Manuel Cañizares, Agustín Carbonell "El Bola"** i **José Antonio Rodríguez**, i es van presentar els darrers treballs dels mífics **Guadaluquivir** i del col·lectiu **SUK**.

L'edició del 2008 va aportar novetats, com el Festival Audiovisual Flamenco Ciutat Vella **P'ALUCINE**, nascut per donar impuls a la creació audiovisual dins de l'art flamenc i la col·laboració amb altres col·lectius, entitats i espais: Esmuc, Sala Llantiol, Club Hipersons i Carmelitas, entre d'altres. Aquesta primera edició va atorgar dos premis entre totes les obres presentades: el premi al millor videoclip va recaure en *Será Mejor* de Muchachito, Joni Ferzerta, Lagatacristi i Kote Berberecho, mentre que el premi al millor documental va ser atorgat a *Dame veneno* de Pedro Barbadillo i Luis Clemente (Espanya, 2007).

L'espectacle infantil de **La Botzina** va apropar el flamenc als més petits durant la matinal de dissabte.

THE INFLUENCERS**FESTIVAL D'ART, COMUNICACIÓ, GUERRILLA
I ENTRETENIMENT RADICAL**

Dates 28 i 29 de febrer i 1 de març
Organització d-i-n-a
Col·laboració CCCB, ICUB, Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, Foro Cultural de Austria i Istituto Italiano di Cultura di Barcellona

Una trobada de tres dies dedicada a projectes creatius independents que intervenen de manera controvertida en la cultura popular mediatitzada i que exploren possibles mutacions en les dinàmiques de la comunicació global, en el seu públic i en el panorama tecnològic contemporani. Es tracta d'exploracions en el territori comú entre les cultures de massa, l'art contemporani i la revolució tecnològica en curs, més enllà de les fronteres que hi ha entre disciplines i formats.

En l'edició de 2008 es van presentar exemples de curtcircuits entre música, art i ideologia; històries d'identitats fictícies i de difusió de falses notí-

cies; intervencions surrealistes en la propaganda tecnològica i ideològica; misterioses campanyes de comunicació i altres receptes urbanes, amb l'objectiu de cercar en la manipulació irrespectuosa dels símbols quotidians, en el que és excessiu i en el que és políticament incorrecte unes claus per actuar en el present i imaginar el futur.

Amb la participació de: **Trevor Paglen, Santiago Cirugeda, monochrom, Brody Condon, Alterazioni Video, Laibach, Alan i Jenny Abel.**

Més informació:
<http://TheInfluencers.org>

ZEPPELIN**EL SO DINS LA COVA**

Dates 13, 14 i 15 de març
Organització Orquestra del Caos
Col·laboració CCCB

La instal·lació al Pati de les Dones, els concerts i les presentacions programades per a l'edició del 2008 de Zeppelin pretenien aportar llum a la manera com es produeixen els fets musicals i culturals, en el procés de la creació de gustos, en la incidència que hi té la publicitat i per l'actuació de les institucions públiques en favor d'indústries culturals que tenen com a objectiu principal el benefici econòmic.

En aquesta línia d'investigació es troben els artistes i col·lectius con-

vidats a la setena edició del festival: **BMB (Justin Benet), Campo de Interfenecias (Edith Alonso i Antony Maubert), Daniel Charles, Ciutat Sonora (Noel Garcia), Josep Lluís Galiana, Brandon LaBelle (BMB), Carmen Pardo, Peter Szendy, La música que no sona (Franco Fabbri, Jonathan Sterne, Josep Martí, Anahid Kassabian, Marta García Quiñones, Ola Stockfelt).**

Més informació:
www.sonoscop.net

SÓNAR**MÚSICA AVANÇADA I ART MULTIMÈDIA**

Dates 19, 20 i 21 de juny
Organització Advanced Music, CCCB i ICUB

En la seva quinzena edició, el festival Sónar va continuar apostant per les propostes musicals avançades i l'art d'avantguarda. El programa del Sónar 2008 mostrava com mai un entrecruament d'estils absolutament diferenciats, demostrant un cop més que som davant d'un festival que no descarta cap projecte musical. Aquest tret, juntament amb una connotació femenina del programa, conformaven els dos eixos principals de la proposta. **Camille, Goldfrapp, Leila, Yo Majesty, Madness, Yazoo, Soulwax, Miss Kittin, Jeff Mills i Mike Banks** destacaven dins d'una programació amb 140 actuacions i sessions de DJ.

SonarMàtica, la mostra habitual al CCCB, es va centrar en la relació entre el cinema i la realitat, retornant als orígens del setè art i plantejant simultàniament exercicis de prospecció de futur. SonarCinema i la fira discogràfica van completar el conjunt d'activitats programades al CCCB dins la programació de dia.

DIES DE DANSA**FESTIVAL INTERNACIONAL DE DANSA EN PAISATGES URBANS**

Dates Del 4 al 6 de juliol
Organització Associació Marató de l'Espectacle
Col·laboració CCCB i de l'ICUB

Al 2008 Dies de Dansa, Festival Internacional de Dansa en Paisatges Urbans, va celebrar la seva 17a edició en el marc del Grec, Festival d'Estiu de Barcelona. Durant quatre dies, edificis, parcs, carrers i places van cobrar vida en una trobada entre la dansa, el públic i l'espai urbà.

L'objectiu del festival és acostar la gran varietat de llenguatges de la dansa contemporània a tots els públics de forma gratuïta, aprofundir el treball coreogràfic en l'espai urbà i generar debat i reflexió a l'entorn de l'espai públic. És per això que, com cada any, algunes propostes de ballarins nacionals i internacionals eren creacions específiques per a cada espai. A més a més, cada nit va tenir lloc al Pati de les

Dones del CCCB l'Espai en Moviment, mostra de peces curtes, música, improvisacions i projeccions.

El programa del 2008 va comptar amb la participació de **Footwa d'Imobilité, Jordi Cortés, Rootlessroot Company, Storm, Barcelona Addictos & The Circle of Trust, Salah, Yiphun Chiem, Ertza, Julie Dossavi, Vertical Danse Cie. Noemí Lapzeson, Companyia Metros de Ramon Oller, Eddie Ladd, Ariadna Estalella, Pierre-Yves Diacon, Brodas, Sound System Dance Crew, Lakka, Styl' o Styl i Art.1.**

ENCONTRE HIPNOTIK

Dates 13 i 14 de setembre
Organització Sonarcam
Col·laboració CCCB

Hipnotik és l'encontre dedicat íntegrament a la cultura Hip Hop de Barcelona. El moviment cultural sorgit a Nova York als anys 70 i que ja forma part de la cultura global, com ho demostra l'alta participació de públic d'aquesta cinquena edició del festival.

Els concerts centrals van comptar amb la participació de **Violadores del verso, Tote king, Falsalarma i Shuga y Loren**, sense oblidar les actuacions a la Block Party, per on van passar **Warriors vybz, Chyntia, Beat spoke, DJ Yulian, Aerolineas Subterráneas, My space, El Garou La Meka, Invincible, Dive, Tajo y Chichi, Defi J, Actitud, Maria Marta, Cres, Welelo, Feebee, Al Haca, RQM i Debilorhyth-micos**. La graella d'activitats la van

completar la **Battle of the Year Ibérica, batalles de MC** i la presentació del film *El truco del manco*, a banda de taules rodones i conferències.

En motiu de l'Encontre Hipnotik, el dissabte 13 de setembre l'**Anella Cultural** va retransmetre en directe a través d'Internet els concerts de **Falsalarma i Tote King**, la primera batalla de MC virtual i la realització d'un gran graffitti multipunt que es va pintar simultàniament al CCCB i a les seus de Reus i Lleida.

L'Encontre Hipnotik va demostrar un cop més que la cultura Hip Hop va molt més enllà dels tòpics de sempre.

Més informació:
www.hipnotikfestival.com

DOCÚPOLIS INTERCULTURAL

FESTIVAL INTERNACIONAL DOCUMENTAL DE BARCELONA

Dates Del 30 setembre al 5 d'octubre
Organització Associació Documentalista Tercer Ojo
En el marc de l'Any Europeu del Diàleg Intercultural
Col·laboració CCCB

La vuitena edició de Docúpols va proposar un espai de debat per mostrar bones pràctiques en el diàleg, la convivència intercultural i les identitats compartides. El documental, en aquest cas, es va convertir en un instrument de primer ordre a fi d'exposar les dificultats del diàleg intercultural i en un espai idoni per a la reflexió i la crítica social i política.

El festival va concedir el Premi Docúpols al Millor Documental a *The Red Race*, de **Chao Gan**, un documental xinès que mostra els durs entrenaments a què estan sotmesos nens de 6 anys, futurs competidors olímpics.

La Reina del condón, de **Silvana Ceschi i Reto Stamm** (Suïssa), va rebre el premi com a Millor Òpera Prima; *Death Valley Superstar*, de

Michael Yaroshevsky (Canadà), el de Millor Curt Documental; i el film *The Mosquito Problem*, del búlgar **Andrey Paounov**, va ser reconegut en la categoria OFF Docúpols.

El Premi Tercer Ojo per al Millor Documental Experimental va ser per a Solo, de **Maciej Pisarek** (Polònia); el Premi Drets Humans, per a *Fighting the silence*, de **Lles i Femke van Velzen** (Holanda); *Fotografías*, d'**Andrés di Tella** (Argentina), va rebre el de Millor Documental Llatinoamericà. Finalment, *Mari Carmen España. El final del silencio*, de **Martin Jonson i Pontus Hjorthén**, es va endur el Premi del Públic.

Més informació:
www.docupolis.org

L'ALTERNATIVA

15È FESTIVAL DE CINEMA INDEPENDENT DE BARCELONA

Dates Del 14 al 22 de novembre
Organització La Fàbrica de Cinema Alternatiu
Col·laboració CCCB

L'Alternativa, Festival de Cinema Independent de Barcelona, és tota una festa per als amants del cinema independent. La consigna del festival ha estat sempre la de mostrar el cinema que no es doblega davant de les directrius més convencionals i còmodes, el cinema que s'atreuix i s'arrisca, el cinema dels marges, de les profunditats, cinema d'emocions o reflexions, cinema compromès, honest. Cinema, al capdavant,

que té la facultat de proposar alguna cosa de nou, que ens estimula i ens sorprèn, que no és complaent.

De les 2.200 obres rebudes, 400 van ser programades a les diferents seccions del festival i, d'aquestes, 78 dins la secció oficial competitiva (de 33 nacionalitats diferents), ja fos en llargmetratge, curtmetratge, documental o animació.

D'altra banda, les **Seccions Paral·leles** van mostrar l'obra d'autors imprescindibles (Rocha, Gatlif, Herman Dolz, Veiel i els germans Taviani) per entendre el cinema contemporani europeu.

El palmarès de premis d'aquesta XVa edició el van conformar els següents films:

Millor Llargmetratge ex aequo per *Dah be alaveh Chahar...* (10+4), de Mania Akbari (Iran), i *Ye Che*, de Diao Yi Nan (Xina).

Millor Documental ex aequo per *Problemat s komarite i drugi istorii* d'Andrey Paounov (Bulgària), i *Bar de zi si alte povestiri*, de Corina Radu (Romania).

Millor Curtmetratge ex aequo per *Nous*, d'Olivier Hems (França), i *Amtorul*, de Marian Crisan (Romania).

Millor Curtmetratge d'Animació ex aequo per *Orgesticulanismus*, de Mathieu Labaye (Bèlgica), i *L'évasion*, de Demuyneck Arnaud (França/Bèlgica).

I, completant el palmarès, el Premi del Públic va ser per a *Lapsus*, de Juan Pablo Zaramella (Argentina); el premi AVID al Millor Film Espanyol per a *Decir adiós* de Víctor Iriarte (Espanya); i el Premi Telesur al Millor Documental per a *La sombra de Don Roberto*, de Juan Diego Spoerer i Håkan Engström (Xile).

DRAP ART

FESTIVAL INTERNACIONAL DE RECICLATGE ARTÍSTIC

Dates Del 16 al 21 de desembre
Organització Associació Drap-Art i CCCB

Drap-Art, a més de donar un nou impuls als moviments artístics que han utilitzat –i utilitzen– *objects trouvés* com a llenguatge de crítica social, estimula les persones en general perquè facin servir els mitjans que la vida quotidiana i les deixalles posen al seu abast a fi de poder desenvolupar-se

amb creativitat i autonomia, fer ús del seu pensament crític i expressar-se, superant costums i hàbits heretats de l'època colonial.

Drap-Art va proposar per a l'edició del 2008 espais de reflexió, trobades de col·lectius d'artistes recicladors, intervencions en l'espai públic amb artistes vinculats al món del reciclatge creatiu, exposicions col·lectives amb obres d'uns vint-i-cinc artistes plàstics seleccionats a partir de la convocatòria pública, un mercat intercultural d'art i disseny, espectacles, cinema i tallers participatius.

Drap-Art va comptar, entre d'altres, amb la presència de **Santiago Cirugeda, Pilar Cos, Rosa Pera, FICMAC, Shilpa Chavan, Txalambé, Vincenzo Cartonutti "Il Riciclatore", Karl Baterij, Don Simon i Telefunken, Filomena Menacho, Aviv Kruglanski, Jana Álvarez, Shilpa Chavan, Miss Lata, Angel Di Stefano, Pierre Bastien, Pau Riba+De Mortimers, Xapes i Gominoles, Juan Matos Capote i Arquitectes Sense Fronteres**.

Més informació:
www.drapart.org

BAC ! 08 RÉVEILLE-TOI

Dates	Del 2 al 28 de desembre
Organització	La Santa
Col·laboració	CCCB, Generalitat de Catalunya i Institut de Cultura de Barcelona

BAC!'08

El Festival BAC! 08, amb noves reflexions al voltant de la moda, l'art, les tendències i la publicitat, es va obrir a creadors i teòrics disposats a buscar respostes, ruptures... o a obrir una bretxa per a la reflexió sobre les dimensions que prenen els fenòmens de la moda i el consum en la nostra societat. Fotògrafs, dissenyadors, artistes plàstics, videoartistes, il·lustradors, músics... conferències, tallers, desfilades... van centrar els seus discursos en aquesta temàtica, tot defensant un art de conseqüències diàries, integrat amb la vida de manera utilitària. En l'actualitat, l'èxit se'ns presenta com l'única forma de vida per aconseguir aquella felicitat sota patrons de conducta conservadors i estrictes:

ser els millors, tant se val com. Una manera de rebel·lar-se davant d'aquesta situació és proposar als artistes que disparin les seves bales contra aquest mur d'intolerància i fantasia irreal, qüestionant constantment els models establerts. *Réveille-toi!*

Artistes convidats en l'edició de 2008: **Benjamin Kanarek, Cellina Von Manstein, Gori De Palma, Elivet Aguilar, Pierre Thomas Karkan, Carl Johan Paulin, Kristof Verschveren, Daniella Rosell, Perou, Brigitte Niedermair**, entre d'altres.

Més informació:
<http://www.bacfestival.com>

ACTIVITATS CULTURALS ALTRES PROPOSTES

MÓN LLIBRE

Dates	19 i 20 d'abril
Organització	Institut de Cultura de Barcelona

La festa del llibre dels nens i les nenes va arribar de nou a la ciutat amb un munt d'activitats, tallers, personatges de conte i sorpreses amagades en espais d'allò més literaris.

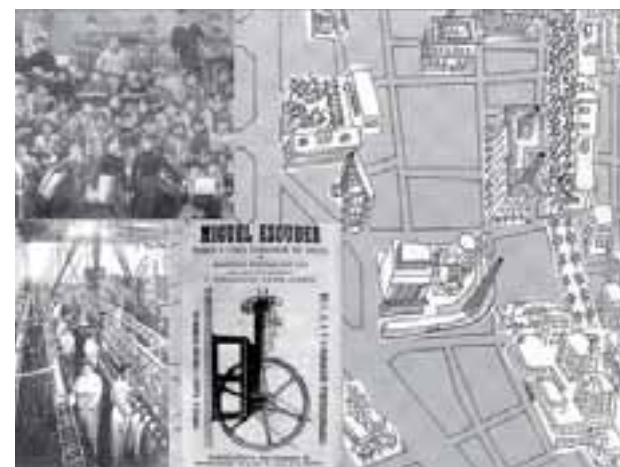
Els valents es van poder endinsar en L'Espai de l'Aniràs dels llibres d'aventures, en el Jocs del Tornaràs i en el Laberint del Potser. La Casa del Núvol guardava els llibres dels secrets de la natura i la ciència i la Saladelesales era la suma de la Biblioteca dels Llibres Trobats, el programa de TV3 *Una mà de contes* i una llibreria d'allò més singular.

Els grans del Món Llibre van gaudir d'un nou espai exclusiu per a majors de 9 anys i La Torre de Sant Jordi va tornar a convidar a llegir en veu alta. Fins i tot els més petitons van descobrir molts llibres en el seu Espai dels Sense Lletres i al Pati de les Mil Llengües, on es van escoltar i llegir contes en molts idiomes diferents en una festa que va celebrar les diferències.

BARCELONA, CIUTAT, CIUTATS

Aquest programa regular d'itineraris està pensat per oferir una mirada crítica al voltant dels nous reptes que la ciutat de Barcelona ha d'assumir a l'actualitat: les transformacions de l'entorn metropolità, la cohesió social, el lideratge cultural, la regeneració mediambiental, la qualitat de l'espai públic, les xarxes de telecomunicacions, l'alta velocitat... Es tracta de temes fonamentals i amb una envergadura creixent que aquests recorreguts urbans i metropolitans pretenen posar en evidència.

El programa d'itineraris amb oferta escolar i oferta per al públic en general que vam oferir durant el 2008 va ser:

L'itinerari plantejava una anàlisi del territori que travessa el riu Llobregat, tanca el sud de la ciutat i organitza un dels eixos de comunicació més potents per al conjunt de l'àrea metropolitana.

Quan a la ciutat plou...

L'itinerari se va centrar en la construcció d'una xarxa de dipòsits subterranis, encarregats d'interceptar les aigües pluvials en moments de pluges torrencials. La visita es va dur a terme al dipòsit construït sota el Parc de Joan Miró.

Poblenou@22

Aquest recorregut mostrava, en una mateixa visita, espais i edificis relacionats amb les formes de vida i de producció del segle XIX i les primeres zones urbanitzades i els edificis lligats als projectes 22@.

El Quadrat d'Or

Amb el punt de partida al CCCB, l'itinerari volia aprofundir en el marc econòmic i social que va fer possible l'Eixample, en tant que trama urbana, però també en el marc de la nova arquitectura modernista i la seva reconversió posterior de zona bàsicament residencial a centre comercial i de serveis.

El Raval. Territori d'arribada

Els canvis urbanístics que ha sofert el Raval durant els últims anys són molt evidents, però ha canviat en la mateixa mesura la funció social del barri en el conjunt de la ciutat? Aquest itinerari oferiria, des de punts de vista diversos, mirades a un barri que ha estat un veritable territori d'arribada des del segle XIX fins a l'actualitat.

Visions de la Ribera

Aquest itinerari permetia fer un recorregut històric que explicava l'evolució de la ciutat des del segle XV fins a l'actualitat: de la Barcelona artesana a la ciutat industrial, de la ciutat emmurallada fins al nou Eixample, de l'obertura de la Via Laietana fins a les reformes urbanístiques actuals.

Besòs. Una segona oportunitat

Un recorregut que permetia analitzar el territori a través del qual transita el riu Besòs i la seva funció de corredor per a tota mena de fluxos (trens, cotxes, gas, electricitat, aigua...).

AUDIOVISUALS

XCÈNTRIC. EL CINEMA DEL CCCB

Organització CCCB
Dates De gener a juny, dijous i diumenges tarda

Programa audiovisual estable dedicat al cinema experimental i al documental creatiu. Una pantalla necessària per a un cinema al marge dels dictats comercials i d'escassa o nul·la circulació pels circuits habituals de distribució. Mirades útils per a un espectador curiós al marge de modes i gèneres convencionals. En l'era de la compressió digital, Xcèntric recupera la sala fosca i el format original per a una millor apreciació de les obres.

El projecte Xcèntric va més enllà de les projeccions, ja que és generador de continguts (programes, textos) i activitats en paral·lel relacionades amb la (in)formació (arxiu, itinerància, presentacions).

Cicles: "Curadors" (sobre el treball de preservar i mostrar el cinema), "El Testimoni" (un pont imaginari per cinematografies al voltant del temps i dels autors), "Trencant el gel, cinema rus 'De Profundis'" (rareces russes), "Cinema efímer" (pel·lícules industrials, científiques i creades per a exposicions, que han sobreviscut a la seva finalitat per la seva vàlua artística.

Autors: Sarah Payton, Chris Teerink, Lev Kuleshov, Khanzhonkov Studios, Bill Morrison, Jacques Richard, José Val del Omar, Eugeni Bonet, Santiago Álvarez, John Smith, Miranda Pennell, James Benning, José Luis Guerín, David Reznak, Peter Weiss, Claude Faraldo, René Allio, Nicolas Philibert, Patt O'Neill, Gerardo Malla, Carlos Rodríguez Sanz, Manuel Coronado, Brett Ingram, Storm de Hirsch, Jonas Mekas, Serguei Loznitsa, Charles Burnett, Andy Warhol, Peter Whitehead, entre d'altres.

Programadors habituals: Núria Aidelman, Núria Esquerra, Laida Lertxundi, Gonzalo de Lucas i Antoni Pinent.

Programadors convidats: Andreas Wutz, Carles Guerra, Maria Baker i Andrés Hispano.

Més informació:
www.cccb.org/xcentric/homeg.htm

AULA XCÈNTRIC REVISIONS DEL CINEMA EXPERIMENTAL

Organització CCCB
Dates Del 5 de maig al 9 de juny

Aquest any s'inaugura una nova branca d'activitat Xcèntric amb aquest seminari, una iniciativa per aprofundir en l'estudi del cinema experimental, d'avantguarda i d'autor.

Els continguts del curs es mostren com un recorregut transversal per tots aquells camins invisibles que ens ajudaran a conformar, a partir d'un diàleg obert amb l'alumnat, una geografia més sòlida del terreny d'aquest cinema.

Ponents: Josexo Cerdán, Esperanza Collado, Marcelo Expósito, Miguel Fernández Labayen, David Gerstein, Andrés Hispano, Carolina Lopez Caballero, Joan M. Minguet Batllori, Maria Morata. Direcció: Antoni Pinent

PANTALLA CCCB UN MES, UN ARTISTA

Organització CCCB
Dates De gener a desembre

Les obres de videocreació, aquelles que no sorgeixen per encàrrec, sinó per estímulo propi de l'artista, són de difícil accés per al públic si no és a través de festivals, mostres i algunes galeries d'art. Aquesta programació pretén crear un espai i donar temps per a que es puguin conèixer aquests treballs d'autor. De la mateixa manera que penjaríem una pintura, pengem la pantalla, elevant-la a la categoria d'obra original. Un mes per contemplar obres audiovisuals d'autors amb interès per l'experimentació i la innovació amb nous llenguatges formals i temàtics. Els

artistes d'aquest any: Emmanuelle Lippé i Bertil Dubach, Oriol Sánchez, Arturo Bastón, Jaime Pitarch, Nicolás Méndez, Virginia Garcia del Pino, Ruben Santiago, Ricardo Coral, Alba Sotorra, Benet Román i Arturo Fuentes.

FORA DE PROGRAMA PROGRAMACIÓ AUDIOVISUAL ESTABLE NO PREVISTA

Organització CCCB i Mostra Internacional de Film de Dones de Barcelona
Dates Juny

La creació audiovisual està cada cop més atenta a l'actualitat i reacciona ràpidament davant esdeveniments de forta transcendència social i humana. Es tracta de detectar, al llarg de l'any, tots aquells treballs produïts a l'entorn del compromís i la solidaritat dels seus autors, intentant, també, afegir a la projecció la presència dels autors o persones directament implicades amb el tema. Seguint el fil de les tensions globals i el factor humà aquest any es va estrenar el film **Passing the Rainbow / Mirades de Kabul**, de Sandra Schäfer i Elfe Brandenburger

Passing the Rainbow tracta els mètodes per subvertir les estrictes normes de gènere en la societat afganesa, tant pel que fa a l'actuació com a la realització cinematogràfica i a la vida quotidiana i política.

La companyia teatral d'una noia a Kabul, una professora que també és actriu, una policia que treballa de directora de pel·lícules d'acció com a segona feina, una activista de l'organització RAWA que aprova la separació radical de l'Estat i la religió, i la Malek, que per poder treballar viu com un noi: totes elles són les protagonistes.

Debat amb: Sandra Schäfer i Elfe Brandenburger (Berlín) juntament amb la cineasta Diana Saqeb (Kabul). Debaten les diferents maneres de representar aquesta lluita. Modera el debat Mònica Bernabé (Barcelona), periodista especialitzada en l'Afganistan i presidenta de l'Associació per als Drets Humans a l'Afganistan (ASDHA).

AUDIOVISUALS ESTRENES DOCUMENTALS (A l'auditori del CCCB espai per a l'estrena i la presentació de documentals d'autor.)

ON TRANSLATION: MIEDO

UN PROJECTE D'INTERVENCIÓ TELEVISIVA DE MUNTADAS

Produït pel	el Centro José Guerrero de la Diputació de Granada
Organitzen	CCCB, OVNI i Hamaca
Dates	25 setembre

Estrena a Barcelona de l'última obra d'Antoni Muntadas, On Translation: Miedo, amb la presència de l'autor, realitzada en el marc de la sèrie On Translation, iniciada el 1995. Més de 30 obres centrades en el concepte de traducció que indaguen sobre qüestions lingüístiques, polítiques, econòmiques i culturals.

ENDEUTATS

SOBRE LA TERANYNA

Autor	De Ferran Vidal Vicens
Organitzen	CCCB, Associació Audiovisual Debitas, Fundació Quepo i AICEC-ADICAE
Dates	Desembre

A través del seguiment de quatre famílies de diferent procedència i nivell de renda, descobrim com el sobreendeutament afecta les seves vides. Com a contrapunt a aquests dramàtics testimonis, especialistes de diferents àmbits (un economista, un sociòleg, un advocat, un jutge, un psicòleg i d'altres experts) analitzaran els factors que ens han portat a aquesta situació i

aportaran la seva visió sobre les vies legals, polítiques i socials que són necessàries per abordar aquest greu problema que, en aquests moments, segons les dades confirmades pel Consell General del Poder Judicial, indiquen, per exemple, que els embargaments d'habitatges en ferm efectuats l'any 2008 ja s'acosten als 100.000, xifra que es pot duplicar al llarg del 2009.

AUDIOVISUALES EN COL·LABORACIÓ AMB...

INDEPENDENT FILM NETWORK (IFN)

IFN.CCCB.ORG

La Fàbrica de Cinema Alternatiu va posar en marxa aquest circuit de producció, promoció, distribució, exhibició, festivals, escoles, consulta i investigació, a partir de la creació d'una videoteca i de la Xarxa Barcelona. IFN reuneix representants d'empreses, col·lectius i plataformes de cinema

independent d'arreu del món, i respon a la intenció de proporcionar un directori de contactes triats dins dels grups i professionals que es dediquen al cinema independent.

OPEN SERVER

OPENSERVR.CCCB.ORG

Platoniq impulsa aquest projecte de servidor públic dedicat a la retransmissió d'àudio per Internet (*streaming*). A més de recollir els arxius del festival Open Ràdio, amb què s'inicia el projecte, Open Server ofereix a Internet una plataforma de suport, producció i difusió radiofònica independent durant tot l'any. Té com a objectiu principal la divulgació del dret a la cultura lliure, una cultura que es posicioni per a la democrati-

zació dels mitjans de comunicació i la participació civil i que doni suport a les opcions alternatives als copyright que es desenvolupen actualment a Internet. Música de drets lliures, net cultura i audioactivisme.

ESPAIS DE DEBAT I REFLEXIÓ

EN TRANSICIÓ

Dates	14 i 17 de gener; 4, 5, 6, 19, 20 i 22 de febrer
Organització	CCCB
Col·laboració	Memorial Democràtic, Púrpura Visual
Amb el suport de	El Periódico

El domini de la ideologia franquista durant quaranta anys de dictadura va acabar impregnant i condicionant la vida cultural de l'Estat espanyol. Mentre el procés polític de la Transició dotava el país de mecanismes democràtics, alguns estrats socials van viure encara molts anys immersos en l'herència del franquisme. Les activitats paral·leles a l'exposició homònima inaugurada a finals de 2007 van voler abordar la dimensió cultural de la Transició espanyola i posar de manifest els diferents ritmes que coexistien entre la institucionalització política, per una banda, i el canvi social, per l'altra.

14 de gener: Bucarest, la memòria perduda

Projecció del documental d'Albert Solé, en el qual l'autor, nascut a Romania, busca les seves arrels lligades a un doble exili. El seu pare, el polític Jordi Solé Tura, exministre i uns del set pares de la Constitució Espanyola, obligat a marxar d'Espanya als 60 per la seva militància antifranquista, ha començat un nou exili interior, però aquest cop sense retorn: la pèrdua de la memòria. L'autor viatja d'un exili a un altre intentant recompondre la seva pròpia memòria a través de la de la seva família i la d'un país.

Participants: Pasqual Maragall, José Montilla, Júlia Otero, Joan Saura i Albert Solé.

17 de gener: La Transició política

Destacats protagonistes polítics de la Transició van parlar del canvi de règim i dels delicats equilibris polítics i socials que van garantir la instauració pacífica del sistema constitucional de 1978, i van oferir un balanç retrospectiu del llegat de la transició a la democràcia actual.

Participants: Santiago Carrillo, Celestino Corbacho, Josep Ramoneda i Miquel Roca.

4, 5 i 6 de febrer: Mural REP

Coincidint amb l'activitat anterior, el dibuixant argentí REP va realitzar un mural al vestíbul del CCCB. L'artista va plantejar l'acció com un diàleg entre ell, la seva obra i el públic, que el va poder acompanyar en el moment de la creació. Un mural fet

amb la intenció de plasmar què representa una transició social després d'anys de dictadura i que vol convidar el públic a continuar pensant en el tema.

6 de febrer: L'humor com a arma política

En règims dictatorials, l'humor acostuma a convertir-se en una via de dissidència i d'oxigenació de les aspiracions democràtiques de la societat civil. Els humoristes Toni Batllori i Forges van dialogar amb el dibuixant REP sobre el tema, prenent com a punt de partida els casos espanyol i argentí i reflexionant, també, sobre el seu rol de crítica en democràcia.

Participants: Jaume Badia, Toni Batllori, Forges i REP.

19 i 20 de febrer: Sobre la tortura

La tortura ha estat un dels temes clau de la violència d'estat durant el Franquisme i la Transició. Absent en la recerca històrica, tan sols ha aconseguit situar-se en intersticis del debat social després d'un procés difícil de reconeixement de la seva pràctica. I amb unes conseqüències que afecten la societat i els individus que l'han soferta, però també les polítiques públiques de reparació i memòria. Confrontar el cas espanyol amb les experiències xilena i argentina ha contribuït a enriquir aquest debat que és encara al seu inici malgrat la importància que la tortura ha tingut en la història contemporània del nostre país.

Participants: Pilar Calveiro, Elizabeth Lira, Anna Miñarro, Magda Oranich, Isabel Piper, Manuel Risques i Ricard Vinyes.

22 de febrer: Preguntes sense resposta de la Transició

La Transició, un temps en què tot era possible i que arribà a forjar cosmovisions múltiples d'experiències individuals i col·lectives, obliga a interrogar els relats, habitualment simplificadors, que ens ha llegat. Una selecció de les preguntes formulades pels visitants de l'exposició van provar de ser respostes pels participants d'aquesta taula rodona.

Participants: Jordi Borja, Mercè García Aran, Antoni Marí i Pere Ysàs.

LA CONDICIÓN HUMANA

Dates	Cada dilluns del 21 de gener al 10 de març
Organització	CCCB i Fundació Collserola

Al llarg de les darreres dècades, han entrat en crisi els referents religiosos, ideològics, familiars i laborals que tradicionalment havien sustentat la vida humana. Aquestes transformacions, que inicialment es presentaven com una oportunitat perquè l'individu fos més lliure, han obert noves incògnites i, paradoxalment, han generat més incerteses respecte al futur. Al mateix temps, noves investigacions científiques posen en qüestió els discursos que donaven per descomptades la diferència i superioritat dels humans en relació amb la resta d'éssers vius. La permanència de la violència i la vulneració constant dels drets humans incentiven una visió de la nostra societat que s'allunya de l'ideal humanista. A l'inici

del segle XXI, ens trobem, més que mai, amb la necessitat de repensar els trets que ens defineixen com a persones.

Amb *La condició humana*, el CCCB i la Fundació Collserola han volgut fomentar un debat sobre com l'individu pot realitzar satisfactòriament la seva llibertat en el món contemporani, seguint la reflexió iniciada amb els cicles *Passions* (2005), *Vida* (2006) i *Sentit* (2007).

Participants: Judith Butler, Remo Bodei, Terry Eagleton, Ivan Klíma, Jordi Llovet, Chantal Maillard, Michela Marzano i Enrique Vila-Matas.

POLÍTICA I (PO)ÈTICA DE LES IMATGES DE GUERRA

Data	15 de febrer
Direcció	Antonio Monegal, professor de Literatura Comparada a la Universitat Pompeu Fabra i professor visitant a la Universitat de Princeton
Organització	CCCB, Institut d'Humanitats de Barcelona i Editorial Paidós

Taula rodona amb alguns dels col·laboradors del llibre *Política y (po)ética de las imágenes de guerra* (Paidós, 2007), en la qual es va debatre sobre el paper de la representació de les guerres en la configuració de la memòria històrica i la identitat col·lectiva de les societats. També es va analitzar la nostra visió dels conflictes i la violència del present, atenent especialment les imatges de guerra en l'art, el cinema, la indústria de l'entreteniment i els mitjans de comunicació.

Participants: Rafael Argullol, Miquel Berga, Andrés Hispano, Antonio Monegal, Gervasio Sánchez i Francesc Torres.

LES METAMORFOSIS DEL COMUNISME

Dates 6 i 7 de març
Direcció Bashkim Shehu, escriptor i assessor del CCCB per a l'Europa de l'Est
Organització CCCB i Institut Internacional de Cultura de Cracòvia

Després del desmantellament del bloc soviètic, el comunisme no ha desaparegut, sinó que ha adquirit diversos aspectes i matisos, segons les circumstàncies històriques, geogràfiques i polítiques de cadascun dels països que l'han viscut.

En el marc de la col·laboració estable que el CCCB manté amb el Centre Internacional de Cultura de Cracòvia, aquestes jornades van analitzar el llegat del comunisme i les seves mutacions arreu del món gairebé vint anys després de la caiguda del mur de Berlín. En el debat es va abordar el pes de l'ideari i les pràctiques comunistes en la vida política, social i cultural de països que el van viure directament o indirecta-

ment, o que encara el viuen: l'antic bloc soviètic, la Xina, Cuba i aquelles regions d'Europa Occidental i d'Amèrica Llatina que, sense haver viscut sota règims comunistes, n'han rebut una influència considerable.

Participants: Harriet Evans, Emilio de Ipola, Iván de la Nuez, Stanislaw Obirek, Manel Ollé, Teodoro Petkoff, Jacek Purchla, Jorge Semprún, Bashkim Shehu i Magdalena Vasaryova.

DARFUR: CONFLICTE I INTERESSOS

Dates 14, 15 i 16 abril
Direcció Jamal Mahjoub, escriptor d'origen sudanès
Organització CCCB

El conflicte del Darfur ha provocat una gran diversitat d'interpretacions. És un genocidi? És neteja ètnica? Es tracta simplement del primer conflicte ocasionat per l'escassetat d'aigua provocada arran de l'escalfament global? Quines solucions hi ha? L'objectiu d'aquest seminari era reunir un grup de persones molt qualificades per analitzar, més enllà dels titulars, el context i les causes del conflicte, i valorar què es pot fer per reparar-ne els danys.

En paral·lel a l'exposició *Vides minades. 10 anys després*, aquest debat formava part de la preocupació permanent del CCCB per entendre el fenomen de la guerra, que es va iniciar

amb l'exposició *En guerra* (2004). La trobada s'emmarcava també dins el programa *Geografia de les crisis oblidades*, que es va iniciar l'any 2007 amb els debats sobre Somàlia i Txetxènia i que té per objectiu rescatar de l'oblit drames humans que afecten milers de persones arreu del món.

Participants: Munzoul Assal, Jean-Hervé Bradol, Mansour Khalid, Jamal Mahjoub, Mahmoud Mamdani i Rafael Vila Sanjuan.

CONFERÈNCIA DE KWAME ANTHONY APPIAH: COSMOPOLITISME. L'ÈTICA EN UN MÓN D'ESTRANYS

Data 26 de maig
Organització CCCB
Col·laboració Universitat Internacional Menéndez Pelayo de València, Katz editores i El País
En el marc de l'Any Europeu del Diàleg Intercultural

Conferència de Kwame Anthony Appiah, catedràtic de Filosofia de la Universitat de Princeton i autor, entre d'altres, de *Cosmopolitismo. La ética en un mundo de extraños* i *La ética de la identidad* (ambdues a Katz, 2007). Autor de renom internacional, Appiah va reflexionar sobre el cosmopolitisme com a ideal i aventura que ens ha de permetre desenvolupar l'hàbit de la coexistència en un món de diferents: la conversa en el seu sentit més antic, la convivència, l'associació.

ELS ENIGMES DE L'IRAN

Dates 30 de juny (projeccions) i 1 de juliol (debat)
Direcció Fred Halliday, professor de recerca ICREA a l'IBEI
Organització FRIDE i CCCB
Col·laboració El País

Tenyida d'estereotips, pors i lluites de poder, la relació entre l'Iran i el món occidental és tan complexa com important per la seva centralitat en l'estabilitat regional i en l'ordre geopolític mundial. L'arribada al poder de l'aiatol·là Khomeini el 1979 va marcar una fita en el món islàmic i va significar alhora l'inici d'un llarg refredament en què Occident, i especialment Washington, no ha sabut si tractar el règim de Teheran com un actor polític racional o com una tirania diabòlica. D'altra banda, el rebrot del radicalisme polític a l'Iran ha provocat una reacció que s'ha estès com una ona expansiva des del Líban fins a l'Afganistan. L'Iran ha definit i mobilitzat un moviment xiïta transnacional, assetja Israel i dona suport a l'esquerra radical a

l'Amèrica Llatina, mentre el seu programa nuclear, fins i tot si és pacífic, s'ha convertit en l'orgull nacional.

Diversos especialistes es van citar al CCCB per intentar fer sortir a la llum l'origen dels malentesos entre l'Iran i Occident i plantejar les possibilitats que té la diplomàcia de reconduir les tensions i establir relacions més fluides. També s'hi van projectar les pel·lícules *Iran: A Revolution Betrayed*, d'Ahsan Adib (1984), i *Gilaneh*, de Mohsen Abdolva-hab i Rakhshan Bani Etemad (2005).

Participants: Mariano Aguirre, Ali Ansari, Haleh Afshar, Fred Halliday, Rosemary Hollis, Baqer Moin, Johannes Reissner i Luciano Zaccara.

GUINEA EQUATORIAL, MEMÒRIA NEGRA

Data 29 de setembre
Organització CCCB

El colonialisme espanyol a l'Àfrica negra és un dels episodis més ignorats i silenciats de la història recent d'Espanya. Guinea Equatorial, antiga colònia espanyola, va accedir a la independència ara fa més de quaranta anys, el 12 d'octubre del 1968. Els turbulents anys posteriors van conduir a la dictadura de Francisco Macías, seguida pel règim actual dirigit pel seu nebot, Teodoro Obiang, màxim beneficiari de la indústria petrolera. Mentre les institucions de defensa dels drets humans denuncien la dictadura d'Obiang, les democràcies occidentals hi fan la vista grossa per tal d'accedir a les immenses reserves petroleres del país.

Amb aquesta jornada, que inclou la projecció de l'audiovisual de Xavier Montanyà *Memòria negra* i el debat posterior, el CCCB va voler contribuir a l'anàlisi de l'herència del colonialisme espanyol, en la línia de la reflexió oberta per països com França, Bèlgica i el Regne Unit sobre el seu passat recent.

Participants: Xavier Montanyà, Gustau Nerín i José Luis Nvumba.

L'ANONIMAT

Dates 2, 3 i 4 de desembre
Direcció Marina Garcés, professora de Filosofia de la Universitat de Saragossa i de la UOC
Organització CCCB, amb la col·laboració d'Espai en Blanc

La transformació de la societat de masses i del règim de visibilitat de la societat moderna occidental ha suposat una transformació radical de l'experiència que tenim actualment de l'anonimat. En una societat dominada per la lògica identificadora del control, per una banda, i per la lògica diferenciadora del multiculturalisme, per una altra, ser anònim ja no és només ser víctima de la uniformització i de la pèrdua del rostre. "Aprendre l'anonimat" esdevé, en moltes ocasions, un camí de resistència tant individual com col·lectiva. Les últimes grans mobilitzacions ciutadanes ho demostren: ja sigui el "No a la guerra" com el 13-M, com les manifestacions

per un habitatge digne, entre d'altres, han pres la seva força de l'anonimat de les seves convocatòries. El seu èxit prové del fet que han estat autoconvocatòries d'un nosaltres anònim que es resisteix a deixar-se posar un nom i a ser identificable en el tauler de joc de la política actual.

Participants: Marc Augé, Érik Bordeleau, Amador Fernández-Savater, Wenceslao Galán, Marina Garcés, Carles Guerra, Santiago López Petit i Leónidas Martín.

CONFERÈNCIA D'ISABEL HILTON: ELS DILEMES DEL TIBET

Dates 15 de desembre
Organització CCCB
Amb el suport de El País

Des de fa dècades, el Tibet protagonitza un complex conflicte nacional i cultural amb el govern de la Xina. Amb una identitat pròpia, el Tibet és una regió de gran extensió i poca densitat de població, on els tibetans ja comencen a ser minoria. Desconegut i alhora polititzat, el Tibet avui posa de manifest algunes de les esquerdes del gran poder de la Xina, en un conflicte de molts matisos que remet a grans dilemes de caràcter universal.

En paral·lel a l'exposició *A la ciutat xinesa. Mirades sobre les transformacions d'un imperi*, Isabel Hilton, reputada escriptora i periodista experta en la Xina, va oferir una anàlisi de la situació actual del Tibet.

POST-IT. CIUTATS OCASIONALS

Dates 13 de març, 8, 22 i 29 d'abril
Organització CCCB
En el marc de l'Any Europeu del Diàleg Intercultural

El concepte de *Post-it City* va ser encunyat per Giovanni La Varra ("Post-it city: the other european Public Spaces", *Mutations*, 2001) per designar diferents ocupacions temporals de l'espai públic. En paral·lel a l'exposició *Post-it. Ciutats ocasionals*, que recollia exemples d'aquestes nous usos temporals, es va realitzar un cicle de trobades que donava a conèixer de prop alguns projectes relacionats amb l'exposició, a fi de contribuir a la reflexió sobre la condició de l'espai públic contemporani.

Participants: Pablo Brugnoli, Julian D'Angiolillo, Joseph Grima, Carmella Jacoby Volk, Franco la Cecla, Giovanni La Varra, Daniele Pario Perra, Martí Peran, Stefano Romano i Marina Zuccón.

TEL AVIV, L'ÚLTIMA CIUTAT MEDITERRÀNIA

Dates 5 i 6 de maig
Direcció Fred Halliday, professor de recerca ICREA a l'IBEI
Organització CCCB
Col·laboració El País i Libros del Asteroide

En el marc de la sèrie de debats sobre ciutats del Pròxim Orient, el CCCB va dedicar una sessió a Tel Aviv, una de les poques ciutats, juntament amb La Valletta i Tirana, que s'han fundat a les ribes del Mediterrani des de la caiguda de l'Imperi romà. Creada el 1909 al costat del port àrab de Jaffa, el més antic del món, actualment té més de quatre-cents mil habitants.

L'arquitectura de Tel Aviv reflecteix les diferents capes del seu desenvolupament històric: l'estil "oriental" del primer terç del segle XX, similar al que podem veure al Caire, Beirut, Istanbul o Baku, va ser seguit, a la dècada dels trenta, per la construcció de fins a cinc mil edificis Bauhaus, que li van donar el nom de "ciutat blanca". Més recentment, noves urbanitzacions vinculades a la vida comercial i a la indústria d'alta tecnologia han modificat el perfil del seu front marítim. Tel Aviv és avui dia el centre

cultural i artístic de l'Israel secular, amb una heterogeneïtat cultural creixent pels importants fluxos d'immigració i una intensa vida artística, literària i musical que contrasta amb el conservadorisme religiós de la veïna Jerusalem. Tanmateix, amb el fracàs permanent a l'hora de trobar una solució estable i justa al conflicte entre palestins i israelians, la proximitat de Jaffa és un recordatori constant de les altres històries, identitats i possibles futurs d'aquesta terra.

En el marc del debat es van projectar les pel·lícules *Territory I (White Lies)* de Marine Hugonnier (2005), *Là-bas* de Chantal Akerman (2006) i *Alila d'Amos Gitai* (2003).

Participants: Yoram Kaniuk i Sharon Rotbard.

BARCELONA, METACIUTAT

Dates 15 de maig
Direcció Marisol Garcia, professora de Sociologia Urbana a la Universitat de Barcelona, i Monica Degen, professora de Sociologia Cultural a la Universitat de Brunel, Londres
Organització CCCB
Col·laboració El País, Anthropos Editorial

La intensa transformació urbana de Barcelona generada arran dels Jocs Olímpics de 1992 ha suposat el reconeixement de la ciutat a escala global com a model de desenvolupament urbà i cohesió social. Als darrers anys, però, la nova realitat està fent trontollar alguns elements d'aquest model. Amb motiu de la publicació del llibre *La metaciudad: Barcelona. Transformación de una metrópolis* (Anthropos, 2008), el CCCB va dedicar aquest debat a analitzar alguns dels principals reptes espacials, culturals i socials que experimenta la Barcelona d'avui.

Participants: Mikel Aramburu, Núria Benach, Leonardo Cavalcanti, Monica Degen, Juli Esteban, Marisol García, Emili Garcia, Ricard Gomà, Jordi Martí, Francesc Muñoz, Rosa Mur, Arturo Rodríguez Morató i Carlota Solé.

ORÍGENS: LAHORE

Dates 18 i 19 de maig
Organització CCCB
Col·laboració Tusquets Editores, El País i Heer Productions
En el marc de L'Any Europeu del Diàleg Intercultural

Amb aquest debat sobre Lahore, el CCCB va iniciar el cicle *Orígens*, que té com a protagonistes les ciutats que són punts d'irradiació cultural en els països d'origen dels grups de població immigrant que actualment viuen a Barcelona. L'objectiu d'aquest debat és fer conèixer els referents culturals urbans més destacats d'aquests països, per tal de contribuir a establir ponts entre les respectives ciutats.

Lahore és la capital cultural i la segona ciutat més poblada del Pakistan, amb deu milions d'habitants. Amb un dels llegats arquitectònics més importants del subcontinent indi, gràcies a l'empremta que hi va deixar l'imperi Mogol (1526-1857), la ciutat veu actualment el sorgiment d'iniciatives cíviques i artístiques que cerquen vies per combinar la modernització ineludible amb la conservació del seu patrimoni històric. Al mateix temps, Lahore ha de fer front a una immigració rural massiva que desafia les seves infraestructures i a una situació política altament inestable que afecta directament, i de vegades fa inviable, la vida quotidiana dels seus habitants.

Finalment, la complexitat històrica d'aquesta regió, amb una heterogeneïtat religiosa i cultural que va fer detonar conflictes turbulents durant el segle XX, és una bona excusa per reflexionar sobre com volem que sigui, a casa nostra, la convivència amb l'altre.

En el marc del debat es van projectar les pel·lícules *The Rock Star and the Mullahs* de Ruhi Hamid (Regne Unit, 2003), *Basant. La guerra dels estels* d'Andrés Antebi, José González Morandi, Pablo González i Eva Serrats (Espanya, 2007) i *In Flesh and Spirit* de Maheen Zia (Pakistan, 2006).

Participants: Mohsin Hamid, Jordi Puntí i Rashed Rahman.

5è PREMI EUROPEU DE L'ESPAI PÚBLIC URBÀ

Data	13 de juny
Organització	CCCB en col·laboració amb The Architecture Foundation, l'Architektur Zentrum Wien, la Cité de l'Architecture et du Patrimoine, el Nederlands Architectuurinstituut i el Museum of Finnish Architecture
Patrocina	COPCISA

El Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà va arribar al 2008 a la seva cinquena convocatòria. Aquest guardó, creat arran de l'exposició *La reconquesta d'Europa* (1999), té per objectiu reconèixer i promoure el caràcter públic dels espais urbans, així com la seva capacitat d'integració social. Incorporant les ambigüitats inherents a la noció d'espai públic, aquest és l'únic premi d'arquitectura d'abast europeu destinat a identificar i a incentivar un espai essencialment públic (obert i d'accés universal) i urbà. El Premi es distingeix d'aquesta manera d'altres iniciatives centrades en la figura de l'arquitecte o l'edifici i dels guardons de paisatgisme, per posar l'accent en el caràcter relacional i cívic de l'espai típicament urbà.

El Premi és avui una iniciativa conjunta del CCCB, The Architecture Foundation (Londres), l'Architektur Zentrum Wien (Viena), la Cité de l'Architecture et du Patrimoine (París), el Nederlands Architectuurinstituut (Rotterdam) i el Museum of Finnish Architecture (Hèlsinki). Aquesta consolidació institucional ha permès ampliar el radi d'influència d'una iniciativa que l'any 2008 va rebre 174 projectes de 132 ciutats europees. El Premi és, doncs, un termòmetre excepcional de les principals pulsions de l'urbanisme europeu. Tots els projectes presentats a les cinc convocatòries estan recollits a l'arxiu digital <http://urban.cccb.org>, on també hi ha una selecció de les principals conferències de temàtica urbana celebrades al CCCB.

El jurat de la 5è edició del Premi va estar integrat per Manuel de Solà Morales, president (en representació del CCCB); Severi Blomstedt, director del Museu Finlandès d'Arquitectura; Ole Bouman, director del Nederlands Architectuurinstituut; Rowan Moore, director de The Architecture Foundation; Francis Rambert, director de la Cité de l'Architecture et du Patrimoine; i Dietmar Steiner, director de l'Architektur Zentrum Wien. El secretari d'aquesta edició ha estat Carles Crosas.

El Primer Premi de la convocatòria de 2008 va ser atorgat al projecte Barking Town Square (Londres). També es van lliurar tres mencions especials als projectes Centrum.odorf (Innsbruck), Other People's Photographs (Folkestone, Regne Unit) i Torre del Homenaje (Huéscar, Granada).

L'acte de lliurament del Premi va comptar amb la presència del president i del secretari del jurat i dels autors dels projectes premiats, i va concloure amb la conferència *Europa, una civilització urbana*, pronunciada per **Peter Hall**, professor emèrit de la University College de Londres i autor de l'obra de referència *Cities in civilization: culture, innovation and urban order* (1999).

L'ESPAI PÚBLIC EN EL PUNT DE MIRA. ART I TECNOLOGIA A LA CIUTAT DE LA SEGURETAT

Dates	2 i 3 d'octubre
Direcció	CCCB i Stephen Graham, catedràtic de Geografia Humana, Universitat de Durham, i Louise Amoore, professora adjunta de Geografia Política, Universitat de Durham
Organització	CCCB
Col·laboració	El País

La lluita contra el terrorisme internacional ha fet que qualsevol persona que faci ús de l'espai públic en una ciutat occidental sigui considerada un objectiu potencial dels mecanismes de control que vetllen per protegir-nos. La ciutat de la seguretat posterior a l'11S posa en el punt de mira tant l'arquitectura com els moviments de les persones a l'espai urbà. Com hem de repensar l'espai urbà a la llum d'aquestes pràctiques que tan habitualment veiem com a amenaces per a la nostra privacitat? En què es converteix aquest espai públic quan els tradicionals drets democràtics de reunió i de protesta són considerats perillosos en determinades "zones de seguretat", o quan l'anonimat del carrer es difumina per la proliferació de les tecnologies de la videovigilància? Com hi responen els ciutadans i els moviments artístics i socials? Quines són les noves formes de dissensió i transgressió a l'espai públic urbà?

Amb l'objectiu de respondre aquestes qüestions, el CCCB va reunir un grup d'experts per participar en un debat dirigit pels geògrafs britànics Stephen Graham i Louise Amoore. Aquesta trobada s'emmarcava en la línia de reflexió permanent del CCCB sobre la intersecció entre espai urbà i sobirania, iniciada amb els debats *Traumes urbans* (2004), *Arxipèlag d'excepcions* (2005) i *Arquitectures de la por* (2007).

Participants: Louise Amoore, Judit Carrera, Deborah Cowen, Dana Cuff, Volker Eick, Marina Garcés, Stephen Graham, Alexandra Hall, Andrés Hispano, Ana López Sala, Antonio Monegal, Francesc Muñoz, Deborah Natsios, Marcos Ramírez, Josep Ramoneda, Iñaki Rivera Beiras, Pere Saborit, Toni Serra, Meghan Trainor i Gijs van Oenen.

LA XINA

MIRADES SOBRE LA TRANSFORMACIÓ D'UN IMPERI

Dates	6, 13, 20 i 27 de novembre
Organització	CCCB
Amb el suport de	El País

Amb una població superior a la cinquena part de la humanitat i una extensió equivalent a Europa, la Xina actual experimenta un procés de canvis profunds i accelerats que no tan sols incideixen en el seu paisatge urbà, sinó que també afecten diferents esferes de l'economia, la política, la societat, la comunicació i la cultura.

En paral·lel a l'exposició *A la ciutat xinesa. Mirades sobre les transforma-*

cions d'un imperi, aquest cicle volia aproximar-se des de perspectives complementàries a la complexitat d'un procés tan ple de contrastos i de paradoxes com el de la Xina actual.

Participants: Javier Castañeda, Frédéric Edelmann, Manel Ollé, Alfredo Pastor, Carles Prado i Harry Wu.

EL CAIRE, MEGALÒPOLI AL NIL

Dates	10 i 11 de novembre
Direcció	Fred Halliday, professor de recerca ICREA a l'IBEI
Organització	CCCB
Amb el suport de	El País
Col·laboració	Edicions de 1984

Amb dotze milions d'habitants, el Caire és la ciutat més gran del món àrab i del Mediterrani. Va ser l'emplaçament de les piràmides faraòniques i de les mesquites i ciutadelles del món islàmic medieval i, a mitjan segle XIX, es va convertir, amb l'obertura del canal de Suez, en una capital cosmopolita amb habitants provinents de tot el Mediterrani. Tal com il·lustren les novel·les del gran escriptor Naguib Mahfuz, al Caire els corrents culturals de caràcter regional s'entrecruen des de fa temps amb d'altres d'abast universal. Tanmateix, des de la revolució egípcia de 1952, s'ha convertit en el centre de poder més important del nacionalisme àrab i en el lloc des d'on exerceixen la seva influència els dirigents militars que continuen controlant el seu destí.

En aquest nou debat de la sèrie sobre ciutats del Pròxim Orient, es va voler examinar el llegat històric i arquitectònic del Caire, així com les visions dels seus escriptors i artistes sobre el lloc de la ciutat a l'Egipte i al món àrab actuals.

En el marc del debat es van projectar les pel·lícules *Principio y fin* de Salah Abu Saif (Egipte, 1960) i *Ensalada mixta* de Nadia Kamel (Egipte-França, 2007).

Participants: Alaa Al Aswani, Khaled Fahmi, Sabri Hafez i Nadia Kamel.

CICLE DE CONFERÈNCIES PAISATGES PER EMPORTAR

Dates	Del 22 de febrer al 25 d'abril
Organització	UAB
Col·laboració	Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya, Direcció General d'Arquitectura i Paisatge del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya i el CCCB

El CCCB va acollir el cicle de conferències *Paisatges per emportar*, ofert pel màster en Intervenció i Gestió del Paisatge de la Universitat Autònoma de Barcelona. Diversos especialistes van proposar una mirada comuna sobre les actuals perspectives que la intervenció i la gestió del paisatge es plantegen davant d'un territori en contínua transformació.

Participants: José Ballesteros, Daniela Colafranceschi, Gerald Domon, Teresa Galí-Izard, Josefina Gómez Mendoza, Juan José Lahuerta, Rafael Mata, Oriol Nel·lo i Carme Pinós.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE *BALAS DE PLATA*

Dates	13 de març
Organització	Editorial Tusquets

Amb presència de l'autor, el CCCB va acollir la presentació de l'última novel·la de l'escriptor mexicà Elmer Mendoza, *Balas de plata* (Tusquets, 2008), guanyadora del III Premi Tusquets Editores de Novel·la. Mendoza està considerat com el primer narrador que recull amb encert l'efecte de la cultura del narcotràfic al seu país.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE *ECONOMÍA CANALLA* LA NUEVA REALIDAD DEL CAPITALISMO

Dates	8 de maig
Organització	Editorial Paidós

El CCCB va acollir la presentació del llibre de Loretta Napoleoni *Economía canalla. La nueva realidad del capitalismo* (Paidós, 2008), un assaig descarnat sobre els problemes econòmics del món actual, que va ser comentat per la mateixa autora.

LES NOVES FORMES DEL TOTALITARISME

Dates	13 de maig
Organització	Herder Editorial, Seminari de Filosofia i Gènere de la UB, amb la col·laboració del CCCB

Debat organitzat amb motiu de la presentació del llibre de Simona Forti *Los espectros contemporáneos del totalitarismo* (Herder, 2008).

Participants: Fina Birulés, Antonio Campillo, Manuel Cruz i Simona Forti.

10è COL·LOQUI INTERNACIONAL DE GEOCRÍTICA

Dates	Del 26 al 30 maig
Direcció	Horacio Capel, Catedràtic de Geografia humana de la UB
Organització	UB

El CCCB va acollir algunes sessions del 10è Col·loqui Internacional de Geocrítica, que es va celebrar del 26 al 30 de maig a la Facultat de Geografia i Història de la UB. La reunió va abordar de manera àmplia alguns dels principals canvis que s'han produït en l'àmbit de la geografia, les ciències socials i el món al llarg dels darrers deu anys.

Més informació:

<http://www.ub.es/geocrit/menu.htm>

CONTROLLING MIGRATIONS

Dates	29 i 30 de maig
Direcció i organització	Observatori del Dret Penal i els Drets Humans de la UB
Col·laboració	Projecte CHALLENGE finançat pel XI Programa Marc de la Comissió Europea

El CCCB va acollir la reunió anual del projecte europeu *CHALLENGE – Liberty & Security*, dirigit per Didier Bigo, professor a l'Institut d'Études Politiques de París i al King's College de Londres. El projecte agrupa diversos centres de recerca i universitats europees que treballen en l'àmbit de la immigració i les polítiques de seguretat. La reunió, coordinada per l'Observatori del Dret Penal i els Drets Humans de la UB, va portar un destacat grup d'experts en aquesta àrea per discutir i reflexionar sobre l'obsessió per la seguretat i les polítiques migratòries a la Unió Europea, la reclusió d'immigrants i els déficits de l'estat de dret, i les ciutadanes negades.

Més informació:

<http://www.libertysecurity.org/>

LLIURES DE POR

Data	12 de novembre
Organització	PEN Català, amb el suport de la Generalitat de Catalunya

Acte amb motiu de la concessió del XXè Premi Internacional Catalunya a l'escriptora i política Aung San Suu Kyi i a la metgessa Cynthia Maung.

Participants: Cynthia Maung, Dolors Oller, Zoya Phan, Xavier Rubert de Ventós, Raffaella Salierno, Mae Sot i Maran Turner.

L'ARQUITECTURA DE LA GLOBALITZACIÓ

Dates	25 de novembre
Organització	CCCB amb la col·laboració de l'Observatori de la Urbanització de la UAB i l'Editorial Gustavo Gili

Presentació del llibre del geògraf Francesc Muñoz *Urbanització: paisajes comunes, lugares globales* (Gustavo Gili, 2008).

Participants: Iñaki Ábalos, Manuel de Solà Morales i Francesc Muñoz.

CIUTADANIA I IDENTITAT: CULTURES INDÍGENES I AFROAMERICANES

Dates	26, 27 i 28 de novembre
Organització	Grup d'Estudis sobre Cultures Indígenes i Afroamericanes (CINAF), Departament d'Antropologia Cultural i Història d'Amèrica i Àfrica de la UB

Jornades d'estudi sobre dels processos contemporanis en què estan immersos els grups indígenes i afroamericans en el context dels estats llatinoamericans de les gran àrees del Carib i la Costa Atlàntica, Mesomèrica, Terres Baixes i Andes Centrals.

MÀSTER METRÒPOLIS ESCOLA TÈCNICA SUPERIOR D'ARQUITECTURA DE BARCELONA- UPC

Dates	Primavera-estiu
--------------	-----------------

Un postgrau de la UPC, per a llicenciats en art, humanitats, ciències socials o arquitectura liderat per filòsofs, antropòlegs, crítics d'art i artistes, urbanistes i arquitectes per reflexionar sobre les noves realitats emergents al voltant de les grans metròpolis. En l'edició de 2008, va comptar amb la presència com a professors de Martí Peran, Santiago Cirugeda, Gonçalo Furtado, Reinhold Martin, Antoni Muntadas i Ole Bouman.

INSTITUT D'HUMANITATS DE BARCELONA

Dates Tot l'any

Des de la filosofia fins a la literatura, des de la història fins a l'art, passant pel cinema i el teatre, l'Institut té l'objectiu d'endinsar-se en el món de les humanitats i descobrir-ne les diferents disciplines a través de l'opinió d'intel·lectuals i pensadors rellevants. Mitjançant cicles de conferències i seminaris especialitzats amb un convidat setmanal o seminaris impartits per un sol professor, es vol afavorir l'intercanvi entre els diversos àmbits culturals, col·laborar a la seva difusió i contribuir a la recepció de les mostres més importants de la cultura europea.

Alguns dels cursos programats durant el 2008 van ser: *El món i la seva ombra, Fals, Veure l'Invisible, Dansa i escàndol i Lectures de cinema*, entre d'altres.

CUIMPB. CENTRE ERNEST LLUCH

Dates Tot l'any

La Universitat Internacional Menéndez Pelayo - CUIMPB ofereix regularment una sèrie de cursos i seminaris magistrals acreditables com a crèdits lliures universitaris sobre diverses disciplines. Durant el 2008 va oferir els cursos següents: *Mons en moviment. Trajectòries i estratègies d'inserció de famílies, dones i joves migrants, El repte de la societat descarbonitzada, Serveis locals i la col·laboració públic-privada, La ciència dels serveis. Service Science Management and Engineering (SSME), Estratègies i polítiques per gestionar la baixa densitat: extirpar, corregir o afavorir?, La col·laboració entre l'estat i les comunitats autònomes, La naturalesa del temps, de la física a la psicologia, Cooperació transfronterera a la Unió Europea, La UE i els seus veïns mediterranis i de l'est: relacions de responsabilitat o de seguretat?, Fer ciència, una manera de pensar, Societat Xarxa: canvis socials, organitzacions i ciutadania, El règim de l'audiovisual en l'era digital, Les llengües de signes com a llengües minoritàries: perspectives lingüístiques, socials i polítiques, Govern local i desenvolupament estatutari, La construcció d'un nou dret social: la promoció de l'autonomia personal i l'atenció a la dependència, Claus del federalisme fiscal a Espanya. Model d'estat, finançament autonòmic i redistribució territorial, Cervell i cognició. Dolor i sofriment, Modernitat i no violència, Noves perspectives en la prevenció i tractament de la malaltia d'Alzheimer, Veus africanes en el món del desenvolupament, L'àrea metropolitana de Barcelona: organització institucional i gestió de polítiques públiques, Medi ambient, energia i seguretat a Àsia, l'Amèrica Llatina: El repte de la cohesió social.*

CCCB OBERT

Les tecnologies de la informació i la comunicació avancen i transformen les possibilitats de producció i difusió cultural. Amb aquests projectes el CCCB vol dibuixar una estratègia a mig i llarg termini que intensifiqui l'ús de la xarxa com a instrument de difusió de la producció cultural, i que faciliti la innovació de formats. Ja de manera immediata, l'objectiu del CCCB és aprofitar els canals tecnològics per arribar a públics allunyats, i difondre les produccions més enllà del CCCB. No es tracta doncs de construir un projecte al voltant de la tecnologia, sinó d'explorar com aquesta pot ajudar a millorar l'acompliment dels objectius tradicionals d'un equipament cultural.

ANELLA CULTURAL

WWW.ANELLACULTURAL.CAT

Transversal Xarxa d'Activitats Culturals, Fundació I2Cat, i CCCB, amb la col·laboració del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, la Secretaria de Telecomunicacions i Societat de la Informació, l'Institut de Cultura de L'Ajuntament de Barcelona, Al-pi telecomunicacions i Abertis Telecom.

El projecte consisteix en el desenvolupament d'una xarxa d'equipaments culturals que, a partir d'un ús intensiu de les noves possibilitats que ofereix la Internet de segona generació, activin l'intercanvi de continguts, la coproducció d'esdeveniments *on-line* i impulsin línies de recerca sobre els nous usos de la xarxa en la producció cultural.

L'any 2008 culminà la fase pilot del projecte, que va comptar amb la participació activa de programadors de tots els centres implicats en aquesta primera etapa (CCCB, IMAC de Lleida, FES d'Olot, Museu de Granollers i Cal Massó de Reus).

Activitats en les que el CCCB ha participat dins l'Anella Cultural:

Setembre-L'Encuentro Hipnotik (CCCB-Reus-Lleida)

Octubre-Kosmópolis (Festa Internacional de la Literatura) A Olot-Lleida-Reus i CCCB

Novembre-Rec, Festival de Videoclips (Olot-Reus-Lleida i CCCB)

Novembre-Festival Memorigames (Reus-CCCB)

D'altra banda, més enllà de la xarxa d'equipaments que configura l'Anella, la pròpia naturalesa del projecte oferirà al CCCB noves vies per canalitzar les col·laboracions amb institucions tant d'abast nacional com internacional, atorgant una nova dimensió al ja extens programa d'itineràncies del Centre.

EN DIRECTE

WWW.CCCB.ORG

L'any 2008 el CCCB va activar de forma més continua la retransmissió en directe per internet (*Streaming*), iniciada l'octubre de 2007 amb motiu de la conferència de Naomi Klein a propòsit de la presentació del seu darrer llibre, *La doctrina del Shock*. Es planteja la retransmissió de gran part de les conferències que s'imparteixin al Centre per destacats intel·lectuals del panorama mundial i d'una selecció de les intervencions artístiques més rellevants. L'objectiu és arribar a les persones que no es poden

desplaçar al CCCB i oferir-los l'oportunitat de seguir els continguts de les activitats des del seu ordinador. Els continguts es mantindran, un cop editats, accessibles des de la web del CCCB, transformant aquest entorn en el principal mitjà difusor de continguts del Centre.

LA CIUTAT DE K. FRANZ KAFKA I PRAGA

A PRAGA

Comissari Juan Insua

Producció CCCB

Tot i que Praga no apareix en l'obra de Kafka d'una manera explícita, Praga i Kafka constitueixen una parella indissociable. La manera que Kafka sedimenta la seva ciutat constitueix una de les operacions més enigmàtiques de la literatura moderna. En les seves ficcions, Kafka realitza una operació difícil: converteix Praga en una topografia imaginària que transcendeix la fal·làcia realista. Aquesta tercera exposició del cicle produït pel CCCB "Les ciutats i els seus escriptors" es va presentar al CCCB l'any 1999, al **The Jewish Museum** de Nova York entre l'agost del 2002 i el gener del 2003, i des del mes de juny de 2005 es pot veure amb caràcter permanent a Praga, a l'espai Hergetova Cihelna, que s'ha convertit en el **Franz Kafka Museum**.

LITERATURES DE L'EXILI

A SANTO DOMINGO

Comissaris Julià Guillamon, Joaquim Jordà i Francesc Abad

Producció CCCB, SEACEX i Institut Ramon Llull

Aquesta exposició planteja un itinerari pels llocs de l'exili literari català (1939-1975) a través dels testimonis narrats pels mateixos escriptors mitjançant la seva producció literària i les seves vivències i històries personals. La mostra vol fer reviure l'experiència de l'exili a través de les veus i els testimonis dels seus protagonistes: la desaparició d'un món, que obliga a prendre decisions i desenvolupar estratègies de supervivència. I també l'obertura cap a nous horitzons que es tradueix en un gran nombre d'iniciatives culturals. La mostra s'ha presentat a Buenos Aires, a Santiago de Xile i a Mèxic, i també al **Museo de Arte Moderno** de Santo Domingo fins a febrer de 2008.

THAT'S NOT ENTERTAINMENT! EL CINEMA RESPON AL CINEMA A VALÈNCIA

Comissaris Andrés Hispano i Antoni Pinent
Producció CCCB

La mostra proposa un recorregut pel cinema de les idees, aquest cinema que no és part de la indústria de l'entreteniment i que en la seva factura i el seu contingut demostra el potencial artístic, reflexiu i documental del mitjà. L'exposició presenta autors i moviments clau del cinema experimental i independent, però no està plantejada com una història alternativa al cinema de consum. La idea és definir el cinema des de pràctiques que, tot sovint, contravenen tòpics, mostren un món del cinema que es pot exercir de maneres properes a la pintura, la música o l'assaig. Una versió adaptada de l'exposició es va presentar al **Centre Cultural de Bancaja** a València, entre el 13 de desembre de 2007 i el 24 de març de 2008.

EN TRANSICIÓ A CADIS I MADRID

Comissaris Manel Risques, Ricard Vinyes i Antoni Marí
Producció CCCB, Direcció General de la Memòria Democràtica del Departament d'Interior, Relacions Institucionals i Participació - Generalitat de Catalunya, Sociedad Estatal de Conmemoraciones Culturales (SECC) i Sociedad Estatal para la Acción Cultural Exterior (SEACEX)

“En Transició” no està pensada en termes d'una descripció cronològica, narrativa, d'un episodi històric, sinó com una proposta de comprensió d'un procés complex i dens que actua de llinar entre dictadura i democràcia i que afecta i es gesta a través de les persones que el van viure. Un procés que s'explica a través de grans apartats valoratius amb la intenció de projectar interrogants sobre el passat, qüestionant tant l'aproximació històrica com les seves conclusions i instruments. Després de la presentació al CCCB, i abans d'iniciar el circuit internacional, l'exposició es va presentar al **Claustro de Exposiciones del Palacio Provincial** de Cadis entre març i maig de 2008, i al **Centro Cultural de la Villa** de Madrid, entre setembre i novembre de 2008.

ERICE – KIAROSTAMI CORRESPONDÈNCIES A MELBOURNE

Comissaris Alain Bergala i Jordi Balló
Producció CCCB i La Casa Encendida amb la col·laboració de SEACEX

L'exposició reuneix a Víctor Erice i a Abbas Kiarostami, dos autors de referència, en un diàleg sobre les seves preocupacions creatives: la transparència de la filmació, la recerca i l'enregistrament de la realitat, etc. Després de la presentació a Paris, al Centre Georges Pompidou (setembre 2007 a gener de 2008), la mostra va viatjar a Austràlia on es va presentar a l'**Australian Centre for the Moving Image** de Melbourne, del 21 d'agost al 2 de novembre 2008.

FES. CIUTAT INTERIOR A ALCALÀ D'HENARES

Comissaris Albert García Espuche i Toni Serra
Producció CCCB

Fes és una ciutat complexa, mixta i conflictiva, ben allunyada dels tòpics turístics. Una ciutat que requereix una mirada profunda, perquè està estructurada a partir de diverses capes, cada una d'elles més difícil de penetrar que l'anterior. L'exposició es configura a partir de projeccions audiovisuals que proposen un viatge a l'interior de la ciutat de Fes, en tractar diferents aspectes del seu teixit antropològic, sociològic, urbanístic i religiós. Aquesta exposició es va presentar a la **Universitat d'Alcalá d'Henares**, entre novembre de 2008 i gener de 2009, de la mà de la **Fundación Bancaja**.

A FAVOR DE L'ESPAI PÚBLIC

A MILÀ

Dates del 14 al 30 de gener
Lloc Facultat d'Arquitectura i Societat de la Universitat Politècnica de Milà
Organització Universitat Politècnica de Milà, amb la col·laboració del CCCB.

La mostra dels projectes guanyadors de la quarta edició del Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà es va presentar a la Facultat d'Arquitectura i Societat de la Universitat Politècnica de Milà. En paral·lel, el dia 16 de gener s'hi van realitzar unes conferències a càrrec de Piotr Lewicki, Carme Ribas Seix, Franco Tagliabue i Chiara Toscani, i una reunió de treball dels ponents amb els estudiants del Laboratori de Projectes Arquitectònics de la Facultat.

A FAVOR DE L'ESPAI PÚBLIC

A BELGRAD

Dates del 3 al 26 de setembre
Lloc Museu d'Arts Aplicades de Belgrad
Organització Institut d'Urbanisme de Belgrad amb el recolzament de l'Ambaixada d'Espanya a Belgrad i amb la col·laboració del CCCB.

El Museu d'Arts Aplicades de Belgrad va presentar una selecció de materials dels projectes presentats en l'edició 2008 del Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà, amb èmfasi especial en el projecte guanyador i els tres amb menció. Una mostra del treball realitzat fins ara pel CCCB en l'àmbit de la reflexió sobre la ciutat contemporània, entesa en la seva dimensió urbanística i arquitectònica, però també política, social i filosòfica. En el marc d'aquesta exposició, el dia

23 de setembre va tenir lloc una trobada entre Manuel de Solà Morales, president del Jurat d'aquesta edició del Premi, i Josep Ramoneda, en la qual van parlar amb un grup d'urbanistes, arquitectes i sociòlegs de Belgrad sobre la importància i futur de l'espai públic, amb l'accent en Belgrad i les ciutats en transició.

XCÈNTRIC. EL CINEMA PENSA L'ART

Producció CCCB

Després de set temporades i uns 300 programes originals, l'XCÈNTRIC surt de l'auditori del CCCB amb el cicle "El cinema pensa l'art". Aquest primer programa itinerant se centra en l'assaig cinematogràfic i en la relació del cinema amb la fotografia i la pintura.

"El cinema pensa l'art" explora la intimitat dels processos creatius (cineastes rodant, pintors en el seu taller) i indaga en els interrogants del cinema a l'art, i de l'art al cinema.

El programa s'estructura en els cinc àmbits següents: *El film en procés*; *El taller del cineasta*; *De la fotografia*; *De la pintura: el taller del artista*; i *Home Movies: (Auto)Retrats d'artistes*;

amb pel·lícules de: Pier Paolo Pasolini, Jean Dreville, Jean-Luc Godard, Chantal Akerman, Jean-Michel Bouhours, Robert Frank, Anne Marie Miéville, Raymond Depardon, Michael Snow, Francesc Català Roca, Andrés Hispano, François Campaux, Hans Namuth, Pierre Koralnik, André Delvaux, Stan Brakhage, René Magritte, Man Ray, Jean Cocteau, Andy Warhol i Jonas Mekas.

"El cinema pensa l'art" s'ha projectat, l'any 2008, a la **Filmoteca de Múrcia i Centro de Arte Párraga**, al **Centro Huarte de Arte de Pamplona**, la **Casa Encendida** de Madrid i el **CGAI** de La Coruña.

PANTALLA CCCB. UN MÉS, UN ARTISTA

Producció CCCB

Cada mes el CCCB presenta l'obra d'un creador audiovisual amb la intenció de contemplar obres d'autor i innovar amb nous llenguatges formals i temàtics. Com a projecte itinerant per a l'any 2008, el CCCB va proposar una selecció de deu artistes que han participat en la programació de l'any 2007, per a la seva presentació al **Centre Cultural Blanquerna** de Madrid

A LA RECERCA DE LA QUARTA VIA. NOVA ESQUERRA, NOVA DRETA A LA UNIÓ EUROPEA

Dates 20 i 21 setembre
Lloc Centre for Liberal Strategies, Sofia, Bulgària
Direcció Ivan Krastev, Direcció del Centre for Liberal Strategies, Sofia
Organització Centre for Liberal Strategies, Open Century Project de la Universitat Europea Central de Budapest i CCCB.

El punt de partida d'aquest debat és la crisi de la definició tradicional de dreta i esquerra política arrel de les mutacions dels últims vint anys. La dreta clàssica es veu desbordada per l'aparició de nous populismes tant a l'Europa Occidental com en els nous membres de la Unió Europea, mentre l'esquerra tradicional es troba immersa en una profunda crisi d'identitat. La política de Nicolas Sarkozy a França i els desesperats intents de l'esquerra a Itàlia i Grècia per reinventar-se són símptomes de la búsqueda d'una "quarta via"

a la política europea. El debat va intentar definir els eixos que estan configurant esquerra i dreta a Europa en el context del nou ordre mundial.

Participants: Judit Carrera, Marta Dassu, Ivaylo Ditchev, Federico Fubini, Ernst Hillebrand, Ivan Krastev, Svetoslav Malinov, Arbján Mazniku, Dennis McShane, Gáspár Miklós Tamás, Jan-Werner Mueller, Soli Ozel, Andrei Plesu, Antoinette Primatarova, David Rieff, Andrea Romano, Ignacio Sánchez-Cuenca, Sławomir Sierakowski, Alexander Smolar i Marina Valensise.

CCCB OBERT XARXES INTERNACIONALS

XARXES INTERNACIONALS

En el marc de la reflexió permanent sobre ciutat i nous imaginaris culturals, el CCCB manté col·laboracions estables amb les següents institucions:

Albanian Media Institute (Tirana, Albània) / Bard College (Nova York, Estats Units) / Centre Internacional de Cultura (Cracòvia, Polònia) / Centre for Liberal Strategies (Sofia, Bulgària) / Centre for Research Architecture - Goldsmiths College (Londres, Regne Unit) / Institute of Dialogue and Communication (Tirana, Albània) / Open Century Project, Universitat Europea Central (Budapest, Hongria) / Partners for Urban Knowledge and Action Research (Mumbai, Índia) / Social Science Research Council (Nova York, Estats Units) / The Development Bank of Southern Africa, Johannesburg (DBSA) / Revista ESPRIT (París, França) / The New School University (Nova York, Estats Units) / Universitat de Bilgi (Istanbul, Turquia) /

Universitat de Durham (Departament de Geografia Humana) (Regne Unit) / Wits Institute for Social and Economic Research (WISER) (Universitat de Witwatersrand, Johannesburg, Sud-àfrica) / Wilson Center (Washington DC, Estats Units)

PROJECTE GAUDI

El CCCB és membre associat al programa GAUDI (Governance, Architecture and Urbanism as Democratic Interaction), un projecte impulsat per la Comissió Europea amb l'objectiu de fomentar la reflexió sobre ciutat i arquitectura a Europa que compta amb la participació de les institucions sobre urbanisme i arquitectura més representatives de diverses ciutats europees.

Ciutats i institucions implicades en el programa GAUDI

Atenes: Hellenic Cultural Heritage / Barcelona: Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) / Barcelona: Fundació Mies Van der Rohe / Brussel·les: Centre International pour la Ville, l'Architecture et le Paysage / Copenhaguen: Dansk Arkitektur Center (DAC) / Frankfurt: Deutsches Architekturmuseum (DAM) / Glasgow: The Lighthouse / Hèlsinki: Finnish Museum of Architecture (MFA) / Londres: The Architecture Foundation (AF) / París: Institut Français d'Architecture (IFA) / París: Direction de l'Architecture et du Patrimoine (Ministère de la Culture) / Roma: Istituto di Cultura Architettónica / Rotterdam: The Netherlands Architecture Institute (NAI) / Rotterdam: Berlage Institute (BI) / Viena: Architekturzentrum Wien (AZ W)

FONS
CCCB

ARXIU CCCB

Dates 21 de gener - 31 de desembre
Direcció CCCB
Producció CCCB

L'Arxiu CCCB és un arxiu temàtic multimèdia que posa per primera vegada a l'abast del públic el capital cultural creat pel CCCB al llarg dels seus tretze anys d'activitat.

Amb els pas dels anys, el CCCB ha acumulat un fons excepcional fruit de les exposicions, cicles de cinema, debats i conferències, festivals i tota mena d'activitats culturals amb les quals ha reflexionat i ha intervingut en temes claus de la cultura i la societat contemporànies. L'Arxiu CCCB és el resultat del tractament, recopilació i digitalització del fons d'una institució que, sense tenir col·lecció permanent, ha generat coneixement, ha produït i fet circular noves idees i ha contribuït a obrir nous imaginaris culturals. Quatre grans eixos temàtics han marcat la història del CCCB i en defineixen avui el seu fons: (1) la condició humana; (2) el món i el cosmopolitisme; (3) la ciutat i l'espai públic; i (4) la creació.

Des de l'any 2008, l'Arxiu CCCB ofereix aquest fons a través de presentacions temàtiques, que tracten cadascun d'aquests grans eixos i s'acumularan amb el temps fins a cobrir la totalitat del fons del CCCB. En cada una d'aquestes presentacions es posa a l'abast del públic tot el fons que el CCCB ha produït sobre aquests grans àmbits temàtics. A la vegada, es mostren expositivament els materials que de manera més significativa sintetitzen l'aportació del CCCB en cada àmbit.

Durant l'any 2008 van tenir lloc dues mostres temàtiques de l'Arxiu CCCB: *Els temps paradoxals* i *Món. Una visió cosmopolita*.

***Els temps paradoxals* (21 de gener - 14 de setembre 2008)** fou la primera mostra de l'Arxiu CCCB i va presentar tots els materials que han contribuït a una reflexió sobre les noves i les velles contradiccions de la condició humana en un món en transformació permanent. Amb aquesta mostra, el CCCB va posar a l'abast del públic més de 150 vídeos del seu fons, amb els quals proposava reflexionar sobre les transformacions socials i culturals que caracteritzen el món globalitzat.

***Món. Una visió cosmopolita* (22 d'octubre de 2008 - 31 d'agost 2009)** fou la segona edició de l'Arxiu CCCB i va presentar tots els materials del fons del CCCB relatius al cosmopolitisme i a la reflexió sobre la pluralitat cultural del món d'avui. Amb aquesta segona mostra, que coincidia amb la celebració de Kosmopolis'08, es va presentar també l'Arxiu Kosmopolis, on es poden consultar tots els materials relacionats amb aquesta Festa Internacional de la Literatura.

Amb *Món. Una visió cosmopolita* es multipliquen els materials que el CCCB posa a l'abast del públic:

- 50 exposicions
- 700 conferències i actuacions
- 250 audiovisuals
- 800 biografies d'autors invitats
- 260 reportatges fotogràfics
- 90 publicacions pròpies

ARXIU EUROPEU DE L'ESPAI PÚBLIC URBÀ I BIBLIOTECA URBANA

Producció CCCB
Patrocina COPCISA
Col·laboració Cité de l'Architecture et du Patrimoine (París), The Architecture Foundation (Londres), Architekturzentrum Wien (Viena), Nederlands Architectuurinstituut (Rotterdam) i Museum of Finnish Architecture (Hèlsinki)

<http://urban.cccb.org/archive>
<http://urban.cccb.org/library>

L'Arxiu Europeu de l'Espai Públic Urbà és un arxiu digital que recull els projectes presentats a totes les edicions del Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà. D'aquesta manera, pretén contribuir a la divulgació d'aquells projectes que, perseguint la revaloració del caràcter públic de l'espai urbà, han afavorit la intensificació del seu ús col·lectiu, les activitats que acull i la identificació dels ciutadans amb aquests espais.

La Biblioteca Urbana recull els principals textos de temàtica urbana que el CCCB ha anat recopilant des dels seus orígens. Exposicions, debats i conferències constitueixen aquest fons sobre la ciutat contemporània en forma de biblioteca virtual, que posa a l'abast de tothom les aproximacions més teòriques al fenomen de la ciutat generades pel CCCB. La Biblioteca compta amb textos de Zygmunt Bauman, Jordi Borja, Manuel Castells, Jean-Louis Cohen, André Corboz, Robert Fishman, Jan Gehl, Oriol Nel·lo, Xavier Rubert de Ventós, Saskia Sassen, Michael Sorkin, Eyal Weizman i Sharon Zukin, entre d'altres.

ARXIU XCÈNTRIC

www.cccb.org/xcentric/homeg.htm

Des de la seva presentació pública com a epíleg de l'exposició *That's not entertainment. El cinema respon al cinema*, l'Arxiu Xcèntric s'ha anat ampliant amb nous títols, fins a arribar als 700 de què disposa en l'actualitat. Des del 2008 l'Arxiu es pot consultar de forma gratuïta en un espai *ad hoc* accessible durant l'horari d'exposicions.

Plantejat com un mirall de la programació i sense cap pretensió de crear una col·lecció exhaustiva, cada any l'arxiu anirà creixent en paral·lel als temes que configuren el programa Xcèntric, el cicle de cinema estable del CCCB.

Una interfície feta a mida permet la consulta de pel·lícules de: **Peggy Ahwesh, Martin Arnold, Stan Brakhage, Abigail Child, Stephen Dwoskin, Harun Farocki, Oskar Fischinger, Jean Genet, Jean-Luc Godard, Kurt Kren, Malcom Le Grice, Len Lye, Mara Mattuschka, Jonas Mekas, Norman McLaren, Werner Nekes, David Perlov, Jürgen Reble, Hans Richter, Paul Sharits, Alexander Sokurov, Peter Tscherkassky, José Val del Omar, Johan van der Keuken**, entre d'altres autors. Les incorporacions més recents són l'obra integrada de **Norman McLaren**, les pel·lícules dels anys 70 de **Chantal Akerman** i una selecció de l'obra recent de **John Smith**.

CATÀLEGS D'EXPOSICIONS

Post-it City

63 projectes, 63 maneres d'ocupar temporalment l'espai públic en diferents ciutats del món. Activitats temporals (lúdiques, artístiques, sexuals, comercials) que creen unes microciutats ocasionals sovint a partir de dispositius arquitectònics efímers i que posen de manifest l'imaginari subjectiu dels habitants de la ciutat contemporània.

Textos de Martí Peran, Giovanni La Varra, Robert Kronenburg, Solomon Benjamin, Jorge Mario Jáuregui, Alessandro Petti, Pelin Tan, Manuel Delgado i Filippo Poli.

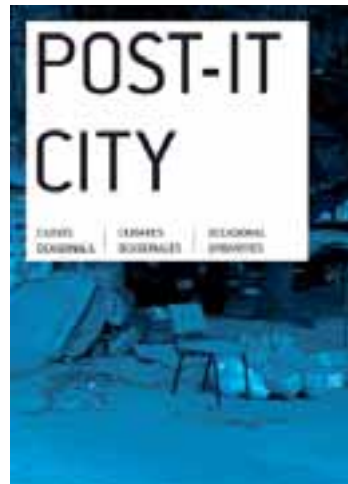
17 x 24 cm

Català i castellà simultanis amb traducció anglesa al final

208 pàgs., 250 imatges en color i blanc i negre

Edició: CCCB i Direcció de Comunicació de la Diputació de Barcelona

ISBN: 978-84-9803-275-8

L'Image d'après - The image to come

O com el cinema ha inspirat els fotògrafs: Existeix un espai on la fotografia i el cinema coexisteixin i puguin rivalitzar i intercanviar les seves visons? Com es veu afectada la imaginació del fotògraf pel record de les imatges que provenen del cinema? Podem imaginar un món híbrid on es mesclin aquests dos gèneres? Què deuen els gran fotògrafs de l'agència Magnum al cinema o a la seva experiència amb el cinema?

Gilles Peress i Alain Resnais, Harry Gruyaert i Antonioni, Alec Soth i Wim Wenders, Bruce Gilden i el cinema negre, Mark Power i Krzysztof Kieslowski, Gueorgui Pinkhassov i Andrei Tarkovsky, Donovan Wylie i Alan Clarke, etc.

Textos de Serge Toubiana, Alain Bergala, Olivier Assayas, Mathieu Orléan i Diane Dufour.

29 x 22 cm

Edició francesa (*L'image d'après*) i anglesa (*The image to come*)

280 pàgs., 350 imatges en color i blanc i negre

Edició: Magnum Steidl i La Cinemathèque Française

ISBN (francès): 978-3-8521-438-6 / ISBN (anglès): 978-3-8521-396-9

J. G. Ballard

Viatge per l'univers creatiu d'aquest escriptor visionari. Recorregut pels seus temes, obsessions, símbols, referents artístics i literaris, intuïcions, visions del present i el futur, etc. Textos de Jordi Costa, V. Vale, Rodrigo Fresán, Vicente Luis Mora i Simon Sellars.

17 x 24 cm

Català amb traducció al castellà i a l'anglès al final

200 pàgs., 150 imatges en color i blanc i negre

Edició: CCCB i Direcció de Comunicació de la Diputació de Barcelona

ISBN: 978-84-9803-291-8

A la ciutat xinesa: Mirades sobre les transformacions d'un imperi

Reflexió sobre la complexa realitat de la cultura xinesa en les seves diferents dimensions: històrica, urbanística, arquitectònica, paisatgística, patrimonial, artística, simbòlica, familiar, etc. Confrontació entre l'imaginari occidental i la cultura xinesa real actual a partir de la presentació de documents històrics i gràfics, fotografies, documents audiovisuals, etc.

Textos de Frédéric Edelmann, Francis Rambert, Jordi Balló, Liu Yanjun, Danielle Elisseeff, Chiu Che Bing, Yves Kirchner, Arnaud Laffage, Catherine Bourzat i Pierre Haski, entre d'altres.

17 x 24 cm

Edició catalana (*A la ciutat xinesa*), castellana (*En la ciudad china*), francesa (*Dans la ville chinoise*) i anglesa (*In the Chinese City*)

380 pàgs. 300 imatges en color i blanc i negre

Edició: CCCB, Direcció de Comunicació de la Diputació de Barcelona i Actar

ISBN (català): 978-84-9803-301-4 / ISBN (castellà): 978-84-9803-302-1 / ISBN (francès): 978-84-96954-57-1 / ISBN (anglès): 978-84-96954-49-6

COL·LECCIÓ BREUS CCCB

L'objectiu de la col·lecció és la de destacar, en format breu, les millors conferències escoltades al CCCB al llarg de l'any.

12,4 x 17 cm

Idioma original amb traducció al català

De 40 a 90 pàgs. aproximadament

Edició: CCCB

Volums de la col·lecció Breus CCCB apareguts fins ara:

- (1) Zygmunt Bauman, *Noves fronteres i valors universals*
- (2) Roger Bartra, *Culturas líquidas en la tierra baldía*
- (3) Jürgen Habermas, *El dret internacional en la transició cap a una conjuntura postnacional*
- (4) Michael Walzer, *Terrorisme i guerra justa*
- (5) Ulrich Beck, *Reinventar Europa: una visió cosmopolita*
- (6) Alain Touraine, *Globalització econòmica i fragmentació social*
- (7) Daryush Shayegan, *Teheran és una ciutat emblemàtica?*
- (8) Harvie Ferguson, *Desig, passió i rendició*
- (9) Pascal Bruckner, *La vida bona*
- (10) Olivier Roy, *La mundialització de l'islam*
- (11) Jean & John Comaroff, *La violència i la llei a la postcolònia: una reflexió sobre les complicitats entre el Nord i el Sud*
- (12) Gilles Lipovetsky, *Els temps hipermoderns*
- (13) Teresa Caldeira, *Democràcia i murs: noves articulacions de l'espai públic*
- (14) Jorge Semprún, *Pensar Europa*
- (15) Dipesh Chakrabarty, *L'humanisme en l'era global*
- (16) John Gray, *Tecnologia, progrés i l'impacte humà sobre la Terra*
- (17) Kwame Anthony Appiah, *El meu cosmopolitisme*
- (18) Remo Bodei, *Las lógicas del delirio*
- (19) Fred Halliday, *El destí de la solidaritat: usos i abusos*
- (20) Chantal Maillard, *En la traza. Pequeña zoología poemática*
- (21) Ash Amin, *Cultura col·lectiva i espai públic urbà*
- (22) James Holston, *La ciutadania insurgent en una època de perifèries urbanes globals*
- (23) Michela Marzano, *La violència*
- (24) Judith Butler, *Vulnerabilitat, supervivència*

Els volums de l'1 al 20 s'han reunit en una caixa de regal: 13 x 12,5 x 17,5 cm

ISBN 978-84-612-6667-8

Edició: CCCB

PUBLICACIONS 2008

COL·LECCIÓ DIXIT

Fruit d'una col·laboració entre el CCCB i l'editorial argentina Katz Editors, Dixit publica, en llengua castellana, una selecció de les conferències editades a la col·lecció Breus CCCB. Amb Dixit, el CCCB posa a l'abast del públic d'Amèrica llatina i de la resta de l'Estat espanyol, les millors conferències escoltades al CCCB.

Volums de la col·lecció Dixit apareguts fins ara:

- (1) **Roger Bartra**, *Culturas líquidas en la tierra baldía / El salvaje europeo*
- (2) **Jürgen Habermas**, *El derecho internacional en la transición hacia una coyuntura postnacional / Europa: en defensa de una política exterior común (en colaboración con Jacques Derrida)*
- (3) **Michael Walzer**, *Terrorismo y guerra justa / Entrevista con el autor*
- (4) **Daryush Shayegan**, *¿Es Teherán una ciudad emblemática? / El horizonte de las mezclas*
- (5) **John Gray**, *Tecnología, progreso y el impacto humano sobre la Tierra / Entrevista con el autor*
- (6) **Zygmunt Bauman**, *Archipiélago de excepciones / Comentarios de Giorgio Agamben*
- (7) **K. A. Appiah**, *Mi cosmopolitismo / Entrevista con el autor*
- (8) **Zygmunt Bauman**, *Múltiples culturas, una sola Humanidad / Entrevista con el autor*

COL·LECCIÓ URBANITATS

Aquesta col·lecció recull els materials generats pels seminaris, cicles de conferències i simposis que tenen lloc al CCCB, tot deixant constància dels debats i reflexions actuals a l'entorn de temes d'interès per a la societat contemporània. Les ponències es reproduïxen en la seva llengua original.

L'any 2008 es va publicar el volum *Architectures of fear. Terrorism and the Future of Urbanism in the West*, on es recullen les conferències presentades al CCCB el 17 i 18 de maig de 2007 en el marc de les jornades *Arquitectures de la por: el terrorisme i el futur de l'urbanisme occidental*, dirigides per Stephen Graham, catedràtic de Geografia Humana de la Universitat de Durham, i en les quals es reflexionava sobre la ideologia de la por que caracteritza l'escena internacional després de l'11S. Els textos analitzen la reformulació de les polítiques de seguretat a Occident, els perills per a la preservació dels principis democràtics i l'impacte en el propi disseny de la ciutat.

Autors: Louise Amoore, Julie-Anne Boudreau, Angharad Closs, Jordan Crandall, Ulrike Engel, Frank Furedi, Stephen Graham, Francisco R. Klauser, Peter Marcuse, Francesc Muñoz, Deborah Natsios i Jeremy Packer.

DADES GENERALS

LLISTAT DEL PERSONAL DEL CCCB

Director General

Josep Ramoneda i Molins

Subdirector-Gerent

Rafael Vila-San Juan Sanpere

Coordinadora de Serveis

Elisenda Poch i Granero

Administradora

Clara Rodríguez i Serrahima

Cap del Servei d'Exposicions

Jordi Balló Fantova

Cap del Centre de Documentació i Debat

Judit Carrera Escudé

Cap del Servei d'Activitats Culturals

Juan Insúa Sigeroff

Cap del Servei d'Audiovisuals i Multimèdia

Àngela Martínez Garcia

Cap de Serveis Generals

Manel Navas i Escribano

Cap de la Secció de Contractació i RRHH

Cori Llaveria Díaz

Cap de Difusió i Recursos Externs

Mar Padilla Esteban

Cap de la Secció Econòmica-Pressupostària

Anna Sama Vaz

Direcció

González Castro, Carolina

Mitats Flotats, Montse

Novellón Giménez, Montserrat

Servei d'Exposicions

Amice Corella, Esther

Escoda Alegret, Anna

Giménez Moreno, Mònica

Unitat de Coordinació d'Exposicions

Ibàñez Dalmau, Mònica

Anglès Pérez, Teresa

Antoniucci Garcia, Liliana

Broggi Rull, Carlota

Ciriani, Patricia

Gimeno Cases, Eva

Nogués Colomé, Miquel

Pérez Bares, Cira

Valls Rodríguez, Guillem

Vila Fernández, Cristina

Unitat de Registre i Conservació

Moyano Miranda, Neus

García San Vicente, Susana

Papalini Lanprecht, Alex

Querol Pugnaire, Josep

Unitat d'Itineràncies i Servei Educatiu

Navas Ferrer, Teresa

Unitat de Producció

Corea Dellepiane, Mario

Aznárez Antigas, Luís

Fuertes Moya, Eliseo

García Rodríguez, Francisco

Molinos López, José Luis

Monfort Pastor, Oscar

Navas Escribano, Antonio

Porras Zambrano, Gabriel

Saludas Fortuna, Albert

Tarragona Ramírez, Rosó

Centre de Documentació i Debat

Aran Ramspott, Sònia

Carreras Font, Neus

Ciurana Risques, Muntsa

Goula Sardà, Elisabet

Ibàñez Tudoras, Anna

Mallart Romero, Lucila

Sala Villagrasa, Olga

Zrncic, Masha

Servei d'Activitats Culturals

Alonso Ortega, Eva

Farràs Drago, Maria

Giralt Romeu, Marta

Guarro Navarro, Anna

López Jiménez, Manel

Pratdesaba Druguet, Olga

Roestel Antigas, Victoria

Roig Isern, Bàrbara

Romero Yuste, Maria

Rosell Nicolás, Teresa

Servei d'Audiovisuals i Multimèdia

Brossa Vidal, Cristina

Coll Deopazo, Eduard

Curcó Botargues, Toni

Desmots, Marc

Gómez Farran, Jordi

Mallol González, Maria

Moya Taulès, Ferriol

Rodríguez González, Juan Carlos

Soria Soria, José Antonio

Viza Serra, Igor

Unitat de Gestió de Recursos Externs

Llabrés Bernat, Amàlia

Pérez Testor, Teresa

Unitat de Publicacions

Palà Selva, Marina

Puig Carreras, Rosa Ma.

Unitat de Comunicació

Betoret González, Matilde

Blanco Pérez, Carme

Duran Vicente, Vanessa

Fernández Alonso, Susana

Fructuoso Calafell, Guillem

Llaberia Cots, Magda

Martínez Bermúdez, Elena

Muñoz Castanyer-Gausset, Eulàlia

Ribas Bruguera, Maria

Roig Sitjar, Teresa

Salinas Calle, Núria

Soler Cases, Ingrid

Unitat de Premsa

Muñoz Castanyer-Gausset, Mònica

Calvo Bermejo, Lucia

Ruiz Auret, Irene

Serveis Tècnics i Generals

Bellmunt Duran, Guillem

Maicas Guillen, Emili

Miragall Peláez, Alberto

Peraire Alabart, Enrique

Pérez Barrera, José Antonio

Sangerman Vidal, Lluís

Zamora Gómez, Maribel

Secció de Contractació i RRHH

Andrés Beltran, Mònica

Ferrer López, Núria

López Artero, Francesc

Martín Tarrason, Lara

Secció Econòmica Pressupostària

Aran Perramon, Ma Dolors

Boix Lara, Xavier

Esteve Mateu, Mariàngela

Jara Cuenca, Remei

Jornet Espax, Jordi

INSTITUCIONS I EMPRESES COL·LABORADORES

CCCB és un consorci de:

Coproductors:

Patrocinadors:

Mitjans Col·laboradors:

Col·laboradors:

MSF, Intermón-Oxfam, Mans Unides, DKV Seguros, Ajuntament de Barcelona, Institut Cervantes, Fundació Photographic Social Vision, Mostra Internacional de Film de Dones de Barcelona, OVNI, Hamaca, Associació Audiovisual Debitas, Fundació Quepo, AICEC-ADICAE, Pocket Producciones, Imprevist, Analogic Té, British Council, ICatFM, Festival GREC, Centre de Fotografia Documental de Barcelona, Videolab, Cintex, 100.000 retinas, Taller de Músics, Districte Ciutat Vella, Foro Cultural de Austria, Instituto Italiano de Cultura de Barcelona, Centre d'Art Santa Mònica, Orquestra del Caos, Advanced Music, Associació Marató de l'Espectacle, Sonarcam, Associació Documentalista Tercer Ojo, La Fàbrica de Cinema Alternatiu, Associació Drap-Art, La Santa, Anella Cultural, Al-pi telecomunicacions, Institut d'Urbanisme de Belgrad, Ambaixada d'Espanya a Belgrad, Centre for Liberal Strategies, Open Century Project de la Universitat Europea Central de Budapest, Memorial Democràtic, Púrpura Visual, Editorial Paidós, Institut Internacional de Cultura de Cracòvia, Universitat Internacional Menéndez Pelayo de València, Katz editores, FRIDE, Espai en Blanc, Libros del Asteroide, Anthropos Editorial, Tusquets Editores, Heer Productions, The Architecture Foundation, l'Architektur Zentrum Wien, la Cité de l'Architecture et du Patrimoine, el Nederlands Architectuurinstituut, i el Museum of Finnish Architectur, Edicions de 1984, UB, UAB, Editorial Paidós, Herder Editorial, PEN Català, , Editorial Gustavo Gili

XIFRES DE VISITANTS

123.502 VISITANTS D'EXPOSICIONS

EXPO Apartheid	7.358
EXPO En transició	14.141
EXPO Post-it City	25.453
EXPO Magnum	37.761
EXPO Ballard	24.437
Expo A la ciutat xinesa	14.352

147.349 VISITANTS D'ACTIVITATS

I+C+i	472
BCNmp7	2.567
NOW	8.688
OVNI	8.830
The Influencers	2.050
Zeppelin	1.010
Món Llibre	6.000
Cinergies	518
Festival BAFF	3.114
Festival OFF	0
La Nit dels Museus - activitats	680
Festival Flamenco Ciutat Vella	3.778
LOOP	71
MICEC	1.576
Festival Sónar	29.679
Sota la influència... Magnum	245
Dies de Dansa	3.300
Fast Forward	1.050
Gandules	7.340
Festival Hipnòtik	10.500
BAM	913
Netaudio	44
On translation: Muntadas	168
Festival Docúpols	6.634
Kosmopolis	12.000
Taller kosmotica	42
Trafic	2.590
Concerts OCC	110
Festival L'Alternativa	11.105
Relaxa't concert orquestra caos	70
Projecció Endeutats	516
Drap'art	7.151
Klub de lectura Amics del CCCB	219
Visites externes Amics del CCCB	198
Xcèntric	2.675
Pantalla CCCB	7.123
Itineraris cap de setmana	602
Itineraris en grup	3.721

74.276 VISITANTS D'EXPOSICIONS PETIT FORMAT

Instal·lació Las mujeres que no conocemos	13.012
Expo PF Vides minades. Deu anys	12.932
Expo PF Kosmotica	2.816
Expo PF Word Press Photo	34.397
Expo PF BAC!	11.119

19.949 VISITANTS DE CURSOS, DEBATS I PRESENTACIONS

En transició - activitats paral·leles	1.406
La condició humana	3.495
Presentació llibre Ishmael Beah	120
Metamorfosi del comunisme	485
Debat Darfur	190
Conferències Vides minades	70
Debat Tel-Aviv	230
Conferència Totalitarisme	106
Debat Barcelona, metaciutat	226
Debat Orígens: Lahore	209
Conferència Cosmopolitisme	180
Aula Xcèntric	20
Lliurament Premi Espai Públic Urbà	200
Debat Els enigmes de l'Iran	254
Debat Guinea: memòria negra	270
Debat L'espai públic en el punt de mira	290
Debat Xina	710
Debat El Caire	400
Lliurament premi internacional Catalunya (Pen)	60
Presentació llibre Francesc Muñoz	200
Debat La força de l'anonimat	428
Debat El Tibet	110
Màster Metropolis	297
Institut d'Humanitats	7.925
CUIMPB	2.068

13.009 VISITANTS D'ARXIUS CCCB

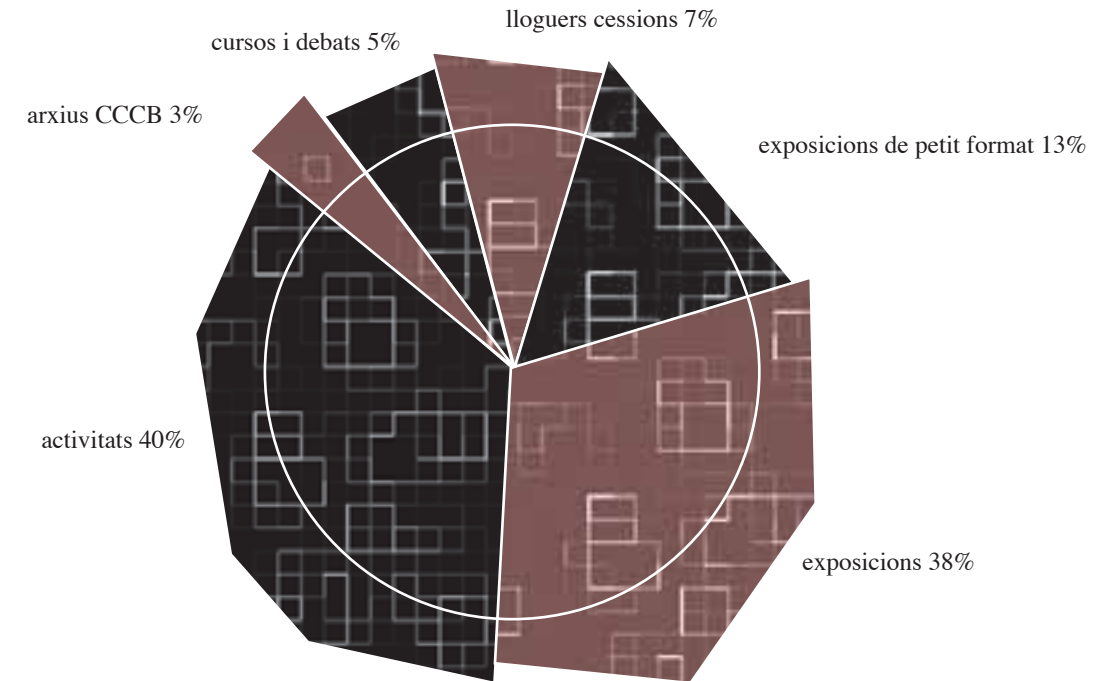
Els temps paradoxals	5.222
Món	2.862
Arxiu Xcèntric	4.925

28.163 VISITANTS DE LLOGUERS-CESSIONS

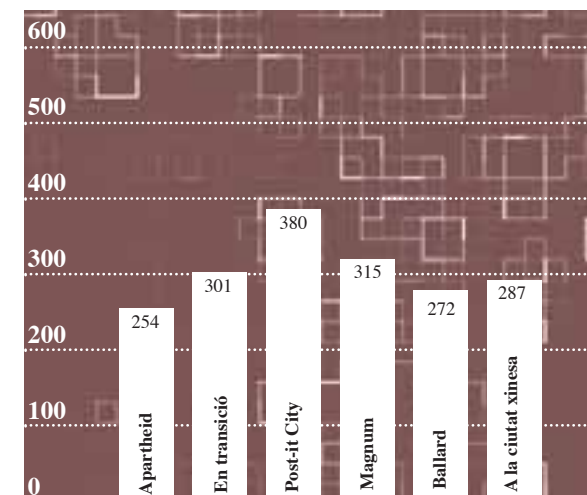
Actes d'empresa	3.554
Presentacions diverses	11.082
Jornades diverses	7.383
Cessions d'espais	6.149

TOTALS 406.253

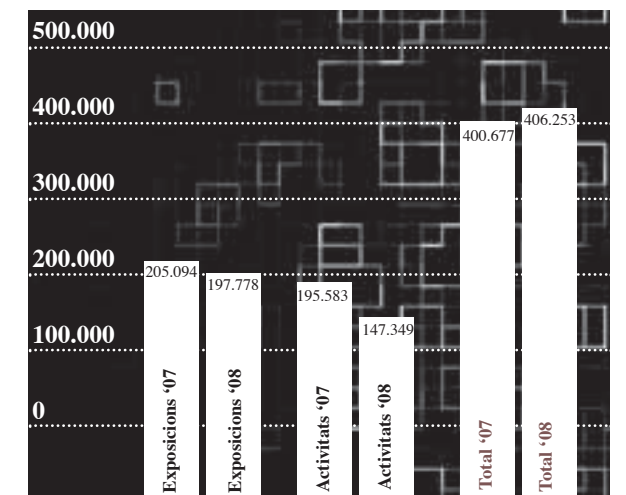
CCCB VISITES 2008

EXPOSICIONS 2008 VISITES/DIA OBERT

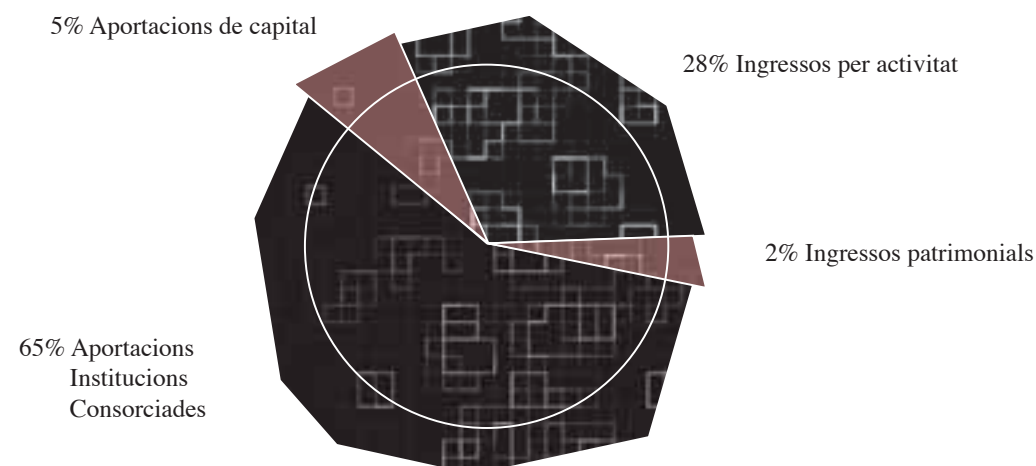

CCCB 2008

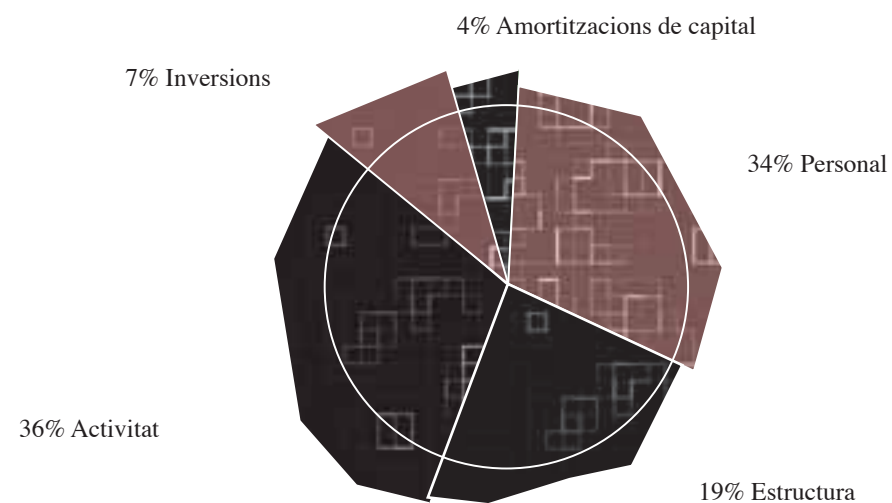

PRESSUPOST

Ingressos	Liquidació	Pressupost
Ingressos per activitat	3.679.429,20	5.117.855,94
Ingressos patrimonials	217.994,09	140.000,00
Aportacions Institucions Consorciades	8.444.344,00	8.444.344,00
Aportacions de capital	623.148,98	590.330,73
Total:	12.964.916,27	14.292.530,67

Despeses	Liquidació	Pressupost
Personal	3.679.429,20	5.117.855,94
Estructura	217.994,09	140.000,00
Activitat	8.444.344,00	8.444.344,00
Inversions	623.148,98	590.330,73
Amortitzacions de capital	485.890,41	485.890,41
Total:	12.920.929,30	14.292.530,67

LLISTAT DELS PONENTS DELS DEBATS I CONFERÈNCIES**En transició (14/01/08 - 22/02/08)**

Jaume Badia,
Toni Batllori,
Jordi Borja,
Pilar Calveiro,
Santiago Carrillo,
Celestino Corbacho,
Forges,
Mercè García Aran,
Elizabeth Lira,
Pasqual Maragall,
Antoni Marí,
Anna Miñarro,
José Montilla,
Magda Oranich,
Júlia Otero,
Isabel Piper,
Josep Ramoneda,
REP,
Manuel Risques,
Miquel Roca,
Joan Saura,
Albert Solé,
Ricard Vinyes
i Pere Ysàs.

Espai públic urbà: debat a màl (16/01/08)

Piotr Lewicki,
Carme Ribas Seix,
Franco Tagliabue
i Chiara Toscani.

La condició humana (21/01/08 - 10/03/08)

Remo Bodei,
Judith Butler,
Terry Eagleton,
Ivan Klíma,
Jordi Llovet,
Chantal Maillard,
Michela Marzano
i Enrique Vila-Matas.

Política i (po)ètica de les imatges de guerra (15/02/08)

Rafael Argullol,
Miquel Berga,
Andrés Hispano,
Antonio Monegal,
Gervasio Sánchez
i Francesc Torres.

Cicle de conferències paisatges per emportar (22/02/08 - 25/04/08)

José Ballesteros,
Daniela Colafranceschi,
Gerald Domon,
Teresa Galí-Izard,
Josefina Gómez Mendoza,
Juan José Lahuerta,
Rafael Mata,
Oriol Nel-lo
i Carme Pinós.

Les metamorfosis del comunisme (06/03/08 - 07/03/08)

Harriet Evans,
Emilio de Ipola,
Iván de la Nuez,
Stanislaw Obirek,
Manel Ollé,
Teodoro Petkoff,
Jacek Purchla,
Jorge Semprún,
Bashkim Shehu
i Magdalena Vasaryova.

Post-it. Ciutats ocasionals (13/03/08 - 29/04/08)

Pablo Brugnoli,
Julian D'Angiliollo,
Joseph Grima,
Carmella Jacoby Volk,
Franco la Cecla,
Giovanni la Varra,
Daniele Pario Perra,
Martí Peran,
Stefano Romano
i Marina Zuccón.

Presentació del llibre balas de plata (13/03/08)

Elmer Mendoza.

Darfur: conflicte i interessos (14/04/08 - 16/04/08)

Munzoul Assal,
Jean-Hervé Brado,
Mansour Khalid,
Jamal Mahjoub,
Mahmoud Mamdani
i Rafael Vila Sanjuan.

Tel aviv, l'última ciutat mediterrània (05/05/08 - 06/05/08)

Yoram Kaniuk
i Sharon Rotbard.

Presentació del llibre economia canalla. La nueva realidad del capitalismo (8/05/08)

Loretta Napoleoni.

Les noves formes del totalitarisme (13/05/08)

Fina Birulés,
Antonio Campillo,
Manuel Cruz
i Simona Forti.

Barcelona, metaciutat (15/05/08)

Mikel Aramburu,
Núria Benach,
Leonardo Cavalcanti,
Monica Degen,
Juli Esteban,
Marisol García,
Emili Garcia,
Ricard Gomà,
Jordi Martí,
Francesc Muñoz,
Rosa Mur,
Arturo Rodríguez Morató
i Carlota Solé.

Orígens: lahore (18/05/08 - 19/05/08)

Mohsin Hamid,
Jordi Puntí
i Rashed Rahman

Cosmopolitisme. L'ètica en un món d'estrany (26/05/08)

Kwame Anthony Appiah

Europa, una civilització urbana (13/06/08)

Manuel de Solà Morales
i Peter Hall.

LLISTAT DELS PONENTS DELS DEBATS I CONFERÈNCIES

Els enigmes de l'iran (30/06/08 - 01/07/08)

Mariano Aguirre,
Ali Ansari,
Haleh Afshar,
Fred Halliday,
Rosemary Hollis,
Baquer Moin,
Johannes Reissner
i Luciano Zaccara.

A la recerca de la quarta via. Nova esquerra, nova dreta a la unió europea, a sòfia (20/09/08 - 21/09/08)

Judit Carrera,
Marta Dassu,
Ivaylo Ditchev,
Federico Fubini,
Ernst Hillebrand,
Ivan Krastev,
Svetoslav Malinov,
Arbjan Mazniku,
Dennis McShane,
Gáspár Miklós Tamás,
Jan-Werner Mueller,
Soli Ozel,
Andrei Plesu,
Antoinette Primatarova,
David Rieff,
Andrea Romano,
Ignacio Sánchez-Cuenca,
Sławomir Sierakowski,
Alexander Smolar
i Marina Valensise.

Espai públic urbà: debat a belgrad (23/09/08)

Manuel de Solà Morales
i Josep Ramoneda.

Guinea equatorial, memòria negra (29/09/08)

Xavier Montanyà,
Gustau Nerín
i José Luis Nvumba.

L'espai públic en el punt de mira.

Art i tecnologia a la ciutat de la seguretat (02/10/08 - 03/10/08)

Louise Amooore,
Judit Carrera,
Deborah Cowen,
Dana Cuff,
Volker Eick,
Marina Garcés,
Stephen Graham,
Alexandra Hall,
Andrés Hispano,
Ana López Sala,
Antonio Monegal,
Francesc Muñoz,
Deborah Natsios,
Marcos Ramírez,
Josep Ramoneda,
Iñaki Rivera Beiras,
Pere Saborit,
Toni Serra, Meghan
Trainor
i Gijs van Oenen.

Xina. Mirades sobre la transformació d'un imperi (06/11/08 - 27/11/08)

Javier Castañeda,
Frédéric Edelmann,
Manel Ollé,
Alfredo Pastor,
Carles Prado
i Harry Wu.

El caire, megalòpoli al nil (10/11/08 - 11/11/08)

Alaa Al Aswani,
Khaled Fahmi,
Sabri Hafez
i Nadia Kamel.

Lliures de por (12/11/08)

Cynthia Maung,
Dolors Oller,
Zoya Phan,
Xavier Rubert de Ventós,
Raffaella Salierno,
Mae Sot
i Maran Turner.

L'arquitectura de la globalització (25/11/08)

Iñaki Ábalos,
Manuel de Solà Morales
i Francesc Muñoz.

L'anonimat (02/12/08 - 04/12/08)

Marc Augé,
Érik Bordeleau,
Amador Fernández-Savater,
Wenceslao Galán,
Marina Garcés,
Carles Guerra,
Santiago López Petit
i Leónidas Martín.

Els dilemes del tibet (15/12/08)

Isabel Hilton.

CESSIONS D'ESP AIS I LLOGUERS

“Creando a Matisse” presentado por Dra. Michelle Nielsen.

Academia de Estudios Mir, S.L.

ACEI Associació Catalana d'Empreses d'Inserció.

Agència de Gestió d'Ajuts Universitaris i de Recerca.

Ajuntament de Barcelona

Ajuntament de Barcelona. Àrea de Prevenció, Seguretat
i Mobilitat.

Ajuntament de Barcelona. Àrea de Prevenció, Seguretat
i Mobilitat.

Ajuntament de Barcelona. Direcció de Relacions Ciutadanes.

Ajuntament de Barcelona. Gabinet de Protocol i Relacions
Institucionals.

APAT Associació per a la Prevenció d'Accidents de Trànsit.

Asociación Cultural Humanitaria de Bangladesh.

Asociación Cultural Vía de la Paz

Asociación de Camarógrafos de TV y vídeo.

Asociación de periodistas de Bangladesh en España

Asociación Nangten Menlang

Asociación Poros

Asociación Prevención Violencia de Género.

Asociación Puja de fiestas culturales bangalí.

Assegurances Catalana Occident S.A.

Associació Catalana d'Enginyeria Sense Fronteres.

Associació Catalana per la Celebració del Dia Internacional
Comissió 8 de març.

Associació Comunitats CAF.

Associació Cooperació

Associació Crèixer Junts

Associació Cultural Bangladesh.

Associació Greenpeace España

Associació Institut d'Estudis de la Sexualitat i la Parella.

Associació Professional d'Il·lustradors de Catalunya.

Bangladesh Nationalist Socio-Cultural Organisation .

Benecé Produccions S.L.

Blariacum College

Centre Cultural Euskal Etxea

Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial
(CIDEM).

Centre Espirita Amalia Domingo Soler.

Centro de Estudios Pianísticos - CEP

Cercle Desenvolupament Imatge i Modafad.

CIDEM Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial

Col·legi d'Ambientòlegs de Catalunya.

Col·legi Oficial de Psicòlegs de Catalunya.

Col·legi Professional de Disseny Gràfic de Catalunya.

Confederación sindical de la comisión obrera nacional
de Cataluña.

Congrex Sweden AB

Consejo Islámico de Cataluña

Consell de l'Audiovisual de Catalunya. CAC

Consell Islàmic Cultural de Catalunya.

Constelion, S.L.

Consulado General de Colombia en Barcelona.

Convergència Democràtica de Catalunya- Secretaria
de Cultura.

Convergència Democràtica de Catalunya. Secretaria Política
Social i Família.

Coordinadora Catalana d'Entitats Budistes (CCEB)

Cooperació Catalana de Mitjans Audiovisuals.

Diputació de Barcelona

Diputació de Barcelona. Àrea de Desenvolupament Econòmic

Diputació de Barcelona. Àrea de Desenvolupament Econòmic.
Servei de teixit productiu.

Diputació de Barcelona. Àrea d'Educació.

Diputació de Barcelona. Direcció de Relacions
Internacionals.

Diputació de Barcelona. Gerència de Serveis
d'Infraestructures Viàries i Mobilitat.

Dones amb Iniciativa.

Educación Sin Fronteras

Escola Superior de Diseño y Moda S.L.

FEMP Federación Española de Municipios y Provincias.

Fundació Alfons Comín.

Fundació Bosch i Gimpera

Fundació Catalunya Europa

Fundació del Món Rural

Fundació Jaume Bofill

Fundació Josep Irla

Fundació Lluís Carulla

Fundació Nous Horitzons

CESSIONS D'ESP AIS I LLOGUERS

Fundació Privada Carme Serrallonga.

Fundació Privada Escola Universitària

Fundació Privada Portal

Fundación Alternativas.

Fundación Carmen Arnau Muro para el estudio y la difusión cultura pueblos indígenas de Siberia.

Fundación CATmón.

Fundación Tanja

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura. Subdirecció General d'Arxius i Gestió Documental.

Generalitat de Catalunya. Secretaria per a la Immigració

Grup de Científics i Tècnics per un Futur No Nuclear.

Grup de Transsexuals Masculins de Barcelona.

Grup Municipal Convergència i Unió.

ICA Informática y Comunicaciones Avanzadas S.L.

ICV-EUiA

IDOM INGENIERÍA Y SISTEMAS, S.A.

Iniciativa Catalunya Verds - euia

Institut Català de les Indústries Culturals ICIC.

Institut d'Estudis Catalans.

Societat Catalana de Matemàtiques.

Institut d'Estudis de la Sexualitat i la Parella.

Institut Municipal d'Educació - Consell Escolar Municipal de Barcelona.

Intelligent Coast

International Union for Conservation of Nature (IUCN)

Ketchum Seis S.A.

Kontrast Produccions, S.L.U.

Kreisjugendring Rems-Murr e.V

Musagetes Foundation

Novantia Integral

Obvious Business, SL.

Pla integral del poble gitano. Direcció General d'Acció Comunitària.

Prodetur, S.A.

QSL Serveis Culturals.

Quark Media House Sàrl

Random House Mondadori, S.A.

Seguros Catalana Occidente S.A.

Setem-Catalunya

Societat Catalana Educació Ambiental.

Synovate Healthcare Iberia.

Tribugest, Gestión de Tributos, S.A.

Tusquets editores S.A.

United Nations Development Programme

Universidad de Salamanca.

Universitat Oberta de Catalunya. UOC

Universitat Pompeu Fabra

UTE ASO/RPM

Xarxa d'Enllaç amb Palestina.

RECALLS DE PREMSA

GENERAL CCCB

ON DISEÑO - 01/06/2008
SECCIÓ ARQUITECTURA

Ampliación del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

Los arquitectos Elías Torres y José Antonio Martínez Lapeña firman el proyecto de reforma del Antiguo Teatro de la Casa de la Caritat que, una vez finalizadas las obras a finales de 2009, se anexionará a través de un pasillo subterráneo al actual edificio del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). La reforma de este edificio le proporcionará al CCCB tres mil metros cuadrados más de superficie, un veinticinco por ciento más del espacio actual, y le permitirá disponer de un auditorio de quinientas plazas y otras nuevas dependencias.

El antiguo teatro, proyectado por el arquitecto Josep Goday en 1912, cuenta con una fachada en la calle Valldonzella que presentará una superposición de elementos arquitectónicos, parte de ellos pertenecientes a la desaparecida Casa de la Caritat, y otra fachada en la Plaza Joan Coromines que es el fragmento de uno de los claustros, de ese mismo edificio hospitalario, formado por dos hileras de arcos superpuestas y que se separará del volumen del teatro dejando un espacio con una cubierta distinta a la de la sala teatral. Por el este el edificio se distanciará de la iglesia Santa María de Montalegre, dejando un pasaje público que se abrirá para acceder a la plaza. El vestíbulo se situará entre la fachada del claustro y el volumen del teatro. Su cubierta se transformará en un plano inclinado que albergará paneles de energía solar, a la vez que se separará de la cubierta ondulada del teatro para dejar paso a un lucernario longitudinal. En la planta baja estarán la recepción y las aulas de formación, mientras que en el ático se situarán las oficinas. Por último, la planta principal del teatro tendrá el uso de espacio polivalente.

Expansion of the Centre for Contemporary Culture of Barcelona. The architects Elías Torres and José Antonio Martínez

Lapeña sign the project for the reform of the Old Theatre of the Casa de la Caritat that, once completed in late 2009, will be annexed via an underground corridor to the current building of the Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). The reform of this building will provide the CCCB with an additional three thousand metres square of surface space, twenty-five percent more than they currently have, and will allow them to have an auditorium seating five hundred people plus other new facilities.

The old theatre, designed by the architect Josep Goday in 1912, has a facade on to calle Valldonzella that will present a superposition of architectural elements, part of them belonging to the now disappeared Casa de la Caritat, and another facade on Plaza Joan Coromines that is the fragment of one of the cloisters of this same hospital building, formed by two rows of superposed arches and which will be separated from the theatre volume to leave a space with a roof that will look different to that of the theatre hall. On the east the building will distance itself from the church of Santa Maria de Montalegre, leaving a public passage that will open to access the square. The vestibule will be situated between the facade of the cloister and the volume of the theatre. Its roof will be transformed into a sloping plane that will house solar energy panels while separating itself from the undulating roof of the theatre to leave way for a longitudinal skylight. The ground floor will house the reception and the training classrooms, while the mezzanine will house the offices. Lastly, the main floor of the theatre will be used as a polyvalent space.

CCCB
Montalegre, 5
08004 Barcelona
T/933 064 300 F/933 064 301
www.cccb.org

EL PUNT - 04/05/2008
SECCIÓ CULTURA

El CCCB desencallarà aquest mes el començament de la reforma de l'antic teatre de la Casa de la Caritat

Les obres costaran 8 milions d'euros i finalitzaran a final del 2009

● Ja se sap que obres és sinònim de retard, però aquest cop sembla que el començament de la reforma de l'antic teatre de la Casa de la Caritat s'ha

desencallat definitivament. El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) confia que la rehabilitació començarà a finals d'aquest mes o, com a màxim, a prin-

cipi de juny. Un cop acabades les obres, a final del 2009, el centre s'anexionarà a aquest edifici, que li permetrà disposar de 3.000 metres quadrats més per a la seva activitat.

Amb un retard considerable, el CCCB afronta ja, sense més demores ni imprevistos d'última hora, les obres de l'antic teatre, històric edifici amb façana a la plaça Joan Coromines i al carrer Valldonzella que formava part del conjunt original de la Casa de la Caritat. El retard és considerable si es té en compte que la idea inicial era que el 2007 les obres estarien acabades. I encara no han començat.

Es més que evident que el CCCB, que ocupa les dependències de part de l'antiga Casa de la Caritat, a l'antic Edifici de les Dones, fa temps que ha quedat petit, però amb la reforma d'aquest espai se li obrirà una nova dimensió de futur ja que podrà disposar, a partir de final de l'any 2009, de 3.000 metres quadrats més. És a dir, un 25% més d'espai del que disposa ara (14.000 metres quadrats).

El projecte, que firmen els arquitectes Elías Torres i José Antonio Martínez Lapeña, tindrà dues fases i costarà uns 8 milions d'euros: 6 milions aniran destinats al projecte executiu i els altres 2, a equipar internament el nou espai. El finançament ja està pactat: Diputació i Ajuntament de Barcelona se'n faran càrrec.

Per al CCCB, l'annexió de l'antic teatre —construït el 1912 per Josep Goday i catalogat com a bé d'interès local— és clau per poder disposar d'un auditori de 500 places (més del doble de la capacitat de l'auditori actual, que no arriba a les 200 places), a més de tot un conjunt d'aulas, magatzems i despatxos nous. El centre tindrà una nova entrada d'accés pel carrer Valldonzella. Els dos edificis estaran connectats per un passadís subterrani, que arribarà a parar a l'actual vestíbul del CCCB.

El 25% d'espai que guanyarà el centre significarà, òbviament, un increment notable de l'activitat. Dis-

A dalt, una imatge virtual de l'edifici de l'antic teatre rehabilitat. A baix, una imatge de l'edifici obert, a l'espera que comencin aviat les obres. / CCCB i GABRIEL MESSANA

posar de més espai, i organitzar més activitats, també suposarà més possibilitats per guanyar públic. El CCCB es mou en un inter-

val de 350.000 visitants i 400.000 visitants, un 70% dels quals són barcelonins, a diferència del que passa en molts altres museus i

centres d'art de la capital catalana, en què el públic estranger, sobretot el turista, iguala o supera el públic d'aquí.

Roca Umbert incorpora un servei de consulta gratuïta de treballs de les seus d'Anella Cultural

Audiovisuals de museus, en xarxa

Granollers

Estefania Marin

El vestíbul de la biblioteca Roca Umbert, de Granollers, disposa des d'aquesta setmana d'un punt de consulta gratuïta per accedir als audiovisuals de diferents museus i centres culturals de Catalunya. El servei suposa un pas més del projecte Anella Cultural, a partir del qual, Granollers intercanvia programacions i experiències culturals amb Reus, Lleida, Olot i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), impulsor de la iniciativa.

Des d'aquesta setmana, tothom que ho vulgui podrà connectar-se al Punt Anella Cultural per visionar treballs audiovisuals enregistrats en centres artístics de Catalunya. El servei estarà en funcionament en l'horari habitual de la biblioteca Roca Umbert que, fins al 12 de setembre, és de 2/4 de 4 de la tarda a 2/4 de 9 del vespre de dilluns a divendres. Dimecres, el centre també obre al matí, de les 10 a les 2.

Com a Granollers, a cada punt Anella Cultural de les ciutats adherides al projecte, hi ha un ordinador amb accés públic que permet veure

L'ordinador permet accedir a una vintena de treballs realitzats a centres culturals de Granollers, Barcelona, Reus, Lleida i Olot

de manera íntegra les imatges de totes les activitats de la xarxa amb alta qualitat. De moment, s'hi poden consultar una vintena d'audiovisuals amb activitats culturals que s'han realitzat darrerament a Granollers, Barcelona, Reus, Lleida i Olot.

L'Anella Cultural és un projecte de recerca, desenvolupament i innovació impulsat pel CCCB, la xarxa Transversal i la Fundació 12Cat, i que es va engegar a principi de juny de l'any passat. L'objectiu essencial és arribar

El Punt Anella Cultural es pot consultar en horari de la biblioteca Roca Umbert

a compartir programacions i experiències de forma simultània entre els centres culturals de 14 ciutats de Catalunya. De moment, però, només se n'hi han adherit sis, i Granollers hi participa amb dos equipaments, el Museu i el teatre auditori.

La implicació del teatre del Liceu durant aquest any ha permès que els usuaris del Museu de Granollers puguin gaudir de diverses òperes en temps real, mitjançant una pantalla que transmet l'espectacle en alta definició. Aquest servei, a banda d'altres conferències *on-line* i la incorporació del nou Punt Anella Cultural, ha estat possible

gràcies a la instal·lació de la banda ampla als equipaments en qüestió, una Internet de segona generació. Des del final de 2007, el Museu de Granollers ha transmès, per exemple, l'òpera *Andrea Chénier* del Gran Teatre del Liceu; la II Trobada de Cultura Euroregió de Lleida, o *Now*, manifestacions amb diferents gèneres i formats del CCCB, entre d'altres espectacles.

Els centres culturals inclosos en el projecte, entre els quals els de Granollers, han rebut ajuts del Departament de Cultura de la Generalitat per instal·lar part dels aparells perifèrics per a la connexió.

La lluita contra l'Alzheimer I Ina altra víctima

Homenatge a Solé Tura en el seu exili interior

RECONeixEMENT • Tribut multitudinari a un pare de la Constitució en lluita contra la malaltia **IRONIA** • Maragall encapçala la solidaritat

Xavi Tedó
BARCELONA

Més de 800 persones van omplir ahir el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) per homenajar l'exministre i un dels pares de la Constitució espanyola, Jordi Solé Tura, que com es va fer públic a finals de desembre pateix Alzheimer des de fa 7 anys. L'acte va servir per presentar públicament el documental, *Bucarest: la memòria perduda*, en què el seu fill Albert Solé descriu el doble exili que ha viscut l'històric dirigent del PSUC al llarg de la seva vida, el polític per la seva militància antifranquista i l'interior d'ara com a conseqüència de la malaltia degenerativa.

La plana major del PSC i destacats dirigents d'ICV, els dos partits en què va militar Solé Tura, van ser presents a l'acte. Que encara cueja la repercussió del llibre que Solé Tura va publicar l'any 1967, *Catalanisme i revolució burgesa* —on lligava aquesta ideologia amb els sectors més conservadors de la societat— ho demostra el fet que cap dirigent d'ERC i només Miquel Riera de CSI assistí a l'acte.

L'humor de Maragall

L'expresident Pasqual Maragall, també víctima de la malaltia, va tornar a posar de manifest que no ha perdut el sentit de l'humor. Maragall es va preguntar irònicament "per què deu ser que el que va fer la

Solé Tura, amb el seu fill Albert i la seva dona, Teresa Eulàlia, i el president Montilla i Pasqual Maragall ahir al CCCB abans d'iniciar-se l'acte d'homenatge ■ EVA GUILLAMET

transició, Adolfo Suárez; el pare de la Constitució, Solé Tura, i jo, que vaig fer l'Estatut, ens ha agafat el mateix". Tampoc va desaproveitar l'oportunitat per reivindicar de nou el Partit Demòcrata com la gran esperança del mapa polític, a desgrat dels dirigents socialistes que ja arufaven el nas. La seva intervenció, que es va cloure amb un emotiu "venceremos", va ser de llarg, la més aplaudida. Curiosament, però, el lapsus de la nit el va protagonitzar la presentadora de l'acte, Júlia

Otero, que va atorgar al conseller d'Interior i de Relacions Institucionals i Participació, Joan Saura, el rang de vicepresident. "Ara l'he fet feliç, oi?", va deixar anar en to de broma la periodista. Saura va definir Solé Tura com a "pare polític", mentre que l'actual president, José Montilla, va subratllar que gràcies "a persones com ell o Maragall" fa quatre anys que "les esquerres governen Catalunya". El seu fill, Albert Solé, va reclamar mirar la persona que hi ha darrere del malalt. ■

Món Llibre pren la diversitat lingüística com a fil conductor

El Sant Jordi dels nens proposa contes en múltiples llengües durant dos dies

V. G./ Barcelona
● Món Llibre, la festa de Sant Jordi per a nens organitzada per l'Institut de Cultura i el Consorci de Biblioteques de Barcelona, proposa aquest

cap de setmana una sèrie d'activitats per als més menuts que giraran al voltant de la diversitat lingüística, atès que enguany és l'Any Internacional de les Llengües i l'Any Euro-

peu del Diàleg Intercultural. Entre les activitats, que es faran al CCCB i el MACBA, hi ha la lectura de contes en diverses llengües: àrab, urdú, panjabi, francès, alemany, etc.

Teatre, màgia, música, titelles, projeccions... durant tot el cap de setmana Món Llibre transforma el CCCB i el MACBA en un espai imaginari on els nens entren en contacte amb la literatura i descobreixen les seves múltiples dimensions. En la seva tercera edició, el Sant Jordi dels nens dedica una atenció especial a les llengües, atès que el 2008 se celebra l'Any Internacional de les Llengües i l'Any Europeu del Diàleg Intercultural. «El Pati de les Dones del CCCB es transformarà en el Pati de les Llengües i s'hi explicaran contes en llengües molt diferents, com ara l'àrab, l'urdú, el panjabi, el tagàlog, el francès i l'alemany, tot plegat amb un suport artístic i teatral per distreure els nens», explica Diana Escobar, coordinadora del projecte. Hi participaran les companyies Gog i Magog i Lapsus Teatre. També s'han programat espectacles com ara *Els coells de madó Fátima*, amb Titelles Mardúix; *Momentari*, de Nats Nus Dansa; la música de *Sonidos de la tierra*, de José Luis Guierrez, i *Els contes del Planeta 15*, un espectacle amb música de Caixa d'Eines de Teatro de los Sentidos.

Una novetat és la creació d'un espai reservat als nens de 9 a 12 anys, El Capítol dels Grans: «Hi haurà un taller de creació de cò-

Una imatge de l'edició passada. / EL PUNT

mic, trobades amb tres autors, Maite Carranza, Care Santos i Jordi Sierra i Fabra, i també s'hi projectaran manga japonesos.» També es podran consultar webs literaris i connectar-se a blocs dels autors.

L'any passat més de 20.000 persones van passar pels espais de Món Llibre, una iniciativa que va engegar el 2005, arran de l'Any del Llibre i la Lectura i que ha anat creixent.

En l'organització s'hi han implicat més de 40 editorials i prop de 20 institucions, entitats i associacions que participen en les més de 150 activitats previstes. Món Llibre també celebrarà el 30è aniversari de Teo amb una exposició, Lucrecia, les Tri-nas, Jordi Sierra i Fabra i els alumnes de l'Escola Sufissa de Barcelona, que llegiran contes en català, castellà i alemany.

Sempre amb els llibres com a protagonistes i una clara vocació lúdica, els organitzadors també han pensat en un Mercat d'Intercanvi de Contes, i també en una Biblioteca dels Llibres Trobats, la projecció de pel·lícules basades en llibres i l'activitat La Torre de Sant Jordi per llegir en veu alta.

Els espais estan oberts d'11 del matí a 19.30 i les activitats són gratuïtes.

descubrir un espacio

Pensando la ciudad

El periodista y filósofo Josep Ramoneda, director del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona desde que se inauguró en 1994, revela los señas de identidad del primer equipamiento en España dedicado desde su inicio a la cultura urbana y a la ciudad como categoría universal. Situado en el Raval, el popular barrio barcelonés en el que más de la mitad de la población es inmigrante, ofrece al público todo tipo de propuestas alternativas. Aquí nacieron el Sonar, L'Alternativa o el festival de vídeo QVNE. Y aunque incluye exposiciones en su programación, el CCCB, advierte Ramoneda, no es un museo: "Somos fundamentalmente un centro de producción y de creación, y como resultado, mostramos".

Habría es y proce equip mientos culturales en España creados de tener un fondo de su libro con inmigrantes. Ocurrió en el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) durante la inauguración de un ciclo sobre las ciudades de origen que se inició con Lahore. De los 150 asistentes al coloquio, medio centenar eran hombres pequeños, a los que se sumaron mujeres e hijos para asistir después a la proyección de una película. "Nuestro objetivo es la ciudad, y uno de los campos que más ha afectado a las ciudades es la aparición del fenómeno migratorio. Por eso una de las líneas básicas de este ciclo es atender a las culturas de origen de los inmigrantes con la misma normalidad que hacemos a un artista de París o de Nueva York", señala su director Josep Ramoneda.

Creado por la Diputación y el Ayuntamiento de Barcelona hace casi quince años, el CCCB se encuentra en el barrio barcelonés del Raval, en el edificio de la Casa Provincial de la Caridad, que funcionó como hospicio hasta 1957. Tiene 18.000 m², de los que 4.000 están dedicados a salas de exposiciones. También dispone de tres aulas, un auditorio y espacios polivalentes como el vestíbulo, el Pati de les Dones o la Sala Mirador. La rehabilitación incluyó un cuerpo perimetral de 30 metros de altura que conforma una espectacular fachada vidriada que en su parte más alta se inclina sobre el Pati de les Dones a modo de voladizo, y que regala al visitante el reflejo del paisaje y del mar.

Ramoneda advierte que el CCCB no es un museo ni un centro de arte contemporáneo. "Somos fundamentalmente un centro de producción y de creación en diversos ámbitos de la cultura, y como resultado de que producimos y creamos, mostramos". Subraya también la voluntad de este centro de "ser modelo y no copia", y de hecho cuando nació no se atuvo a ninguno de los estándares que existen en 1994. "Actualmente el panorama ha cambiado y hemos ganado en libertad. No tiene ningún sentido, por ejemplo, que nos gastemos dinero en traer una super exposición que se acaba en París porque ahora lo pueden hacer otras instituciones".

Lo que sí tuvieron claro desde el principio es que el CCCB tenía que dar cabida a todo lo relacionado con pensar, diseñar, crear y vivir la ciudad. "Creemos el primer centro cultural que tiene como tema la ciudad, pero no solo la de Barcelona, sino como categoría universal. Tratamos con una certa proximidad el Raval porque es nuestro barrio y es muy interesante como laboratorio, ya que en diez años ha pasado de un 2% de inmigración a un 55%. Jugar a fondo incluso a veces más de lo razonable, la carta cuadrada es me parece fundamental. Y así empezamos", explica Ramonada.

PREMIO EUROPEO

Partiendo de esta base, el CCCB organiza actividades muy diversas. Por un lado, produce mucho trabajo en el campo de la investigación, el debate y la reflexión intelectual sobre el espacio público. Aquí se anuncia el Premio Europeo de Espacio Público Urbano, que ha cumplido ya su quinta edición y al que se presentan anualmente unos 200 proyectos, que forman parte de un importante fondo documental.

También produce o coproduce cinco o seis exposiciones al año, y organiza actividades culturales que se estructuran en dos bloques. El primero, de programación propia, está centrado en la investigación, desarrollo e innovación, experimentación de nuevos formatos y en la música. En el segundo bloque se incluyen los grupos asociados, a los que el CCCB les da una oportunidad "que les permite pasar de proyecto a existencia". Los tres primeros grupos han funcionado muy bien, destaca Ramonada. Son el Sonar, un festival de música que ya es todo un referente, el festival de cine independiente L'Alternativa, y el festival de vídeo de crítica a la cultura (OVNI).

Otro apartado es el cine, que se ofrece todo los jueves de diciembre a junio en el espacio denominado Xel·linic, un espacio dedicado al cine experimental y al documental creativo. Son películas de escasa o nula circulación en los circuitos habituales de distribución y cuenta con casi 500 títulos. Y aunque no tiene colección, el CCCB cuenta con un amplio archivo que recoge el trabajo realizado en el centro los últimos 14 años. "Se encuentra en un espacio al que llamamos El Acorral", detalla Ramonada. "Y en él no solo se realizan consultas, sino que se organizan presentaciones temáticas de algunos materiales".

En cuanto al público, cuenta Ramonada que es muy diverso y no necesariamente joven, y la programación no está enfocada para atraer turistas. "Me parece un error programar pensando en los turistas. La primera característica de esta casa es que es un centro de actividad cultural, no turístico, lo cual no quiere decir que no queramos que vengan, todo lo contrario". En cualquier caso, el 85% de los usuarios provienen de Barcelona y de su área metropolitana, en torno a un 20% son turistas y cerca de un 15% vienen de otras zonas de Cataluña y España.

El cinema més enllà del cinema:

Finalmente, y respecto a la proyección futura, el CCCB continuará la estrategia de mantener una relación privilegiada con África, Latinoamérica y los países del Este. "Vamos a seguir dando protagonismo a la reflexión sobre el futuro de las ciudades en un momento en el que estas están llegando en algunos casos a límites difícilmente sostenibles", concluye el director.

EXPOSICIONES

Das importantes exposiciones se puedan visitar este verano en el CCCB. Por un lado, "Magnum. 10 secuencias" (hasta el 7 de septiembre), en la que 10 fotógrafos de la agencia Magnum Photos, representantes de varias generaciones y de distintas corrientes de la fotografía documental, evocan la influencia del cine en su imaginario. Sus piezas, fotografías o instalaciones visuales revelan como un realizador cinematográfico, una película o un plano han dejado una huella en su imaginario y en su obra. Incluye un ciclo de proyecciones y conferencias, y un taller educativo.

Y a partir del 22 de julio, el centro exhibe "J.G. Ballard. Autopsia del nuevo mundo" (hasta el 9 de noviembre). Se trata de un recorrido a través de un universo creativo de J.G. Ballard, un escritor visionario, autor, entre otras muchas obras, de "El imperio del sol" y "Crash", llevadas al cine por Spielberg y por David Cronenberg respectivamente. En paralelo y en el marco de Kosmopolis se han organizado varias actividades sobre Ballard, como la proyección de adaptaciones filmadas y dos mesas redondas.

Foto: J. G. S. / S. S. / S. S.

FESTIVALES

Son numerosas los festivales y ciclos que organiza el CCCB. Estos son algunos de los que se pueden ver hasta final de año.

BCHmp7
Música en proceso (17 de julio, 18 de septiembre y 11 de diciembre). Es uno de los ciclos más innovadores de la escena musical barcelonesa y presta especial atención a laboratorios de nuevas músicas que se está gestando en el barrio del Raval.

Fast Forward
Dedicado a las artes escénicas (18, 19 y 20 de julio), un ciclo que organiza conjuntamente el CCCB y el Festival Grec.

Gandules 2008
(agosto-cine al aire libre). Plantea el tema de la interculturalidad partiendo de un principio cinematográfico esencial: el punto de vista. Se proyectan películas sobre el exotismo, el problema de la identidad, el turismo, la transformación de las ciudades, los desplazamientos migratorios, los barrios multiculturales, o las zonas ocultas e invisibles al tráfico.

Encuentro Eastpak Hipnotik
Hip Hop y Nuevas Tecnologías (13 y 14 de septiembre). Dedicado íntegramente a la cultura Hip Hop, un movimiento cultural que surgió en Nueva York en los 70 y que hoy forma parte de la cultura global.

Kosmopolis 08
(del 22 al 26 de octubre)
Festival Internacional de Literatura que, en su quinta edición, se centra en las crisis humanitarias y los conflictos globales. Será una edición orientada al compromiso de los escritores con las grandes causas sociales y ecológicas. Y con una sección dedicada al humor y la sátira en la literatura contemporánea. En esta edición se presenta por primera vez el Archivo Kosmopolis.

Trefle 08
(octubre-noviembre)
Foro y plataforma para el intercambio de materiales entre el público y los que se dedican a la fotografía en la ciudad.

Docupolis Intercultural
Festival Internacional Documental de Barcelona (del 1 al 5 de octubre)

L'Alternativa
15º Festival de cine independiente de Barcelona (del 14 al 22 de noviembre)

Deep Art 08
Festival Internacional de Reciclaje Artístico (del 6 al 21 de diciembre)

SACI 08. Révélai-te!
(noviembre-diciembre).
Nuevas referencias sobre la moda, el arte, las tendencias y la publicidad.

ARCHIVOS Y CENTRO DE DOCUMENTACIÓN

Archiu CCCB:
trona al abiente del público el capital cultural creado por el CCCB desde su inicio.

Archiu Europeu del Espasie Pública Urbana:
es digital y recoga los proyectos presentados en las cinco ediciones del Premio Europeo del Espacio Público Urbano.

Biblioteca Urbana:
formada por los principales textos de temática urbana que el CCCB ha recopilado desde sus orígenes.

Archiu Xcéntric:
El cine del CCCB570 títulos que se pueden visionar en un espacio ad hoc.

OVNI, Archivos del Observatorio de Videos No Identificados Videovotes:
Documental independiente y arqueología de los medios de comunicación de masas. Son trabajos dispares con un denominador común: la libre expresión y la reflexión sobre los medios y las prácticas individuales y colectivas.

Sonoscop: Archiu de Arte Sonoro:
Archivo multimedia de música experimental y arte sonoro, que sobrepasa el millar de obras.

Centre de Documentación:
Articulado en torno a tres grandes ejes: Memoria del CCCB, Publicaciones y Biblioteca especializada.

INFORMACIÓN GENERAL
CCCB Centre de Cultura Contemporània de Barcelona
Calle Montalegre, 5, Barcelona
De martes a domingos de 11:00 h. a 20:00 h., los jueves de 11:00 h. a 22:00 h.
Cierre los lunes en festivos y los días 22 de diciembre y 1 de enero
www.cccb.org

LAS MUJERES QUE NO CONOCEMOS

ABCD - 20/03/2008
SECCIÓ INSTALADORES

LÍNEAS DE FUGA EN LA IMAGEN

JOSÉ LUIS GUERÍN
LAS MUJERES QUE NO CONOCEMOS
CENTRO DE CULTURA CONTEMPORÁNEA
DE BARCELONA
C/ MONTALEGRE, 5
HASTA EL 30 DE MARZO

PATRICIA ALMARCEGAL
José Luis Guerin presenta la instalación *Las mujeres que no conocemos*. Film en 24 cuadros en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona. *Las mujeres que no conocemos* conforman, junto con *Unas fotos en la ciudad de Sylvia* (Pabellón de España, 53ª Bienal de Venecia, 2007) y la película *En la ciudad de Sylvia* (2007), los últimos proyectos del cineasta. Tres formatos diversos alrededor de un mismo discurso y de una misma temática: la reflexión de Guerin sobre el retrato femenino, el tiempo en fuga y la propia creación cinematográfica.

La instalación refleja con una claridad mayor y sin la rigidez espacial de Venecia el detalle de la reflexión del cineasta, cartógrafo detallado y minucioso de la imagen. No en vano es su último trabajo y consecuencia de los anteriores. A ello se suma el papel del CCCB que, desde la exposición de las correspondencias entre Victor Erice-Abbas Kiarostami, propone un espacio expositivo para establecer un diálogo y una nueva experiencia con el cine. No está de

BELLEZA BOBADA.
ARRIBA,
DETALLE DE LA
INSTALACIÓN «LAS
MUJERES QUE NO
CONOCEMOS» DE
JOSÉ LUIS GUERÍN

más preguntarse sobre cuáles serán los espacios en los que tendrán lugar las representaciones culturales ajenas al gran o medio público en los años venideros. Con probabilidad, fuera de los teatros, los museos y, quién sabe, las universidades.

RITMOS VISUALES. Guerin realiza en esta instalación un homenaje absoluto a la imagen y a sus posibilidades de representación. El tema elegido en este caso es el ideal. Quizás el de la belleza, para nuestra cultura lo más caduco que existe. Y mediante la reflexión sobre la imagen que provoca dicha instalación visual, realizada en un montaje fotosecuencial a medio camino entre el cine y la fotografía, comienza la meditación sobre el tiempo. Es la imagen quien remite a él, un tiempo que no puede retener pero sí esbozar, gracias al espacio que crea y a la ausencia que denota. La instalación se articula a partir de la superposición de diferentes lenguajes en un juego que presenta el espacio creador de las imágenes.

Música, palabras, tamaños, ritmos visuales e incluso luz remiten al tiempo que ya no está, el de la fuga. Y el tiempo de la fuga es siempre el de la intensidad, el de una intensidad perdida y, por lo tanto, afluencia (las mujeres que no conocemos). A Guerin le gusta sentirse en la tradición de aquellos que pensaron la fotografía en términos secuenciales, pues en el

cine, entendido como una sucesión de fotogramas, entre una foto y otra foto hay una película que se fuga. De allí que la primera imagen de la exposición sea una fotografía que devuelve al fotógrafo lo que no espera, la huella de una intensidad que inaugura la sucesión de los 24 cuadros o imágenes de la instalación. La fotografía del pionero Talbot y las imágenes del cineasta y abogado G. Fleury conviven con los retratos femeninos tomados por Guerin entre el año 2000-2006. Esto provoca una alusión velada, pero expresa en la exposición, gracias a las huellas verbales y visuales de Petrarca, cómo el retrato al natural de los humanos a partir del Quattrocento remite a un ideal: llámese belleza, o amor, base de lo mítico de cualquier ideal al que alude la instalación. De allí las secuencias de la multitud de rostros femeninos: «Me vino un deseo de recordar el nombre de aquella nobilísima [Beatriz] y acompañarlo de muchos nombres de mujeres. Y tomé

LA INSTALACIÓN REFLEJA, CON UNA CLARIDAD MAYOR Y SIN LA RIGIDEZ ESPACIAL DE LA BIENAL DE VENEZIA, EL DETALLE DE LA REFLEXIÓN DEL CINEASTA, CARTÓGRAFO MINUCIOSO

el nombre de las sesenta más bellas mujeres de la ciudad» (Dante, *Vita nuova*, VI).

ÚLTIMOS ADIÓS. Y al igual que al final de una exposición elegimos el cuadro que más nos gusta, así destaca la imagen de Arzuena (1974) y Hortensia (principios del XX) que devuelven la erosión del peso del tiempo. También los dos últimos adioses, a qué y para qué, de Pilar López de Ayala. Y sobre todo el brillante *Nosotros*, los otros, uno de los trabajos más destacados de Guerin, que muestra a los visitantes de los museos contemplando los cuadros en unos ensimismados diálogos entre ellos y los motivos de la pintura, estos últimos a veces con la intensidad dramática de la humanización solo conseguida por el cine. Y así como uno descubre con gran sorpresa el cuadro de Manet *La camareira de Jolles-Bergère* y el de Renoir *Las grandes bailarinas en un pasaje o un bar* de la película *En la ciudad de Sylvia*, así vamos reflexionando sobre las huellas que conforman nuestras imágenes y cómo reaccionamos ante ellas. No interese y coincidamos o no con el ideal que presenta en la instalación la reflexión que devuelve las 24 imágenes de su película obliga a cuestionarse sobre el antes y después de cada una de ellas. Un tiempo siempre en fuga, afluente, que muestra cómo suele tener más sentido lo que no se conoce ni está que lo que está. ■

L.111416/36

El "cine expuesto" de Guerin llega al CCCB con 'Las mujeres que no conocemos'

El director añade nuevos materiales a su instalación de la Bienal de Venecia

ISRAEL PUNZANO
Barcelona

De niño, José Luis Guerin se quedaba fascinado frente a las fotografías de los estrenos que engalanaban las vitrinas de los viejos cines de barrio. Como no podía pagarse la entrada, aquellas imágenes representaban para él una suerte de consuelo: le permitían soñar las películas que no estaban al alcance de su bolsillo.

Ese poso nostálgico todavía se percibe en proyectos como *Las mujeres que no conocemos*. Film en 24 cuadros, la instalación que el cineasta creó para la Bienal de Venecia de 2007 y que ahora recala hasta el próximo 30 de marzo en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona (CCCB). Guerin ha añadido para la ocasión un epílogo: *Nosotros, los otros*, un work in progress iniciado en 2004 que muestra imágenes captadas en museos. Así, el objetivo de Guerin recoge hipnóticos diálogos entre los espectadores y los motivos de los cuadros, como esa chica que pone en lid su sonora carcajada con el rostro sonriente de la Gioconda. Además, el montaje de la instalación es distinto del que se pudo ver en el encuentro artístico veneciano, un cambio con el que ha ganado "claridad", en palabras del director de *En la ciudad de Sylvia*.

En *Las mujeres que no conocemos*, Guerin vuelve a mostrar su pasión por los orígenes del cine. O lo que es lo mismo, por la fotografía. Y especialmente, por las secuencias de retratos, aquellas que permiten imaginar historias esbozadas a partir de retazos o pecios.

"Los fotogramas son fotografías y lo que pasa entre uno y otro es un misterio", explicó ayer el cineasta en la presentación de la instalación. "Normalmente mis películas han empezado ante el enigma de una fotografía, al preguntarme qué sucede en el minuto anterior y en el posterior", añadió. Como queda claro en el título, la mujer es la gran protagonista de las imágenes

Parte de la instalación *Las mujeres que no conocemos*, de José Luis Guerin, que se puede ver en el CCCB. / L'ESPRESSO

Los 14 años del centro, en un archivo

Del CCCB se suele decir que es un museo sin colección. Las nuevas tecnologías han puesto fin a esta supuesta carencia. Así, el centro ha inaugurado un espacio multimedia, de acceso libre, donde se puede consultar ya un archivo que recogerá el capital cultural acumulado en sus 14 años de andadura. Con el tiempo, sus impulsores quieren que todo ese material confluya en la página web del CCCB. Para abrir boca, y bajo el título *Los tiempos paradójicos*, se ha puesto a disposición del público una

primera parte de los fondos de la institución. Concretamente la centrada en uno de sus grandes ejes temáticos: la reflexión sobre la condición humana.

La segunda parte del proyecto llegará en octubre, en el marco del festival literario *Kosmópolis*. Se ofrecerá entonces al visitante el material del CCCB relacionado con otro de sus motivos recurrentes, el cosmopolitismo. La iniciativa crecerá en el futuro con aportaciones de archivos temáticos dedicados a activi-

dades específicas, como los de *Xcèntric*, *Urban* y *Kosmópolis* (este último todavía en construcción). La directora del Centro de Documentación del CCCB, Judith Carrera, explica que este servicio nace para atender las consultas que recibe la institución y para esquivar el carácter efímero de los debates y las exposiciones que programa. De la conferencia *Pensar Europa*, de Jorge Semprún, al mural *Occidente visto desde Oriente*, de Marjane Satrapi. Ahí está todo... para los que se lo perdieron.

Con la instalación de Guerin, el CCCB aborda en uno de sus envites más ambiciosos: la aventura de inventar el "cine expuesto", una categoría que —a diferencia de lo que sucede con el videoarte— opta por transgredir los códigos museísticos.

Con la instalación de Guerin, el CCCB aborda en uno de sus envites más ambiciosos: la aventura de inventar el "cine expuesto", una categoría que —a diferencia de lo que sucede con el videoarte— opta por transgredir los códigos museísticos.

Con la instalación de Guerin, el CCCB aborda en uno de sus envites más ambiciosos: la aventura de inventar el "cine expuesto", una categoría que —a diferencia de lo que sucede con el videoarte— opta por transgredir los códigos museísticos.

LA CONTRA

El CCCB recoge en una exposición la mirada fotográfica de Guerin

«Las mujeres que no conocemos. Film en 24 cuadros» ya se mostró en Venecia

Uno de los realizadores más interesantes de nuestro país es el protagonista de una instalación en el CCCB.

Victor Fernández

BARCELONA.- Con el título «Las mujeres que no conocemos. Film en 24 cuadros», el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) muestra desde ayer y hasta el próximo 30 de marzo, el último proyecto creativo del realizador José Luis Guerin. Esta instalación conforma, junto con «Unas fotos en la ciudad de Sylvia» y «En la ciudad de Sylvia» este proyecto creativo en el que se emplean tres formatos diferentes alrededor de un mismo discurso, de una misma temática: la reflexión del cineasta acerca del retrato femenino, el tiempo en fuga y la propia creación cinematográfica.

Producida con motivo de la última edición de la Bienal de Venecia para el Pabellón de España, Guerin emplea el montaje fotosecuencial, un formato a medio camino entre el cine y la fotografía. Por todo ello, como explicó ayer el director del CCCB Josep Ramoneda, el resultado final es «la confluencia de los cineastas con el museo e indaga en el camino del cine expuesto».

Según comentó Guerin «es esencial la labor de los museos en el cine. En un momento en el que parece que se está banalizando el cine, gracias a experiencias como la del CCCB se abre hacia una mirada más ambiciosa». Por esa razón el

El cineasta José Luis Guerin, ayer, junto a su instalación en el CCCB

autor de «En construcción» elogió propuestas como las del festival *Xcèntric* «con la que tengo una deuda y una relación estrecha».

Guerin definió su instalación como un «working-progress» permanente para «jugar con las imágenes para reinventar el trabajo». El cineasta apuntó que «la paradoja es que los espacios de arte contemporáneo y las nuevas tecnologías son los que permiten ahora pensar en

El realizador reconoció que trabaja en dos o tres proyectos cinematográficos

los orígenes. Los fotogramas son fotografías y lo que pasa entre uno y otro sigue siendo un misterio».

José Luis Guerin admitió que trabaja en dos o tres proyectos porque «me estoy dando cuenta que con mi edad tengo muy pocas hechas. Por eso ahora tengo una sed voraz por hacer nuevas películas». También explicó que «necesito muchos trabajos paralelos que no están en las salas porque me dan pie para pensar en el cine. Lo que no quiero es competir con los fotógrafos de verdad».

El fotógrafo Antoine D'Agata hace un guiño al Imperio de los sentidos, de Nagisa Oshima. ANTOINE D'AGATA

Hermanos de cámara

Diez fotógrafos de Magnum presentan en el CCCB trabajos originales con las huellas que sus cineastas preferidos dejaron en su imaginario // Wenders, Resnais o Antonioni inspiran las obras

MARTA D. RIEZU
BARCELONA

Cine y fotografía o cómo embalsamar la realidad a velocidades diferentes. Estamos de acuerdo en que la importancia de la fotografía en un filme es determinante para la calidad de éste. En cambio, el peso que tiene el cine en la fotografía es más difícil de rastrear. En ésta, llega hoy la exposición del CCCB, *10 secuencias*, en la que 10 fotógrafos de la agencia Magnum hablan de sus cineastas favoritos.

El cine debe pleitesía a la reproducción fotográfica, aunque sólo sea por edad. El hijo toma lo mejor del padre y lo supera en capacidad hipnótica. El cine es siempre lo que viene después, no tanto la imagen proyectada en ese momento. Un eterno plano siguiente. Así, ¿podría ser la fotografía "la imagen precedente", ese instante justo antes de que la vida siga a la suya? Responde Antonioni: "Bajo la imagen revelada hay otra, y bajo ésta, otra, y así siempre.

Hasta la imagen de la realidad absoluta, misteriosa, que nadie verá jamás".

Los diez fotógrafos que presentan sus obras —realizadas expresamente para la muestra— pertenecen a la agencia Magnum. Fundada en 1947 por varios reporteros de guerra (el mencionado Cartier-Bresson entre ellos), que se unieron a modo de cooperativa, Magnum daba a sus fotógrafos independencia para elegir las temáticas a documentar, algo muy poco común entonces. El siglo XX dueña en sus archivos.

Multigeneracional

La muestra está comisariada por Serge Toubiana, director de la Cinémathèque Française (lugar donde recabó la muestra antes de llegar a España) y autor de varios documentales sobre Truffaut, Chaplin, Isabelle Huppert, Amos Gitai... A su lado, Diane Dufoer, directora de Magnum hasta el año 2006 y actual directora de proyectos especiales de la agencia.

Hay representantes de to-

das las generaciones, y de todas las corrientes. Cada fotógrafo muestra el peso que el cine ha dejado en su labor de captación de la realidad. Fragmentos, intrusiones y superposiciones entre dos disciplinas que se necesitan, en forma de fotografía o instalación audiovisual. Así, las fotografías de Zachmann son un tributo al cine de Shanghai de los años 30 y las de Donovan Wylie retoman el realismo social imperante en *Elephant* (Alan Clarke, 1989).

Paralelas a la exposición, se celebran dos actividades que también exploran la relación entre el cine y la fotografía. Una es el taller creativo *Films, captures and expón*, dirigido a todo tipo de público (6 de mayo y 31 de julio) y el ciclo de conferencias y proyecciones *Bajo la influencia*, del 25 de junio al 23 de julio.

DE DOS EN DOS

Los maestros guían a sus discípulos

ABBAS-ROSSELLINI
En *País*, de Rossellini, están todos los temas de Abbas: la incomunicación, la lucha por las ideas, la diferencia de culturas. Uno firma como el otro fotografía desde una crudeza tierna.

D'AGATA-OSHIMA
Rodado en vídeo durante una estancia de cuatro meses en Japón en 2006, D'Agata protagoniza las imágenes que homenajean al "Imperio de los sentidos", de Nagisa Oshima.

GILDEN-CINE NEGRO
Gilden muestra su querencia por el cine negro de primeros planos, claroscuros, rostros marcados y expresiones desconfiadas. Y no hay lugar más "hot" que ciertos rincones de Nueva York.

GRUYAERT-ANTONIONI
Harry Gruyaert se recrea en la pausa, el silencio, la duda, el "impassi". Fotografía gente y espacios donde uno puede

observar sin prisas. En ese punto confluye con uno de los maestros del tiempo suspendido en el cine, Michelangelo Antonioni.

PERESS-RESNAIS
Gilles Peress crea entre Nueva York y Bagdad un "espacio narrativo, una evolución, una especie de rollo de película extendido". El libro de Alain Resnais *Tripèrages* le sirve de modelo.

LA CONEXIÓN RUSA
Gueorgui Pinkhassov y Tarkovski trabajan por primera vez cuando el director requiere a Gueorgui para el set de *Stalker*. Se establece entre ellos una relación de admiración, en la que el discípulo fotografía al maestro.

POWER-KIESLOWSKI
Reflexivos, melancólicos, morales, ascéticos, Mark Power y Kieslowski se reconocen en *Amator*.

SOTH-WENDERS
En el curso del tiempo, de Wim Wenders, corre en paralelo al estilo casi pictórico de Alec Soth, que trabaja con cámaras de largo formato.

HARRY GRUYAERT (MAGNUM PHOTOS): LONDRES, REINO UNIDO, 2004

La vida que imita al arte

MAGNUM. 10 SECUENCIAS, EL CINE EN EL IMAGINARIO DE LA FOTOGRAFÍA. - COMISARIOS: Diane Dufoer y Serge Toubiana.

CCCB. Montalego 5, BARCELONA. Hasta el 7 de septiembre.

Diez fotógrafos de la agencia Magnum —más o menos vinculados a la fotografía documental— confrontan sus propios trabajos con el mundo del cine. El itinerario de la muestra está organizado en ámbitos autónomos, de manera que cada profesional recrea su mundo personal en diálogo con el cine de maneras muy diversas. Abbas, Antoine D'Agata, Bruce Gilden, Harry Gruyaert, Gueorgui Pinkhassov, Gilles Peress, Mark Power, Alec Soth, Donovan Wylie y Patrick Zachmann han sido los fotógrafos invitados.

El asunto sobre la que versa la exposición es cómo la influencia del cine se proyecta en el imaginario de la fotografía. Ahora bien, es significativo que un periodista que cubrió la exposición escribiera que no sabía cuál era exactamente el tema, pero que este aspecto —según él— no tenía importancia frente a la seducción de las imágenes y la potencia del montaje... Síntoma, éste, de un significativo estado cultural: tras la apariencia vana de las imágenes y su poder hipnótico, tan sólo resta el vacío. No hay ensamblaje, no existe discurso, sólo el centelleo de las imágenes.

Y sin embargo, consciente o inconscientemente, la exposición, en mi opinión, sí que plantea un problema, a saber, que la creación —incluso en la fotografía documental que se supone más objetiva— responde a una memoria y a un aprehendizaje cultural, que no somos capaces de percibir porque los tenemos absolutamente interiorizados. Es decir, no es posible una mirada virgen sobre las cosas, puesto que mirar responde a una experiencia aprendida. Más aun, se

La muestra plantea que la creación responde a memoria y aprendizaje. No es posible una mirada virgen

esta película. Este fotoperiodista, que creía aproximarse al acontecimiento con una sensibilidad propia y con una voluntad informativa de verificar la experiencia adquirida. Es imposible contemplar algo sobre lo que no tenemos ninguna referencia. Ésta es también la idea que intuye Alain Bergala en un breve e insuficiente texto del catálogo cuando alude a una cita de Pavlov: "No vemos nunca una cosa por primera vez, al contrario, siempre la segunda vez, cuando se relaciona con otra".

Me ha resultado especialmente interesante la experiencia de Patrick Zachmann. Éste, interesado

por la cultura oriental, ha fotografiado la diáspora china por todo el mundo y ha ejercido como reportero en Asia. Él explica que, a principios de los años ochenta, en Europa, conoció el cine negro de Shanghai. Los bajos fondos, los fumadores de opio, los ambientes miserables de la noche china... le fascinaron. Posteriormente inició su trabajo como reportero en Asia. Él mismo quedó asombrado al comprobar —tiempo después— la similitud de sus reportajes con alguna de

estas películas. Este fotoperiodista, que creía aproximarse al acontecimiento con una sensibilidad propia y con una voluntad informativa de verificar la experiencia adquirida. Es imposible contemplar algo sobre lo que no tenemos ninguna referencia. Ésta es también la idea que intuye Alain Bergala en un breve e insuficiente texto del catálogo cuando alude a una cita de Pavlov: "No vemos nunca una cosa por primera vez, al contrario, siempre la segunda vez, cuando se relaciona con otra".

Aunque sacada de contexto, aquí podría ser oportuna aquella paradoja de Oscar Wilde: "La vida imita al arte mucho más que el arte imita la vida". Falta por saber lo que hay de uno y de otro.

JAUME VIDAL OLIVERAS

Instal·lació de fotografies de Bruce Gilden en les que usa el primer pla per rendir un particular homenatge a les pel·lícules de cine negre. / MARCEL·LÀ SÁNCHEZ

Magia a 24 fotografías por segundo

Una exposició enfronta a 10 reporters de Magnum con sus inspiraciones cinematográficas

CATALINA SERRA
Barcelona

La veritat és que uno sale de la exposició queriendo volver a entrar. Y sin acabar de entender del todo cuál es en realidad su tema, aunque eso, en el fondo, no importe tanto. Se trata de una serie de hermosos y extraños diálogos entre cine y fotografía en los que el tiempo, el montaje y la dirección está en manos de los fotógrafos, el guión o el argumento lo escribieron, primero, los cineastas. Los fotógrafos son 10 miembros, de distintas edades y sensibilidades, de la mítica agencia Magnum, desde Abbas, Gilles Peres o Bruce Gilden a Mark Power, Donovan Wylie o Antoine d'Agata. Y las películas, escogidas por los reporteros gráficos, han salido de la mano de leyendas del cine de autor como Antonioni, Wim Wenders, Tarikowski, Rosencitani o Kieslowski.

Una visitante, ante la secuencia sobre la revolución iraní de Abbas, confrontada con Paul de Rosencitani. / M. SÁNCHEZ

Ahíria hasta el 7 de septiembre en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona (CCCBB), Magnum, 10 secuencias (el cine en el imaginario de la fotografía) es una coproducción con la Cinémathèque Française que la presentó el verano pasado en París bajo otro título más complejo: *L'image d'après* (La imagen siguiente). Era la manera que tenía Cartier-Bresson de diferenciar al cine con respecto a la fotografía, que él mismo había definido muy celosamente como "el instante decisivo". Un instante

que en la era de las cámaras digitales se ha transformado, también, en una decisión "siguiente", es decir, posterior a la elección del ojo que encuadra. Estas reflexiones están y no están en la exposición. Cada una de las instalaciones, o exposiciones, o películas, o como quiera llamarse a los 30 cubículos en los que cada uno de los fotógrafos ha podido presentar su mirada sobre el cine representan mundos llenos de matices y sugerencias.

Abbas, por ejemplo, opta por presentar una secuencia de sus fotografías de la revolución iraní realizadas entre 1978 y 1980 —desde la euforia por el cambio a la decepción por el secuestro de los ideales—. Por encima y por debajo de estas imágenes van pasando escenas del filme *Paula* (1946), de Roberto Rosencitani. Es éste un filme de realismo duro y comprometido que el fotoperiodista iraní vio de joven en Argelia y se convirtió para él en un "letiche".

En las antipodas de este documental clásico se encuentra el vídeo (como se advierte a la entrada, no apto para menores de 18 años) de Antoine d'Agata a partir de *El imperio de los sentidos*, de Oshima. Aquí el fotógrafo se vuelve cineasta. Prepara y en parte protagonista una película de alto contenido sexual que él mismo rodó durante una estancia en Japón. D'Almeida habla en el catálogo de este proyecto que rusa los abismos de la pornografía: "En este mundo, sólo la mentira es obscena. La bestialidad es el último espacio de libertad, la última defensa contra la virtualidad rampante de la realidad".

Bruce Gilden, por su parte, se confronta con el cine negro estadounidense clásico a partir de una reivindicación fotográfica del primer plano en escenas tomadas en las calles de Nueva York. Harry Grayson mira, en cambio, a los colores y encuadres metafóricos de Antonioni en un montaje que mezcla secuencias de algunas de sus películas con fotografías propias realizadas durante más de 20 años. Tanto en uno como en otro caso queda claro que el origen de la exposición —buscar qué películas o secuencias habían marcado a estos fotógrafos hasta el punto de influir en su trabajo posterior— tenía su razón de ser.

El montaje y la manera de mostrar esa razón de ser es muy diferente en cada uno de los 10 autores. Mark Power, con una mirada intimista a su infancia, y Donovan Wylie, recuperando documentos del conflicto en Belfast desde los ochenta, han acudido no sólo a películas clásicas sino también a las filmaciones familiares. Gilles Peres, a partir del libro *Reportajes* de Alain Resnais, combina fotografías con imágenes de videojuegos; Plakhasov refleja la letrada helada de Tarikowski a la manera clásica. Alec Soth sigue la ruta de *In el curso del tiempo*, de Wim Wenders, al buscar viejos cines transformados en videochats; y Patrick Zachmann demuestra hasta qué punto le influyó el cine de Shanghai de los años treinta en sus trabajos sobre la diáspora china.

Fotografia vs cinema

Les relacions existents entre cinema i fotografia han estat evidents i fins a cert punt es poden considerar com a inevitables, atenent el fet de les seves similituds tecnològiques. I si bé això és cert, també són múltiples les seves diferències i distàncies. Les contradiccions implícites en les formes d'atansar-se, veure i reflectir el món per part del cinema i la fotografia pel que fa als pressupòsits teòrics d'una i altra disciplina és una de les possibles lectures que es pot fer de l'exposició que es podrà veure al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona fins al 7 de setembre. (Text: Neus Hiró)

S

ota el títol *Magnum 10* septènim. El cinema en l'imaginari de la fotografia l'esencial que proposa la nostra esdevé puntalístic, ja que l'essència d'així i com-

BZ_84

paració entre cinema i fotografia que es planteja no podria ser entre "models" més temptadors: fotògrafs de l'agència Magnum, practicants de l'aconsement fotoperiodisme, i cineastes tals com

Michelangelo Antonioni, Kieslowski o Tarikowski.

L'exposició ha estat resultat d'una coproducció entre el CCCB i la Cinémathèque

françaïse en col·laboració amb Magnum Photos. El punt de partida de l'exposició va ser recollir 10 fotògrafs de l'agència Magnum -representatius de diferents generacions i corrents de la fotografia documental- a fer un exercici d'evocació; se'ls va convidar a evocar la influència del cinema en el seu imaginari, en la seva visió a l'hora de copsar la realitat. La proposta va cristal·litzar en una mostra que juxtaposa l'obra dels dos fotògrafs -produïda per a l'ocasió i que adopta diverses formes- i les imatges del cinema que cadascun ha seleccionat. El resultat és un reencastament d'imatges que s'emmarquen, que es reflecteixen i a l'hora mostren la distorsió que permet captar la distorsió que una ocularia en l'altra.

A l'inici del recorregut de l'exposició, en el text introductori, es recull una cita d'Henri Cartier-Bresson, un dels quatre fotògrafs fundadors de l'agència Magnum el 1947. En la cita Cartier-Bresson defineix el cinema com "la imatge de després", la imatge que ve al darrere, copada en la successió. El cinema a escala tècnica es produeix justament per una successió d'imatges fuses; el cinema mai no és una imatge aïllada, sola, és sempre una successió. Tanmateix per això, la seva naturalesa és temporal, es desenvolupa en el temps i incorpora la representació de la duració.

La nostra evidència la penjada, el *dejà vu* que imprimeix el cinema de forma inextinguible en l'imaginari col·lectiu, en la societat contemporània i de maneres concretes en els fotògrafs. L'exposició capta la cita de Cartier-Bresson i planteja el cinema com la imatge que precedeix, com el remanent que s'interposa entre l'all i la realitat, i així revela les obsessions dels fotògrafs, les seves influències conscients i el poema a través del qual observen el món.

La proposta esdevé especialment paradigmàtica quan l'assumim, com és el cas dels fotògrafs de Magnum que destaquen per la definició d'una visió pensament "objectiva", "documental" de la realitat. I posa de manifest d'una manera evident el recorregut en doble sentit que tota imatge pot exercir i que de fet s'assumís des d'instàncies artístiques. El cinema és una font d'inspiració, un referent necessari i ineludible en el moment d'explicar els orígens i la gènesi en la creació de gran part de la imatge popular. Un exemple d'aquesta explicitació podria ser l'obra de Jeff Wall que es nodreix de forma clara i sense problemes de tot un munt de referents visuals entre els quals, els cinematogràfics tenen un lloc destacat.

Així doncs l'exposició qüestiona -per tal d'expandir i modificar el seu significat- alguns dels principis o trets de la fotografia documental que fonamenta Magnum, i evidencia d'algun manera la seva impossibilitat real.

Al costat de l'objectivitat, altres dues característiques de la fotografia documental clàssica serien la seva captació instantània, i la seva singularitat. Totes aquestes premisses són justament qüestionades de forma hàbil pels fotògrafs participants en aquesta exposició.

Pel que fa a l'efecte d'instananeïtat d'una fotografia, l'efecte de congelar un instant fugisser pel fet, alguns dels fotògrafs de la mostra han jugat justament amb el reves d'aquesta condició, l'efecte dilatar en el temps d'una imatge, la seva incorporació a la memòria i tanmateix la deformació a què es veu sotmesa. En aquest sentit per exemple podem veure el treball del britànic Mark Power que ha realitzat fotografies de la ciutat de la seva infantesa, Leicester, a Anglaterra. Les fotografies de gran format mostren indrets de la ciutat, façanes d'edificis, etc., totes elles, però, són borroses. Retrobada al cap dels anys, Power retrata la seva ciutat amb la distorsió a escala simbòlica que ha produït la memòria. La sèrie de fotografies s'acompanya per la influència cinematogràfica que ha seleccionat, que en aquest cas es tracta del final de la pel·lícula de Kieślowski, *Auster (L'aficiós)*. El filer del director polonès retrata justament la vida d'un fotògraf que en

l'escena final gira l'objectiu cap a si mateix veient-se reflectit en la lent.

Un altre dels autors que treballa en el seu projecte justament l'efecte dilatar del temps en la fotografia és Donovan Wylie, nascut a Belfast en un dels moments més àlgids d'enfrontament entre la consocietat catòlica i protestant. En la seva sala, Wylie ordena i mostra tota una sèrie de material fotogràfic, pel·lícules en súper 8, etc., recuperat de casa d'un besoncle seu, mort fa uns anys. Tot aquest material seleccionat i emmarcat posa de manifest la tensió existent entre vida col·lectiva i individual, així com les conseqüències de la irrupció de la violència.

A la part oposada on es mostra aquest material recuperat, es pot veure les fotografies que Wylie va realitzar a la presó "The Maze", construïda a principis dels anys 70 específicament per allotjar els terroristes, i seguir un disseny arquitectònic destinat a desorientar i alterar les capacitats cognitives dels presoners. El treball és extremadament eficaç en treballar l'espectador la serialitat obsessiva i desconcertant de la presó a través únicament de les fotografies de les cel·les que es diferencien gràcies a mínims canvis en la decoració. La pel·lícula referència que es

mostra sencer a la sala adjacent i que des d'aquí reconeixem com una de les parts més destacables és *Elephant* d'Alan Clarke, que consisteix en una successió de morts inexplicables i gràntics que ens recorda l'execució i formes que adopta la imatge d'un videojoc.

La pretesa objectivitat de la fotografia és un tret del tot abundant i que l'exposició demostra de forma exemplar amb la simple enunciació de l'exercici curatorial del que se realitza; que tot nostre comporta una visió, i que aquesta visió a la vegada construeix i es construeix a partir d'una relació subjectiva i filtrada amb la realitat és una obviesat. Un cas paradigmàtic és el de les fotografies de Harry Gruyer, que reconeix i utilitza a discreció la influència del cineasta Michelangelo Antonioni. Les seves fotografies, per altra banda, fan del tot evident el referent a través de l'enquadrament, de la saturació de colors, etc.

La singularitat és possiblement la característica més difícil d'assolir, tanmateix és la que edifica l'anon, i justament pels trets de l'exposició la més complicada de demostrar. Abans que tot reconeixem la influència d'un cineasta, han de crear de forma simultània la distorsió que els faci únics; han d'elaborar la mirada que distorsioni lleugerament la realitat per tal de ser la seva, i tanmateix sigui reconeixible. Això s'aconsegueix quan es comparteix l'esperit, l'actitud, un mateix ritme en respirar, de la manera que ho fa Georgi Pankhassov amb Andrei Tarkovski. En aquest cas Pankhassov va continuar el cineasta, va assistir al rodatge de *Sólfer*, i partir d'aquell moment el seu treball fotogràfic, que tot just comença, s'impregna totalment de l'estètica de Tarkovski. El fotògraf va seguir i realitzar fotografies del cineasta durant tota la seva vida, fins i tot en l'exili a París, on va morir. Les fotografies es mostren de forma paral·lela a extractes de films dels cineastes.

El muntatge de l'exposició va mostrar els treballs dels fotògrafs en paral·lel al cineasta que respectivament han seleccionat. Els diferents formats que s'han adoptat toquen el que podria haver estat una cadència excessivament monòtona. Són poques vegades les que es mostra les pel·lícules senceres, fet que per una banda és comprensible atenent el format del projecte, però per l'altra, posiciona el cinema com un element secundari en l'exercici curatorial, cosa que és del tot incorrecta. Si bé això s'entén pel que dèiem del format, no acaba d'entendre per què en certes ocasions les pel·lícules es mostren excessivament distorsionades, sense ser, com és el cas de l'extracte d'*En el curs del temps* de Wim Wenders, o la banda sonora se separa de les imatges com es fa en el cas dels extractes de cinema negre que acompanya el fotògraf Bruce Gilden.

PATRICK ZACHMAN El fotógrafo se lanzó a contar la diáspora de los chinos por el mundo. El resultado, una última película de género en plenos años 80.

HARRY GRUYAERT El fotógrafo belga encontró en Michelangelo Antonioni y su 'L'Avventura' (1960) la fuerza que quería para las imágenes de una mujer a la que amó, sin saber que estaba a punto de dejarle por otro.

BRUCE GILDEN El 'street photography' no deja lugar a postizos: el fotógrafo se lanza con su flash sobre los peatones de Nueva York, para conseguir retratos de auténtico cine negro estadounidense.

LA HUELLA DEL CINE

FOTÓGRAFOS DE LA AGENCIA MAGNUM ACEPTAN EL RETO DE EXPLICAR EN IMÁGENES EL CINE MÁS INFLUYENTE

TEXTO ANHUA GOMÀ

Una decena de fotógrafos de la agencia Magnum explicaron el mundo con sus fotografías desde la atalaya de los museos y las revistas. Para el 60 aniversario de la prestigiosa agencia, diez fotógrafos han accedido a hablar de sí mismos y de sus referentes más ocultos. Cada uno de los elegidos ha creado su particular instalación, desvelando la influencia de una película o una escena sobre sus instantáneas, en una exposición abierta hasta el 7 de septiembre en el museo CCCB de Barcelona. El fotógrafo Abbas revivía el filme *Paisà* (1946), de Roberto Rossellini, en 18 fotografías de la violencia que vivió Irán. Akc

Soth recorre Texas para inmortalizar salas de cine abandonadas —una reconstruida en funeraria—, condecorado por el recuerdo de la película *En el curso del tiempo* (1976), de Wim Wenders. Y el británico Mark Power es el protagonista de la revisión de su infancia. Vuelve a su ciudad, Leicester, para confrontar sus trabajos con las películas antiguas de su familia. Antoine D'Agata, fichado por Magnum por sus imágenes transgresoras, cierra la exposición convirtiéndose en un personaje más, exhibiendo en sus primeros planos autodestructivos juegos en los prostíbulos de Tokio, como homenaje fotográfico a la película *El Imperio de los sentidos* (1976), de Nagisa Oshima. ■

POST-IT CITY

EXIT EXPRESS - 01/04/2008
SECCIÓ EXPOSICIONS

Post-it City. Ciudades Ocasionales

Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, CCCB, Barcelona. Hasta el 25 de mayo.

Un Post-it es un papel de color fluorescente que, a modo de señal y aplicado sobre un texto, interviene sobre su orden introduciendo un interés subjetivo. De modo que se trata de una marca efímera y, en consecuencia, sin voluntad de permanecer o imponerse. Ahora bien si el texto previo al que se aplica esta marca es la ciudad en tanto que "territorio en el que se desarrolla la experiencia de contemporaneidad y donde hay que enmarcar cualquier ensayo sobre cuestiones tan relevantes como la emergencia de nuevas subjetividades, la aparición de nuevas formas de trabajo y de resistencia, la utilización de la cultura como recurso económico de primer orden, la creciente mediación de cualquier tentativa de comunicación, etc.", el post-it deja de ser un papel de color fluorescente para convertirse en cualquiera de los usos no codificados que se hacen del espacio público y que, siendo de carácter temporal y con espíritu crítico implícito, no sólo cuestionan la ciudad en tanto que escenario perfectamente reglado y ordenado sino que evidencian el potencial de sus grietas y fisuras en tanto que lugar de conflictos y sitio para construir libremente nuestro modo de ser. Esta vendría a ser la tesis que, bajo el nombre de Post-it City. Ciudades Ocasionales, defiende con brillantes resultados Martí Peran a partir de un

concepto formulado por Giovanni La Varra y que, en la estela de la Ciudad Invisible de Giancarlo de Carlo o el Instant City de Lars Lerup, se propone estudiar a fondo las reclamaciones de una ciudadanía fundamentada en el uso de la ciudad de acuerdo al dictado de unas necesidades cambiantes y subjetivas y, en consecuencia, ajena a todo tipo de directriz acerca del modo en que deberíamos interpretar nuestras vidas.

Iniciado en 2005 en el Espai Consulta del Centre d'Art Santa Mònica bajo el título Post-it City y otros formatos de temporalidad, el proyecto que, según lo previsto, ahora se puede ver en el CCCB de Barcelona es el punto al que hasta ahora se ha llegado en el desarrollo de un tema que, a la luz de las propuestas obtenidas en las ciudades por las que ha transitado, demuestra que lo que en principio y a través de los seminarios y talleres que se desarrollaron en el CASM para estudiar las emergencias impulsadas a paralizar el espacio público de Barcelona y la capacidad de sus ciudadanos para optimizarlo más allá de sus funciones previstas, se trata de un fenómeno que no sólo no conoce fronteras si no que son muchos los colectivos organizados, núcleos universitarios, centros de arte e investigadores individuales de todo el mundo quienes a través de sus peculiares modos de aproximarse al mismo lo han

dictado de la importancia que tiene y de la apuesta que representa en favor de la intersección simultánea entre los procesos de formación, producción y circulación de ideas. De modo que, más que una exposición, Post-it City. Ciudades Ocasionales es un proyecto de investigación que, en su intento de designar a través de una compleja red de colaboradores de todo el mundo diferentes ocupaciones temporales del espacio público con fines comerciales, lúdicos, sexuales, etc. se ha legado a materializar en lo que se había propuesto desde el inicio: un archivo sobre distintos casos de estudio, producidos en su mayor parte a propósito de este proyecto y seguidos por interlocutores de cada ciudad bajo las directrices de su equipo comisarial.

Si a la luz de lo que se ha dicho hasta ahora se podría sospechar que lo que se puede ver en el CCCB es otra de esas sobradas de información que más que atrapar al espectador le impulsa a abandonar el espacio para encontrar sosiego en otra parte, cabría decir que gracias al sumo cuidado con el que se ha llevado a cabo su montaje, Post-it City es una exposición cuya capacidad para invocar simultáneamente todo tipo de lecturas no sólo la aleja de los discursos herméticos sino que la acerca a los parámetros de la imaginación a través del rigor de un planteamiento donde el humor, la poesía o

la tragedia son los vehículos para penetrar en un fenómeno tanto de alcance individual como social. No en vano lo primero con lo que se encuentra el espectador es el video del aterrizaje de Mathias Rust en la Plaza Roja de Moscú en mayo de 1987. Un acto que, apareciendo sobre el escenario de la ciudad como algo imprevisto, lúdico y político, marca el inicio de una investigación en torno al uso del espacio público en ciudades tan dispares y variadas como Tel Aviv, Buenos Aires, Berlín, São Paulo, Tokio, Estambul, El Cairo, etc. Un verdadero viaje hacia el interior de nuestras verdaderas entrañas.

Frederic Montornès

ABCD - 12/04/2008
SECCIÓ ART

FORMAS DE HABITAR. A LA IZQUIERDA, «URBANISMO INFORMAL DEL CARÓN» DE HILAL, KOOL-HAAD Y PETH (2006); ARRIBA, «EL CASO DE JARNAQOM» (DESARROLLO DE HARKELA HARI (2005-08).

HAY UNA CIERTA SENSACIÓN DE «INABARCABILIDAD» QUE PUEDE FRUSTRAR EN OCASIONES LAS LEGÍTIMAS PREVISIONES DE EXPLORAR Y BUSCAR EL SENTIDO TOTAL DE LA MUESTRA

términos de vecindad o de extralimitación. Quizás la pregunta que se impone ante un proyecto con un ingente número de documentos escritos y visuales es cómo traducir lo que sería un archivo de consulta en la visualización de una exposición, dicho en otras palabras, cómo hacer comprensible visualmente y escenográficamente lo que es material inventariable. Y pensamos que uno de los mayores aciertos de los comisarios ha sido precisamente este proceso de traducción, de convertir lo no familiar en familiar a través de una mezcla de elementos figurativos (cada caso de estudio comprende un buen número de documentos tanto en formato fotográfico como fílmico/televisivo o videográfico), y, sobre todo, de recurrir a la metáfora y la posibilidad de convertir lo que a primera vista podría parecer un análisis sociológico transcultural en una constelación de memorias visuales (o lo que es lo mismo, de diálogos pasado-presente) pagadas de aquellas subjetividades que precisamente persisten a través de esta transculturalidad.

ESPACIOS DISPONIBLES. La emergencia de nuevas formas de subjetividad, unida a la necesidad de crear espacios disponibles abiertos a la idea del anécdota y a una «performatividad» (y, en último término, «civildad») más allá de los poderes oficiales, constituyen en efecto el leitmotiv de los proyectos unidos a sus respectivas ciudades (Berlín, Buenos Aires, Bolonia, Los Angeles, Tokio, Hanói, Tel Aviv y Barcelona) y a sus interlocutores que, no obstante, el visitante difícilmente podrá identificar según protocolos habituales de exposición. Hay pues una cierta sensación de «inabarcabilidad» que puede frustrar en ocasiones las legítimas previsiones de explorar y buscar el sentido total de la muestra.

Lo mejor: las grietas y las fisuras generadas en la propia estructura de la ciudad, que se nos aparece más que nunca llena de significados políticos y dotada de lo que Arjun Appadurai denomina «recursos imaginativos», que son los que, como la cura opuesta a la ciudad de la opinión tecnológica, reinventan, como afirma Rasmussen en uno de los textos de presentación, nuevas formas de urbanismo y de estética urbana y provocan nuevas problemáticas de la ciudad, siempre desde un presente «continuo», consecuencia ineludible de la complejidad creciente de las nuevas sociedades urbanas. ■

CIUDADES CON ENCANTO

POST-IT. CIUDADES OCASIONALES
COLECTIVA
CCCB, BARCELONA
C/ MONTALEGRE, 5
COMISARIOS: GIOVANNI VARRA, MARTÍ PERAN, FILIPPO POLI Y FEDERICO ZANFI
HASTA EL 25 DE MAIO

ANNA MARIA GUASCH

La exposición Post-It es un buen ejemplo de cómo el concepto tradicional de exposición se reinventa día a día más allá de sus usos estéticos para visualizar lo que empezó como un proyecto de investigación sobre las diferentes ocupaciones temporales del espacio público materializado en seminarios y talleres en el Centro de Arte Santa Mònica en 2005 a cargo de Martí Peran. Tres años después se presenta bajo el formato de exposición o, mejor, espacio-archivo fotográfico y multidimensional, con 78 casos de estudio correspondientes a obras tantas

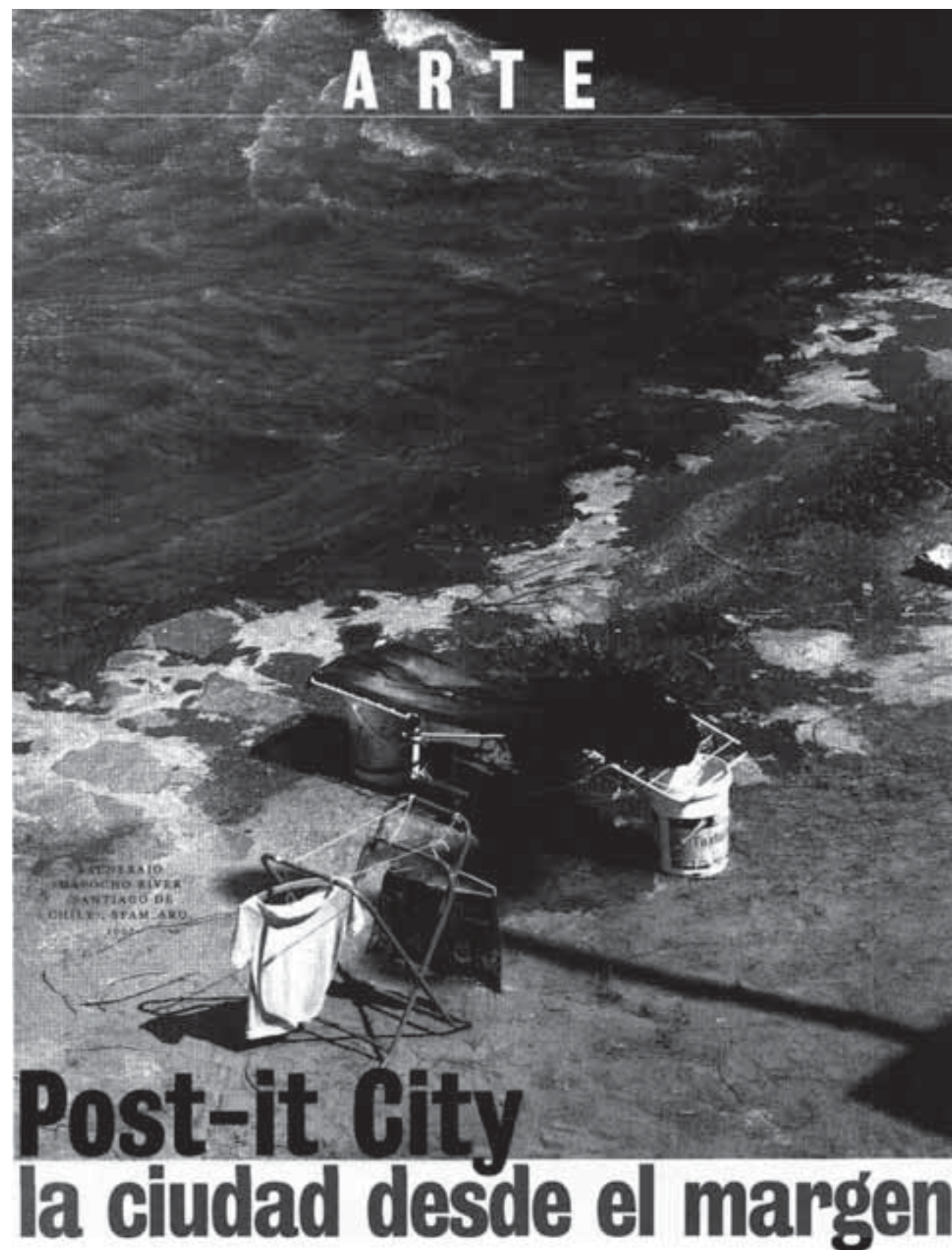
ciudades de la geografía global, incluyendo la activa participación de agentes locales.

En realidad, estamos ante un intenso work in progress con material documental, textual, audiovisual y fotográfico con el que los cuatro firmantes del proyecto -el ya citado Martí Peran y los italianos Giovanni La Varra, Filippo Poli y Federico Zanfi- han reflexionado sobre las nuevas prácticas urbanas en la era de la globalización y como éstas se desplazan y desaparecen como si de un post-it se tratara, señalando el carácter efímero y temporal de una serie de usos comerciales, lúdicos y sexuales equita y pone (como los post-it) unidos a las microhistorias periféricas de cada ciudad.

UNIVERSITARIA DE DÍA... Como ejemplo de estos lugares multusos, ahí están las zonas universitarias de día y de transacción sexual por la noche: la utilización de terrenos vacuos como centros ocasionales

(campamento nómada o fiesta rave) o determinados fenómenos «okupa», y ello con una clara vocación de especificidad del lugar, lo cual implica una cierta perfil del comisario como etnógrafo, así como una voluntad de autoría compartida, lo que equivale a una negación del propio concepto de autor.

Está claro que la exposición interacciona con el gradual protagonismo que hoy está adquiriendo el «pensamiento geográfico», que, desde la exposición pionera Geography and Politics of Mobility (Viena, 2004), se ha convertido en un instrumento de análisis crucial en el cual van adquiriendo protagonismo los conceptos de lugar (o un lugar físico, sino discursivo) y el de localidad en constante contaminación con las identidades individuales. Y siempre partiendo de la base de que lo más importante no es cómo cada artista aborda este lugar desde una manera estética, sino qué tipo de negociaciones mantiene con el mismo en

POST-IT CITY. CIUDADES OCASIONALES. - COORDINADOR: Martí Peran. CCCB, Montalegre, 5. BARCELONA. Hasta el 25 de mayo.

'HONEI IN CONGO (BRAZZAVILLE), SMAQ, 2006

enta una ender el ". Así ex- de la ex- titulo de de quita netafori- mientos visados asional, an, des- como un anos, la de inter- s de ca- mana, el le bolsas os ejem- . La ciu- rdenado de esas Pero, és- acontro- rden" o in la lec- cia emer-

to fue un seminario y taller dirigido por el profesor Martí Peran –responsable también de la muestra– en el Centro de Arte Santa Mónica (CASM), que se inició en 2005 y que después derivó en un gran proyecto internacional. Se han estudiado 78 casos de esas ocupaciones espontáneas y disidentes de la ciudad por todo el mundo: Tel Aviv, Buenos Aires, Hanoi, Santiago de Chile, Bolonia, Los Ángeles, Berlín, Tokio... con una particular atención hacia Barcelona. Equipos formados por antropólogos, arquitectos, geógrafos, artistas y estudiantes han elaborado un archivo en el que se documenta la transfiguración del espacio público por parte de los colectivos marginales. Se trataba de explorar y registrar estas para-arquitecturas efímeras y transportables, que reutilizan los materiales desechados y el espacio público para fines distintos a los que fueron concebidos.

La iniciativa de la exposición es

cuando ya no queda ninguna tierra virgen porque todas las geografías están ya exploradas, la ciudad aparece como la posibilidad de aventura. Un espíritu libertario sobrevuela la exposición.

También el arte y la literatura surgen de la contradicción y de los márgenes. Pero no es ésta la opción que se ha privilegiado en la exposición; al contrario, se han descartado

La exposición tiene vocación de archivo y estética austera. Es una propuesta para repensar la ciudad y contemplarla de una manera nueva: desde los márgenes

tado las intervenciones artísticas. Según los comisarios, se han seleccionado los episodios que "narraban un fenómeno, una táctica de conquista del espacio y su ocupación temporal". En este sentido "lo informal, la improvisación y la marginalidad" han centrado su interés. Cierzo es que hay, entre la iniciati-

tes... Pero, en líneas generales, la exposición posee la vocación de archivo y su estética es intencionalmente austera: vinilos sobre la pared, reproducciones fotográficas, textos cortos a modo de fichas y vídeos. De hecho, el contenido de la muestra está prácticamente duplicado y es accesible en la red, que acaso sea su ubicación ideal, como instrumento de debate y en continuo crecimiento. En este sentido no sé si la forma de exposición es la más adecuada para este tipo de documentos. Pero hay algo más que explica la renuncia a lo artístico: la muestra posee una ambición política. Es una propuesta para repensar la ciudad y contemplarla de una manera nueva: desde los márgenes. Como dice Ramoneda en el prólogo del catálogo "la ciudad no se puede construir nunca contra los márgenes" y tal vez –siguiendo al mismo Ramoneda– el subtítulo que convendría a esta exposición sería: "Materiales para pensar una ciudad más viva, menos miedosa, más rebelde".

Recordando la muestra por aquellas 78 intervenciones, por momentos he tenido la sensación de ser un turista ante fenómenos que, des-

contextualizados, no dejan de ser llamativos y curiosos. Tal vez esperaba más de algún texto del catálogo, concretamente del de Manuel Delgado, que trata de la problemática de ciudad de Barcelona. Pero más allá de las limitaciones, se ha de dar un voto de confianza al proyecto. Entiendo que la exposición es

Instant Cities

A MEMO TO OUR TIMES

The messy vitality of modern urban life is well represented by the idea of Post-It Cities. Multiple uses, subversions, transformations and reappropriation are just some of the activities that take place outside of the constraints of formal planning. In a project that does not confine itself to the fringes, the spontaneous and flexible character of the world's cities is revealed to be both a means of survival and form of personal and collective expression.

Text by Alexander McSpadden

Urban managers of all kinds (architects, property developers, police, commercial interests, building owners) dictate the social character of public spaces. Yet even as urban activities and identities have become increasingly prescribed, controlled and homogenised, there still exist many spaces in the city that are unpredictable and which people use in ways that transgress the purposes intended by designers and regulators. Viewing the city as a living and changing organism, the Post-It City project explores the ephemeral occupation of public spaces and promotes flexible and informal models for urban planning. The term Post-It City comes from Giovanni La Varra's notion that city dwellers, through improvisation, put another use onto the city, like a post-it, according to their particular needs - immigrants who transform sidewalks into street markets; the homeless who convert bridges into shelters, or retirees who make abandoned junkyards into gardens. These situations reveal the city's full potential as a dynamic place for constructing an infinite number of cartographies and depart from the concept of the city map as fixed and static.

URBAN TYPOLOGIES

Initiated as a creative collaboration between the urban theorist Giovanni La Varra and art curator Martí Perán, the Post-It City project began as a series of workshops and seminars at Barcelona's Centre d'Art Santa Mònica in 2005. The work sessions involved both local and international architects, urban plan-

Facing page and this page:
La Ciudad Jubilada (The Retired City), Barcelona, Pau Font, 2007

This page, top, of images:
Urban Infancy, Barcelona,
© Anna Rocaens, 2007

This page, above, both images:
Garde l'Est, Paris,
Video, Francisca Benítez, 2006

ners and visual artists, who formed over 20 different teams to investigate post-it phenomena worldwide. Working in a decentralised network, the project teams were given autonomy and freedom on how to identify and document ephemeral activities in their respective cities. The fruits of their explorations and reflections have led to an innovative exhibition of 78 case studies on post-its from diverse cities (including Hanoi, Paris, Tel Aviv, Santiago, Kinshasa, Denver) at the Centre for Contemporary Culture of Barcelona (CCCB). The Post-It City project's bottom-up approach has resulted in the documenting of a kaleidoscope of urban typologies: a warehouse that becomes an illegal race circuit on the weekends; the use of industrial wastelands for occasional meetings (nomad camp, rave); the use of a dumpster as a child playground; and the conversion of a daytime campus into an night-time area of sexual transactions.

NO-MAN'S-LAND

One of the exhibition sections explores abandoned spaces and draws attention to the vitality of their multiple potentials. The residual character of the city's periphery, its indifference to the traditional network, leads to fertile conditions for post-it situations. The urban fringes provide ambiguous territories that have been left undefined. Specifically, Perán points to the diversity of life and activity hidden beneath designers' dead zones: "the dykes around urbanised zones - spaces that the planner's gaze has left untouched - ...offer the possibility of new collective spaces." Throughout Spain and many other countries, these types of void spaces can often be found along major infrastructures. Since motorways, railways and electric lines are designed to run parallel to rivers (which provide natural passages across territory), hundreds of kilometres of strips of land are left unbuilt and empty for security reasons. In Barcelona the barren no-man's-lands along the peripheral Llobregat and Besòs rivers have given way to an extensive patchwork of garden plots.

Spanish retirees have taken their own initiative to create illegal paths between the nooks of the roads and train tracks to access the land and cultivate their own individual gardens. In the Post-it City case study the La Ciudad Jubilada (The Retired City), Pau Faus, Elanora Blanco and Julie Poirtras have produced a visual dictionary that documents the social dynamics at play in the construction of these informal garden communities. Retirees primarily from rural origins clean up these wastelands – frequently full of rubbish and debris – and invest the territory with new meaning. A similar Post-it City case study on New York City gardens shows how the East Village's community gardens (located in abandoned city lots) have become much more than gardens: they have transformed into community centres that run courses, host parties and exhibitions, and provide a venue for baptisms and weddings. While the more recent and more peripheral Barcelona gardens have yet to show the same promise of coalescing into real social networks, Faus asserts that the river gardens, by demonstrating how groups of people can autonomously manage land and resources, 'represent a challenge to the essential parameters of urban planning and invite us to imagine a more flexible and active relationship between city residents and their surroundings.'

All images:
Urban Intimacy, Barcelona,
© Anna Recasens, 2007

TEMPORAL IN NATURE

While the lack of official assigned uses make leftover spaces, like Barcelona's river beds, particularly receptive to post-it actions, these actions can also take place within codified environments, where rules and meaning are more explicit and relatively fixed. Since post-it phenomena are temporal in nature, they unfold in a particular time-span with the presence of temporary participants. An urban square may have formal and informal activities that spatially overlap, but happen at different times: a site for commercial use by day and family use on the weekends and evenings, becomes available to lovers by night. Though, in many cities, civic municipal codes (which promote 'normalised' behaviour) have worked to suppress public displays of passion and sexual identity.

Preoccupied by the morality laws passed by Barcelona's City Hall in 2005, a Post-it City team set off to investigate the different uses of the city for sexual practices. The team, headed by Anna Recasens and Alex Brahim, found that people's behaviour becomes more transgressive at certain times and locations in the city: 'The different behaviours in the different spaces have one feature in common: transience, an informal and temporary use of the public space, imprinting for a short time another map on top of the city zones; re-zoning and humanising urban space; exercising micro-politics in order to answer basic human needs.' Compiling their research data, they charted out a map of sexual dissidence acknowledging the diverse forms of sexual activity (cruising, dogging and prostitution) taking place all over the city at different times. Through photographs and videos, the team documented how this sexual dissidence reconfigured the public face of the city and adapted urban spaces for ad hoc uses. Their captivating images show spontaneous appropriations of the urban landscape, like bus shelters transformed into changing rooms for prostitutes or apartment entrances converted into intimate spaces for quick sexual encounters for couples.

SOCIAL HACKERS

Brahim and Recasens's case study, Urban Intimacy, reveals how individuals can re-script 'rigid' spaces by defying their implied behavioural codes to fulfil one's desires (for instance, a gay guy who goes to a shopping centre not to shop but pick-up other men pursuing the same activity). Recasens considers

these types of individuals 'social hackers' because they break the 'coded' space and re-program it for other uses: 'These hackers anonymously create social locations or reclaim old ones, rebelling against an urban landscape that tilts the balance of empowerment from the private citizen to private enterprise.' Through antagonistic spatial practices that confront mainstream life, different publics test the limits of socially acceptable behaviour. Their transgressions can help establish new standards of acceptability for the use of urban space and promote a more open and heterogeneous public sphere.

While public displays of sexual behaviour can be seen as implicit forms of dissent against a 'normalised' public space, the temporary use of street corners by prostitutes to offer their services and park benches by homeless people to sleep, speak less to political protest and more to survival practices. These groups take to the streets not to reclaim them but rather because of the bleak reality of their social marginality. In the face of precarious conditions, individuals often find innovative ways to adapt urban environments to meet their basic needs. Afghan immigrants passing through Paris exploit tall trees beside the train station to store personal belongings. In the Post-it City video Garde l'Est, Francisca Benitez films each tree by the station, slowly panning up from the ground to the trunk to reveal knapsacks, mattresses, and clothes tied to the upper branches. The tree trunks poignantly connect two parallel realities, French society and the 'floating' illegal immigrant community. Living in the city, yet apart from it, their belongings hanging from the trees embody this community's suspended situation.

BREEDING GROUNDS

The improvised tactics employed in these types of post-it interventions may provide some solutions for everyday needs, but they are fleeting ones, and they fail to address the underlying problems experienced by these marginal communities. The Post-it City exhibition recognises the need to integrate the informal with the formal more effectively and presents several case studies that highlight process-based urban planning – a type of planning that does not have a fixed end result but unfolds in several directions over time: in post-communist Warsaw, the city government has allowed a private company to host an open-air market in the abandoned football stadium. The colossal stadium, Jarmark Europa, serves as an 'empty carcass' for the market traders and shoppers to appropriate for their specific uses.

Since the fall of the communist block, rampant unemployment among former state functionaries has obliged many people to become street merchants and small-scale entrepreneurs in order to support themselves. With the re-conversion of the stadium into a market, these people have been given a physical place within the city and the possibility of developing more stable and legitimate businesses. The market takes them off street corners and makes it possible for them to reconstruct their future in the capitalist state. In the Jarmark Europa case study, Matteo Ghidoni documents how this former collective

Bottom, left:
Sicilia, Daniele Parisi Perri, 2005
Bottom, right:
Mercado de La Salud,
Buenos Aires, Julián D'Angillola
and Pío Torreja, 2007

representation of the communist state has been transformed: 'The stadium acts as a quasi-formal place within Polish society and provides a sense of community and belonging to the traders and shoppers.' Generating over 4000 new businesses and integrating a neglected population and site back into the urban fabric, the project serves as a model for future directions in urban planning.

The Post-it City case studies push architects, urban planners, and residents to recognise temporary uses as a catalyst for positive urban social change. The process of de-industrialisation has left cities with countless void spaces and unused buildings that can become vehicles for new temporary activities. Unplanned appropriations of these leftover urban spaces transform banal and everyday sites into the breeding grounds for informal economic development as well as new forms of art, music and pop culture. By defining urban 'spatial frameworks' that can absorb different forms of appropriation and emerging uses over time, city governments can create post-it friendly places enabling residents to actively fashion public settings for desired ends. The messy vitality of the urban condition comes from this unpredictable intermingling and negotiation of different classes, races, and social and cultural groups making their own places in the city. #

Post-it City Project: www.ciudadocasionals.net
 The Post-it City: Occasional Urbanities exhibition remains open at the Centre of Contemporary Culture of Barcelona (CCCB) www.cccb.org until May 25th and will travel to Milan, New York, São Paulo, and Buenos Aires.
 La Ciudadad Jubilada (The Retired City): www.laciudadajubilada.net

Top:
Jarmark Europa, Warsaw,
Matteo Ghidoni and Kasia
Teodorczyk, 2007

Above, from left to right:
Brakin Mobile Phones, Brazzaville,
Congo, SMAQ (Sabine Müller and
Andreas Gendron), 2006

Jarmark Europa, Market stall,
Warsaw, Matteo Ghidoni and Kasia
Teodorczyk, 2007

Inhabited Tombs, Cemetery, Cairo,
Sandi Hilal, Charlie Koofhaas, and
Alessandro Petti, 2006

FOTOGRAFIA Negli spazi non controllati delle nostre metropoli micro-comunità creano ogni giorno fenomeni urbani inattesi: rifugi provvisori, giardini fioriti... In una mostra itinerante, Post-it City, 78 casi da tutto il mondo

di **Gigiola Paschi**

non godi le sette o le settantasette meraviglie, ma la risposta che dà a una tua domanda.

Italo Calvino

La città «fai da te» tra mercati e bancarelle

Ubbeltà, novità, caos: da un angolo all'altro della città, in ogni metro quadrato, si susseguono i segni della vita quotidiana. In un'area di 200 metri quadrati, proprio al centro della città di Poznań, si sono creati un mercato, un bar, un ufficio, un negozio di calzature, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini...

... In un'area di 200 metri quadrati, proprio al centro della città di Poznań, si sono creati un mercato, un bar, un ufficio, un negozio di calzature, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini...

Le amministrazioni ignorano questi interventi spontanei che spesso inventano nuove soluzioni per i problemi non risolti dalle istituzioni

In un'area di 200 metri quadrati, proprio al centro della città di Poznań, si sono creati un mercato, un bar, un ufficio, un negozio di calzature, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini, un barbiere, un artigiano che ripara i calzini...

P. ALVARO / www.fotostock.com

Manuel Orellana con su hija Tania en 1997 y 2006, fotografiados por Gervasio Sánchez.

LA CRÓNICA

El trabajo de Gervasio

AGUSTÍ FANCELLI

Ha recalado en el CCCB la exposición fotográfica *Vidas minadas*. 10 años, del infatigable Gervasio Sánchez (Córdoba, 1959). El hombre pegado a su Nikon ha vuelto a algunos de los escenarios que lleva retratando desde 1996 para proseguir con su magno proyecto, que no es otro que el de explicar las vidas de personas mutiladas por las minas. Algo similar hizo el fotógrafo hace cinco años y ahora, como entonces, el resultado es una exposición y un libro que tratan de concienciar sobre el problema que crean estos temibles artefactos, a veces agazapados en lugares donde el conflicto bélico desapareció hace mucho tiempo. Un par de datos: el coste de fabricación de una mina no supera los tres euros, pero desactivarla una vez colocada cuesta de media 750. Y eso ocurre en países africanos y asiáticos con rentas per cápita muchas veces inferiores a 40 euros al mes.

Pero las exposiciones de Gervasio Sánchez no son de cifras, aunque se cuelen algunas, sino de personas, muy especialmente de rostros. Rostros que en su mayoría miran fijamente al objetivo. No con dolor, tampoco con rabia o con actitud de denuncia, sino con una extraña naturalidad, incluso con un fondo de alegría. Quien dispara la cámara es, en efecto, un buen amigo de los retratados, que les visita periódicamente y les ayuda. De modo que las historias que se cuentan son fundamentalmente felices, más allá del drama del que parten, y en eso sin duda radica la fuerza de su denuncia.

Es el caso de la mozambiqueña Sofia Elface. En noviembre de 1993 perdió las dos piernas cuando iba a por leña junto con su hermana —que murió— en Massaca, a 40 kilómetros de Maputo. Sofia ha cumplido 25 años, es madre de dos hijos y en la mayoría de las escenas aparece sonriente. Sonríe incluso en el Instituto Desvern de Protética, en Sant Just Desvern, donde se somete, periódica y gratuitamente, a pruebas para renovar sus prótesis. Sólo hay un instante en que Sofia se muestra triste. No es en ninguna de las fotografías de Gervasio, sino en un vídeo que acompaña la exposición: cuando visita el lugar en que fue herida y la emoción le impide articular palabra. Gervasio musita en ese momento una frase que a uno se le antoja como un mantra que el periodista se habrá repetido mil veces mientras retrataba el horror: "Es mi trabajo".

También se cuenta la historia del camboyano Sokheurn Man, que en 1996 perdió una pierna mientras iba al colegio. Ahora, casado y con un hijo, se ha convertido en un activista contra las minas antipersona. En el reportaje videográfico aparece llegando a un poblado en el que dos días

antes ha muerto un niño y él intenta saber a través del testimonio de familiares y vecinos cómo ha ocurrido el accidente. Luego enviará un informe detallado a las autoridades.

Un poco más allá el protagonista es el bosnio Adis Smajic, desfigurado por una mina que, además, le arrancó el brazo durante el cerco de Sarajevo, en 1996. Su casa fue bombardeada, perdió a muchos familiares. Ha sufrido una treintena de operaciones de cirugía plástica, la mayoría de ellas en la clínica barcelonesa Quirón, gracias a DKV Seguros, que financia las intervenciones y también apoya la exposición de Gervasio. Adis tiene novia, le gusta conducir, canta hip-hop y sólo aspira a tener "una vida normal".

Pero lo más impresionante viene al final del recorrido. En una pared de un largo corredor hay como doscientos retratos de mutilados. Y en la pared opuesta cuelgan fotos de prótesis artesanales, de madera, cuero, plástico o hierro, auténticas obras de ingeniería del reciclaje, como una que utiliza la vaina de un obús para sustituir una pierna. Y al fondo de ese mismo corredor, entre las víctimas y sus prótesis, se descubre una serie de imágenes dedicadas a los distintos modelos de minas disponibles en el mercado. Pues bien, incluso esas imágenes son delicadas. No hay rastro en ellas del odio ciego que impulsó a colocar esos terribles mecanismos de muerte.

TODA UNA VIDA A LA IZQUIERDA, SOFIA ELFACE EN 1997. EN EL CENTRO, EN EL 2002 CON SU HIJO, Y A LA DERECHA, EN EL 2007 CON SUS DOS HIJOS.

Fotos para la denuncia

Gervasio Sánchez muestra los efectos de las minas antipersona en el CCCB

NATÀLIA FARRÉ
natale@elperiodico.com

Según la ONU se necesitarían 1.100 años y 30.000 millones de euros para erradicar los 167 millones de minas enterradas en 78 países del mundo. Y según estimaciones oficiales las minas cada año producen entre 15.000 y 20.000 víctimas. Cifras escalofrantes pero frías, que el fotoperiodista Gervasio Sánchez humaniza. Con sus fotografías de *Vidas minadas* pone cara y nombre al drama que supone pisar uno de estos artefactos.

Sánchez empezó a trabajar en este proyecto de sensibilización y denuncia en 1995 tomando instantáneas en Angria, Bosnia y Camboya, y en 1997, coincidiendo con la firma del Tratado de Ottawa, presentó la exposición *Vidas minadas*.

La muestra recoge el dolor, la resignación y los sueños frustrados de niños mutilados, como la mozambiqueña Sofia Elface que tenía 11 años cuando pisó una mina mientras recogía leña. Ella perdió las piernas; su hermana, la vida. O de Sokheurn Man, un niño camboyano que iba a la escuela cuando una mina explotó a su paso. Él tiene una pierna amputada, su amigo no sobrevivió. E igual de espeluznante es la historia de Adis Smajic. Este chico consiguió salir indemne de los cuatro años de asedio a Sarajevo. En 1996, la primera vez que iba a jugar a fútbol

después del alto al fuego, apartó una mina del camino. El artefacto explotó. Desde entonces le falta el brazo derecho, el ojo izquierdo y ha pasado 30 veces por el quirófano.

Una década después, Sánchez retrata en *Vidas minadas*, 10 años la evolución de estas víctimas, que han dejado de ser niños pero no de ser mutilados, y sus problemas. Sofia cuenta lo difícil que es acceder a una prótesis en Mozambique, y Sokheurn Man explica el esfuerzo que supone para su familia que él, único hijo varón, no pueda trabajar las tierras. Pero no todo son tristezas,

en la exposición también hay espacio para alguna alegría, como el matrimonio de Adis Smajic.

La muestra, además de hacer el seguimiento de estos personajes, presenta murales con nuevas víctimas; fotos de minas, las hay de muy llamativas, e imágenes de prótesis, algunas hechas con materiales tan curiosos como carcasas de proyectiles. Las imágenes, todas en blanco y negro y de una factura perfecta, no dejan indiferente, al contrario, son un puñetazo en las conciencias de los ciudadanos occidentales que no sufren las minas pero consienten que sus gobiernos vendan armas —España ocupa el octavo puesto en el ranking de exportadores—.

Gervasio Sánchez reconoce una fuerte relación con los afectados, y cómo se niega a abandonarlos ya tiene la vista puesta en una más que posible *Vidas Minadas*, 25 años.

"VIDAS MINADAS 10 AÑOS"
LUGAR: CCCB (Montalegre, 5) HORARIO: De martes a domingo, de 11 a 20 horas; jueves, hasta las 22 horas.
DURACIÓN: Hasta el 13 de abril. PRECIO: Gratuito

'World Press Photo 2008' en el CCCB

La exposición más importante del mundo del fotoperiodismo se instala por cuarto año en el CCCB, donde se podrán ver las mejores imágenes del año

Fotografía. Más de 5.000 fotógrafos han competido este año por llevarse el premio a la mejor imagen de 2007 que convoca anualmente el concurso World Press Photo. Reporteros y fotoperiodistas de medios de todo el mundo han presentado más de 80.500 fotografías que reflejan algunos de los acontecimientos más importantes que han ocurrido en el último año. Entre ellos, cuatro fotógrafos españoles han sido galardonados en esta edición: Lorena Ros, Cristina García Rodero, Emilio Morenatti y Miguel Riopa. Aunque el premio a la mejor foto de 2007 ha sido para Tim Hetherington y su obra 'Soldado americano descansando en un búnker', tomada para Vanity Fair el 16 de septiembre en el Valle Korengal de Afganistán.

Crónica mundial

La exposición 'World Press Photo 2008' reúne todas las obras ganadoras de las diez categorías a competición. Las mismas en las cuales se divide la muestra que, por cuarta vez consecutiva, se instala en el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona hasta mediados de diciembre. Noticias de actualidad, arte y entrete-

nimiento, personajes célebres, naturaleza, fotos de acción, reportajes deportivos, retratos, temas de actualidad, vida diaria y temas contemporáneos son los ámbitos en que se reparten las obras cuya única condición a superar era que se pudieran exhibir sin censura.

El CCCB reúne así las imágenes más impactantes de la temporada. Una crónica visual creada por los mejores fotoperiodistas internacionales cuyos trabajos pueden llegar a formar parte de la historia.

Lugar: CCCB-Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (Montalegre 5). **Fecha:** Del 18 de noviembre al 14 de diciembre. **Horario:** De martes a domingo de 11 a 20 h. Jueves, de 11 a 22 h. **Precio:** 4,50 € (exposición temporal) y 6 € (entrada a dos o más exposiciones). Consultar Listado de Arte. Pág. 145.

En el sentido de las agujas del reloj, fotos de Brent Stirton sobre el Congo; de Lorena Ros Cabanos sexuales; Tim Hetherington (Afganistán); Roberto Schimdt (Kinshasa); Rafal Milich y Yonathan Weitzman (centro del montaje, sobre estas líneas)

El mundo asombra a la foto

El concurso World Press Photo 08 premia 185 imágenes que captaron con maestría la actualidad. Entre los galardonados figuran cuatro españoles

PUH CARO 20 MINUTOS

La realidad del último año se muestra demoledora, humana y artística en cada una de las mejores instantáneas publicadas en prensa en los últimos 12 meses y premiadas por el prestigioso concurso World Press Photo.

Las 185 imágenes ganadoras en las diferentes categorías las recoge en Barcelona el museo CCCB, desde hoy hasta el 14 de diciembre. Las guerras, la inmigración, los dramas humanos y los animales salpican la muestra, que recorrerá 85 ciudades de 84 países. Cada historia captada mira direc-

Un soldado y un país cansados

La imagen de un soldado americano descansando en un búnker en la guerra de Afganistán ha sido la ganadora de la presente edición del concurso. Perteneció al fotógrafo inglés Tim Hetherington y, a pesar de no poseer una calidad excepcional, esta fotografía «muestra el agotamiento de un hombre y el agotamiento de una nación», los Estados Unidos. Esta simbología hizo merecedora a la instantánea del máximo galardón, en palabras del presidente del jurado, el fotoperiodista Gary Knight.

tamente y con crudo descaro al espectador. Antes lo hizo el fotógrafo.

De los 177 profesionales que participaron en el concurso hay cuatro españoles galardonados: Cristina García Rodero, Miguel Riopa, Emilio Morenatti y Lorena Ros.

«Crimenes» con rostro lrene, una barcelonesa de 22 años (foto superior derecha), no recuerda qué edad tenía cuando su padre empezó a abusar de ella. En España, el 23% de las niñas y el 15% de los niños menores de 17 años sufren abusos sexuales, según el último estudio, realizado en 1994. Lorena Ros, fo-

toperiodista barcelonesa afincada en Nueva York, aporta tres testimonios en imágenes de este «crimen» para la dignidad humana.

La organización del certamen añade en esta edición una visión más artística de los trabajos con el propósito de «mostrar los hechos de una forma diferente para estimular el pensamiento».

Pero el drama humano emerge a la superficie con fotografías como la del vestido de una niña africana que se quedó en una valla cuando ella cruzó la frontera entre Egipto e Israel, del autor Yonathan Weitzman (centro del montaje, sobre estas líneas).

A dalt, díptic de Lorena Ros, en què retrata persones que van ser víctimes d'abusos sexuals, als focs on van tenir lloc els fets; a baix, a l'esquerra, la imatge guanyadora del 2007, un soldat americà a l'Afganistan; a la dreta, evocació de garífles morts al Congo. /LORENA ROS / TIM HETHERINGTON / BRANT STAYTON

Imatges del sofriment mundial

El World Press Photo, al CCCB, subratlla el drama social i bèl·lic que recull la fotografia de premsa

● El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) aplega per quart any consecutiu l'exposició World Press Photo, amb una selecció de les millors imatges publicades a la

premsa el 2007. És un recull colpidor i dramàtic, en què abunden escenes bèl·liques d'arreu del planeta, i també drames personals atorgats. Un d'aquests és l'abús sexual de menors. La fotògrafa catalana Lorena Ros ha estat premia-

da pel seguiment que ha fet d'aquesta sacra, amb imatges de testimonis de l'època de Barcelona que han volgut fer-hi front donant la cara. El CCCB confia repetir l'èxit de l'any passat es que 30.000 persones van visitar la mostra.

Un soldat americà es despenja, exhaust, sobre el mar de contenció d'un búnquer a la vall de Korengal, a l'Afganistan. És el 16 de setembre del 2007, al final del dia, després d'hores de combat. El britànic Tim Hetherington ha guanyat amb aquesta instantània per a Vanity Fair el World Press Photo 2007. El fotògraf viatjava amb els soldats i va ser testimoni de primera mà dels enfrontaments, com queda palès en altres imatges que també són a la mostra.

L'exposició World Press Photo, que s'inaugura aquesta tarda i es podrà visitar fins al 14 de desembre al CCCB, inclou 185 fotografies guanyadores d'aquest concurs anual. Moltes recullen fets dramàtics relacionats amb conflictes bèl·lics i terrorisme, com ara l'assassinat de Benazir Bhutto al Pa-

kistan, els disturbis a Kenya i la guerra de l'Iraq. La Fundació Photographic Social Vision, que organitza aquesta exhibició de fotoperiodisme, hi aposta com una eina per conscienciar la població dels conflictes socials que assolien el món, amb continguts que sovint han estat censurats o no difosos en profunditat. La voluntat, però, és premiar la qualitat de la fotografia, no mostrar tots els problemes mundials.

Quatre fotògrafs de l'Estat han estat entre els 59 premiats d'enguany: Són Cristina García Rodero (Magaam Photos), amb un reportatge sobre espiritisme a Venècia; Emilio Morenatti (The Associated Press), sobre el conflicte armat a Gaza; Miguel Rio-pa (Agència France Press), en la categoria d'esports, amb una imatge d'una re-

gata a València; i Lorena Ros (Photos Pictures), amb un reportatge sobre abusos sexuals a menors. «Parlar i mostrar-se és un pas endavant» per lluitar contra aquesta sacra, explicava a Ros respecte a un pro-

blema que afecta un de cada quatre menors de 17 anys a l'Àfrica. Les fotografies, del foc on van passar els fets, encaixen amb la tendència més conceptual i artística que ha valorat enguany el jurat del concurs.

En la 51a edició del World Press Photo han participat més de 5.000 fotògrafs de 125 nacionalitats, i el 80% ho ha fet a través d'internet. La mostra es durà a 90 ciutats del món.

J.G. BALLARD

QUIMERA - 01/09/2008
SECCIÓ NOTÍCIAS

BALLARD EN EL CCCB

Antes de verano se concretó finalmente algo que se había anunciado el año pasado y que fue suspendido por causas inextricables: la exposición sobre James Graham Ballard –ver *Quimera* 282– que comisariaba Jordi Costa. “J.G. Ballard. Autopsia del nuevo milenio” abrió sus puertas finalmente el 22 de julio y... valió la pena la espera. Instalaciones escenográficas y audiovisuales, la biblioteca completa de Ballard –exhibición de las 42 primeras ediciones en inglés–, obras de artistas ballardianos –Ana Barrado, Ann Lislegaard, Michelle Lord, entre otros– y documentación varia, todo ello potenciado por dos sesiones especiales del Kosmópolis 08 en las que participarán autores como Paco Porrúa, Marcial Souto, Marta Peirano, Toby

Litt, Bruce Sterling, Agustín Fernández Mallo y V. Vale. Si no la ha visto aún, hágalo. Hasta el 2 de septiembre. Más información: www.cccb.org/blogballard/

saturated with an intense initiatory power.

In fact this initiatory power was to wane along with the avant-garde itself, which, also like Ballard, simply got appropriated by the antiwar movement and eventually absorbed into an accepting, even welcoming mainstream. Though he, Burroughs, Thomas Pynchon, and others were striving for and finding a personal manner or experimental view, the Sixties mood of experiment seems to have had no legs. The experiments of the Sixties, like the experiments of the Thirties, were widely welcomed, and acceptance is after all a kind of abandonment, perhaps because if an experiment fails to generate a meaningful critical dialogue that can interest the writer himself, he has no context. He's left alone with his manner, free to perfect it, refine it, parody, imitate, or discard it in relative isolation, and returns to find an audience that has conveniently broadened its views to include as readable and fashionable what was hard or odd at first. This is what seems to have happened to Ballard, now the center of a cult of enthusiasts who comment in the "Ballardosphere," in books and articles, or via the Web site Ballardian.com and elsewhere.

It appears that Ballard isn't entirely comfortable with his embrace by the mainstream, and he speaks out against the triumph of "the bourgeois novel," of which he writes that it is

the greatest enemy of truth and honesty that was ever invented. It's a vast, sentimentalizing structure that reassures the reader, and at every point, offers the comfort of secure moral frameworks and recognizable characters. This whole notion was advanced by Mary McCarthy and many others years ago, that the main function of the novel was to carry out a kind of moral

criticism of life. But the writer has no business making moral judgments or trying to set himself up as a one-man or one-woman magistrate's court. I think it's far better, as Burroughs did and I've tried to do in my small way, to tell the truth.

Elsewhere Ballard says, "honesty is what I prefer to call it." Probably he just means willingness to write about distasteful anatomical details, and physiological or psychological matters writers usually skip over. Even today, the purity of his indignation seems barely diminished, at least in his fiction, but it's fair to say that he, like writers he deplors, is outed as a moralist by the judgments implicit in his choice of material, and in its particulars of depravity or ennui; like other writers of fiction, he can't evade this implicit feature of the novel form, this vestige of and continued allegiance to its bourgeois origins.

He seems to be a mostly unreconstructed Sixties person, suffused with his sense of himself as an artifact of that purer and more honorable time, a member of a countercultural generation that moved through society, in someone's phrase, "like a rat through a python," a bulge discernible in the smooth musculature of the rest; but this position can now seem a valuable, even cherishable corrective. One enthusiastic Ballardian writes of him that even if some of his novels are better than others,

even when Ballard doesn't appear to be trying he still urinates from a great height on the likes of your Iain Banks' and Alex Garland's. Which I suppose goes some way to illustrating that the great are only great when they have to be.

This is maybe the real lesson of J. G. Ballard's dramatic life and impressive career. □

El guió de la melangia

MARIA PALAU

Si aquest estiu heu pogut visitar l'exposició que el CCCB ha dedicat a l'escriptor de culte J.G. Ballard –si no heu pogut, no us la perdeu per res del món, és el millor de la temporada i encara estarà oberta fins al 2 de novembre–, us deveu haver adonat de seguida que per l'autor de la cèlebre novel·la *L'imperi del sol* no hi ha res a fora més important que el que tenim a dins nostre. Res. «Els més grans avenços del futur immediat no tindran lloc a la Lluna ni a Mart, sinó a la Terra, i és l'espai interior, i no l'exterior, el que cal explorar», creu Ballard. Ballard és un escriptor que arrossega un grup reduït, però incondicional, de lectors, pels quals ningú millor que ell ha sabut fer una dissecció tan autènticament sòrdida i punyent de la condició humana.

A Ballard també se l'odia molt, però no hi ha dubte que tot un corrent d'artistes visuals del nostre temps beuen de la seva obra de ciència-ficció (no! obra hiperrealista, segons la qualifiquen els seus devots). Hi ha *ballardians* confessos i n'hi ha d'altres que, qui sap, potser ni tan sols l'han llegit mai i potser ni tan sols saben qui és. Desconeixem si Alexandra Navratil (Zuric, 1978) pertany al primer o al segon grup. Però la petjada *ballardiana* aflora espontàniament del seu treball, multidisciplinari i ple de coherència i connexió. Vídeos, fotografies i di-

Fotografia d'Alexandra Navratil.

buijos conformen l'exposició que Navratil presenta a la galeria Àngels Barcelona (a cinc minuts del CCCB, no desaprofitau la doble visita), en què se'ns planteja una reflexió central que alhora obre moltes altres reflexions no pas menors. Navratil examina l'individu sol al món, l'individu deslocalitzat que busca a fora, en paisatges totalment desnaturalitzats, el seu sentit. Un sentit que mai no troba, que mai no trobarà. Aquests paisatges desolats, que tant identifiquem amb la melangia del nostre temps, són característics de l'obra de Ballard: les piscines buides, els hotels i *nightclubs* abandonats, les pistes d'atterratge desertes... En un dels vídeos que

projecta Navratil, *Movie-Goer*, observem un home solitari dret al centre d'una pista de gel, davant d'un centre esportiu, mentre una màquina que neteja el gel gira al seu voltant. No hi passa res més.

Aquest desassossec el trobem també en les fotos i els dibuixos, que Navratil aborda com si fossin guions d'una pel·lícula, guions d'històries catastrofistes (cotxes accidentats... més Ballard...) d'una pel·lícula que mai cap cineasta no realitzarà. La pèrdua de referents, la desconexió amb allò que ens és natural, impregna de duresa l'obra de Navratil. En diverses peces, un focus potent de llum fa la funció de la lluna. Quina funció més frustrant.

LOS MUNDOS DE BALLARD

J. G. BALLARD ABORDA EL HORROR CONTEMPORÁNEO DE MANERA LÚCIDA Y FERDZ. LA FASCINACIÓN POR LAS CATÁSTROFES, EL CONSUMISMO COMO FORMA DE CULTURA Y EL ACCIDENTE COMO IDEA DEL PROGRESO FORMAN PARTE DE LAS DIAGNOSIS SOCIALES FORMULADAS POR ESTE MAESTRO DE LA «DISTOPÍA» AL QUE EL CCCB DEDICA LA EXPOSICIÓN «AUTOPSIA DEL NUEVO MILENIO»

ANDRÉS MÁRIZ
J. G. Ballard nunca ha sido un autor muy popular entre los fans de la ciencia-ficción. Los grandes premios del género, el Nebula y el Hugo, le han eludido por completo aunque ha ganado nada menos que siete veces el premio español Gigamesh. El suyo es uno de los nombres que siempre se citan en el giro que dio la ciencia-ficción a principios de los sesenta, la nueva ola, pero otros autores de esta tendencia como Brian Aldiss, Michael Moorcock o Philip José Farmer siempre han sido enormemente populares. Ballard pertenece a la banda más literaria de la ciencia-ficción, junto con Brian Aldiss, Gene Wolfe o Roger Zelazny, y puede incluso defenderse que es el mejor escritor de todos los practicantes serios del género. Sus libros, así, arte, literatura, sobrias creaciones verbales que son además comentarios ácidos (y brutalmente lúcidos) de la vida contemporánea.

James Graham Ballard nació en Shanghai en 1917 y comenzó a publicar relatos en 1956. Su originalidad consistió en abandonar los temas más fantásticos e improbables de la ciencia-ficción clásica (alienígenas, viajes por el tiempo, imperios galácticos) para concentrarse en un futuro cercano y en unos paisajes urbanos y humanos claramente reconocibles. En 1962 comenzó a utilizar al término «espacio interior» para designar el lugar de sus obsesiones, por oposición al «espacio exterior» de las naves interplanetarias. También de ese año es su declaración de que «la Tierra es el único planeta realmente extraño (alienígena, extraño, extraño y, por extensión, extraordinario)».

METÁFORAS APOCALÍPTICAS. Las novelas de Ballard se centran, por lo general, en grandes metáforas apocalípticas, que él desarrolla, no en forma de narraciones lineales de aventuras, sino con el ritmo súbito y demorado de novelas de ambiente, en las que la descripción detallada y sensual es el recurso fundamental. En el mundo sumergido (1962) la metáfora es la de un desastre ecológico que funda la mayor parte del mundo civilizado, con maravillosas descripciones del Londres sumergido. En La isla (1964) el desastre ecológico es precisamente el opuesto. En Crash (1973), llevada al cine por David Cronenberg, la metáfora son los accidentes de coches y la atracción sexual y morbosa que estos producen en una galería de extraños personajes sadomasoquistas. En La isla de cemento, de nuevo el tráfico (la isla del título, en la que el protagonista queda atrapado, está situada entre dos autopistas) y en Resaca es la fragmentación de la vida social en un gigantesco edificio. Ballard pertenece a esa escuela literaria para la que escribir quiere decir escribir sobre un lugar y evocarlo con todo lujo de detalles, ya sea una ciudad sumergida, una playa donde se arrojan multitudines, un lago que se seca, un país que se convierte en cristal.

En el centro de la carrera de Ballard, publicada en 1970 en forma de libro y constituida en realidad por una serie de novelas condensadas, destaca la que quizá sea su obra maestra: La exhibición de atrocidades, un libro que todo amante de la literatura contemporánea debería leer y releer. En estos elípticos textos tenemos al Ballard más siniestro, al más terrorífico, al más original, al más deslumbrante.

LA ESCUELA DE LOS DETALLES. El tema de La exhibición... es el mundo contemporáneo como exhibición de atrocidades, la violencia de la guerra (la guerra de Vietnam como referencia constante), la fascinación del cine, Kennedy y Marilyn Monroe, la pornografía, las películas artificiales de la publicidad, helicópteros sobrevolando paisajes postindustriales de ciudades desiertas, los drogas (y la posibilidad de una Tercera Guerra Mundial vivida en los campos de batalla espaciales), simposios donde padres de familia se dedican a explicar cómo matarían a sus hijos, un programa terapéutico en el que los pacientes diseñan via herida épicas, todo expuesto en un estilo de asombrosa originalidad, una sintaxis de frases breves que forman algo así como juxtaposiciones de imágenes cuya lógica no entendemos porque Ballard sólo nos da, por así decir, los movimientos de cámara, pero no su sentido.

Y es que estas novelas condensadas son una historia del hombre contemporáneo pero también un experimento fascinante de literatura visual, y muchas veces las lacónicas frases parecen contar planos y secuencias cinematográficas más que lo que solemos entender como literatura. Y la declaración central: «el organismo humano es una exhibición de atrocidades». En realidad, la exhibición de atrocidades la llevamos cada uno consigo y todos somos nuestra propia exhibición de atrocidades.

Quizá El imperio del sol, una obra autobiográfica que se desarrolla en un campo de prisioneros japonés durante la Segunda Guerra Mundial y no pertenece al género de la ciencia-ficción, sea su mejor novela. Como todo Ballard, el libro es intensamente visual y está lleno de imágenes inolvidables, captadas en la película de Spielberg con una fidelidad que no suele ser corriente en el cine.

En El imperio del sol Ballard se une al universo (sujo) de la escuela de los detalles y narra de esta manera la fugada del niño o la casa en la que los soldados se han llevado a los padres: «Alguien había volcado los cepillos y los frascos de perfume del tocador, y el niño pensaba estaba cubierto de latas. En el pelo blanco había docenas de huellas de pies, los pies despidían de su madre girando entre claras imágenes de unas pesadas botas como los dibujos de complicados pesos de balde en los manuales de tango y fox-trot de sus padres, y Nabokov no lo hubiera hecho mejor. No, no es extraño que Anthony Burgess admira tanto este libro (y Graham Greene, y Angela Carter).

NI MOBILISTA NI NOSTÁLGICO. A pesar de su fascinación por los cataclismos y eso que ahora también se llama en español «distopías», Ballard no es en absoluto un moralista ni un nostálgico. Estamos acostumbrados a escuchar quejas lastimadas por lo horribles que son las ciudades industriales de las grandes ciudades, los centros comerciales o los nodos automovilísticos. Ballard es uno de esos pocos escritores que se paran a contemplar su belleza majestuosa. «Durante los últimos 35 años», escribió en The Observer en 1997, «he vivido en Shepperton, un suburbio no de Londres, sino del aeropuerto de Londres, una zona de intersecciones de autopistas, dobles carreteras, museos de la ciencia, puntos fluviales y peligrosos industriales vigilados continuamente por cámaras de seguridad de la policía, un paisaje que mucha gente asegura odia, pero que yo considero el más avanzado y admirable de las islas británicas, y un paradigma de lo mejor que el futuro puede ofrecernos.» La imaginación, para Ballard, es aquello que entra por los ojos, y el futuro, lo que ya nos rodea por todas partes. ■

TERRA ALIENÍGENA. EL ÚNICO PLANETA REALMENTE EXTRAÑO PARA J. G. BALLARD HABITA EN SU CASA DE SHEPPERTON, ANTE UNA COMA DE ALMORZO DE PAUL DELVAUX, EN 1968. EN LA OTRA PÁGINA, LA PORTADA DE MARME OF THE SUN (LONDRES, 1964). LLEJADA AL CINE POR STEVEN SPIELBERG

ACTUALIDAD

JG BALLARD
EMPIRE OF THE SUN
A NOVEL

Autòpsia del nou mil·lenni

El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) ofereix, fins al 2 de novembre, l'exposició J.G. Ballard, autòpsia del nou mil·lenni. Es tracta d'una mostra dedicada a l'escriptor anglès que, amb les seves novel·les i contes, és considerat una de les veus més essencials i intel·ligents de la ficció contemporània. (TEXT: AGUSTÍ DUFRADÉ)

James Gordon Ballard (Kangai, 1900) és el paradigma de l'escriptor de culte. La seva obra literària és un mirall en el qual es reflecteix una imaginació visionària que, al llarg dels anys, ha anat creixent en els àmbits de la ciència-ficció científica i subjectiva per acabar aboçant un autèptic hiperrealisme. L'exposició *J.G. Ballard, autòpsia del nou mil·lenni* és un recorregut a través de l'univers creatiu de l'autor, mostrant els seus temes i obsessions, la direcció que fa de la contemporaneïtat, les empremtes de la trajectòria vital en la seva obra de ficció, els referents artístics i literaris i les seves imitacions d'una vida futura regida pels conceptes de l'antropologia isòptica i la catàstrofe. Per introduir el visitant en l'univers ballardès, l'exposició utilitza suports diversos: instal·lacions escenogràfiques i audiovisuals, la biblioteca completa de Ballard, obres d'artistes ballardians i documentació diversa.

CREDO. La revista francesa *Science Fiction*, editada per Daniel Riché, va encarregar a J. G. Ballard un text en què es resumís el seu credo personal i seriós. El resultat, publicat en el número de gener de 1984, va ser *What I Believe*, una síntesi de les dimensions de l'autor i la capacitat de la seva escriptura per desvelar claus secretes del món contemporani i la seva lògica evolutiva. Aquests són alguns extractes: "Creo en la imposibilidad de la transcendencia, en el finitismo de las mutaciones, en la laberinticidad de la lecturomagnetismo, en la firma de la geometría, en la crueldad de la aritmética, en la intención mortífera de la lógica". "Creo en la inexistencia del pasado, en la muerte del futuro i en las infinitas posibilidades del pre-

sent". "Creo en la angustia, en la psicosis i en la desorientación". "Creo en la muerte de las emociones i en el triunfo de la imaginación".

DE XANGAI A SHEPPERTON. Malgrat el seu caràcter fantàstic, Toba Lindber de J. G. Ballard conté un respecte d'imatges i obsessions estretament lligat a la seva trajectòria biogràfica. Les experiències que va viure de jove van marcar la seva visió del món i van trobar en la posterior obra literària una particular forma de sublimació. En les seves novel·les autobiogràfiques, com *L'Imperi del Sol* (adaptada al cinema per Steven Spielberg) i *La bondat de les Dones*, l'escriptor va revelar l'origen de moltes de les obsessions que recorren la seva obra.

PAISATGES DE SOMNI. Els anys de formació de J. G. Ballard van estar marcats per l'intent de conciliar la incipient vocació literària amb l'articulació d'una veta pròpia. Les successives proves de contacte que va tenir amb la psicoanàlisi i la pintura surrealista van obrir una porta a la construcció d'una identitat artística totalment distants i inextinguible. En els paisatges onírics i desolats del surrealisme, l'autor va reconèixer les imatges del seu interior per revelar l'estructura profunda de la realitat.

L'ESPAI INTERIOR. Després de descobrir la ciència-ficció com a lector durant els anys que va passar al Canadà, on va ser pilot de la RAF (1953-54), Ballard va trobar en el gènere el mateix identitat per a la creació literària i va trencar amb la tradició i els corrents dominants del moment.

ZONA DE CATÀSTROFE. La idea de la catàstrofe travessa l'obra de Ballard de principi a fi i és la seva màxima expressió en obres com *El món submergit* o *La suprema*. La seva literatura parla de canvis mentals radicals, de transformacions en la percepció mediàtica. En definitiva, de la incessant evolució de l'espai interior. Ll se subvertix el canvi i el tornau canvi cap a la plenitud psicològica.

TECNOLOGIA I PORNOGRAFIA. A la mitat dels anys 60, la trajectòria de Ballard entra en un estat de canvi fàcil, després de la mort prematura de la seva esposa, Mary Ballard. Les seves obres continuen desenvolupant la seva visió d'un segle XX especialment psicoanalític, en què la imatgeria pornogràfica, el fetitisme tecnològic i les arquitectures desbanquitzades conflueixen en una cosmològia traumàtica.

ASEPSIA I NEOBARBÀRIE. Resulta significatiu -alhora que inquietant- que la literatura de Ballard hagi passat de la ciència-ficció al registre realista sense abandonar els seus temes recents. L'últim tram de la seva narrativa evoca les autèntiques arquitectures de les comunitats tancades, les zones residencials, els països tecnològics, les ciutats de vacances i els centres comercials per entendre el diagnòstic terminal d'una humanitat desconectada dels seus insòlits primaris. Segons l'escriptor, només les injeccions de violència poden trencar la letargia i possibilitar una nova utopia.

En la seva particular autòpsia d'un futur que semblava haver nascut mort.

CIUTAT XINESA

DESCUBRIR EL ARTE - 01/12/2008
SECCIÓ REPORTAJE

LA CIUDAD CHINA ESCENIFICACIÓN DE UNA METAMORFOSIS IMPARABLE

EL CENTRO DE CULTURA CONTEMPORÁNEA DE BARCELONA MUESTRA LA DURA REALIDAD DEL GIGANTE ASIÁTICO. NI LAS GUERRAS, NI LA NEFASTA POLÍTICA DE MAO, NI SIQUERA LAS CATÁSTROFES NATURALES HAN TENIDO UN EFECTO TAN DEVASTADOR COMO LA FIEBRE CONSTRUCTORA QUE VIVE HOY EL PAÍS

MARCEL·LINO GIBERTSON

RECIENTEMENTE, hemos podido ver en España muchas exposiciones relacionadas con diferentes aspectos de la realidad china. Pero quizá, una de las manifestaciones más interesantes sea la muestra que el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona (CCCB) dedica a la evolución reciente de su arquitectura, porque constituye la cara más visible y elocuente de la formidable transformación experimentada por el Imperio del Medio. De alguna manera, el urbanismo y la arquitectura son la escenificación del capitalismo salvaje *made in China*, que ha irrumpido con una fuerza inquietante y arrolladora.

Abordar la evolución de la arquitectura en China es evocar una de las grandes paradojas de este inmenso país. A pesar de albergar la civilización más antigua del mundo, con casi seis mil años de historia, gran parte del patrimonio arquitectónico de las ciudades chinas ha desaparecido.

La turbulenta historia del siglo XX ha contribuido sin duda a borrar muchas huellas del pasado. La invasión

japonesa, la guerra civil y la dictadura de Mao Zedong con su voluntad de impulsar una ciudad moderna para el "hombre nuevo" según el modelo estalinista, han sido un factor importante para la destrucción de su pasado arquitectónico, considerado, además, por el llamado Gran Timonel y por sus secuaces como un legado burgués a erradicar.

FIEBRE CONSTRUCTORA

Sin embargo, ni las guerras, ni la nefasta política de Mao Zedong, ni siquiera las catástrofes naturales, han tenido un efecto tan devastador como la fiebre constructora de los últimos diez años. Un fenómeno sin parangón, que ha ido devorando la arquitectura tradicional a una velocidad inédita, provocando cambios realmente brutales, de consecuencias impredecibles para una población de más de 1.300 millones de personas.

El vertiginoso despegue económico de China, no impide que todavía siga siendo un país bastante desconocido para los occidentales. Ciertamente, los Juegos Olímpicos celebra-

dos en Pekín este verano y la preparación de la exposición Universal de Shanghai para 2010, han atraído la atención mundial sobre la faceta más espectacular y brillante de la modernización urbanística de estas grandes urbes. Pero, al margen de estos eventos y de las imágenes emblemáticas de sus flamantes edificios, firmados por prestigiosos arquitectos internacionales, la realidad urbana del gigante asiático, resulta mucho más compleja y preocupante.

La exposición *A la ciudad xinesa. Miradas sobre las transformaciones d'un imperi*, coproducida por el CCCB y la Cité de l'Architecture et du Patrimoine de París, es un intento de mostrar y entender las profundas mutaciones experimentadas por las grandes ciudades chinas. De tradición eminentemente rural, China ha visto su población urbana incrementarse de manera espectacular. Así, en 1954 sólo el 13,6% del censo global vivía en la ciudad, mientras en 2003 ya pasaba del 40%. Un proceso que sigue acelerándose, provocando la concentración de megalópolis de más de diez

Una joven china
contempla el nuevo
skyline de una de las
ciudades del gigante
asiático.

Los neones y las grandes marcas se han impuesto al comercio tradicional en la nueva China.

millones de habitantes, como Shanghai, Pekín y Chongqing.

Para explicar esta evolución, los responsables de la muestra comisariada por Frédéric Edelmann, periodista en *Le Monde*, han reunido no solamente planos, maquetas, fotografías y vídeos de creación reciente, sino también una amplia recopilación de documentos y objetos antiguos procedentes de instituciones chinas y de colecciones europeas, con el fin de recordar el contexto cultural en el que se ha desarrollado el urbanismo del país.

IDEAS Y ESPACIOS

Para situar al espectador y recuperar algunos lazos con la arquitectura tradicional, la exposición se inicia con un prólogo, que evoca mediante algunas piezas emblemáticas el origen de las ciudades imperiales como sería el caso de Xian y de Suzhou. Así, en la entrada de la muestra puede verse la reproducción de seis grandes estelas, cuyos originales se encuentran en dos antiguos templos de Suzhou, que permiten conocer documentos tan importantes como un mapa geográfico de China de 1247, el mapa de Pingjiang de 1229 y el plano de la ciudad de Suzhou grabado en 1783.

El recorrido se organiza a partir de módulos temáticos, que evocan diferentes elementos relacionados con la tradición arquitectónica, tales como el agua, el cielo, la tierra y el viento, que tienen en la civilización china unas connotaciones peculiares. Pero antes de entrar en materia, la muestra incluye un capítulo dedicado a la escritura china, este "imperio de los signos" cuya caligrafía se

Un barrio de viviendas en Suzhou; el flamante estadio olímpico de Pekín, obra de los arquitectos suízos Herzog & de Meuron, y la ciudad imperial de Suzhou, un lugar donde se ha preservado el patrimonio histórico.

La caligrafía china se relaciona con ciertos aspectos de la arquitectura, la poesía y el concepto del espacio.

relaciona con ciertos aspectos de la arquitectura, la poesía y el concepto de espacio.

Un concepto que, en la evocación del antiguo jardín chino, cobra una dimensión simbólica como lugar de inspiración y encuentro entre poetas y filósofos. Esta visión lírica se contraponen en la exposición con los modernos parques públicos, donde se mantiene la costumbre de jugar con cometas o practicar algún deporte como el Tai-Txi.

Cada ámbito tiene su propia escenografía, como el dedicado al agua, que pone de manifiesto mediante proyecciones tanto sus valores positivos como los negativos: el agua como fuente de vida, pero también como causa de muchos problemas, inundaciones, sequías y conflictos en la organización territorial. Uno de ellos es el de la construcción de la faraónica presa del río Yangsté, una obra muy controvertida que ha obligado a inundar las viviendas de dos millones de personas y cuya problemática se evoca en el interesante video *La presa de las Tres Gargantas: realidad y propaganda*.

A unos 300 kilómetros de la polémica presa se encuentra Chongqing, una de las seis megalópolis que se exploran en esta muestra. Envuelta en una permanente niebla de contaminación, esta gran urbe industrial de 8 millones de habitantes, es el paradigma de todas las contradicciones

que caracterizan el crecimiento de las ciudades chinas contemporáneas. En las fotografías aéreas puede verse cómo las nuevas vías de circulación han desfigurado literalmente los barrios antiguos y las torres de cemento que se despliegan junto a los enjambres de casuchas miserables, donde todavía malviven miles de familias. Los nuevos comercios exhiben un lujo casi insolente, mientras que los *bang bang*, los sufridos portadores de todo tipo de mercancías, transitan con sus palos de bambú por las calles empinadas, en las que el uso de la bicicleta resulta imposible.

LA CIUDAD IMPERIAL

Como contrapunto a este funesto panorama, se presenta la ciudad imperial de Suzhou, uno de los pocos lugares en los que las autoridades locales han intentado preservar el patrimonio histórico. Llamada la "Venecia de Oriente", esta ciudad de canales y jardines permite seguir la evolución del urbanismo desde el siglo XIII hasta la actualidad. Junto con las fotografías antiguas y recientes, se exhibe la película *Cry me a river*, realizada para esta exposición por el director chino Jia Zhangke, premiado en 2006 con el León de Oro del Festival de Venecia por su film *Still Life*. En la muestra se proyectan otros cuatro cortometrajes de otros tantos jóvenes directores chinos seleccionados por Zhangke, que ofrecen su particu-

lar mirada sobre Xian, Chongqing, Guangzhou y Shanghai.

Y como no podía ser de otra manera, el recorrido se cierra con la sala dedicada a Pekín, una ciudad que como tantas otras ha sufrido los estragos de un desarrollo acelerado con la aniquilación de sus barrios antiguos, de los que sólo sobreviven algunos *hutong* (callejones con casas bajas) como reliquias de su pasado histórico. La muestra incluye una inmensa maqueta de Pekín del año 1999, así como un audiovisual y una serie de fotografías que permiten descubrir los cambios producidos con motivo de los Juegos Olímpicos. Allí están los nuevos iconos de la capital china: la sede de la televisión de Rem Koolhaas, el estadio de Herzog & de Meuron, el flamante aeropuerto de Norman Foster y el Centro de información Beijing Digital, de Zhu Pei.

Como epílogo de esta interesante exposición, se ha reunido una selección de obras creadas por una nueva generación de arquitectos chinos, que deberán asumir el difícil reto de encontrar un equilibrio en uno de los contextos urbanos más complejos y caóticos del planeta. ■

ENTEN-UTRAS
A la ciutat xinesa. Mirades sobre les transformacions d'un imperi
Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)
De 4 de novembre de 2008 a 27 de febrer de 2009

EXPOSICIÓN / "En la ciudad china" explica la transformación que se está produciendo en los últimos años en grandes urbes como Pekín y Shanghai, pero también los cambios que sufre el modelo tradicional de familia

El CCCB muestra el cambio de rumbo y de paso del gran gigante chino

NÚRIA CUADRADO
BARCELONA - Cuando a Norman Foster le encargaron que construyera la sede del Banco de Shanghai en Hong Kong, uno de los hitos arquitectónicos del siglo XXI de la ciudad, uno de los símbolos de los hitos que creaban por sus calles, como entre sus colaboradores con un respeto en feng shui que, dicen, le indicó que debía cambiar la orientación de las escaleras mecánicas del enorme vestíbulo para que trazaran una línea oblicua con respecto a la entrada: así los malos espíritus no tendrían por qué entrar y el dinero más difícil para poder salir.

La aventura de la construcción de este edificio -casi más de mil millones de dólares- no es una anécdota en la forma de funcionar del gran gigante asiático, del Imperio del Centro, de China, sino uno de sus signos de identidad, una estruendosa confrontación entre tradición y modernidad, entre ancestros y futuro que, pese a las grandes transformaciones que el país ha registrado desde que Foster acabó su obra en 1983, tan sólo ha hecho que agigantarse.

De ese espíritu que a los occidentales se nos hace aún extraño aunque deberemos acostumbrarnos a él, de esa identidad y también de la arquitectura y la construcción de las ciudades en China habla la exposición "En la ciudad china. Mesajes so-

Una gran maqueta enseña los cambios que ha experimentado el centro de Pekín por los Juegos

bre las transformaciones de un imperio, que acaba de abrir sus puertas en el CCCB y que tiene en una enorme maqueta de la ciudad de Pequín -sólo reproduce el centro histórico, porque mostrar la totalidad de la ciudad preciaría de una superficie de 130 metros cuadrados- una de sus piezas claves y no sólo por sus dimensiones, también por que evidencia cómo la ciudad se ha transformado: pese a que la maqueta data de 1999 es claro reflejo de un pasado incógnito. En ella aún se pueden reconocer los hutones -barrios tradicionales de casas bajas- que rodeaban la plaza de Tiananmen y que ya han desaparecido para permitir que nazca la nueva ciudad por Juegos Olímpicos que tiene como gran-

Un visitante pasa tras una de las fotografías expuestas en el CCCB. / LA JOTA DEPIKAL / EPA

des referentes el estadio olímpico en forma de río diseñado por Hering & De Meuron, la sede de la televisión central china -obra de firm Koolhaas- y un gran teatro diseñado por Paul Andreu que se asienta a un platillo volante que hubiera aterrizado en el centro de un lago, también por el nuevo aeropuerto internacional de Pequín al que Foster -ya más ducho en el feng shui- le dio forma de dragón.

Pero que nadie piense que estos edificios son clave para comprender el discurso de la muestra del CCCB, porque su intención es otra que la de ser reflejo del presente: trata más de entender las claves de un pasado que ayudarán a explicar cómo desde China se construirá un futuro; más, sobre todo, de la noción de cambio y lo hace a partir de una cita de El cielo del diablo de Peter Handke -«cierra los ojos y el negro de los caracteres hará aparecer las facas de la ciudad»- que el comisario, el periodista de Le Monde Frédéric Edelmann, ha escogido como lema.

La muestra, realizada en colaboración con la Cité de l'Architecture de París, da voz a seis ciudades de la nueva China -dos obvias, Pekín y Shanghai, junto a Chongqing, Canton, Suzhou y Xi'an- pero sobre todo a algunos conceptos clave para entender cómo ha ido construyendo y

Han encargado cinco cortos a cinco cineastas chinos sobre los nuevos modelos de ciudad

destruyendo su entorno. Y esas ideas -Carácter, Jardín, Tierra, Agua, Feng shui, Construcción, Familia y Modernización/destrucción- quedan al descubierto a través de diferentes materiales: desde fotografías a mapas y maquetas, también algunos objetos y numerosos material audiovisual entre el que destaca los cortometrajes encargados a cinco realizadores chinos y que muestran el devenir en cinco de esas ciudades. La exposición del CCCB se completa con otra en el Colegio de Arquitectos sobre la nueva arquitectura china.

Fotomontaje de fachadas de edificios chinos donde han estallado el ideograma que significa 'a demoler'.

EL DESPERTAR DEL DRAGÓN

LOS CAMBIOS EXPERIMENTADOS POR CHINA NO PUEDEN ENTENDERSE COMO RESULTADO DE UN MODELO OCCIDENTAL, SINO QUE TIENEN SUS PROPIAS BASES Y RAZONES. DE ELLO DAN CUENTA UNA EXPOSICIÓN EN BARCELONA Y VARIAS PUBLICACIONES

EN LA CIUDAD CHINA. MIRADAS SOBRE LAS TRANSFORMACIONES DE UN IMPERIO
CCCBC BARCELONA
HASTA EL 22 DE FEBRERO DE 2009

THE CONCRETE DRAGON
THOMAS J. CAMPANELLA
PRINCE TOM ARCHITECTURAL PRESS
N. YORK, 2008. 234 PÁGS. 28,50 EUROS

THE CHINESE DREAM
ADRIAN NOBNSKY Y NEVILLE MARS
OJO PUBLISHERS, RÓTTTERDAM, 2008
764 PÁGINAS, 49,50 EUROS

FROM SOMEWHERE TO NOWHERE
ANDREAS SEIBERT
LARS MÖLLER PUBLISHERS
BADEN, 2008. 318 PÁGINAS, 45 EUROS

FREDY MASSAD
China está atravesando una transformación a una velocidad inaudita. Transformaciones urbanas -con el consiguiente impacto cultural y social que éstas conllevan-, que en otros lugares tardaron siglos, se han sucedido allí en cuestión de décadas. A fines de los setenta había en China menos de doscientas ciudades; hoy, hay más de setecientos. Más de un centenar de ellas cuentan con una población superior al millón de habitantes. Las más pequeñas son inmensas comparadas con los parámetros de una ciudad norteamericana, colosales respecto a los de una ciudad europea.

La explosión económica de las últimas tres décadas, consecuencia de las reformas de Deng Xiaoping, ha acelerado el proceso de reinvenición, brutal y drástico, de un territorio al cual no resulta anacrónico referirse como un imperio para poder imbuirlo de las connotaciones de grandeza, magnificencia y poder, de territorio constructor de una cultura y una historia, erigido en su propia identidad. Pero, a diferencia de los imperios históricos, cuyas ciudades sucumbieron a su propia decadencia, China es hoy un imperio que está literalmente destruyéndose desde dentro para producir e influir dentro del orden del mundo global.

El factor principal que centra las especulaciones sobre el devenir de la ciudad china es que su desarrollo se está testimoniando como un hecho sin precedentes, tanto por su magnitud como por la velocidad con que los cambios se están produciendo,

LA VERDAZ REALIDAD
EN LA OTRA
PÁGINA. CONVIVE
CON LA ACTUAL
LARRIBA. TODAS
LAS IMÁGENES
PERTENECEN A
LA EXPOSICIÓN
DEL CCCB EN
BARCELONA.

y, seguramente, por el error de base en el que muchos han incurrido: querer buscar paralelismos entre el desarrollo de la ciudad occidental (americana), partiendo de una lectura exocéntrica.

NO TODO VALE. El fenómeno urbano chino se presta a simplificaciones e interpretaciones rápidas y frágiles desde el punto de vista de quienes formulan sus críticas desde tópicos, como los profetas del todo-vale, quienes, en nombre del progreso capitalista, intentan transformar la geografía china en un laboratorio de delirios que estarían vetados en Europa. Se hace necesario huir de esas simplificaciones para abrir un nuevo campo de mirada para este hecho complejo.

A un ritmo frenético, la transformación de China es un fenómeno que sirve a la vez de fascinación para insensatos y como alegoría extrema del tiempo en que vivimos: la constatación de que el hombre ha logrado ser capaz de generar una energía incontrolable que hace de la devastación la acción simbolizadora de su hegemonía imbatible en el presente, creando la impresión de un futuro que se hace abrumadoramente inmediato e implacable.

Es imposible evitar el uso de la palabra violencia o de cualquier síndrome, aunque la posición de análisis se sitúe lejos del catastrofismo. En una cultura en la que durante siglos la geomancia hizo de toda actividad constructiva un acto sagrado regulado por principios cósmicos, la arquitectura se ha transformado en una actividad de destrucción deshumanizada, empresa regida por la avaricia de especuladores inmobiliarios y de intereses políticos, que no vacilaron a la hora de arrasarse entre 1990 y 2002 el 40 por ciento de la Vieja Ciudad de Pekín, devastando un tejido urbano

de ses siglos de antigüedad por mor de una modernización urbana considerada imprescindible, llevando así a cabo lo que Thomas J. Campanella, autor del libro *The Concrete Dragon* ha definido como un holocausto urbano sin precedentes.

Con su urbanismo y arquitectura de colosalidad y espectáculo, el Pekín actual es la culminación exacerbada del rechazo al pasado y a la tradición que se inició con la llegada al poder del Partido Comunista Chino, prolongándose en la actual idolatría al diseño, al enriquecimiento rápido, encarnando -en palabras de la periodista Isabel Hutton- en «la confusión de una nación hambrienta de heterodoxia, comprando culturas y estilos para superponerlos a una tradición autóctona que había perdido sus bases».

La realidad del imperio está allí donde conviven multimillonarios con emigrantes rurales desposeídos de cualquier privilegio y mano de obra de la que depende la materialización física de esa transformación radical (cuyas condiciones de vida documenta Andreas Seibert en *From Somewhere to Nowhere*, 2008), y entremedias, todo un espectro de ciudadanos y clases cuyas expectativas están depositadas en las promesas de esta modernización y la liberación que ella traerá, en esa nueva identidad que nadie es capaz de definir en qué consiste y en la

CHINA ES HOY UN IMPERIO QUE ESTÁ DESTRUYÉNDOSE DESDE DENTRO PARA PRODUCIR UN RENACER INGENTEMENTE PODEROSO E INFLUYENTE DENTRO DEL ORDEN DEL MUNDO GLOBAL.

convicción de que quizá la Historia no es necesaria. «Soy chino, pero mi vida está occidentalizada en una ciudad en la que la Historia sobrevive en fragmentos aislados, piezas esporádicas de tradición interrumpidas por la modernidad. Queremos conservar nuestras tradiciones y valores, pero no sabemos qué es ni lo uno, ni lo otro. Treinta años después de esta explosión de poder no hay reglas, ni un plan para esta ciudad», explica uno de los arquitectos que hablan en el libro *The Chinese Dream*. Y posiblemente sea éste el tipo de documentación que es necesario que comencemos a manejar para poder comprender en qué consiste la transformación del Imperio chino.

REACCIÓN INTELLECTUAL. Desde la confusión consciente, *En la ciudad china*. Miradas sobre las transformaciones de un Imperio, la exposición del CCCB, inspira la posibilidad de una reacción intelectual que revista nuestro desconocimiento sobre la complejidad china prebértrica y presente para plantear la posibilidad de aproximarse a ella desde el reconocimiento de su alteridad y la posibilidad de la apertura de una sensibilidad hacia ella.

Empezaríamos así a entender la revolución china como un fenómeno global, donde los elementos occidentalizantes juegan un papel muy importante pero devienen simples convidados cuando se entiende que este cambio es en realidad un fenómeno profundo, insondable, que trasciende cualquier paradigma conocido y asimilable de forma urbana. Un fenómeno de esencia, en el que los cambios exponenciales son en realidad elementos intrínsecamente simples, expresiones intraducibles en cuya confusión sin duda estamos tratando de ver y descifrar el estado de la realidad. ■

EN TRANSICIÓ

EXIT EXPRESS - 01/02/2008
SECCIÓ LA EXPOSICIÓN

En transición

Centre de Cultura Contemporània, CCCB, Barcelona. Hasta el 23 de febrero.

La sombra de la transición española es alargada, y de ahí la idoneidad del título de la exposición *En transición*, como si todavía estuviéramos ahí, y a su vez fuera un período de nuestra historia intocable, como lo es la Constitución.

La exposición, comisariada por los historiadores Ricard Vinyes, Manel Risques y el escritor Antoni Marí, centra el período de transición entre finales de los años 60 y principios de los 80. El protagonismo de la muestra es asumido por los colectivos y las asociaciones que la hicieron posible más que por los individuos que la capitalizaron. Una de las ideas que recorre la exposición es el hecho que la transición no estuvo empujada por la violencia y/o conflictos, más bien todo lo contrario, alejándose así de ese mito construido en torno a ese período de nuestra historia reciente, asimilándolo a una etapa pacífica y tranquila.

El recorrido se inicia de forma significativa con la escenificación de la reunión extraordinaria en 1971 del Consejo Nacional del Movimiento en donde algunos de los consejeros manifestaban de forma clara sus temores ante una sociedad cada

vez más disidente con el régimen, y la constatación de una oposición paulatinamente más presente y organizada. En el audio de la instalación se pueden escuchar las palabras enunciadas por Baldomero Palomares que se preguntaba, entre otras cosas: "(...) ¿Qué sucede en España para que puedan florecer, no ya honestos sentimientos regionalistas, sino agrupaciones de carácter criminal y separatista terrorista, en concomitancia con diversos grupos del comunismo internacional? ¿Qué sucede en España para que nuestro símbolo más querido, e incluso las fotografías y el nombre del jefe del Estado, hayan sido profanados y vituperados públicamente?...". En la misma sala se exhiben las actas de dicha reunión.

A partir de esta impactante y eficaz introducción el recorrido conduce al espectador por los diferentes apartados que articulan la muestra: "Huelga", "Comisaría", "La escuela", "Núcleos de convivencia", "Psiquiátrico", "Escena Musical", "Representaciones", y "Preguntas a la Transición". Existe asimismo un

apartado transversal que recorre de forma paralela todas las secciones de la exposición y que corresponde a los obstáculos que la democracia deberá superar, representados a través del humor gráfico muy presente y popular durante esos años.

Cabe destacar de forma especial el material recopilado y exhibido por primera vez en esta muestra, sobretodo en los apartados de "Comisaría", "La Escuela" o "Psiquiátrico". Es en el primero, por ejemplo, donde el espectador puede hallar toda una serie de material correspondiente a las detenciones, torturas y encarcelamientos que se efectuaban en las comisarias. Se exponen por primera vez elementos que nos hablan de la metodología que se llevaba a cabo para ejercer el control policial: clichés fotográficos y fichas policiales donde se especifican los motivos de la detención, o el artefacto que se utilizó durante toda la transición para realizar las fotografías, que se conservaba intacto en el almacén central del Ministerio de Interior.

La exposición logra articular de forma eficiente una gran cantidad de información en formatos diversos, documentos,

fotografías, fragmentos de película, etc., que consiguen reconstruir un momento -aunque sea de forma parcial- al que tan sólo de manera ocasional nos hemos aproximado desde las diferentes instancias culturales. Solamente algunos dispositivos de la exposición, que recuerdan obras de Janet Cardiff, parecen excesivos y totalmente innecesarios.

En transición está acompañada por una publicación que recoge diversos textos en torno a las distintas secciones de la exposición, que se podrá ver próximamente en Madrid, en el Centro Cultural de la Villa

Neus Miró

Juan Brossa.
El traidor, 1986-1990

El mural de la transició

L'argentí Rep està dibuixant en una paret del CCCB els convulsos anys setanta

Diumenge al matí, el dibuixant Rep, nom artístic de Miguel Repiso (Buenos Aires, 1961), es va enfundar una granota de treball de color taronja butà i va començar a crear un mural que li ha encarregat el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB). El mural, de 5,5x2 metres, forma part de l'exposició *En transició*. Ahir, Rep va tornar a fer una jornada intensiva de feina, de bon matí i fins a negra nit. Avui i demà hi tornarà. Si volen veure com treballa (el reconeixen de seguida per la granota de butaner, «granota de Guantánamo», el qualifica), s'han de dirigir al vestíbul del CCCB. Rep ha acordat amb la institució que acabarà l'obra dimecres a la tarda, ni que sigui un segon abans del debat que protagonitzà amb Forges i Toni Batllori (19.30h). Tots tres parlaran de *L'humor com a arma política*.

«Curiosament, quan em van trucar i em van fer aquesta proposta, deu fer mig any, estava llegint *Los 70 a destajo*, de José Ribas, on parla de la transició des del punt de vista llibertari. Vaig pensar: 'jo he d'anar per aquí...', explicava ahir al matí Rep al costat del mural a mig fer. Sense dissimular, però, la seva ignorància. «Estava preocupat: com podia opinar d'aquest tema des de tan lluny? En sóc un alien!» Tan lluny com l'Argentina, on el model de transició va ser «l'oposat». «Allà el passat és sempre present. Aquí hi ha hagut un pacte de silenci. No em quedo amb cap dels dos.» Rep va fer la seva primera visita a l'Estat espanyol el 1985, «oficialment la transició encara no s'havia acabat, però vaia, l'Espanya dels vuitanta poc o gens tenia a veure ja amb la dels setanta».

Quan va rebre l'encàrrec del CCCB, Rep va devorar el llibre catàleg de l'exposició. «Llavors, ho vaig acabar de veure clar: la meua obra parlaria del poble, de la gent.» Ho va veure clar però, com és habitual en ell, diu, no va fer un primer esbós fins que va entrar a l'avió que el portaria a Barcelona. «No es pot parlar ni d'esbós, fins i tot ara, en plena feina, encara només tinc el sabor del que vull fer.»

Clar, el que es diu clar, hi té el que pot aportar amb aquest mural. Una mirada

Rep, ahir al matí, al vestíbul del CCCB, en plena feina. / ANDREU PUIG

«comprensible, fresca i molt ideològica; ideològica, ètica». «Gens doctrinària. I, encara més important, gens definitiu. Serà un mural obert amb un continuà...» Això, traduït en l'obra en sí serà un tríptic (la base és pintura acrílica) que comença amb una banda negra dedicada al franquisme –ahir ja es podien veure els primers dibuixos de personatges grotescos, sinistres, cranis i referències a l'església i a la monarquia–, una de grisa dedicada a la transició –amb clares influències del còmic, d'on ve Rep– i una de blanca dedicada a la democràcia –on reapareixen els símbols eclesiàstics i de la Corona, «perquè, que jo sàpiga continuen...»-. Potser hi posarà

«una mica» de color: «Penso en groc i en vermell, en canvi no em surt el blau.» I que ningú es pensi que dibuixarà «ni Felipes ni Suárez; els famosos no sortiran». Quan l'exposició *En transició* es tanqui al CCCB i comenci la seva itinerància, s'emportarà el mural allà on vagi. Ara bé, la destinació final de l'obra és Barcelona, en un lloc definitiu encara per decidir. Si avui o demà els ve de gust veure com va dansant el mural de Rep, no s'ho pensin dues vegades. És més, al dibuixant li agrada escoltar els seus comentaris i opinions. «M'ha sorprès molt que, de moment, la gent que ve és molt educada i no diu ni piu.»

Imágenes de la exposición 'En Transición', en el CCCB hasta el próximo 23-F: concierto de 'nova cançó', de La Banda Trápera del Río, Berta Yebra y fichas postales del archivo del Ministerio de Interior.

Lo que se bailaba en la Transición (aparte de Raimon)

Una exposició i un llibre bucean en la dècada de los 70 i en su música. Sin nostalgia y con el testimonio de los protagonistas de la Transición, que hablan de un país 'sin autoestima y con telarañas en el cerebro'. Los que aprendieron inglés leyendo el 'Esquire' y escuchando a Dylan. No, no todo fue 'nova cançó'

de Paris Match, en un país gris que veía con recelo pequeños casos de color como el Canet Rock y publicaciones como *Vibraciones*, *Star* y *Disco Express*.

Casi todos los entrevistados en *Animales del Rock&Roll* viajaron al extranjero a empaparse del wild side neoyorquino o londinense. La influencia del mundo exterior fue vital. «Escuchábamos

*** LETICIA BLANCO**

En Transición, en el CCCB hasta el próximo 23 de febrero, pasa por su parte entre dictadura y democracia que fueron las décadas de los 70 y 80 pero en vez de revisar por enésima vez la escenificación política del ansioso cambio, se detiene en las personas y en los colectivos. En las escuelas, los psiquiatras y las comarías. Y en la música que se escuchaba, más allá de *La herida* sin su, la *guera machos soporífero* Onda Leonesa y la *nova cançó*.

Animales del Rock&Roll, de la periodista Angélica Bronckema, es una recopilación de entrevistas a «outsiders» de los años 70 que pudieron convertirse en insiders en los 80 a los que no les va mal hoy en día como Gay Mercedes, Ángel Casas, Javier Mariscal, Ouka Lelouch, Juli Capella o Carlos Bosch. Parte de la culpa la tiene una foto que inmortaliza la fase hippy que atravesó Rodríguez Rato en los 80. Bronckema se topó con ella en la prensa hace un par de años y quedó fascinada ante la imagen del ex presidente del Banco Mundial y actual director general senior del banco de inversión Lazard con melena y pantalones de campana. «De repente pensé en qué sería de la gente que yo admiraba de pequeña, en reuniones y entrevistas».

El resultado es un paseo por los diferentes rituales de iniciación a la modernidad encarnada en los Rolling Stones (que actuaron por primera vez en la Monumental en el 76) o las noticias que llegaban de las revistas parisinas a través de algún número amarillito y manoseado

Cartel de un concierto de Elvis Costello & The Attractions y portada de 'Vibraciones'.

memos lo que querían y que tenían vida sexual. Y eso era fascinador. Eso era lo que te magnetizaba y comenzabas a buscar revistas musicales españolas y cuando no te satisfacían, ibas a por las francesas, las inglesas, las americanas, buscabas información a unos niveles desesperantes», cuenta en *Animales del Rock&Roll*.

Otro ejemplo de transgresión local es La Banda Trápera del Río, un grupo de rock'n'roll gambero formado en Cornellà en el 76 con letras de espíritu punk, proletario hasta la médula. Munster Records acaba de editar un libro sobre la banda, *Escapados de la boca de Dios*, donde Jaime González narra su corta pero intensa y explícita existencia. Kiko Amat, uno de los responsables de *En Transición*, lo explica: «La falta de medios de unos obliga a acciones y devoramos *do-it-yourself* que hacen la música enormemente más interesante. Y más autóctona». Porque no todo lo que se escuchó en los 70 fue progresivo, rock leonés o *nova cançó*, pero a haberse autogestionado como grupo generacional de la época. La rumba catalana, sin ir más lejos, fue otro de los frutos de esos años oscuros y regresivos, pese a no incluir letras explícitamente reivindicativas en sus letras. «Quizás no incluyeran letras de antifranquismo político, pero sí de autoafirmación cultural y de así-somos-nosotros-y-a-queen-no-le-guste-que-se-joda. Y además eran gitanos, no lo olvidemos. Jodiendo a dos bandas: a la cultura catalana y al españolismo mestizo. Además, hay buenas canciones, como *Qué mola suerte la mía* de Los Amaya o el célebre *Amor* de Chavi de Peret, apunta Amat.

Para Angélica Bronckema, una de las canciones más bonitas que dejó la década en esta generación es la cantada por la draga. «Casi todos venían del *hijismo*, de la cultura underground de la Costa Oeste. Todos descubrieron las dragas entonces, y nadie quería perderlo. La juu se abrió, como dice Ouka Lelouch. Pero nadie les habló del sida o de las sobredosis, y eso dejó a muchos por el camino».

«Y las mujeres?» «Sí ya es difícil que se reconozcan ahora. La invisibilidad en la época era más acusada». Berta Yebra, Añaska, María Esperu, Ouka Lelouch, Patricia Godes y Rosa Vergés son testigos de la época. Mujeres fascinadas por la androginia (vernos Anita Ekberg) y otras ópticas femeninas como Pati Smith o Diane Arbus.

Reflexión Es pasado, pero sigue presente y, sobre todo, sigue planteando demasiadas preguntas. El CCCB replantea unos años decisivos y sus claves

La transición en gerundio

En transició
CCCB
BARCELONA

Temariers, 20104
Mar, Martí Prades i
Ricard Vilera
Montsega, 3
Tel 93 306 43 00
www.cccb.org
Hores 10.30 a 19.00 h
93

IRIANA HURTADO MATHIU

El dictador murió en la cama, la dictadura en la calle. Esta es la idea que guía *En transició*, una muestra que explica los cambios de la transición española a través de la gente que la protagonizó, los ciudadanos. Pero como no hay recuerdo que no construya, el repaso de esos años no se hace desde la memoria de unos pocos que, con el tiempo, han podido ordenar los hechos y ofrecer un relato inalterable. Lejos del típico recurso de ir a preguntar a los testigos, *En transició* va a buscar el presente de la historia. Un presente, el de la transición, vivido como nunca al día a día, sin guión, sin proyectos predefinidos, sin otro plan de futuro que el de avanzar para ver. Así, en gerundio, fue cambiando el país, y así está pensado el recorrido de la muestra, como un espacio en continuo cambio donde la reflexión avanza al mismo tiempo que los hechos.

Ante el deseo de Franco de "que todo quede atado y bien atado" el 17 de febrero de 1971 se celebra una reunión extraordinaria del Consejo del Movimiento donde se habla del incierto futuro de la iglesia (Iñaki Piñán: "Prefiero una religión sin sacerdotes a unos sacerdotes sin religión"), de la ideología fascista (Emilio Romero: "¿Dónde están nuestros pensadores políticos? ¿Existen?") y del régimen

En la muestra el espacio está en continuo cambio y la reflexión avanza al tiempo que los hechos

(Diego Sales Pombo: "El pueblo tiene afectiva esperanza en la continuidad del Régimen en la persona del Príncipe"). Eso sí, todos coinciden en señalar la importancia de cierto halo metafísico de la patria que imposibilita a la sociedad civil decidir de qué manera quiere vivir (Raimundo Fernández Cuesta: "España es irrevocable, aun en contra de la voluntad de los españoles"); Pilar Primo de Rivera: "La Patria, ya lo dijo José Antonio, no es patrimonio nuestro". Desde esta oscura tribuna de desorientadas y contradictorias voces, la exposición baja

a pie de calle, partiendo del tema de la huelga como símbolo de creación de una conciencia participativa y colectiva, que tan bien representó el Abrazo de Juan Genovés. De la presión pasamos a la represión, de la huelga a la comisaría. Las personas que fueron detenidas, torturadas o mesinadas con total impunidad (y cuyos responsa-

01 Un visitante mira los negativos para fichar detenidos en el CCCB

02 Negativos de las fotografías para fichar detenidos, 1972-1977. Ministerio de Interior, archivo general

03 Concierto de Balman en el Poble d'Esperts de Barcelona, 30 de octubre de 1975

04 Escola Pagans. Jornada del niño sin escuela, Barcelona, 18 de marzo de 1975

le, desde las fechas (2004-2007) hasta los diseños: las baldosas blancas en la sala dedicada al psiquiátrico, los finzines para explicar la contrastada escena musical, y sobre todo el cartón-piedra del decorado que, con esa imagen de fragilidad, de estar construyendo algo a diario, acoge las viñetas de humor gráfico que revelaban los dejes - los miedos- de una dictadura todavía demasiado reciente.

Pero el mejor detalle llega al final, donde se cede un espacio al único elemento incontrolable, el público, para que deje sus preguntas sobre el tema, cuestiones que intentarían responder los historiadores y comisarios de la muestra en la mesa redonda que cerrará la exposición. Porque hablar en gerundio significa debatir el relato cerrado. Porque sólo haciendo hablar el momento a través del material y la gente de la época el público deja de ser simple espectador para crear su propia idea y participar de la pregunta que subyace a la muestra: ¿cómo se nos ha transmitido la memoria de la transición?

Discurso coherente

Y ahí es donde *En transició* acaba de dar coherencia a su discurso, porque reitera su base social, pero también porque consigue dejar abierto el relato de un pasado que se cerró mal. Los casi diez minutos que dura *Haciendo memoria* de Sandra Roega son un ejemplo de cuáles son las preguntas y cuánto la insistencia por saber. Un ejemplo de cómo nuestro país firmó para perder la memoria y de cómo las generaciones posteriores han entendido la deuda histórica. Porque esa es la impresión que queda, la idea que si bien la dictadura murió en la calle gracias a la movilización de todos, la transición oficial pactó un silencio que continúa sin ser cuestionado. |

"EN TRANSICIÓ" VOL SER UNA NOVA MIRADA DEL TRÀNSIT CAP AL POSTFRANQUISME

El complex pas a la democràcia

Estrena de l'obra "Marat-Sade", dirigida per Adolfo Marsillach, l'any 1968. MANUEL SANZ BERNEDO

► El CCCB mostra l'evolució d'una societat que va desarticlar tot allò que el règim franquista semblava deixar lligat

Lourdes Sarrion

"El dictador va morir al llit, però la dictadura, al carrer." Així defineix aquell moment històric l'historiador i un dels comissaris de la mostra, Ricard Vinyes. "En Transició" és un dels relats possibles sobre el trànsit a la democràcia: el relat dels ciutadans que la van protagonitzar, i no el de les elits polítiques que l'han monopolitzat. Aquesta proposta prescindeix dels testimonis actuals sobre aquells

anys per confrontar directament la manera de fer del moment: entusiasta i dolorosa, amb voluntat de canvi, sense saber-ne els límits. Així, al llarg de tot el recorregut, no hi apareix cap polític. De fet, ni tan sols surt Franco. Només la seva veu proclamant a l'inici de l'exposició, en el discurs de Cap d'Any de 1969 en què va entronitzar Juan Carlos com a hereu, que "todo quede atado y bien atado". Però les actives de la reunió extraordinària

del Consejo del Movimiento, del 17 de febrer de 1971, demostren que el futur, lluny d'estar "lligat", està per decidir.

LA DESORIENTACIÓ DEL RÈGIM La primera sala de l'exposició escenifica aquella reunió secreta presidida per Torcuato Fernández Miranda -tutor de l'aleshores príncep Juan Carlos-, i on personatges com Blas Piñar i Emilio Romero confessen la desorientació del règim.

Per exemple, el primer diu: "El régimen es débil, ha dejado de creer en sí mismo, la subversión está metida en el corazón de la universidad española". I el segon afegeix: "¿Dónde están nuestros pensadores políticos? ¿Por qué no salen? ¿Existen?". A

partir d'aquest primer àmbit, la mostra fa un recorregut per nou apartats temàtics que dibuixen l'evolució d'una societat que va desarticlar tot allò que el règim franquista semblava deixar lligat: vaga, comissaria, escola, nuclis de convivència, psiquiàtric, escena musical, representacions, preguntes a la Transició i obstacles.

Aquest darrer punt és un eix transversal en què, al llarg de tot l'espai expositiu, es presenta, a través de l'humor gràfic, una relació dels fenòmens que semblen frenar el procés de la transició i que apel·len als diferents temors del passat, a la violència de l'Estat, a l'esfera militar, al terrorisme, a les actuacions de grups ultra o a la moral catòlica i als tabús.

REPRESSIÓ Les presons, la tortura i les execucions tenen protagonistes majoritàriament anònims. I és que, entre 1963 i 1977, van ser fixades pel Tribunal d'Ordre Públic unes 53.000 persones -un 45% eren obrers i un 20%, estudiants-. Filmacions casolanes inèdites, fitxes policials, fotos... Tot aquest material dóna forma a aquesta "petita història de la societat civil antifranquista", tal i com la defineixen els organitzadors la mostra.

L'exposició també recull l'humor gràfic d'aquella època, l'art de Brossa, Alfaro o Abad i la Nova Cançó; l'assassinat de Carrero Blanco o el retorn del "Guernica". Finalment, els espectadors podran afegir les seves pròpies preguntes a tots els interrogants que encara resten oberts sobre la Transició. "En Transició" es pot visitar fins al 24 de febrer de 2008 al CCCB.

AUDIOVISUALS

LA VANGUARDIA - 04/06/2008
SECCIÓ CULTURA

Micec'08 Dedicat la retrospectiva a Arnaud Desplechin, uno de los directores europeos más arriesgados, innovadores e imprevisibles

La apuesta por un cine libre

MICEC'08
Mostra internacional de Cinema Europeu Contemporanià
Una pantalla anual del cine europeu més espai del moment. Y la misión del cine es el cine comercial. Más información: www.micc-horvath.com/

Centre de Cultura Contemporània (CCCB) i cine sense Fronteres
Fundació
Del 29 de maig al 6 de juny

VOLETA ROUNKES

La cuarta edición de la Muestra Internacional de cine europeo contemporáneo (Micec) confirma que este evento ya tiene su pequeña historia. El esquema de la programación adopta la forma de un ritual en que los nombres cambian pero la esencia sigue siendo la misma: títulos impresionables que no han sido estrenados en España como *The Man From London* de Bela Tarr o *Import/Export* de Ulrich Seidl, debates y mesas redondas y una muestra de la obra de algunos de los cineastas más invisibles del cine europeo como el alemán Ronald Karmakar, Stephen Dwisikin o Arnaud Desplechin.

Desplechin: víctima de uno de los mayores misterios de la distribución española.

El director francés pertenece a una generación que ha estudiado el cine pero que, a diferencia de directores como Olivier Assayas, nunca ha practicado la crítica cinematográfica. Su filmografía abarca todo tipo de referentes, pero apenas existen las citas directas. Sus compañeros de generación son Pascale Ferran, Noémie Lvovsky o, incluso, Abdelatif Kechiche, de quien admiró su primera película, *La Faut à Voltaire*. Aunque Desplechin rehuya la identidad grupal, en todos a la vez del cine galo, su obra se construye como pocas en torno a una familia.

En sus películas los rostros resultan recurrentes: Matthieu Amalric, Emmanuelle Devos, su hermano Fabrice Desplechin o Emmanuel Salinger. Toda una generación de actores que incluye a Jeanne Balibar o Chiara Mastroianni y a la que se suman Catherine Deneuve o Jean-Paul Roussillon, inevitables figuras paternas en *Un conte de Noël* (2008). Como en la obra de su admirado Resnais, su cine se hace en familia, una institución que se encuentra en el contenido y en la forma, de toda su obra, hasta llegar a *Un conte de Noël*, presentada en el pasado festival de Cannes.

Comment je me suis disputé... (ma vie sexuelle) (1996) comienza con la imagen de un niño bajo una tosa en una fiesta familiar, en una escena y un decorado que parecen salidos de *Fanny y Alexander* de Bergman. La música de *Rois et reine* (2004) resuena como una banda sonora de Hitchcock. Y *Un conte*

de Noël tiene tanto de *Renoir* como de la nueva comedia americana, especialmente de *Los Tenenbaums* de Wes Anderson; de hecho, por su ritmo parecería incluso una película de Howard Hawks. Desplechin es un aghutinador de referentes. Pero en el fondo no se parece realmente a nadie.

De la misma manera, nunca se sabe si estamos ante un drama o una comedia, ante una película oní-

La cuarta edición del Micec ofrece la posibilidad de ver títulos imprescindibles del cine europeo

Desplechin pertenece a una generación que ha estudiado cine pero nunca ha practicado la crítica cinematográfica

rica, con pequeñas dosis de suspense, o ante el realismo propio de un diario íntimo. *Comment je me suis disputé...* (ma vie sexuelle), pertenece retrato de los quebraderos de cabeza de un treintaero, sugiere la idea de que con Desplechin nacia una nueva manera de entender el melodrama. Sus siguientes peli-

las han roto este esquema. En tal sentido, Desplechin es el último representante del collage cinematográfico y *Rois et reine* resulta su obra paradigmática, un auténtico cocktail de géneros.

Cuando aparece Matthieu Amalric, que interpreta a un violinista internado por error en un psiquiátrico, la película deriva hacia la comedia de lo absurdo. Cuando Emmanuelle Devos recuerda a su marido fallecido, estamos en el terreno del drama romántico, apuntalado indistintamente por las composiciones barrocas de Vividí o la nostalgia de *Moons River* de Mancini. Hay un tirote en una tienda con gestos y acciones propios de un thriller, un trayecto en coche digno del suspense y el recuerdo ensobador del cuerpo de una mujer (la imagen del espíritu santo, como dice un personaje). El melodrama se ramifica como un árbol genealógico y acaba formando una tela de araña genérica.

"Hacer una película libre, simplemente, y un poco verdadera. Inventar soluciones de puesta en escena antes que apoyarme sobre la pereza, feil, en este sentido, a la *Nouvelle Vague*. Huir del estío para dejar sobre la pantalla un poco de belleza cinematográfica, actores admirables y hacer vibrar los ritmos entre los planos sin enpa-

lar demasiado. Me gusta contar historias e intento también hacerlas simplemente emotivas". Así se autodefinía Desplechin hace unos años en la revista *Cahiers du cinéma* dejando a un lado las etiquetas y centrándose en su propia obra. La reciente *Un conte de Noël* pisa el acelerador, se agarra al tiempo narrativo de Hawks, deja atrás *Fanny y Alexander* y mira, más que nunca, hacia la comedia. Curtinistas de transición, intertextos, juegos con el raccord, incluso un monólogo de Deneuve arropado por un humor singular y una rica emotividad, Desplechin crea desde una profunda libertad. |

Matthieu Amalric pierde el equilibrio en "Un conte de Noël" de Desplechin, presentado en el pasado festival de Cannes

Las imágenes reinan en la ciudad

Más de 100 espacios y 800 artistas participan en el festival LOOP de videoarte

ROBERTA BOSCO
Barcelona

Por sexto año consecutivo los organizadores del festival Loop conseguirán convertir a Barcelona en la referencia de los apasionados del videoarte. Las cifras son abrumadoras. Además de la feria —que reunirá 44 galerías de 14 países en el Hotel Catalonia Ramblas del jueves al sábado—, el festival que la arroja involucra unos 800 artistas que expondrán sus obras en 142 espacios. La cita (loop-barcelona.com), que se inaugura mañana en la Fundación Suñol, se prolongará hasta el 18 de mayo. A continuación, siguen algunas de las perlas del LOOP.

» **Los 'embajadores'.** Los inmigrantes se convierten en embajadores de la cultura de sus países de origen, gracias a *Loop Diverse*, un programa experimental en el que participan 16 comunidades de extranjeros que mostrarán su producción nacional en sus propios locales.

» **Nombres propios.** El festival se enriquece con muestras individuales de artistas de renombre internacional. En los Cines Casablanca, Eija Liisa Ahtila presenta sus historias de complicadas relaciones interpersonales en *Cinematic Works*, una minirretrospectiva de las cinco videoinstalaciones más significativas de su trayectoria. La Fundación Mies Van der Rohe exhibe dos documentales del director chino Jia Zhang-Ke, ganador de la Muestra del Cine de Venecia en 2006 con la película *Still Life*. Gracias al préstamo de los coleccionistas Jean-Conrad e Isabelle Lemaitre, el Museo Picasso acoge el estreno en España de la célebre obra de Mark Wallinger, *Threshold to the Kingdom*. En la Casa de L'Ardiaca se proyecta *Unseen*, la última película de Holly Zausner, rodada en santuarios

Imagen de *Consolation service*, uno de los trabajos de Eija Liisa Ahtila presentes en la programación del LOOP.

turísticos de Berlín; mientras que en el Museo Marès se exhibe *The Beach*, un vídeo de Alexandra Navratil que alterna planos del mar con la escena de una víctima ahogada en su inmensidad. Finalmente, el CCCB se suma al festival con una entrega del programa *Puntalla*, un mes un artista, que presenta una selección de obras recientes de Jaume Plarch.

» **Las propuestas de los comisarios.** Este año, Loop ha encargado a comisarios de diversas generaciones selecciones de obras conservadas en importantes colecciones públicas y privadas. La Fundación Miró expone vídeos de artistas irlandeses de la colección del Irish Museum of Modern Art de Dublín, seleccionados por su director, Enrique Juncosa. En la Fundación Suñol, Hilde Teerlinck, directora del FRAC Nord-Pas de Calais de Dunkerque, presenta las últimas adquisiciones

de este centro. Por lo que se refiere a las colecciones privadas, Hans Nefkens mostrará obras de su colección en la Fundación Foto Colectania, mientras que Montse Badia, directora de la colección Cal Cego, hará lo propio en su sede de la Rambla de Catalunya. En el FAD, Neus Miró reúne obras de artistas que utilizan la ciudad como metáfora para mostrar la evolución de las sociedades contemporáneas occidentales, mientras que en CosmoCaixa la suiza Eveline Notter presenta una selección de vídeos que documentan fenómenos climatológicos extremos. Finalmente, con motivo de la celebración del Año de la India, Mene-ne Gras exhibe en Casa Asia vídeos de este país, entre otras iniciativas y sedes.

» **Los más jóvenes.** El Palacio de Correos acoge una selección de música electrónica y videoarte austriacos a cargo del colectivo

KEB, mientras que en el cercano Espai Drap-Art se exhiben piezas de reciclaje audiovisual, entre otras propuestas y espacios.

» **Las galerías.** Por primera vez participan casi todas las galerías de Barcelona dedicadas al arte contemporáneo, 27 en total. Entre éstas, figura ADN con *Evil Empire*, de Federico Solimí, un relato de ciencia-ficción que se desarrolla en el año 2046 en el Vaticano, protagonizado por un papa imaginario y violento que cuenta con un gran respaldo mediático.

» **Virtuales.** La Galería Metropolitana (galeria-metropolitana.com) participa a través de la plataforma on-line Virtual Box con una obra de Luis Bezeta sobre la figura del campeón de carreras de coches Tazio Nuvolari. Por su parte, la galería virtual Ob-Art (ob-art.com/festival) presenta sus últimas adquisiciones.

El Centro Huarte proyectará obras desconocidas de Renoir, Godard o Warhol, entre otros

ACOGERÁ HASTA EL MES DE MAYO EL FESTIVAL XCÉNTRIC DEL CCCB

La primera sesión tendrá lugar mañana y se exhibirá un filme de Pasolini

PAMPLONA. El Centro Huarte de Arte Contemporáneo acogerá a partir de mañana, viernes, varias sesiones del festival de cine experimental Xcéntric de Barcelona. Bajo el título *El cine piensa el arte: itinerarios por los procesos creativos*, este nuevo ciclo, que se desarrollará hasta el mes de mayo, recoge filmes desconocidos de directores consagrados como Pasolini, Godard o Renoir; además de autorretratos filmicos realizados por creadores de la talla de René Magritte, Man Ray, Jean Cocteau, Andy Warhol y Jonas Meijas, entre otros, informó el espacio de Huarte en un comunicado.

Esta iniciativa marcará una de las líneas de trabajo del Centro Huarte, que considera el cine "como un elemento fundamental de la cultura contemporánea". La actividad, que se realizará en colaboración con el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB), comienza mañana, 7 de marzo, y culminará el próximo 30 de mayo. La primera sesión se iniciará a las 20.30 horas y contará con la presentación de Carlos Muguero, experto en cine y director artístico del Festival de Cine Documental de Navarra, Punto de Vista. En concreto, en esta primera cita se proyectará la obra de 52 minutos de duración *Sopraluoghi in Palestina per III Vangelo secondo Matteo*, de Pier Paolo Pasolini.

En esta película, a modo de cuaderno de notas, el realizador ita-

Un filme de Pier Paolo Pasolini, en la imagen, abrirá el ciclo. FOTO: OX

liano filma su trabajo de localización de paisajes en Palestina, a través de cuerpos y rostros, que revelan un mundo arcaico y preindustrial. Es la búsqueda de un universo en vías de desaparición y a la vez una exploración de nuevas formas de filmar. Tras la proyección se llevará a cabo un debate que se prolongará hasta las 22.00 horas.

INNOVAR Y TRANSGREDIR Con esta programación, el festival Xcéntric quiere favorecer el conocimiento del cine y trabajos videográficos más innovadores y transgresores que "difícilmente encuentran su espacio en las salas comerciales, unas obras muchas veces secretas u olvidadas, que suponen un fuerte compromiso por parte de los autores, tanto desde el punto de vista estético como por su contenido", informó el Centro Huarte.

En este sentido, las dificultades para conseguir una copia de proyección "hacen que cada sesión se convierta en un acontecimiento artístico, que busca la complicidad

con el público". Las películas tienen dos puntos en común: que resulten atractivas al público contemporáneo sin tener en cuenta su lugar de procedencia, género o año de creación y que sean películas con nula o escasa circulación en las salas y televisiones.

Este certamen nació en 2001 en el seno del CCCB y se ha convertido en el referente indiscutible del cine experimental en todo el Estado.

'ARSENAL' El cine en su vertiente más innovadora constituirá uno de los principales propuestas de la programación de actividades del Centro Huarte de Arte Contemporáneo.

Tras la programación de Xcéntric, a partir del mes de noviembre se llevará a cabo el ciclo *Arsenal, el cine secreto*, elaborado también por Carlos Muguero, en el que se proyectarán clásicos desconocidos y vanguardistas del período mudo, obras capitales del cine experimental, películas de animación y cine independiente. >D.M.

El públic disfruta del cine al aire lliure en el Pati de les Dones del CCCB. / MARCEL·LÍ SÀENZ

A la mesa con los Scorsese

El ciclo 'Gandules' abarrotta el CCCB con cine gratuito

BERTRAN CAZORLA
Barcelona

Una señora mayor italoamericana charla con su marido y su hijo en la sobremesa. Narran historias de la emigración de sus familiares a EE UU, se emocionan, discuten, rien... De fondo, la sala de estar de estos italianos en Nueva York y, enmarcando la pantalla, las luces de Barcelona reflejadas en los cristales del Pati de las Dones del CCCB. Compartiendo esta sobremesa, 650 espectadores. Se trata de la proyección del documental de Martin Scorsese *Italianamerican*, que el director grabó en casa de sus padres. Fue una de las tres cintas presentadas anteanoche en la primera sesión del ciclo de cine al aire libre *Gandules* (cccbb.cat). Esta oferta cultural consolidada del agosto barcelonés presentará 20 películas en 12 sesiones dedicadas, este año, a la interculturalidad.

Hoy continúa con *Todos nos llamamos Alí*, de Fassbinder, y

hay que apresurarse para verla, porque la combinación de calidad y entrada libre surte efecto: en la apertura muchas personas se quedaron fuera del recinto, con capacidad para 100 personas tumbadas en hamacas, 400 sentadas en sillas y unas 150 en el suelo. Los organizadores explican que el aforo se completó media hora antes del inicio de la sesión, a las 22.00. Un augurio de que esta edición, la séptima, va camino de repetir el éxito de temporadas pasadas.

"Es emocionante ver estas películas desconocidas encontrándose con un público grande", comenta la programadora de *Gandules*, Núria Aidelman. El evento se suma al Año del Diálogo Intercultural que celebra Barcelona con un cine que ofrece miradas inesperadas sobre varias culturas. Y también con cuatro producciones que, por primera vez, han sido encargadas especialmente para el ciclo. Una de éstas —*If the camera blows up*, de Óscar Pérez— fue

la que abrió la primera noche. En ella, un inmigrante graba para su familia de Pakistán su perspectiva sobre Barcelona. "La libertad que nos han dado ha sido reconfortante", comentaba el director de la cinta sobre el encargo que recibió.

Las opiniones del público sobre las propuestas fueron tan variadas como los asistentes. Dos mujeres, una de ellas llegada hace tiempo a Barcelona desde su Teruel natal, comentaban que se sentían muy identificadas con la sobremesa de los Scorsese. Pero más allá de las valoraciones diversas sobre los filmes, todos coincidían en que *Gandules* ofrece un espacio muy agradable para disfrutar de una noche de agosto. A pesar de que, como comentaba la sueca Ulrika Britta, aquí no se permite traer bebidas o comida para hacer un picnic ni hay hierba como pasaba en el foso del castillo de Montjuïc, donde ya hubo cine al aire libre el mes pasado. A cambio, es gratis.

El Miniput 2008 programa el polémico concurs holandès del donant de ronyó

► La Mostra de Televisió de Qualitat posa a debat els límits de la TV com a funció pública

BARCELONA | EFE/DMG

La Mostra de Televisió de Qualitat Miniput 2008 obre aquest any el debat sobre els límits ètics de la televisió i programa, entre altres, *The Big Donor Show*, el concurs emès per la televisió pública holandesa en el qual una dona amb un tumor cerebral ha de decidir a qui dona el seu ronyó. Aquest programa d'impacte mostra com Lisa, una dona de 37 anys amb poca esperança de vida, busca la complicitat del públic per escollir quin dels tres malalts que concuren es mereix rebre el seu ronyó quan ella mori.

The Big Donor Show va atreure molta polèmica quan es va emetre a la televisió pública holandesa i, finalment, la BNN i la productora Endemol van revelar que la suposada doctora era una actriu i que l'objectiu del programa era conscienciar sobre la importància de donar òrgans. La polèmica arriba ara a Barcelona dins de la programació de Miniput 2008, que reuneix una selecció dels programes més transgressors de les televisions públiques.

Els catorze programes que formen la sessió maratoniària que tindrà lloc dissabte en el CCCB posen so-

Sèries La Xarxa de Televisions Locals, al Miniput

► El Miniput 2008 projectarà tres sèries coproduïdes per la Xarxa de Televisions Locals (XTVL) en el marc del projecte Denominació d'Origen. Aquestes sèries es podran veure a la sessió que la mostra dedica al millor de la Nova Ficcó Local. Dins d'aquesta sessió es podrà veure un capítol de *Vent Maleit* (Torna'm les meves coses) de la productora Un lloc al món, un altre de *K7*, del realitzador Óscar Martínez Chamorro, i un capítol d'*Anotacions* de la productora Art3pro.

bre la taula el debat «sobre els límits de la televisió com a funció pública», va dir ahir el responsable de Nous Formats de Televisió de Catalunya, Miquel Garcia. En aquest forum s'observa com «la competència de les televisions privades porta les televi-

sions públiques a explorar els seus límits», va afegir Garcia.

Un altre exemple en aquesta línia és la sèrie *The Truth about Marika*, de la televisió sueca, que relata el cas d'una dona anomenada Marika que desapareix de sobte. La seva millor

amiga creu que Marika s'ha introduït en una societat secreta i que centenars de persones han desaparegut de la mateixa manera, davant de la complicitat del Govern suec. L'espectador mai sap si la història està basada en fets reals o és pura ficció, per la qual cosa alguns televidents suecs van protestar quan es va emetre perquè, al seu entendre, una televisió pública no hauria de burlar-se de la veritat.

Una altra tendència que pot apreciar-se en la programació de la 14a edició del Miniput és «la nova ficció en temps de crisi», tal com la va definir Garcia. Un exemple és *Screamz*, una sèrie israeliana de ficció que reuneix diverses històries de relacions humanes a través d'Internet. La sèrie mostra trobades en què els protagonistes menteixen sobre la seva identitat, estableixen relacions íntimes o troben enemics inconfessables. «La ficció en temps de crisi té pocs actors, pocs escenaris i guions molt intensos», segons Garcia.

Fora de programa, Miniput presenta *TV-Lana*, una iniciativa de la televisió per Internet Neokidnok.tv que posa els mitjans per tal que els joves d'un barri marginal de Brasil creïn la seva pròpia televisió.

Les mares desconegudes

José Luis Guerin programa al CCCB una nit excèntrica amb dos curtmetratges de Bergman i Eisenstein. Per **Marta Delatte**

Sort que José Luis Guerin en té prou amb la llum. Si, com en el cas del perfumista Grenouille, necessites també l'aroma de les dones desconegudes que captura amb la càmera, ara tindrem una obra d'art total wagneriana, i un psicòpat. Guerin ha dat la seva obra al context adequat, al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, i aquesta setmana s'alineen els estels per regalar-nos una sessió de cinema digna dels millors dies de la *cinéma*, una nit excèntrica amb dues rareses impossibles de trobar enlloc més que a l'imaginari referencial de Guerin, i la promesa d'una copa com a cloenda. No som a París, no podem veure una reposició de *Nina i l'espina* un dimarts a mig matí, però el dia 16 a les vuit del vespre les portes del CCCB s'obriran perquè puguis fer un tomb per la instal·lació *Las mujeres que no conocen* i perquè coneixis dos petits films invisibles: *Bezhin Lag* (1938), de Sergei Eisenstein, i *Karin i anshlät* (1983), d'Ingmar Bergman. Per treure l'aigua clara de la combinació de tot plegat no en faràs prou recuperant revistes que ja no mires, ni baixant de l'altell els apunts d'història del cine, entre altres coses perquè la selecció de Guerin no apunta cap al llargmetratge i per tant no queda prevista a gairebé cap filmografia. Sabem que el film de Woody Allen *Anterior* (1977) pertany a l'anomenada etapa Bergman del cineasta noruecès. Doncs bé, ho sabem, però ara, ho veurem, perquè *Karin i anshlät* (El retrat de Karin, 1983) ens revela un racó real de la intimitat del cineasta suec, concretament les seves fotografies familiars. Aquí Bergman no juga amb metàfores, no juga amb retrats aliens. A través del fotomuntatge i amb l'ajut de la veu en *off* de la seva mare, recupera instantànies de la infància: el carter silenciós per on anava a veure la seva àvia, l'agressivitat del món dels adults i, sobretot, les tensions entre el pare i la mare. Ella sempre amb aquell posat tens i aquell motxo com una còfia. Bergman passarà la història per explorar com niçgué l'univers femení. S'hi va dedicar de valent, fins al punt de casar-se cinc cops amb cinc dones

L'imaginari referencial de José Luis Guerin ens porta cap al nord d'Europa.

diferents, complint els seus personatges amb silencis i paraules viscades de les dones conegudes, o imaginades mitjançant aquelles vides potencials vinculades als fantasmes fugitius de les dones que va mirar sense conèixer mai. Més enllà de la dualitat, expressada sobretot amb la il·luminació exquisida dels seus retrats, queda allò que trascendeix en l'ètica de la feminitat i el fa tornar als orígens que van fer capgirar l'univers neuròtic i autocompassiu de Woody Allen: la mare.

Així com la relació que uneix Bergman i Guerin en l'univers femení es troba fàcilment fent un cop d'ull ràpid als

El que fa transcendir l'eròtica de la feminitat és el retrat de la mare

temes recurrents de la seva filmografia, amb Eisenstein la cosa no és tan evident. Si penses en els seus films, bàsicament et vindran al cap situacions èpiques i pamflets revolucionaris filmats amb una tècnica de muntatge veritablement revolucionària, però res més lluny d'un

retrat radicalment mig il·luminat mig enfocant de Bibi Andersson. *Bezhin Lag* és un pamflet revolucionari de l'estil d'*El Quixot* amb els líbres de cavalleria, però sense humor. Aquí es coneix amb el nom de *Los jirafes de Bezhin* i es tracta d'un muntatge de 31 minuts que el Partit Comunista Soviètic, que abans tant de suport donava a Eisenstein, va intentar destruir, i de fet durant molt de temps es va donar per perduda. Cronològicament, es troba al bell mig dels films *Que viva México!* (1933) i *Alexander Nevski* (1938), la seva obra mentre dels anys 30. *Bezhin Lag* és un conte basat en el relat de Turgenev que explorava la traïció a través d'una relació familiar profundament marcada per la política. La història de la mort del nen Pavel Morozov, convertit en màrtir després d'haver denunciat el seu pare per activitats contrarevolucionàries. Inevitablement, però, més enllà de la política o del muntatge d'atraccions acabarem posant l'ull en el dolor de la mare davant la tragèdia, en una nit on es revelarà la història de dues dones desconegudes.

Nit Xelèbric: Cinema exposat de José Luis Guerin. Dissabte, 16. CCCB (Montallegre, 5).

Altres pantalles

La trilogia melancòlica

'Mies vaiita menneisyttä' ('Un hombre sin pasado'). Finlàndia, 2002. Direcció: Aki Kaurismäki. 99 min.

La notícia de la mort de l'actor i cineasta fins Markku Peltola als 51 anys ha arribat a orelles de la Filmoteca. La conegència directa d'aquest fet es tradueix al programa en una sessió de doble homenatge que resumeix un cop més Peltola –aquestavegada com a actor– amb el seu bon amic Aki Kaurismäki en el llargmetratge *Un hombre sin pasado* (2002), la segona part de la trilogia melancòlica que va començar amb *Nidos pasajeros* (1996). Aquest primer film, lliure d'arropjar-se del context per caure en el dramatismen –tal com eris té acostumats Ken Lonch– s'aproxima al problema de l'atur amb una naturalitat i un vitalisme excepcionals. Van fer falta deu anys per tancar la trilogia. *Loces al atavender* (2006) és la història de solitud amb quel cineasta conclou el seu homenatge personal als desheretats, als alienats, als perdedors de la societat moderna.

Un hombre sin pasado es considera el capítol més consistent de la trilogia i un dels millores moments de la filmografia de Kaurismäki. El lacrimisme expressiu dels seus personatges ha fet que sovint se'l compari amb Yasujiro Ozu, però el hieratisme que imposa Kaurismäki desencadena un efecte còmic que pot arribar a fregar l'absurd si no fos pel brillant efecte que suposa el contrast a nivell formal.

Per molt estrany que pugui semblar els personatges dels seus films, la realització recorda el cine clàssic de Hollywood: una meravellós llum artificial, escassos moviments de càmera, diàlegs de narració inversemblants i gestos coreografiats. La diferència –i l'abisme– és que enlloc de retratar elegants vestits vaporosos i còctels i ciutadans elegants retrata tot allò que viu i que mor als humils marges d'una riba anònima. M.D.

Son horas y horas de cine independiente, sin condimentos, con lenguaje propio. Es L'Alternativa, un certamen a tener en cuenta para calibrar el pulso de lo que se cuece fuera de la gran pantalla comercial, descubrir jóvenes promesas y recordar viejas glorias.

CON EL PASO FIRME LA SECCIÓ 'PANTALLA HALL' QUE COMBINA PASES I PRESENTACIONS, INCLUEIX EL CURTMETRAJE 'MIKI' DEL FRANCÉS BASTEN ROSEK.

Fuera de circuito

El 15º Festival L'Alternativa eleva el cine independiente a la categoría que se merece

ALEXA BOTINES
abotines@periodico.com

Independiente, reflexiu, transgresor, innovador, L'Alternativa comple 15 anys com festival de referència del cine que se cuece ajeno al circuit comercial. Aquelles pel·lícules que no apareixen en cartellera ni solien tenir su oportunitat en las pantallas televisivas. Films que, ses per su origen minoritari o per su (obligada) menor inversión en promoció, no pasan a la gran pantalla. El festival L'Alternativa se mueve, pues, por esos cañones paralelos a las producciones más comerciales para seleccionar y rescatar las joyas que vale la pena conocer sin palanquear ni refresco agasado.

Las espectaculares cifras de participación de este año (se han presentado a concurso 2.200 películas) dan fe de la calidad y buena salud del festival. Una programación que, del 14 al 22 de noviembre, plagará de actividad seis espacios de Barcelona:

el CCCB, los cines Mollà, la Fnac El Triángulo, el Instituto Francés, Casa América y el Macho. A la inolvidable –y potente– sección oficial, integrada por 78 títulos de 33 países, se sustan secciones paralelas que incluyen muestras de jóvenes creadores. Son los apartados *Fuertes de cine del mundo* y *Pantalla libre*, así como ciclos de retrospectivas y homenajes a directores que han marcado tendencias.

Y un jurado de excepción entre el que se encuentra el ilustrador (y miembro del grupo musical *Something*) Bernat Lliteras; el periodista Sergi Buato, director de la muestra *Insólito*; el indescifrable artista Marc Mascoet (le encontrarán número en todo proyecto cultural que se precie); y así hasta una decena de personajes con un background digno de mención.

En la sección oficial (cortos, largos, animación y documental) priman los filmes personales y experimentales de la produc-

ción independiente de los últimos años. Son películas comprometidas, con lenguaje propio. El ciclo paralelo titulado *Tony Galí*, la pasión gitana rinde tributo a una de las voces más representativas del caló (y pedáneo director) con el paso de *Eró* (2004), *Verpa* (2000) y su trilogía *Los Principes* (1982), entre otras producciones. Junto a Galí se homenajeará también a Sorja Herman Dolz (y, dicho de paso, a su madre, la fallecida Doca Dolz), cuya trayectoria documental destaca por su expresión artística del cuerpo y el baile.

El cuadrilátero de retrospectivas se cierra con el alemán Andre Veil, un gran de documental actual; y los hermanos Taviani, contemporáneos de Fellini en la

década dorada del cine italiano. Y la sección *Sinergias de la Historia*: con voz propia (dedicada a la solidaridad con Latinoamérica), *Miradas del sur* (sobre el brasileño –y polémico y provocador– Glauber Rocha).

La programación incluye además un espacio en el que se intercalan proyecciones de filmes con presentaciones de sus respectivos cineastas, distribuidores e programadores (en el *Pantalla Hall*), actividades como una masterclass de cine documental (CCCB, Día 18, 19.30 h), 15 C) y el debate *Producción, distribución y promoción* (CCCB, Día 18, 19.30 h). Todo esto y mucho más en L'Alternativa, 15º Festival de Cine Independiente de Barcelona.

Diàleg entre cineastes al CCCB

Albert Serra dialogarà amb el cineasta argentí Lisandro Alonso.

Cineastes que parlen sobre cine. Un és català i l'altre estranger. Pregunten, debaten, responen i intenten explicar com miren. Perquè, en el fons, el que transmeten en els seus films és la seva mirada sobre tot allò que els envolta, el que imaginem o el que senten. Un camp i un contracamp, un interrogant i una resposta.

L'objectiu del Cicle Cinèrgies és crear diàlegs espontanis entre el cine d'aquí i el de fora i comparar mirades. El mètode és el següent: els directors seuran cara a cara en una taula rodona, perquè ells mateixos expliquin les seves pròpies sintonies i exposin les seves obres. El següent acte d'aquesta peculiar posada en escena: carta blanca. Els directors escullen entre tots els títols de la història del cinema. Després de la projecció, continuen parlant de cinema i del seu imaginari. Al final, es passen les seves pel·lícules i l'espectador treu les seves pròpies conclusions. I qui són els actors? Els d'aquí: Mercedes Álvarez, la directora

que es va donar a conèixer amb *El cielo gira*; José Luis Guerin, autor d'*Inuisfree* i *En construcción*; Jaime Rosales, que va dirigir *La soledad*; i Albert Serra, el director d'*Honor de cavalleria*. Tots ells amb mirades molt singulars. Serra i l'argentí Lisandro Alonso seran els encarregats de donar el tret de sortida a aquest cicle de diàlegs entre cineastes emergents. El dilluns parlaran de cinema. Per a la segona cita, que serà l'endemà, han escollit *Cutter's Way* (1981) d'Ivan Passer i *Alphaville* (1965) de Jean-Luc Godard. I el dimecres es projectaran *Honor de cavalleria* (2005) de Serra i *Los muertos* (2004) d'Alonso. Al final, serà l'espectador qui decidirà si el cinema té o no nacionalitat o, fins i tot, si se li pot posar data de naixement i de caducitat. Atemporal i apàtrida? És qüestió de discutir-ho a la sortida del cinema. —*Silvia Marimon*

'Cicle Cinèrgies'. Dilluns, dimarts i dimecres a les 19 h. CCCB.

Las caras humanas de la crisis

Cuatro familias asfixiadas por préstamos cuentan su tragedia en 'Endeudados'

TONI POLO
BARCELONA

El bar, el barrio. La furgona, el taller, el piso... En definitiva, la calle. Son los escenarios de la maraña de deudas que nos muestra el documental *Endeudados*, sobre la telaraña, dirigido por Ferran Vidal, que ayer se presentó en el Círculo de Bellas Artes de Madrid y anteaer en el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB).

El hilo conductor son cuatro familias barcelonesas agobiadas por el sobreendeudamiento que padecen. Economistas, magistrados, políticos, sociólogos, psicólogos van dando su opinión sobre la crisis que ha dado pie a la precariedad casi absoluta: la de una pareja joven que ha tenido que mandar a sus hijas a vivir con sus abuelos, a Cáceres o la del hombre de 50 y tantos que arrastra 11 créditos que le concedieron alegremente otras tantas entidades financieras; o la del matrimonio mayor que tiene que vender su piso para hacer frente al préstamo que los estrangula; o la del inmigrante que

Eva y Ramonet han mandado a sus hijas a vivir con sus abuelos, en Cáceres.

se ha quedado en paro y no puede saldar su deuda. "Es la consecuencia de aceptar el endeudamiento como realidad normalizada", se dice en el documental. A esa gente, que da la cara ante la cámara, se le permitió endeudarse cobrando sólo 1.000 euros al mes, como mucho, porque no

hay leyes que frenen el endeudamiento de tantos españoles, algunos de los cuales entraron en esa rueda nefasta por puro capricho. Algo tendrá que ver el hecho de que "los que mandan en los bancos son los comerciales, no los especialistas del riesgo". ¿Qué dicen las entidades financieras al respec-

to? Es lo que se echa en falta en el documental. Hasta 15 sociedades diferentes fueron contactadas. Ninguna quiso hablar... •

Más información

PÁGINA WEB DE LA FUNDACIÓN QUEPO
www.quepo.org

L'entrevista
Alba Sotorra Directora de documentals

“L'art és lliure en tots els sentits, ens permet crear lligams”

Què ha pretès amb Miradas desveladas?

El que pretenia era mostrar mirades que no són a la vista i que s'ha de fer una mica d'esforç per trobar-les.

Ha ofert la visió de dones artistes que viuen en zones del món poc còmodes.

Un dels objectius que em vaig plantejar quan preparava el documental era intentar trencar estereotips sobre la dona musulmana.

Me'n posa un exemple?

Per exemple, que les dones musulmanes són autàniques, que no tenen idees pròpies, que viuen amagades sota un vel. Per aquest motiu vaig triar cinc dones de països musulmans que reivindiquen coses, que tenen una mentalitat clara sobre el que cal canviar.

Per què artistes?

Perquè l'art és una manera de trencar aquestes dinàmiques de l'art.

Resulta fins a cert punt inconcebible per la duresa dels països que ha visitat, marcats per conflictes incabables.

Podria semblar una utopia conèixer l'art com a transformador del món, però el treball d'aquestes dones així ho demostra.

Aquesta era una de les tesis de la Internacional Situacionista, convertir la vida en art...

L'art com a eina per canviar coses, l'art com a llenguatge de comunicació, diferenciat profundament de la política o de la religió.

Parteix d'una mirada oberta, sense condicionants ideològics, doncs.

L'art és lliure en tots els sentits, des del més abstracte fins al més universal. L'art ens permet crear lligams i, quan la gent s'omté, els problemes es reduïxen.

Com va començar?

Primer vaig triar els països -Bòsnia, Turquia, Iran, Afganistan i el Pakistan-, països sobre els quals els mitjans sempre ens projecten informació negativa: guerres, fonamentalisme islàmic, terrorisme... I tenia ganes d'aportar una visió més humana.

Com definiria el que fa?

No m'agrada etiquetar una peça, una expressió, una idea... Per aquest motiu no comparo mai les definicions que se parla d'un mitjà com el teatre, el videoart o el que sigui. Tinc una visió multidisciplinària de les obres, tant dels audiovisuals com de la resta de gèneres.

PERFIL Pura mirada: amb un concepte de Josep Pla podríem definir el treball d'Alba Sotorra (Tarragona, 1980), des dels cicles que fa vuit anys organitza a Tarragona a Espal Líquid -festival de vídeo, música i performances- fins als diferents documentals sobre conflicte, convivència i reconstrucció de zones devastades per les guerres. El seu últim treball, *Miradas desveladas*, parteix de dones artistes en cinc països musulmans. Durant l'octubre es projectarà al CCCB.

Ha treballat sobre el viatge. És l'art, també, una forma de viatge?

Sí. Podria posar l'exemple d'un viatge fent un tootop, que ja comporta una relació amb la gent que et vas trobant, que fan que passen coses, experiències en la interacció.

Quin és el seu mètode?

Obrir els ulls i la mentalitat. No sóc una càmera invisible que vaig allà i gravo coses, sinó que visc i m'involucro en la realitat que em trobo.

Com ho codifica tot plegat?

El primer que faig és canviar la meua percepció en funció del lloc on vaig. I perquè la gent que veu la meua pel·lícula pugui percebre la nova realitat intento bastir un diàleg, fugir del monòleg.

El documental és un pas cap al cinema?

No, el que m'interessa és el documental. M'agrada el cinema, però no treballa sobre la ficció. M'identifico amb el documental en el sentit més ampli, perquè el que m'interessa és el que m'involta, el món real.

La condició de la curiositat?

Sí, tinc una gran curiositat per tot el que passa, i el documental és l'eina ideal per arribar al fons, per establir una relació en profunditat amb realitats que desconeix. No vull quedar-me en la superfície, sinó involucrar-me'n.

¿Cada treball el planteja d'una manera diferent?

És una de les claus. Cada projecte, cada documental, és una excusa per poder descobrir i aprendre coses. No tant una excusa per dir coses que ja tinc dins com per omplir-me de realitats que són a fora.

“El documental no és una excusa per dir coses que ja en tinc dins sinó per omplir-me de realitats que són a fora”

Pretén acostar vides alienes?

No ho sé. Quan viatjo intento anar com més despullada trillor en tots els nivells. Obrir-me a la realitat.

Com ho fa?

El que no m'interessa és treballar amb un guió preelaborat, amb idees preconcebudes.

Per què?

Si vas a gravar amb una idea ja preconcebuda del que explicaràs, el resultat estarà marcat per aquesta idea.

Improvisar o treballar sobre la marxa...

Intento anar-hi ma i que la realitat em vagi estructurant el que vull dir.

Són dificultats afegides a la complexitat de projectes com Miradas desveladas.

La dificultat és també el regne. Sempre he creat en els projectes a llarg termini.

Com fugir de la mirada del turista?

Participo més de la idea del pelegrí, del viatge entès des de la relació entre l'interior i l'exterior.

SONIA HERMAN DOLZ Cineasta

“Mi madre pintaba sus obras con los colores de Barcelona”

TONI GARCÍA, Barcelona

Aunque a ella le pueda la modestia, Sonia Herman Dolz es una auténtica pionera del documental: en 1993 dedicó una pieza llamada *Romance de valentía* al arte del toreo, y convenció al mismísimo Enrique Ponce, torero de postín, para protagonizarla (“le dije que gracias a una cámara ahora podíamos ver imágenes de Joselito, y que no podía darle dinero pero le garantizaba la inmortalidad”, afirma con una gran sonrisa; “me creyó”). En 1997 hizo lo propio con las leyendas de la música cubana en *Lágrimas negras*, dos años antes de que el realizador alemán Wim Wenders la emprendiera con el mismo tema en *Buenavista Social Club* (“mis amigos me decían: ¡te ha copiado!, ¡te ha copiado!... y yo les contestaba: ¡cómo me va a copiar Wenders!”. Y esta vez se ríe a carcajadas).

Herman Dolz adora Barcelona, “su luz, su ambiente, el hecho de que tenga mar y montaña”, de la misma manera que su madre, la artista recientemente desaparecida Dora Dolz, la llevó siempre consigo: “Mi madre solía decir que si hubiera vivido aquí —dejó España a los 20 años— habría pintado con colores oscuros,

Sonia Herman Dolz. / ANTONIO ACEDO

L'Alternativa presenta su documental sobre la artista Dora Dolz

pero al vivir en Holanda, donde el tiempo es duro y frío tuvo que buscar un equilibrio. Por eso siempre digo que mi madre pintaba con los colores de Barcelona”. Precisamente ella, su madre, y el homenaje que le dedica *L'alternativa*, un festival de cine independiente que sin prisas pero sin pau-

se sintiera obligado a ponerse a pintar o nada parecido. Lo cierto es que yo no descubrí esa faceta de mi madre hasta que empecé a hacer fotos. En casa teníamos un cuarto oscuro, así que un día salí de allí con una foto que acababa de revelar y se la enseñé. Ella la miró y dijo: “Me gusta la composición” y yo pensé, “¿y qué subráis tú de composición?”, cuenta entre más risas.

Pero aprovechando que la documentalista (“soy cineasta en realidad, pero no me moles-

sa ya ha llegado a su 15ª edición, la han traído hasta la capital catalana. En el marco del evento va a presentar *A portrait of Dora Dolz*, un homenaje sentido y sincero a la que fue una figura fundamental en la escena del arte holandés de las últimas décadas y que se proyecta hoy en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona (CCCB), sede del festival. “En Holanda hay un dicho que reza ‘en casa del arquitecto todos los muebles están torcidos’, así que en mi casa nunca hubo una atmósfera artística en la que uno

ta que me llamen así, aunque a veces haya personas que utilicen el adjetivo de forma peyorativa”) está en casa y que es una reputada especialista en el tema, la organización de *L'Alternativa* la ha puesto de jurado en el festival, en su sección de documentales, naturalmente.

Herman Dolz está, además, en plena preparación de su nuevo proyecto, un documental sobre el cáncer, “la enfermedad que se llevó a mi madre, una casualidad, porque yo ya estaba investigando sobre el tema cuando ella se fue”.

El cine y el arte se dan la mano en la terraza del Centro Párraga este verano

'Xcèntric' sale del CCC de Barcelona para estrenar espacio y pensar el arte

PEPA GARCÍA MURCIA

Coincidiendo con la entrada oficial del verano y con las obras de la Filmoteca Regional, a punto de comenzar, el Centro Párraga acoge a partir del próximo miércoles 2 de julio el primer programa fruto de la colaboración de ambos organismos. Una atractiva, original y sugerente propuesta que, además, permitirá estrenar un nuevo, veraniego y refrescante espacio del Párraga, la terraza o Espacio 6, que transforma su apariencia para convertirse en sala de proyecciones a cielo descubierta, a partir de las 21.30 horas, y en sala de baile y arte audiovisual a la medianoche.

Llegado directamente del Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona, el programa *Xcèntric* inicia en Murcia su itinerancia, que le llevará después a la Casa Encendida de Madrid y al Artium de Vitoria. Bajo el título *El cine piensa el arte: itinerarios por los procesos creativos*, este ciclo de cine y arte audiovisual, «que trata la relación del cine y el arte. Cómo el cine ha reflejado los procesos creativos del arte y se ha servido de él para dejar testimonio y cómo la pintura o la fotografía han utilizado el cine», aclara Joaquín Cánovas, director de la Filmoteca Regional, a lo que Juan Nicolás, director del Párraga, añade «son caminos de ida y vuelta a través de diferentes formatos».

Verdaderas joyas del cine y rarezas iluminan las distintas temáticas en que se centra este ciclo, que incluye películas realizadas a lo largo de toda la historia del cine y por auténticos

EL PROGRAMA

► **2 de julio:** *El filme en proceso I*. A las 21.30 h., *Soprattutto in Palestina per il Vangelo secondo Mateo*, de Pasolini, y *Scénario du film Passion*, de Godard. A las 23.30 h., sesión de vj con Cosmic Noise y Sanex.

► **3 de julio:** *El filme en proceso II*. A las 21.30 h., *Essais pour Une partie de champagne*, de J. Renoir; *Le parti des choses*, de Bardot/ Godard y J. Rozier; *Romantisme Amérika*, de H. Farocki; y *Les annés 80*, de C. Akerman. A las 23.30 h., sesión de vj de Interrupt.

► **4 de julio:** *De la fotografía*. A las 21.30 h., *Intermittences non régulières* de Étienne-Jules Marey, de Bouhours; *Conversations on Vermont*, de R. Francis; *Six fois deux / Sur et sous la communication*, de Godard & A. M. Miéville; y *Wave-length*, de M. Snow. A las 23.30 h., sesión de vj de Delacrew.

► **9 de julio:** *De la pintura: el taller del artista*. A las 21.30 h., *Henri Matisse*, de F. Campaux; *Miró 73. Toiles brûlées*, de F. Català-Roca; *Jackson Pollock*, de H. Mamuth y P. Falkenberg; *Francis Bacon, peintre anglais*, de P. Korabnik; *Antoni Tàpies*, de A. Hispano; *Hand-painted films*, de S. Brakhage; *Mét Dieric Bouts*, de A. Delvauc; y *The Old Place*, de Godard y Miéville. A las 23.30 h., sesión de vj de Breakundersun.

► **10 de julio:** *Home movies: (Auto)retratos de artistas*. *La fidélité des images*, de Magritte; *Homes Movies*, de Man Ray; *La Villa Santo-Sospir*, de Cocteau; *EPI Background*, Dalí y Warhol; y *Scenes from the life of Andy Warhol*, de Mekas. A las 23.30 h., sesión de vj con Meneo.

► **Dónde:** Esp. 6 del Centro Párraga.
► **Cuánto:** 3 euros.

POP. El ciclo incluye un documental sobre Warhol. / LV

'Xcèntric' incluye la proyección de auténticas joyas y rarezas filmicas

genios del séptimo arte. La preparación de un rodaje, la tarea de montaje y exploración de las imágenes; el trabajo de los cineastas con los actores, la exploración de sus rostros, voces, ritmos y cadencias; el diálogo del cine con la fotografía; el cine como memoria viva del proceso creativo de pintores tan destacados como Matisse, Tàpies, Miró, Pollock o Bacon; o el cine como autobiografía son algunas de las temáticas que aborda este interesante ciclo de cine, que estará

Sesiones de vj pondrán la guinda a cada una de las jornadas del ciclo

complementado con atractivas sesiones de vj, que darán comienzo entorno a las 23.30 horas. Así, junto a Meneo, «una banda audiovisual que se inspira en los videojuegos retro y le agrega sabor tropical» estarán en la terraza del Párraga colectivos murcianos como Breakundersun, Cosmic Noise o Sanex, los valencianos Interrupt o los valencianos Delacrew, que pondrán la banda sonora y las imágenes a las noches de julio en la terraza del Centro Párraga.

«El poder ha globalitzat la por»

El CCCB projecta el darrer vídeo d'Antoni Muntadas, «On translation: miedo/jauf», una dissecció de l'estret de Gibraltar

● «Tots sabem què és la por, tots la vivim de manera diferent i a tots ens costa d'explicar». A Antoni Muntadas (Barcelona, 1942), obsesionat com sempre a traduir

en imatges allò que passa en el món contemporani, el preocupa la por com a concepte, com a emoció humana, però molt més el preocupa la instrumentalització que el poder ha fet de la por. «El poder ha

globalitzat la por», denuncia. Muntadas evoca aquesta por global en el seu darrer vídeo, *On translation: miedo/jauf*, una dissecció del seix d'acer que és l'estret de Gibraltar, una frontera capaç d'obstaculit-

zar-ho tot menys els límits de la por. El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) projecta el vídeo demà, dijous (19.00 h.). L'acte, gratuït, serà presentat pel mateix Muntadas.

«Des de l'11-S, la por s'ha anat incrementant», esclama Antoni Muntadas; com a artista, no en té prou de denunciar-ho amb paraules. Dintre de la seva coneguda sèrie *On translation* (que ja en compon de més de 40 treballs), l'any 2005 va crear un vídeo (*Fear/miedo*) dedicat a la frontera de San Diego (Estats Units) i Tijuana (Mèxic). Dos anys després, el 2007, Muntadas creava un segon vídeo (*Miedo/jauf*), dedicat a la frontera de Tarifa (Espanya) i Tànger (Marroc). A *Fear/miedo*, Muntadas denunciava una frontera més violenta, més física, mentre que a *Miedo/jauf* emergien aquestes i moltes altres por afegides: terrorisme, fanatisme religiós, islamofòbia... «Pors molt més complexes que no trobem a San Diego/Tijuana», diu l'artista.

Antoni Muntadas, ahir. / JUANMAN RIVERO

L'artista defineix el seu nou vídeo, que va produir el Centre José Guerrero de la Diputació de Granada, com «un projecte d'intervenció televisiva», és a dir, concebut per emetre's per televisió. «Siestic parlant d'un tema que afecta moltíssims gent, valdria la pena el vídeo el vegi el màxim de gent possible. No és un vídeo per a especialistes. Per això vaig pensar en la televisió, el mitjà de masses per excel·lència. No totes les obres que faig s'ajusten al mitjà televisiu. *Miedo/jauf*, sí», justifica. I és així com el vídeo s'ha projectat ja a Canal Sur d'Andalusia i a Al Jazeera, cadena de

televisió amb repercussió a tot el món àrab. És a dir, s'ha projectat a «les dues bandes». Del vídeo també se n'ha fet una edició en DVD (que costa 30 euros, una mica més d'un DVD normal).

Miedo/jauf és un «treball coral» que alterna entrevistes a gent real dels dos territoris amb imatges obertes, sobretot del mar, que donen el vídeo d'una aura inquietantment poètica. Els entrevistats —dels quals fins als crèdits finals

no en descobrim els noms i les procedències— van desgranant les seves por de manera progressiva i en una cadència «de micro a macro», concreta Muntadas. Cada un d'ells comença parlant de por que, com diu l'artista, tots reconeixem com a naturals i ancestrals: la por de la mort, de la soledat, de la foscor, del silenci... La mare que té por de perdre un fill. L'ambició que té por de passar veigronya. El jove que té por del futur.

De mica en mica, les por dels entrevistats es van sofisticant, amb la imatge viva i descarnada de la línia dels 14 quilòmetres que separen Tarifa de Tànger. Un úsisme, un telé d'acer. La por a qui provoca o provoca la por. La por dels qui negocien amb la por. La por de tenir idees. La por de viure en un espai fronterer, com l'antífasi a viure al centre del món. La por dels que emigren i la por dels que reben els immigrants. Per als uns i els

altres, la por d'allò desconegut. Muntadas intercala els testimonis personals amb les seves pròpies reflexions, que vehicula a través d'una crítica al cinema en el seu pervers enquadrament entre els hons i els doïents de la història, i una altra crítica, molt recurrent en la seva trajectòria artística, al perfil paper dels mitjans de comunicació.

Muntadas no es desentén de la por en els seus treballs artístics que està preparant (que té interès d'estrenar l'any 2010). Un d'aquests, que tindrà format fotogràfic, està dedicat a la ciutat de São Paulo, «una ciutat cada cop més emmurallada, on els seus habitants estan obcecats a protegir-se». També té un projecte obert sobre Istanbul, del qual no vol revelar cap detall. Abans, el març vinent, Muntadas presentarà un altre projecte al pavelló Mies van der Rohe de Barcelona. Però tampoc en vol donar cap pista.

Les «cartes filmades» d'Isaki Lacuesta i Naomi Kawase, al CCCB

Els dos cineastes tanquen la correspondència rodant conjuntament a Banyoles

XAVI AGUILAR / Barcelona
● Dos cineastes singulars pel caràcter intimista, poètic i gens convencional del seu cinema com són el català Isaki Lacuesta i la japonesa Na-

omi Kawase han mantingut els darrers mesos una correspondència creuada en forma de curtmetratges. El Centre de Cultura Contemporània de Barcelona, que impulsa l'experiència dins

del cicle Cinèrgies, projectarà aquest vespre les *cartes filmades* que es van intercanviar els cineastes, així com l'epíleg que van rodar junts aquest dimecres a Banyoles.

«Cinèrgies va néixer amb la intenció de posar en contacte un cineasta català contemporani amb un altre d'estranger. A partir d'aquí tot era possible», recordava ahir el director del CCCB, Josep Ramoneda. La idea era que Isaki Lacuesta triés mantenir aquesta correspondència amb un cineasta amb el qual sentís que tenia alguna cosa en comú, però el banyolí va canviar les regles: «Em vaig estimar més fer-ho amb algú amb qui em pogués entendre, jugar i crear.» Lacuesta coneixia l'obra de Naomi Kawase arran del seu pas per dos festivals barcelonins —el de cinema asiàtic i el de films de dones— i havia coincidit breument amb ella en un festival de Las Palmas. «Tot i que no ens coneixíem gaire, ella va acceptar la proposta, i va suggerir que ens expliquéssim les nostres vides», recorda el director de *Cravan vs Cravan* i *La leyenda del tiempo*.

Ell va ser el primer a escriure una carta que, en format de curtmetratge, va viatjar a Nara (Japó) a l'agost. Amb certa celeritat, la directora va respondre per tal que hi hagués temps de crear dues epístoles més abans de trobar-se a Barcelona amb motiu del final de l'experiència i la projecció dels treballs creats per a l'ocasió i de part de la seva filmografia. Precisament, abans d'ahir

A dalt, un fotograma de la carta que Lacuesta va enviar a Kawase. A baix, una moment de la seva resposta. / EL PUNT

els dos directors es van desplaçar a Banyoles per conèixer els orígens de Lacuesta i rodar-hi, amb una

improvisació total, el capítol final d'aquesta correspondència creuada. Ahir a la tarda es van dedicar a

editar el treball per tal que avui es pugui estrenar davant del públic, a partir de les set de la tarda. En les cartes enviades per Lacuesta es veu el cineasta gironí en la seva intimitat, mentre que les cartes filmades que li torna la japonesa són un mirall de la nova etapa que va iniciar Kawase després del naixement del seu fill, que va reflectir en un dels seus darrers llargmetratges.

La comissària del cicle, Anna Petrus, va afirmar ahir que «els dos cineastes tenen en comú que són inclassificables, polièdrics i que afronten el fet cinematogràfic amb total llibertat, que exploren formats i que el seu treball pot ser considerat com uns tallers d'experimentació». Amb tot, posats a buscar diferències, Kawase explica que les seves «cartes» són uns cants optimistes a la vida: «Enlloc de lamentar-se del món tràgic en què vivim, prefereixo expressar la idea que en el món també hi ha coses maques.» El seu cinema té un to espiritual, espectral i fins i tot fantasmagòric que no es percep tant en l'obra de Lacuesta, potser més vinculada a la concepció occidental de la relació epistolar. Amb tot, Lacuesta i Kawase tenen en comú que no poden entendre el cinema dissociat de la vida quotidiana. «És un fet més de la nostra experiència vital», coincideixen.

La Voz de Galicia

O CGAI pecha hoxe o ciclo «O cine pensa a arte» e continuará cos de Resnais e Lean en decembro

La Voz

REDACCIÓN | O Centro Galego de Artes da Imaxe (CGAI), na Coruña, pecha esta tarde o ciclo *O cine pensa a arte. Itinerarios polos procesos creativos*, realizado en colaboración co CCCB de Barcelona, programa Xcentric, coa proxección, ás 19 e 20.45 horas, do programa *Home movies: (auto)retratos de artistas*, formado por traballos de Man Ray, Magritte, Cocteau, Andy Warhol e Jonas Mekas. A entrada ás dúas sesións é gratuita.

Por outra banda, durante o próximo mes de decembro, o CGAI completará os ciclos abertos, nos que destaca a segunda entrega de *A utopía ianqui*, que recolle longametraxes realizadas por cineastas estadounidenses educados en torno á contracultura dos sesenta, traballando desde coordenadas e canles de difusión periféricas e alternativas. A serie

estará activa ata xaneiro e poderanse visionar filmes de realizadores como Jem Cohen, Thom Andersen, John Gianvito ou Jim Finn.

Despedida

O Centro Galego de Artes da Imaxe continuará tamén en decembro co repaso á filmografía do británico David Lean e concluirá a revisión do cine do francés Alain Resnais, unha das principais figuras de la *nouvelle vague*, coa proxección do seu último título, *Asuntos privados en lugares públicos* (2007), e *On connaît la chanson*. Completa a oferta cinematográfica para o próximo mes de decembro unha nova entrega da serie *Contos de Marinéda. A Coruña e o cine*, e a iniciativa de periodicidade mensual dirixida aos máis novos, que contempla o aprendizaxe a través do cinema, *Historias de cine para nenos*.

CinemaLaCrònica

Mirades silenciades

Bernat Salvà

Barcelona

"Fa 30 anys que volia veure *Primary*, sense èxit, i avui ho he aconseguit". José Luis Guerin va expressar ahir el seu suport incondicional a Xcèntric, el cicle de cinema del CCCB, i la seva satisfacció per haver pogut veure un dels films de l'edició d'enguany, que tomarà a veure en la sessió de diumenge que ve. Rodat el 1960 sota la direcció de Robert Drew, aquest documental relata l'ascens de John F. Kennedy a candidat a la presidència, gràcies al seu triomf a les primàries de Wisconsin. Alguns dels millors operadors de càmera de cinema del moment van treballar-hi, i van filmar la campanya sense interferir en els fets. Hi ha plans esplèndids que justifiquen la visió del film, com l'entrada de JFK en un auditori a vessar de gent per fer un miting: la càmera se situa just darrere el seu catell i deixa veure de tant en tant l'expressió enlluernada de la gent a qui va saludant, o l'esciat d'eufòria de la platea quan arriba a l'escenari.

El matí d'ahir va començar amb aquest film, i va continuar amb la presentació de la vuitena edició de la programació audiovisual estable del CCCB per part de la seva directora, Carolina López. El cicle de cinema experimental, d'assaig i documental creatiu es desenvoluparà entre avui i el juny del 2009 i presenta, com a novetats, quatre sessions d'homenatge al cinema Súper 8 i la recuperació de l'animació.

Posteriorment hi va haver un col·loqui amb programadors, cine-

Participants a la presentació de Xcèntric. Auditori del CCCB, 3 de desembre al matí. FOTO: MIQUEL ANGLARILL

Guerin es queixa de la dificultat per veure cinema més enllà de les estrenes comercials: "Semblem traficants"

astes i periodistes en què ni els mitjans de comunicació, ni l'ensenyament del cinema, ni les administracions van sortir gaire ben parats. Guerin es va alegrir al coment general d'idees que circulaven a l'Auditori del CCCB amb frases de la contundència de: "El cinema ha estat expulsat de les sales i de les pàgines de cultura dels diaris generalistes a nivell estatal".

El periodista i realitzador Juan Buñill va destacar la gran tasca que ha fet Xcèntric per promocionar "el cinema que necessita etiquetes, ja sigui d'avantguarda, d'autor, experimental... el que no necessita etiquetes s'estrena a les sales". Buñill destaca el paper

de dinamitzador cultural d'aquestes programacions: "Quan va començar Xcèntric, el 2001, jo mateix vaig tornar a dirigit. Si no hi ha ni l'ambient, ni la possibilitat de veure aquest cinema, ni llocs de trobada entre la gent que s'hi interessa, la creativitat de la ciutat minva molt".

José Luis Guerin va denunciar els problemes d'exhibició de moltes pel·lícules: "Jo he conegut el cinema d'una altra manera, ara semblen traficants de droga, que intercanviem pel·lícules clandestinament. Avui en dia es fan moltes pel·lícules valuoses, però mai, ni en el temps de Franco, havien estat tan silenciades". ■

CORTOMETRAJE

El CCCB produce cortos a Lacuesta y Duque en la iniciativa "Gandules" Contradicciones multiculturales

Un hombre filma sus últimos días en Barcelona antes de volver a Pakistán. Con sorprendente ojo cinematográfico, retrata sus lugares preferidos y dialoga con aquellos con los que tropieza, siempre grabando, siempre comentando en off lo que ocurre. Es Gul Parkhan, el protagonista de *If the Camera Blows Up*, de Óscar Pérez, producido por el CCCB en el marco de "Gandules", bajo el tema de la interculturalidad. Junto a él, tres trabajos más que abordan los roces, las zonas ocultas y las contradicciones de la sociedad multicultural: los de Andrés Duque,

Isa Campo e Isaki Lacuesta, y Lope Serrano. Frente al tópico de las bondades del mestizaje, los cuatro han optado por la vía incómoda y nos enfrentan a esas realidades oscuras, a esas frases hechas con las que resolvemos los problemas de la convivencia.

Los cuatro comparten la capacidad de enfrentarnos a nuestros propios demonios, de manera que el espectador "gandul" es agredido, con elegancia pero sin piedad, por sus propias omisiones y pensamientos cómodos sobre el "otro". Isaki Lacuesta e Isa Campo, en *Alpha and Again*, emprenden la

búsqueda de un campo para refugiados políticos, excesivamente similar a una cárcel de alta seguridad, que, ironías tecnológicas, resulta inaccesible para el ojo omnipresente? de Google Maps. Bajo el influjo de Marker, Lacuesta y Campo demuestran con qué facilidad cerramos los ojos a la injusticia. Andrés Duque se enfrenta a su álbum preferido de la infancia, *Hombres, razas y costumbres*. Los brutales choques entre la banda sonora, cargada de sonidos del mundo, y los tópicos del álbum, desembocan en un gesto imprevisible sobre la relación entre las culturas. Una an-

tropología indigesta que convierte al otro en un mero objeto. En *Akemi Negishi*, Lope Serrano reinterpreta en clave de animación *The Sage of Anathan*, de Sternberg, trabajando el cuerpo de la mujer y el otro como un objeto, y no como un semejante. Bajo los cuatro trabajos bucean los recelos hacia el otro. Al final de su periplo barcelonés, Gul entrega la cámara a unos turistas americanos para que le retraten rodeado de palomas. La voz en off ya no es la suya, es la de unos occidentales que podríamos ser nosotros: "Si esta cámara explota, este soy yo un terrorista". GONZALO DE PEDRO

PUBLICACIONES

EL PAÍS - 01/03/2008
SECCIÓ BABELIA

EL PAÍS
Babelia

Sobre la verdad. ¿Válida universal o justificada?
Richard Rorty y Jürgen Habermas
Traducción de J. Wilson
Agora, Madrid, 2007
104 páginas, 12,50 euros

El derecho internacional en la transición hacia un escenario posnacional
Jürgen Habermas
Traducción de E. Gargery
Katz-CCCB, Barcelona, 2008
57 páginas, 9 euros

Francisco. Hay momentos filosóficos que parecen fuertemente ligados a su circunstancia, otros requieren a lo largo del tiempo una difusa variedad de lecturas o incluso no son signos constantes pero hay un pequeño número de ellos que no sólo se repiten siempre con la misma urgencia, sino que se dan que parecen de tal manera a la "esencia originaria" de la filosofía que su planteamiento es inseparable del pensamiento mismo de la filosofía. Y éste es, sin duda, el caso de la pregunta acerca de si hay verdades universales, que valen independientemente de su contexto, o bien únicamente en ciertos contextos provisionales entre hombres concretos y en el seno de comunidades concretas. Es la cuestión que sistemáticamente enfrentamos a Sócrates con los sofistas en la Atenas del siglo IV antes de nuestra era, la que enfrentó a los partidarios de Hume con los de Kant en la época de la Ilustración o a Russell con William James en los primeros años del siglo XX, y es la que en estos días vuelve a reproducirse entre Habermas y Richard Rorty.

Es cierto que el espacio temporal que separa los debates complica la cuestión, porque a veces la voz de Habermas suena con la generalización de Protagoras y otros Rorty hacen un gran ruido de la teoría social, pero poco más se consiguen. Como los sofistas sofistas, Rorty se presenta como el tipo moderno, subversivo, práctico, iconoclasta y algo nihilista que quiere derribar las fortunas asociadas del viejo mundo y denunciar sus ilusiones metafísicas en nombre de un mundo pragmático que simplifique nuestras vidas y aumente nuestra eficacia, dejando a Habermas en el lugar del viejo cacahibido arcaico que emana largos discursos con pesaditas digresiones y

está justificado por la completa ausencia de necesidad: como dice Richard Rorty, sólo si admitimos una verdad diferente del pacto o la convicción es posible la solución jurídica de los conflictos humanos, pero en otro caso las convenciones se convierten en los límites débiles y la política en la desventaja de la verdad empírica.

Lo que Habermas nos muestra es que si el consuetudinario de Rorty consigue hacerse "surgido" a nosotros sólo en provisionales porque —de forma completamente incongruente con sus propias palabras— no lleva hasta sus últimas consecuencias su reducción naturalista del hombre al animal que busca adaptarse con éxito a su entorno. Pero es fácil encontrarse con esta elección más selectiva si comparamos la perniciosa facilidad con la cual el comentarista Michael Walzer —en Terrorismo y guerra justa (Katz) y en nombre de los superiores intereses universales de Estados Unidos— se las arregla para justificar sin vacilación el asesinato selectivo limitando los derechos culturales, y la contradicción con la cual el mismo Habermas muestra que la institución del derecho internacional —universalista por definición— por los "buenos intencionales" de una potencia militar particular, por muy democrática que ésta sea, es precisamente ese tipo de abdicación de la justicia en nombre de la moral en la cual los universalistas se niegan de pasar en evidencia las consecuencias del progresismo. José Luis Pardo

que nunca se cansa de hacer preguntas para las que nadie parece tener respuesta, que siempre fue el lugar de Sócrates. Pero el supuesto granbo quisquilloso de esta inmediatamente el punto débil de la retórica "educativa" del comentarista: su presencia defensiva del progreso resulta un sueño mucho más metafísico, potencialmente reaccionario y anacrónico que el de Sócrates, el sueño de un mundo sin verdad, de un mundo sin caos en los cuales andar nuestro discurso y con los cuales construir su verdad, un mundo en el cual la adhesión del más débil o el más vulnerable como mejor trabajo no solamente sería —como, de hecho, es— posible, sino que además

DEBATS I CONFERÈNCIES

LA VANGUARDIA - 22/05/2008
SECCIÓ CULTURA

“Si en el Raval ves a alguien distinto, piensa que eres él...”

Mohsin Hamid, escritor pakistaní, que publica 'El fundamentalista reticente'

IGNACIO ORDVID
Barcelona

En un café en Lahore, el joven Changez le cuenta su vida a un americano. Nacido en esa ciudad, ha estudiado Economía en Princeton y ha vivido en Nueva York, donde ha padecido, en todos los sentidos, el 11-S. Su monólogo es *El fundamentalista reticente*, segunda novela de Mohsin Hamid (Lahore, Pakistán, 1971) y tenso relato, repleto de matices, que desnuda las contradicciones de un pakistaní que se sonríe al ver caer las Torres Gemelas.

¿Se identifica con Changez?
Ambos crecimos en Pakistán, estudiamos en Princeton y trabajamos en Nueva York. Pero no somos el mismo. Tenemos psicologías e inseguridades distintas y, lo más importante: Changez tiene una identidad dividida y siente que tiene que escoger una parte. Yo también tengo una identidad dividida pero me siento cómodo.

Changez siente que le temen por el color de su piel. ¿Usted se ha sentido así?

Cualquier joven que haya vivido en el extranjero ha sentido ilusión, excitación, resentimiento, amor, confusión. Algunos de esos sentimientos empezaron a abrirse camino en mí, pero escogí otra vía. La novela me permite imaginar qué habría pasado si hubiera seguido esos sentimientos.

¿Escribir es exorcizar ese sentimiento, de ida o de vuelta?
Es una forma de aceptar. Se puede sentir mucha rabia contra algo y amarlo a la vez. Cualquiera que haya estado casado sabe que esta es una gran verdad.

En la novela sólo habla Changez... ¿quiere que le escuchemos y empaticemos con él?

Sí. Sólo habla él, así que la empatía hacia el americano desaparece porque no se le oye y se crea deliberadamente la dinámica contraria a la que hemos tenido en la prensa occidental, donde escuchamos a analistas y víctimas occidentales y sólo al musulmán extremista, el monstruo, con el cual es imposible sentir empatía. Con

ello espero que se recuerde que el sesgo siempre existe.

¿La receta es la empatía?
Es la mejor herramienta para navegar en la globalización. Cuando en el Raval ves a alguien distinto, si puedes pensar que eres él... inmediatamente sentirás menos miedo. Y sin miedo, casi todos los problemas se autorresuelven.

En España hubo un atentado cometido básicamente por personas con largo tiempo de residencia en Madrid. ¿Fallan los

Hamid, el martes en el CCCB

mecanismos de integración?
Hoy creemos que si hemos estado en un lugar mucho tiempo tenemos derechos desiguales sobre él. No digo que sea erróneo, pero debemos reconocerlo y no autoengañarnos alegando que eso son leyes naturales. De acuerdo con ese poder decimos a la gente que tiene que integrarse, pero en los siglos venideros, conforme la gente se vaya mezclando, nuestra forma de ver las cosas quedará calaca. Lo veremos como hoy vemos el sacrificio humano para los dioses.

¿Cómo explica que en Madrid hubiera un ataque contra unos trenes que llevaban gente al trabajo o la escuela, que no eran símbolo de nada?

Es muy infrecuente. En Madrid en aquellas fechas era mucho más probable morir a manos de tu novio, tu marido o tu padre. Habría que explorar la naturaleza de cada terrorista. Suele suceder que estos terroristas son hombres jóvenes, que han vivido en el extranjero y no suelen ser del segmento más pobre, sino con cierto grado de educación. Yo buscaría muchas razones en cosas como "el islam" o "Marruecos" y más en la psicología y la sociología. Toda la historia de la humanidad tiene aberraciones y así lo tenemos que estudiar. En este caso, yo sugeriría que tenían algo dentro con lo que estaban en guerra. Y el asesinato de desconocidos es una tentativa desesperada de matar algo de sí mismos con lo que no pueden vivir.

¿Su novela pretende responder al porqué del yihadismo?
No, la mirada de Changez sobre el mundo es laica. Para él, el islam es una identidad de grupo, no una filosofía.

En su novela da una fantástica descripción de cómo la identidad del que viaja suma pedazos y nunca vuelve el mismo. ¿Es el secreto contra el fanatismo?
El secreto está en aceptar el cambio. Para los inmigrantes eso es inevitable. Pero la sociedad de acogida también debe aceptarlo. Hay que dejar de ver impurezas y aceptar la complejidad.

En diciembre del 2001, Bin Laden dijo que, con o sin él, "el despertar" islamista había empezado. ¿Está de acuerdo?
No. El 11-S, en Pakistán, algunas personas se alegraron, otras se preocuparon, muchas sentían ambas cosas, lo cual también pasó en Barcelona y no sólo entre los musulmanes. No existe un gran despertar por la sencilla razón de que no existe un gran gigante dormido. Existen mil millones de individuos que viven sus vidas. Pero cuando empezamos a perseguir a estas personas, sus miedos y los ataques a sus países provocan que esos mil millones empiecen a sentir que algo les une. En este sentido es posible que haya un gigante. ●

LEE LA ENTREVISTA INTEGRAL A MOHSIN HAMID EN www.lavanguardia.es

Hugues Lagrange*

Entrevista

El sociòleg francès Hugues Lagrange al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) ■ Xavier Serrà

“Cal reconciliar els joves amb la policia a França”

‘BANLIEUES’ • “L’esperança que l’esquerra va donar a la població immigrant ha desaparegut” **DÉFICIT** • “A les pròximes eleccions els partits haurien de presentar candidats de les minories” **Per Anna Balcells**

Hugues Lagrange, sociòleg francès i expert en violència juvenil, ha estudiat el fenomen de les revoltes a les banlieues de París. Fruit d’aquest treball és el llibre *Émeutes urbaines et protestations* (Presses de Sciences-Po, 2006), una primera anàlisi sobre la crisi desencadenada la tardor del 2005 a la capital francesa. Lagrange ha participat en un debat organitzat pel Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) sobre perfil·leries urbanes.

Per què es van produir les revoltes del 2005 i del 2007 als barris perifèrics de París?

En tots dos casos hi ha hagut un incident desencadenant –la mort de dos adolescents– però, al costat d’altre, han intervingut tres factors importants. En primer lloc, una mala relació entre els joves i la policia i, en particular, els joves negres de la immigració, que són objecte de controls d’identitat molt freqüents, cosa que en el fons tradueix les dificultats de la policia per fer la seva feina als barris. En segon lloc, un dèficit democràtic: a finals dels anys 90 hi havia a França, sobre 300.000 regidors, menys de 300 representants de la immigració magribina (els negres no podien comptar amb els dits d’una mà). Aquesta feble inserció dels immigrants –d’una part dels ciutadans francesos– en les institucions polítiques, es tradueix en una feble participació electoral. Finalment, parlem de zones de pobresa,

mal comunicades i amb elevades taxes d’atur.

Els primers disturbis importants van esclatar fa dos anys. ¿Per què en aquest moment?

Hi ha un factor polític que s’ha de tenir en compte: fins al 2002, l’esquerra va estar al poder. Les polítiques que va aplicar són discutibles –no va reconèixer, per exemple, el dret dels estrangers extracomunitaris a votar a les eleccions locals–, però durant molt de temps l’esquerra va donar esperança a la població d’origen immigrant en el sentit que la integraria. Però, gradualment, es va produir un divorci. Quan l’esquerra va perdre el poder el 2002, i malgrat que hi ha hagut una certa continuïtat en polítiques urbanes amb els governs Villepin i Fillon, l’esperança ha acabat desapareixent.

Es va atacar Sarkozy d’haver atlat la confrontació amb actituds prepotents quan era ministre de l’Interior...

Sarkozy va tirar odi al foc, però això no explica les condicions de fons. Les condicions socials que han portat als disturbis del 2005 són molt precises, no és el ministre de l’Interior qui les ha creates. En el cas del 2007, la reacció del govern va ser molt pacifista. Per mi, el president de la República va tenir perspicaces intencions, i que a més a més no li corresponia de pronunciar, quan va dir que “els que desapareixen contra la policia mereixen un tribunal penal”. Jo crec que el paper del president és el de declarar la gravetat

d’aquests incidents i el d’intentar unir el país.

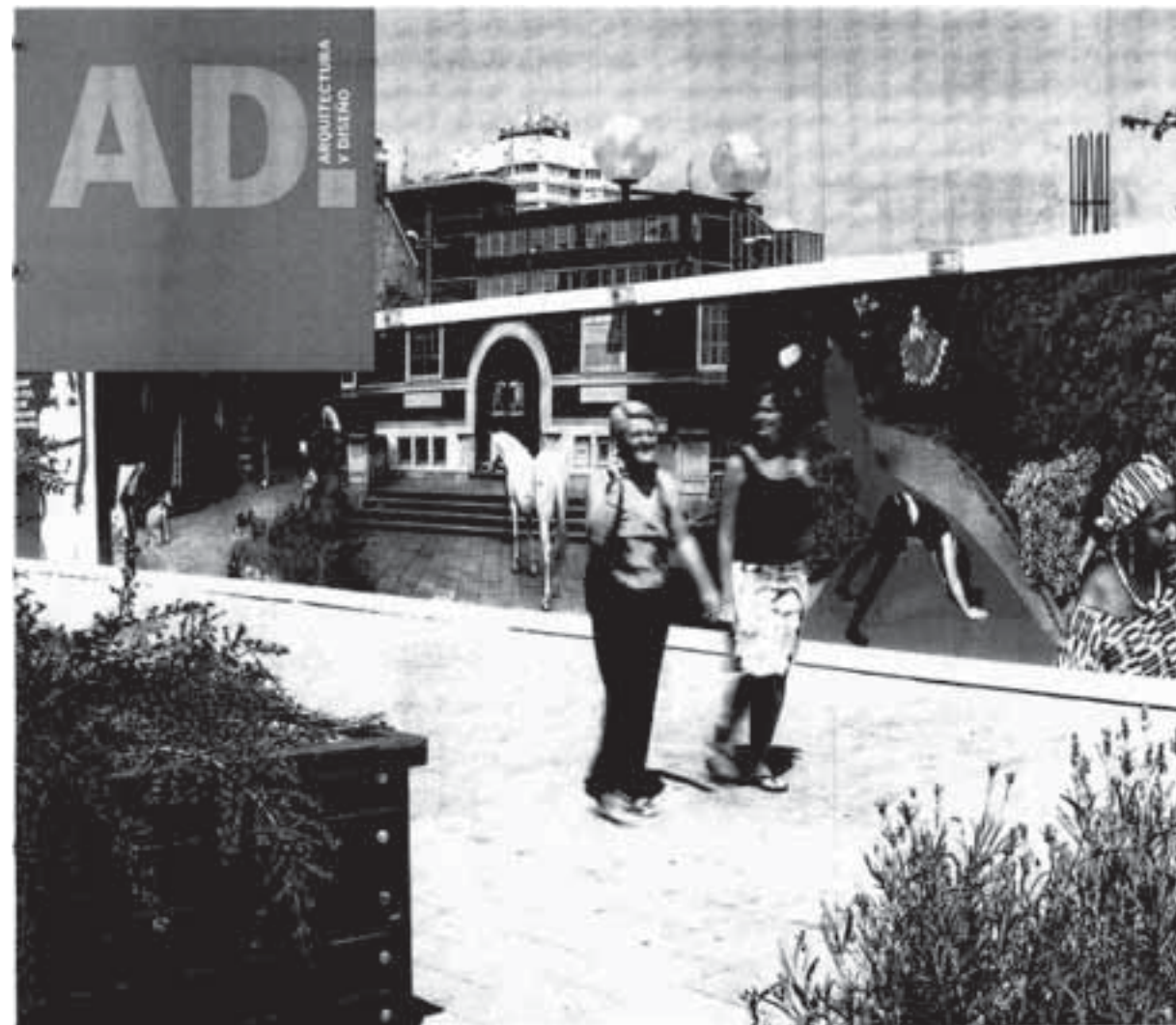
Quines solucions creu que s’haurien d’aplicar per prevenir nous brots de violència social?

El més urgent és reconciliar la policia amb els joves, a l’estil del que es va fer a Sud-àfrica després de l’apartheid. Amb les relacions entre la policia i els joves són tan dolentes que caldria fer-los seure al voltant d’una taula per veure com poden frenar aquesta escalada verbal, que ara ja és més que verbal. Primer hem de pacificar les relacions, després podem obrir debats sobre la reforma policial, el restabliment d’una policia de proximitat...

Què més caldria fer?

A les properes eleccions tots els partits polítics, de dreta i d’esquerra, haurien de situar en posicions elegibles homes i dones de les minories. No és una qüestió d’orientació política, sinó de civisme. També fa falta una política sòlida de suport a l’emancipació. Hi ha prevista una inversió de 42.000 milions d’euros pel període 2004-2013 destinada a dotar els immobles més insalubres i a rehabilitar-ne d’altres. Hi ha programes en curs per ajudar els joves dels barris a sortir-se’n a l’escola. Són plans que també podrien una generació a donar fruit. El problema és que sovint falta consistència en aquestes polítiques. ■

* Hugues Lagrange és sociòleg francès i director d’investigació del Centre National de la Recherche Scientifique (CNRS).

CUESTIÓN PÚBLICA

EL PREMIO EUROPEO DE ESPACIO PÚBLICO URBANO. CONVOCADO POR VARIAS INSTITUCIONES EUROPEAS, ENTRE ELLAS, EL CENTRO DE CULTURA CONTEMPORÁNEA DE BARCELONA, REHUYE DE LOS FANTASMAS DE LA ESPECTACULARIDAD ARQUITECTÓNICA

FREDY MASSAD
Tras la exposición *La Reconquista de Europa*, realizada en 2009, el Centro de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) planteó una iniciativa que permitiera a esta institución ser testigo del proceso de rehabilitación de los espacios públicos en las ciudades europeas. De esta voluntad, nació el Premio Europeo del Espacio Público Urbano (<http://Urban.cccb.org>), cuya quinta edición se ha celebrado este año, y que es convocado actualmente con frecuencia bial, además de por el CCCB, por el Institut Français d’Architecture (París), The Architecture Foundation (Londres), Nederlands Architectuurinstituut (Róterdam), Architekturzentrum (Viena) y el Museum of Finnish Architecture (Helsinki) con

el propósito de reconocer y promover el carácter público de los espacios urbanos y su capacidad como agentes de cohesión en la sociedad.

El premio, cuyo carácter es honorífico, se concede al arquitecto y a la administración pública que haya tomado la decisión política de realizar la intervención, y reconoce esencialmente intervenciones de estrategia urbana –a pequeña y gran escala– cuyo fundamento de peso sea su vocación social. «Este es un premio que apela a plantear la ordenación abierta de los espacios, que los haga manejables y muy utilizables por la ciudadanía, que creen zonas de convivencia, antes que reconocer proyectos de monumentalidad. Dignos que es un premio con una vocación más moderna que postmoderna,

explica J. Ramoneda, director del CCCB. Reconocimiento a proyectos que suponen un planteamiento conceptual de democratización plena del espacio urbano. La existencia del galardón y el debate en torno a los proyectos presentados que suscita constituye un compromiso con el mantenimiento de una reflexión y una construcción de una identidad del espacio público en la ciudad europea contemporánea.

VISIONES DEFINIDAS: «El jurado está integrado por los directores de las seis instituciones convocantes, exceptuándose a mí –explica Ramoneda– que, como representante del CCCB, delego en un arquitecto o profesional del sector que actúa como presidente del jurado. Para este

cometido siempre procuramos escoger a una persona con una visión muy marcada, bien definida, acento del espacio público y que esta idea sea sometida a debate antes de proceder a una elección de los premios. Esto conlleva que cada edición el premio confluya en una dirección u otra, en función de la personalidad del presidente y su concepción del espacio público: algunos poseen visiones muy amplias, otros más restrictivas, otros comprenden el espacio público híbrido en lo privado... La visión de Manuel de Sola-Morales, que ha presidido el jurado este año, ha impregnado mucho la decisión final. La posibilidad de contar con estas diferentes perspectivas es una decisión absolutamente deliberada.

MUCHO COLOR. A LA DERECHA, EL PROYECTO SANJOSE, VIBRANT TOWN SQUARE DE MUF ARCHITECTURE/ART. EN LONDRES, A LA IZQUIERDA, OTHER PEOPLE'S PHOTOGRAPHS, DE STRANGE CARGO ARTS COMPANY EN HALESTONE

a fin de seguir manteniendo activo el debate sobre el tema del espacio público urbano.

OTROS LENGUAJES. El proyecto ganador de esta edición ha sido la Plaza Barking Town, de muf architecture/art (www.muf.co.uk), promovido por el Departamento de Regeneración del distrito municipal de Barking y Dagenham -esta de Londres- una intervención nacida de la participación conjunta de actores públicos y privados, que genera un espacio singular con marcado carácter cívico en un área inicialmente concebida como empujamiento comercial, a través de la creación de una gran plaza, rodeada por diferentes edificios con funciones públicas en su planta baja, tiene una superficie de 6.000 metros cuadrados sobre la que se entretienen cuatro elementos bien definidos: una plaza cívica, un arboreto, un muro decorativo y unos soportales. Empleando diferentes lenguajes arquitectónicos para elaborar cada uno de ellos, el proyecto trata de expresar la diferencia y la pluralidad como rasgos básicos del espíritu urbano.

Tres proyectos han sido merecedores de menciones: construis

CONSTRUIS

odorf, un proyecto de reformulación basada en usos mixtos para una zona periférica, la Villa Olímpica de Innsbruck (Austria), construida entre mediados de los años sesenta y los setenta, para embudo de una nueva identidad pública al servicio de la comunidad vecinal llevada a cabo por Fretschler Lichtenwarger; Other People's Photographs, una intervención artística en Folkestone (Gran Bretaña) concebida por Strange Cargo Arts Company, elaborada mediante 540 señales incorporadas a elementos de mobiliario urbano y dos pantallas digitales en las cuales se muestran fotografías originales de ese mismo enclave en algún momento del pasado siglo, cuyo propósito es crear una red de recuerdos individuales y compartidos a través del vínculo entre memoria e imagen; y Torre del Homenaje en Huacastón (Granada) de Antonio Jiménez Tomé, que plantea la rehabilitación y restauración de un histórico punto de observación militar como eje referencial a través del cual proponer nuevas formas de relación perceptiva del paisaje local.

Tal y como en la propia deliberación del jurado se ha constatado, emerge cada vez más fuerte la

necesidad de imbuir a la idea de la construcción del espacio urbano de algo más de riesgo. «No trata de ser un juicio excesivamente contundente, pero, en general, ha salido la impresión de que hay buenos proyectos pero todos ellos convencionales y prudentes. Como si pesaran excesivamente las decisiones de las administraciones para garantizar un buen control de los espacios y hubiese un cierto miedo al riesgo», explica Ramonada. «Hemos tratado de premiar aquellas propuestas que apuntaban a algún aspecto interesante, capaces de proponer nuevas formas de organización y dinámicas urbanas. Claramente, se advierte que se antepone la contención, que el espacio público se tiende a reducir peligrosamente a un perímetro

TODAS ESTAS SON IDEAS PARA AGRADECER EN TIEMPOS DE GRANDES FANFARRIAS QUE ESTÁN TRANSFORMANDO A NUESTRAS URBES EN ESPACIOS MENOS HABITABLES

cerrado, pero también podría pensarse que se trata de una actitud de cautela y la elección de optar por la búsqueda de intervenciones pequeñas que contengan con fuerza ideas importantes, cuyo fundamento radique en la expresión política y una carga ideológica ante todo humanista, antes que el banal. Y éstas son ideas para agradecer en tiempos de grandes fanfarrias arquitectónicas y urbanas que están transformando a nuestras urbes en espacios menos habitables, en peores lugares.

IDEA MEDITERRANEA. «A través de este premio, creo que estamos hablando que tome fuerza una especie de idea bastante mediterránea del espacio público», señala Ramonada. «Constatamos en cada edición la dificultad de que emerjan proyectos del norte de Europa, aunque surgen y tienen un gran interés, pero creo que, en el fondo, el espíritu del premio está inspirado por la concepción mediterránea del espacio público como lugar de encuentro, de actividad, de contacto entre diferentes... El planteamiento de quien contribuye a hacer que la ciudad siga siendo ese lugar en el que la gente extraña se sienta cómoda».

L'entrevista
Yoram Kaniuk Novel·lista, pintor i periodista israelià

David Carriada

“Ara no hi pot haver pau entre Israel i els palestins”

Israel està a punt de complir 60 anys. Vostè va servir en el Palmach (unitat d'elit de l'exèrcit israelià) i va lluitar a la guerra del 1948. Ara, el maig de l'any 2008, com veu el somni d'Israel? Israel no era un somni, sinó una necessitat. Al final de la Segona Guerra Mundial cap país del món acceptava els supervivents de l'Holocaust. Ni els EUA, ni Anglaterra... Què s'havia de fer amb els jueus? Portar-los a Israel perquè no hi havia cap altre indret. La guerra d'independència va ser sobre això. No sobre construir un Estat. Jo vaig combatre el 1948 i he matat àrabs. Era una guerra! No crec que el 1948 fos un somni més enllà de salvar jueus.

Israel no té ara una imatge gaire bona... Israel ha estat molts anys de construir. No crec que l'Estat d'Israel sigui tan dolent com de vegades la gent pensa. És cert que Israel té molts problemes. Hem comès molts errors, però tarem enferrats. Encara hauríem de seguir existint. Ara em situen en plantejaments més a l'esquerra, però després del 2000, quan Ehud Barak i Bill Clinton van oferir a Yasser Arafat el 92% de Cisjordània i Gaza i aquest ho va rebutjar, he canviat d'opinió.

Vostè culpa els palestins del fracàs. És així? Els no accepten l'Estat jueu. Jo no crec que hi hagi una solució. No ho crec. M'ha costat molts anys arribar fins aquí. Hem estat lluitant des del 1921, fa 90 anys. Tota la meua infantesa va estar influïda per aquest fet.

Però com veu Israel? És crític? Israel ha tingut èxit econòmic. Ha desenvolupat molt bé el sector de l'alta tecnologia. Israel és un país pròsper i ric. Hi ha alguns temes que no hem gestionat bé. Però no tindríem cap més opció que fer-ho millor de cara al futur. Tenim el problema de l'extremisme jueu, és cert. Existeix el Hamas jueu, igual com hi ha el Hamas àrab. Israel està lluitant una guerra. No ho podem oblidar. Fa pocs dies els turcs van matar 250 kurds i els diaris no se'n van fer ressò. En canvi, quan dos palestins són assassinats és titular a tots els diaris i televisió.

Vostè insisteix en la idea d'amenaça i necessitat de seguretat. Políticament, on se situa? Al centre. Durant molts anys vaig estar a l'esquerra. Era molt actiu fent trobades amb escriptors i intel·lectuals àrabs i palestins, però ara he canviat. No crec en els diàlegs ni les solucions úniques per resoldre aquest tema.

Què pensa de l'ocupació dels territoris palestins? No és una ocupació. La terra que vam reconquerir el 1967 era egípcia i jordana. No era palestina. Ara contínuem a Cisjordània, que mai ha sigut un Estat independent. Estaria molt bé si es pogués aconseguir que dos Estats, un d'israelià i un de palestí, coexistissin, un al costat de l'altre, a Cisjordània i Gaza. Però no ho veig possible. No crec que els palestins romanin mai a la idea del dret de retorn.

S'expressa d'una forma molt contundent... Miri. És una qüestió complexa, és cert. Imagino's que entreguem tota Cisjordània a una administració palestina amb Mahmud Abbas com a president. Sabem que Hamas té un ampli suport en la societat palestina. Què passaria si al cap de poc temps Hamas derroqués Abbas? Què els missils que disparen contra Sderot (al sud) els podrien llançar també sobre Tel Aviv o Netanya. És una amenaça real.

El israelians es presenten a si mateixos com a víctimes. Comparteix aquest parer? No crec en els qui fan del victimisme una estratègia ideològica. No penso que siguem sempre víctimes. És part del món que ens envolta.

Però sempre parlen del perill que suposa Hamas, Hezbollah... L'any 1965 vaig visitar Barcelona. Llavors era una ciutat trista, grisa. Amb els anys ha canviat moltíssim. A vostès els francesos, els alemanys, els italians no els volen destruir. Per contra, cada setmana els àrabs proclamen que Israel hauria de ser eliminat. I no són només palestins... Però en Hezbollah, en Hamas, en el suport que reben de l'Iran. ¿No ens hem de prendre seriosament aquestes amenaces? És clar que les coses són molt dures a la banda palestina, però ells estan contra nosaltres. Hi ha escriptors israelians, com Amos Oz o Abraham R. Yehoshua, que quan veuen

Estudis de Maquiavel. Tothom vol ser més fort que el seu veí i el Pròxim Orient no n'és una excepció

a l'Europa concedíem entrevistes per explicar a la gent allò que volien sentir. Jo no penso fer el mateix.

Si la pau no és possible, el futur al Pròxim Orient no és esperançador. Són un estudi de Maquiavel. Tothom vol ser més fort que el veí. El Pròxim Orient no n'és una excepció. Però no s'ho pot permetre. El futur? Pot ser millor. O pot ser pitjor. Però seguirà sent difícil. No crec que la pau sigui possible en un futur immediat. Potser d'aquí a molts anys.

PERFIL Yoram Kaniuk (nascut el 1930 a Tel Aviv) és un dels novel·listes israelians més rellevants. Ha escrit una trentena de llibres, entre els quals destaquen *El home porro* (Llibre del Asteroide), *The land of two promises* i *El buen árabe*. Kaniuk és un home amb sentit de l'humor, però de posat entre seriós i desenganyat, propi de qui ha viscut experiències dures. L'autor ha participat a Barcelona en el debat *Tel Aviv, l'última ciutat mediterrània*, organitzat pel CCCB.

L'any 1968, quan va publicar *El home porro*, vostè es va aproximar a l'Holocaust des d'una perspectiva humorística. Llavors a Israel molta gent no ho va entendre. Se'n penedí? De cap manera. El sentit de l'humor és una bona forma d'encarar una tragèdia. Fa tres anys vaig patir una greu malaltia i vaig estar quinze dies a l'hospital clínicament mort. Quan, per sort, em vaig recuperar em vaig riure molt de mi mateix. Els jueus són els millors científics del món. És típic de la nostra cultura. Els jueus hem sobreviscut a causa no de la Tora ni de Déu, sinó de l'humor. Això ho han assumit molt bé els àrabs israelians.

La era de los hombres sin atributos

Un congreso analiza el anonimato como arma de resistencia en la sociedad de la sobreinformación ● Artistas y pensadores subvierten la idea tradicional de autor

XAVIER THEROS
Barcelona

Nuestro mundo moderno vive sumido en una paradoja: el anonimato, lejos de representar una exclusión social, se está convirtiendo en una estrategia —tanto individual como colectiva— que se opone a la inflexible lógica del control. En unas ciudades literalmente plagadas por cámaras de vigilancia, donde cada individuo está férreamente identificado, la fuerza del anonimato radica en su capacidad para abrir espacios de libertad no fiscalizados por el poder. Durante tres días, artistas, antropólogos y filósofos han debatido durante unas jornadas celebradas en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona (CCCB) sobre este fenómeno, que hace más de cien años anticiparon escritores como Poe y Baudelaire al hablar del hombre de la calle; ese desconocido del que nada sabemos, oculto e invisible entre la multitud. Un hombre anónimo que es cada uno de nosotros y a la vez ninguno de nosotros.

Como se encargaron de recordar Santiago López Petit o Wenceslao Galán, la sociedad de consumo es un mecanismo que favorece —al mismo tiempo— el anonimato y la exposición absoluta. Lo cual genera desconfianza hacia el juego político convencional, tras el que se sospecha la existencia de un poder en la sombra constituido por sociedades anónimas. La única forma de oponerse a ese poder nebuloso es no disponer de nombre o atomizar la propia identidad. Así se explica la eclosión de movimientos desterritorializados, como los antiglobalización iniciados en Seattle. Movimientos de lo social —que no sociales— sin rostro y sin siglas, expresados en las movilizaciones tras el 11-M —el famoso "pásallo"—; o en las campañas por la vivienda y su conocido eslogan: "No tendrás una casa en la puta vida", de las que hablaron Amador Fernández-Savater y Leónidas Martín. Así como nuevas formas de entender la identidad, que se expresa en mundos virtua-

Weather project (2003), instalación de Olafur Eliasson en la Tate Modern.

les como Second Life, o en proyectos artísticos como Luther Blisset, seudónimo utilizado por varios creadores a la vez. En este campo la lista sería variada, desde narradores que se han ocultado al público —como en el caso de B. Traven, J. D. Salinger o Thomas Pynchon—, hasta grupos musicales que guardan celosamente su anonimato, como los Residents, Bob Log III o Daft Punk. En este sentido fueron presentados proyectos como Kid A —a partir de un LP de Radiohead—, mostrado en el museo de arte contemporáneo DUOLUN de Shanghai por Eric

Bordeleau; o el famoso sol de Olafur Eliasson mostrado en la Tate Modern de Londres, del que habló Charles Guerra. Exposiciones destinadas a diluir la relación clásica entre obra, autor y espectador.

Entre los ponentes a estas jornadas despertó especial interés la intervención de Marc Augé (Poitiers, 1935), ex director de l'École des Hautes Études de Paris y autor del célebre concepto de los no-lugares, refiriéndose a grandes superficies comerciales, aeropuertos o autopistas. Según la visión de este antropólogo, nuestro tiempo se define por la sobremoderni-

dad, donde no hay poder que se ejerza sin cobertura mediática. Con él hemos podido hablar de sus ideas y de su último libro: *Casablanca* (Gedisa, 2008).

Para Augé, en los últimos años se ha experimentado un incremento considerable de los no-lugares, "en la medida en que por no-lugares entendemos los espacios de consumo, de circulación y de comunicación. Además, hay otros aspectos nuevos, como los no-lugares de la miseria, los campos de refugiados, que son una expresión de la desigualdad". Las nuevas tecnologías también han supuesto una expansión en el fenómeno del anonimato. En ellas podemos utilizar distintos nombres, distintas identidades al comunicarnos con los demás. "En la medida en que es un juego, no parece ser muy peligroso. Lo

El antropólogo Marc Augé cree que hoy no hay poder sin cobertura mediática

preocupante es que si necesitamos este tipo de vida alternativa quiere decir que algo no está bien en nuestra vida real. No es solamente la adicción a la tecnología, sino una pérdida de interés por todo lo que constituye nuestra vida cotidiana. La relación virtual sustituye en este caso a la relación cara a cara", afirma. "A veces, en el metro o en la calle, observamos a personas que están juntas, pero cada una está con su móvil o con su ordenador, dándose una intensidad mayor a través de esos aparatos que en su relación física. Lo cual indica que la realidad se está convirtiendo de algún modo en ficción", añade.

Su último libro versa sobre el cine y sus recuerdos personales al hilo de *Casablanca*. "De alguna manera, también el cine sería una metáfora del anonimato, inducida por la sala a oscuras, en la que los únicos que no son anónimos son los actores".

L'escriptor Alaa Al Aswani, ahir al CCCB. EFE/TUNI ALIBI

Al Aswani retrata el xoc cultural a EE UU

Cristina Castellón
Barcelona

● L'escriptor egipci, odontòleg de professió, Alaa Al Aswani va presentar ahir al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona la seva última novel·la *Chicago* (1984), després de l'èxit de ventes de *L'edifici Iaqubian*. L'autor va participar ahir en els debats emmarcats dins del cicle del CCCB *El Caire, megalòpoli al Nil*.

Chicago narra la història de varis joves estudiants egipcis, com la Xeimaa, el Tariq o en Naji, que abandonen les seves

llars per establir-se en una ciutat totalment imbuïda de l'american way of life, marcada pels atemptats de l'11-S, Chicago.

A partir de la seva experiència —per això va afirmar que "la literatura és la vida d'un posada en paper amb dimensions universals"—, Al Aswani rebutja l'etiqueta d'autor polèmic i recorda que cal trencar mites sobre Egipte, en particular, i el món àrab, en general. "Egipte, i la meua literatura, es troba en dos batalles: l'assoliment de la democràcia i la lluita entre el fanatisme i la tolerància", va assegurar.

L'escriptor txec Ivan Klíma, fillenc al CCCB. / MIGUEL TRUJANO HERRERA

Escarabats culpables

L'autor txec Ivan Klíma va tancar dilluns el cicle «La condició humana»

V. GALLARD **Berlín**
 ■ Quins són els mecanismes lingüístics que utilitzen els règims totalitaris per esclafar la societat? Com s'arriba a pervertir i capgirar la situació fins a crear amb un vocabulari propi un món fictici presentat com a autèntic? Aquests són alguns dels interrogants que es van plantejar dilluns l'escriptor txec Ivan Klíma (Praga, 1931) en la conferència que va tancar el cicle *La condició humana* al CCCB.

Klíma, que va passar més de tres anys en un camp de concentració nazi durant la Segona Guerra Mundial, va analitzar com els totalitarismes parteixen d'un dualisme ben marcat entre bé i mal i es proposen objectius grandiosos que aviat no poden complir: «Aleshores culpen a tothom, Stalin fins i tot va arribar a acusar una plaga d'escarabats de la patata del fracàs d'un pla de cultiu.»

Però el que més interessa a aquest literat que ha viscut de primera mà les aberracions d'aquest tipus de govern és el fet que la propaganda és capaç de crear un món inventat: «El món real, en canvi, és vist com una ficció dels enemics.»

La propaganda també presenta una «confusió de l'idioma» i modifica sense embuts el nom de tots els conceptes. Així diuen «jensíca superior» per parlar d'assassinat; «con-

tes de reeducació» per referir-se als camps de concentració; o «cani per a l'alliberació» per a l'eliminació dels enemics.

La propaganda també militaritza el vocabulari del dia a dia, així es diu «atacar les normes», «front cultural», «assetjament capitalista», «estat d'alerta i castells», etc., tot de tòpics que Klíma va poder veure als diaris comunistes txecs sense oblidar el «*Hell Hitler*» nazi o «Honor al treball» comunista que s'usaven com a salutació: «Així aconseguíem que les persones sucumbessin a les mentides i adoptin el món fictici de la propaganda, mantenint el real a l'ombra de far cucs per anar a comprar una barra de pa.»

Ara bé, l'escriptor txec adverteix que la societat actual és també «parcial»: «Les notícies ens donen una visió del món fosca en què predomina incendis, catàstrofes naturals, atemptats, suïcides, guerres, pedòfils, teletjos, escalfament global...». Klíma conclou que els periodistes es dediquen a seleccionar les notícies més «impactants». Per oposició, la publicitat (d'actual propaganda) mostra un món integrat per dones esveltes, homes segurs amb cotxes de luxe, paisatges purs i blancor màxima. Tot i que aquest tipus de propaganda no implica sancions (com ara en els règims totalitaris) i d'alguna manera es permet perquè

es paga en comprar el producte que s'anuncia, l'autor d'*Amor i brossa* adverteix: «La pèrdua de sentit sol ser motiu de moltes revolucions».

Preguntat per l'actualitat política, Klíma va deixar molt clara la seva opinió: «Zapatero, com altres polítics del meu país, utilitza la por [referint-se al sí al no vas, ellot i volves]. Això és perillós i amoral. Les organitzacions no polítiques haurien de vetllar per la protecció de l'individu. El problema apareix quan els ciutadans deixen tota l'activitat als polítics. Cal lluitar contra la seva ànsia de poder.»

Klíma va patir durant molts anys la repressió a Txecoslovàquia, on les seves obres estaven censurades. Va començar creant peces de teatre que van assolir molt d'èxit, però de seguida va ser considerat un dissident per la seva radicalitat i va perdre la feina d'editor. Va fer des de conductor d'ambulàncies, fins a missatger i assistent de tipògraf... una experiència que recull a la novel·la *Amor i brossa*. Va ser editor del diari del Sindicat d'Escriptors Txecs durant la Primavera de Praga i el 1969, professor visitant en la Universitat de Michigan. El 1990 es va aixecar la prohibició de les seves obres.

En català es troba *Amor i brossa* (Ed. 62, 2002) i en castellà *Acanalado* traduït per l'assag *El espíritu de Praga*.

Jorge Semprún

EL ESCRITOR Y EXMINISTRO DE CULTURA tiene, a sus enérgicos 84 años, la digestión intelectual del siglo XX bien hecha. Dejó de creer en el paraíso comunista, pero invita a tener en jaque permanente al capitalismo.

«La rebeldía sigue siendo posible»

NURIA NAVARRO
SARFATINA

El perfil

La creba de Semprún va més ràpida que les paraules, com les ocorre a les joves apresorades en costar vendades. No se li noten els 84 anys. Ni el blanc hirsute de Buchenwald. Ni la gropa de les hivernades de París. Ni la mort de Colette, sa companyera durant meitat de segle. Pot ser que lo esconda tota traç su firmeza política que es esquadra però quasi també una meada.

«Rajoy no cortarà el tacobol. Y yo me alegro. La derecha no se ha enterado todavía de dónde vive».

«Digaselo usted. En la España de las autonomías, se supone que la derecha se ocupa de la defensa de la familia, frente hostilidad hacia las leyes nuevas... Pero esta derecha no hace una política de derechos, sino una política abstrata, innal, exasperante. Le diré más...»

«Adelante. En este país, desde que Adolfo Suárez legalizó el PCE, ha habido dos consensos. Uno, amnesia y amnistía; es decir, dejar que pase un tiempo sin remover el pasado. Y dos, la oposición no interviene en la política de Estado contra el terrorismo. Nadie le hizo a Aznar oposición como le ha hecho Rajoy a Zapatero».

«¿Qué me dice del que ha venido y con huelga? Esta izquierda tampoco sabe cómo encajar el sistema de las autonomías en una concepción unitaria del Estado. Porque de lo que se trata no es del traspaso de competencias o el Pral... Aunque el asunto no es reciente. En las Obras completas de Azusa ya se ve que el tema de las autonomías es capital. Uno de los lemas de la Instrucción del 36 fue: «Má vale una España roja que una España rota».

«¿Quizá la izquierda en general no sabe cuál es su norte. La izquierda del siglo XX, con sus matices, siempre pensó en una destrucción del poder existente, en una revolución. Puede que los movimientos altermodernistas -sus textos tienen algún resabio de leninismo- siguen pensando que el día llegará, pero la izquierda con peso electoral ya no puede plantearse eso. El capitalismo no se derrumba. Que la izquierda se acostumbre a la idea de que no lo puede ser reformista, de que ya no será revolucionaria».

«Fidel Castro ha dicho edós en chándal. ¿Qué le parece? Algo inédito. Es el primer dictador que se va. También es una forma de decirle a Cuba que el cambio será sin sangre. Hay que felicitarle, lo que no quita la condena al régimen».

Semprún (Madrid, 1923), nieto de Antonio Maura, fue el prisionero número 44.904 de Buchenwald, militó en el Partido Comunista -en la clandestinidad se movió con el nombre de Federico Sánchez- y fue ministro de Cultura entre 1988 y 1991.

En París, donde reside, prepara un libro de reflexiones «sobre la experiencia de vivir». Acaba de participar en las jornadas *Metamorfosis del comunismo*, organizadas por el CCCB.

El PC cubano se derrotó como un instrumento de poder y no de liberación del pueblo. Como todos los partidos comunistas, por otra parte.

«¿No le fastidia decir eso a un viejo comunista? Me fastidia tanto como cuando hace 10 grados bajo cero y siento frío en los dedos».

«Entonces, ¿la democracia o será capitalista o no será? Capitalista o de economía de mercado, que suena más elegante, ¿no? Yo defiendo esa idea, sí. Uno de los errores de la izquierda, y sobre todo de la izquierda francesa, es que todavía no ha asumido la economía de mercado».

«Quizá esté demasiado ocupado asumiendo la boda de Sarkozy...»

«¿El mundo en el que vive es el mundo que quería? ¿Por fortuna no? El mundo que yo quería era algo parecido al paraíso soviético. Algo horrible! Aunque la idea del comunismo sigue estando bien, ¿eh? Si la encarnara el filósofo eslovaco Slavoj Žižek, yo firmaría. Pero el comunismo real siempre fue otra cosa. Afortunadamente a la juventud le interesan otros asuntos».

Jorge Semprún, en el COCE, donde habló de comunismo, la juventud y la política.

«El año pasado murió Colette, mi compañera durante 50 años. Y me ronda por la cabeza volver a España»

«¿Qué echo usted de menos de la juventud?»
«La juventud misma! Si volviera a pasar los 30, no pensaría en la revolución comunista, se lo aseguro».

«En qué pensaría?»
«Pues montar un blog para difundir ideas rebeldes, los instrumentos políticos del siglo XXI ya no sirven, pero sigue siendo posible la vieja fórmula de la rebeldía, si no aceptar».

«No es tan fácil no aceptar».
«Hay que dejarse objetivos sistemáticos. La reforma es una revolución permanente. A la democracia hay que obligarla a dar más. Y batallas tenemos, ¿eh? La de la inmigración es importantísima. Todo el mundo sabe que en los próximos 20 años Europa necesitará unos cuantos millones de inmigrantes para mantener el nivel de bienestar. Pues ahí tienen lucha para rato. Habrá conflictos sociales, problemas religiosos... En España los grandes debates son inmigración y nacionalidades, sí. Aunque creo que la juventud no tiene problemas con las nacionalidades. ¿No? Estoy seguro de que no le importa que hubiera una selección de fútbol catalana o vasca. Si con la española no ganamos nunca».

«¿Queda algo de Federico Sánchez en su memoria?»
«Las ideas fundamentales. Transferencias, corregidos, asociacionistas».

«A ver esas ideas fundamentales».
«La principal es que el comunismo ha sido una mierda, pero el capitalismo no es nada mejor. El terror sangriento, eso sí. Y, claro, no se puede vivir en la sociedad si no se cambia. Pero, naturalmente, a los 84 años uno no se levanta y se pone a pensar en la lucha clandestina».

«¿Cómo se levanta uno a los 84?»
«Pues mirando, una de las primeras frases de la mañana es: «¿Qué poco ganas tengo de existir?». No se acuerda uno a la existencia... A veces tardó 15 minutos; otras, lo consigo después de tomar el café y leer unos cuantos diarios».

«¿Buena, a luchar no le vence?»
«Buena, la cabeza funciona más o menos y bastante rígida».

«¿Le gusta que los intelectuales tengan tan poco papel en la sociedad del espectáculo?»
«Es que antes las cosas eran más en blanco y negro, ¿no? Jean-Paul Sartre, intelectual emblemático de la lucha por las libertades en los años 50, dijo cosas que hoy resultan insostenibles. ¿Recuerda no? A la vuelta de un viaje a la URSS con Simone de Beauvoir aseguró que aquel sería un país más avanzado que Francia. Ahora cuando foresta una idea, tienes que dar la contraindicación. Los grandes relatos históricos ya no son posibles».

«En embargo, si en algo milita, es en la memoria».
«Ah, sí. La memoria tiene que estar completa! En aras de la reconciliación nacional, por ejemplo, no vamos a seguir contando que el franquismo no mató a nadie».

«Entonces, ¿a usted qué le puede?»
«Quizá me puede la muerte de un ser próximo. El año pasado murió Colette, la que ha sido mi compañera durante 50 años. Y me sé... Me ronda por la cabeza volver a España. Pero le diré que nunca me ha podido nada político».

«¿Ni ciertas palabras de Carrillo?»
«Un pobre fascista! ¿Ha visto el do»

«¿Qué echo usted de menos de la juventud?»
«La juventud misma! Si volviera a pasar los 30, no pensaría en la revolución comunista, se lo aseguro».

«En qué pensaría?»
«Pues montar un blog para difundir ideas rebeldes, los instrumentos políticos del siglo XXI ya no sirven, pero sigue siendo posible la vieja fórmula de la rebeldía, si no aceptar».

«No es tan fácil no aceptar».
«Hay que dejarse objetivos sistemáticos. La reforma es una revolución permanente. A la democracia hay que obligarla a dar más. Y batallas tenemos, ¿eh? La de la inmigración es importantísima. Todo el mundo sabe que en los próximos 20 años Europa necesitará unos cuantos millones de inmigrantes para mantener el nivel de bienestar. Pues ahí tienen lucha para rato. Habrá conflictos sociales, problemas religiosos... En España los grandes debates son inmigración y nacionalidades, sí. Aunque creo que la juventud no tiene problemas con las nacionalidades. ¿No? Estoy seguro de que no le importa que hubiera una selección de fútbol catalana o vasca. Si con la española no ganamos nunca».

«¿Queda algo de Federico Sánchez en su memoria?»
«Las ideas fundamentales. Transferencias, corregidos, asociacionistas».

«A ver esas ideas fundamentales».
«La principal es que el comunismo ha sido una mierda, pero el capitalismo no es nada mejor. El terror sangriento, eso sí. Y, claro, no se puede vivir en la sociedad si no se cambia. Pero, naturalmente, a los 84 años uno no se levanta y se pone a pensar en la lucha clandestina».

«¿Cómo se levanta uno a los 84?»
«Pues mirando, una de las primeras frases de la mañana es: «¿Qué poco ganas tengo de existir?». No se acuerda uno a la existencia... A veces tardó 15 minutos; otras, lo consigo después de tomar el café y leer unos cuantos diarios».

«¿Buena, a luchar no le vence?»
«Buena, la cabeza funciona más o menos y bastante rígida».

«¿Le gusta que los intelectuales tengan tan poco papel en la sociedad del espectáculo?»
«Es que antes las cosas eran más en blanco y negro, ¿no? Jean-Paul Sartre, intelectual emblemático de la lucha por las libertades en los años 50, dijo cosas que hoy resultan insostenibles. ¿Recuerda no? A la vuelta de un viaje a la URSS con Simone de Beauvoir aseguró que aquel sería un país más avanzado que Francia. Ahora cuando foresta una idea, tienes que dar la contraindicación. Los grandes relatos históricos ya no son posibles».

«En embargo, si en algo milita, es en la memoria».
«Ah, sí. La memoria tiene que estar completa! En aras de la reconciliación nacional, por ejemplo, no vamos a seguir contando que el franquismo no mató a nadie».

«Entonces, ¿a usted qué le puede?»
«Quizá me puede la muerte de un ser próximo. El año pasado murió Colette, la que ha sido mi compañera durante 50 años. Y me sé... Me ronda por la cabeza volver a España. Pero le diré que nunca me ha podido nada político».

«¿Ni ciertas palabras de Carrillo?»
«Un pobre fascista! ¿Ha visto el do»

TERRY EAGLETON / FILÓSOFO Y CRÍTICO DE LA CULTURA

«El fundamentalismo no es más que un deseo neurótico de seguridad»

En su ensayo «Terror santo», el pensador británico analiza la violencia política en la historia: «El precio de la libertad es la ansiedad y la inseguridad», dice

Eva Muñoz

BARCELONA. De formación literaria y vocación sociológica, Terry Eagleton está muy atento al pensamiento contemporáneo. No es si ha pretendido ser nunca un filósofo, sin embargo, si alguien se ha empeñado en analizar críticamente la cultura, con fino sentido del humor «marxista», en su caso en su doble sentido, este es Terry Eagleton. Este teórico y crítico de la cultura se ha convertido en auténtico flagelo de una postmodernidad a la que acusa del mismo dogmatismo que pretende rechazar, además de «predicar» desde una posición privilegiada. Y como no podía ser de otro modo, este resistente del pensamiento «fuerte» ha acabado asumiendo también el papel de crítico de una izquierda que en su día era inseparable de conceptos como «ideología» o «hegemonía» y que hoy parece cegada por los de «identidad», «diferencia» o «hibridación».

Profesor de Teoría Cultural en la Universidad de Manchester, Terry Eagleton nació en 1943 en Salford (Gran Bretaña) en el seno de una familia obrera de inmigrantes irlandeses, estudió en el Trinity College de Cambridge y militó en la izquierda católica. De todo ello da cuenta en «El portento», obra de carácter autobiográfico y uno de sus libros más sobresalientes. De su amplia producción, también han sido traducidos al castellano «La estética como ideología» o «Después de la teoría». Ahora acaban de llegar dos nuevos ensayos a las librerías españolas, «Terror sagrado» (Debate) y «El sentido de la vida» (Paidós). Sobre este último libro impartió recientemente una conferencia en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona.

«¿Libertad sin límites?»
«El precio que hemos pagado por nuestra libertad es demasiado elevado, dada la actual «certidumbre» de referentes del ser humano».

«Hemos de esperar y ver. La libertad siempre tiene un precio. Una de las características de la era moderna es que la libertad no está basada en nada salvo en sí misma. Algo radicalmente distinto de lo que sucedía antes, cuando la libertad tenía un fundamento seguro, gubernamental, Dios. La idea tradicional era: somos libres porque participamos de la libertad de Dios. Pero cuando la libertad es autónoma, absoluta, que es lo distintivo de la modernidad, es a costa de la soledad: estoy solo para crear mi identidad. El precio de la libertad entonces es la ansiedad, la inseguridad. El fundamentalismo no es más que un deseo neurótico, psicótico incluso, de seguridad a cualquier precio».

«Caracteriza usted el terrorismo como una invención de la modernidad, descendiente directo de la Revolución Francesa y de la es-

panción capitalista. ¿Podría explicarnos el «Terror santo» de la Revolución Francesa es el momento en que el terror deviene en un concepto político. Comenzas, con los jacobinos, como terror revolucionario y terror de Estado. Con la revolución triunfa también el concepto moderno de libertad: una libertad desprovista de raíces, vínculos

«Pose a que la tecnología continúa su desarrollo imparabile, la gente ya no cree en el progreso... y eso sí que es peligroso»

«Es paradójico que en un mundo atormentado por conflictos ideológicos la noción misma de ideología se haya evaporado»

o límites inherentes. Es decir, arranca la fantasía de una libertad carente de cualquier restricción. La realidad, por supuesto, es que la libertad necesita restricciones. Si, por ejemplo, el mundo no fuera relativamente predecible, no podríamos ser libres, porque no podríamos alcanzar nuestras metas. Y porque con la revolución la libertad se torna un concepto inmaterial, abstracto, no tiene respeto por los fundamentos materiales, por la propia vida. La paradoja es que el mismo

orden social que hoy define a Al-Qaeda como una organización terrorista, empezó como una forma de terror».

«¿Hemos organizado un alboroto excesivo con la verdad científica, asumiendo que es la única clase de verdad?»

«Creo que hoy la mayoría de científicos y filósofos de la ciencia estarían de acuerdo con la afirmación de que la historia de la ciencia es, sobre todo, una historia de errores. No creo que el peligro sea actualmente el dogmatismo científico, creo que el dogmatismo religioso es mucho más peligroso. En este lado del mundo, el rito del progreso se ha desvanecido. Pose a que la tecnología continúa su desarrollo imparabile, la gente ya no cree en el progreso. Y eso sí es peligroso, porque a las sociedades no les gusta esa brecha entre lo que verdaderamente hacen y lo que dicen que hacen. Es la fractura, o la contradicción, que trata de resolver la ideología».

«Un concepto que hoy día parece estar en desuso».

«Sí, es paradójico que en un mundo atormentado por conflictos ideológicos la noción misma de ideología se haya evaporado sin dejar huella de los discursos postmodernos, e incluso que desde algún sector de la izquierda se proclame la caducidad del concepto de ideología».

«¿La estética ha sustituido a la ideología?»
«La estética se ha convertido en la ideología de una época en la que la política ha abandonado preocupaciones centrales del ser humano como la verdad o la libertad. Se ha convertido en el sustituto de la política para una serie de sociedades que, de hecho, aspiran ingenuamente a prescindir de ella. La estética es hoy el

Dogmatismo reductor
«La estética ha sustituido a la ideología»
«La estética se ha convertido en la ideología de una época en la que la política ha abandonado preocupaciones centrales del ser humano como la verdad o la libertad. Se ha convertido en el sustituto de la política para una serie de sociedades que, de hecho, aspiran ingenuamente a prescindir de ella. La estética es hoy el

Destruir en nombre del absurdo

Terry Eagleton cita en su análisis del terrorismo moderno, basado en que «un atentado no sólo tiene que ser también absurdo, el agente se convierte, de Joseph Conrad, a hoy, una bomba, para tener influencia en la opinión pública» -le dice-. Tiene que ir más allá de la intención de venganza terrorista. Tiene que ser puramente destructiva. Deber ser destructiva y sólo eso, por encima de todas las sospechas de cualquier otra finalidad».

«El terrorismo -añade Eagleton- es el mismo que los políticos en ningún sentido convencional del término, como tal plantea un desafío a los modos de pensamiento habituales de la izquierda. La izquierda se muestra cómoda con el poder del imperio y la guerra de guerrillas, y atribuida en general a la idea de la muerte, al mal, al sufrimiento o lo sublimen».

«El terrorismo -añade Eagleton- es el mismo que los políticos en ningún sentido convencional del término, como tal plantea un desafío a los modos de pensamiento habituales de la izquierda. La izquierda se muestra cómoda con el poder del imperio y la guerra de guerrillas, y atribuida en general a la idea de la muerte, al mal, al sufrimiento o lo sublimen».

«El terrorismo es el que se refugia en la ilusión de una dominación que, siendo más compleja e imprescindible que nunca, tiene la misma necesidad que siempre de ocultar a sí misma y los demás su carácter de dominación».

«Además usted que la cultura que no es capaz de reconocer el fracaso no puede existir de forma duradera».

«Puede coexistir existiendo, claro, pero de una forma que no propicia el funcionamiento del ser humano. En cierto modo, a todos nos gustaría vivir en una sociedad posttrágica, porque evitaríamos el sufrimiento. Pero perderíamos el sentido del valor. Porque es la tragedia, con su reconocimiento de nuestra propia finitud, la que pone en valor nuestra vida. Estados Unidos es una cultura profundamente atroz que está avanzando, probablemente, la época más trágica o potencialmente trágica de su existencia. Es esta cultura que no se da cuenta de que, como cualquier orden simbólico que no incorpore

«La cultura nunca sustituirá a la religión»

«En un momento en el que todo parece existir para desempeñar alguna función, sólo hay tres cosas que desafían esa razón instrumental. Dios, que no tiene más razón de existir que Él mismo; el mal, la más escabullida del Holocausto es que no había razón ninguna; y el arte, que resulta un cierto sustituto de Dios. Sin embargo, esta última es una idea sin esperanza. Dios es capaz de alcanzar a millones de personas,

mientras que el arte es minoritario. La cultura nunca sustituirá a la religión. Y eso es una de las razones por las que la cultura está en crisis. La humanidad también debería existir para sí misma. Lo que necesitamos es una forma de vida que carezca de un propósito definido que sea un placer en sí y no atienda a intenciones utilitarias o a concepciones filosóficas, que no necesite más justificación que su propia existencia».

Terry Eagleton, durante una conferencia en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona

la realidad del fracaso, no podrá sostenerse. Tampoco hay mucho de tragedia en el posmodernismo. Al posmodernismo no le gusta hablar de tragedia porque no le gusta hablar de algo tan abstracto como la condición humana. El posmodernismo habla de «crisis» condición, la «ayuda», la de «ellos», pero no de la condición humana. La razón es que cree que toda abstracción es ficticia. Y, hasta cierto punto, es verdad. Sin embargo, no creo que la diferencia sea base suficiente para una ética o una política. Uno de los problemas fundamentales del posmodernismo es que insiste en que las certezas son siempre dogmáticas. Y yo creo que eso no es cierto. Por supuesto que hay certezas dogmáticas, de Stalin al Vaticano, pero el pensamiento posmoderno exprime ese argumento desde una posición privilegiada. Hay gente que vive oprimida que necesita saber cómo son las cosas con un mínimo de certidumbre con el fin de emanciparse. Y el

«La estética se ha convertido en la ideología de una época en la que la política ha abandonado preocupaciones centrales del ser humano»

«Estados Unidos es una cultura profundamente antitragica que no incorpora la posibilidad del fracaso»

posmodernismo se obvia de eso. Cuenta un sólo lado de la historia. El actual modelo liberal de sociedad estaría en contra de un sentido de la vida que es necesariamente un proyecto común o recíproco. Hoy el posmodernismo es muy escéptico respecto a que los valores de la ilustración sean algo universal. Y sin embargo, sí hay una idea revolucionaria: la idea de que absolutamente cualquiera puede participar en la sociedad por su simple condición de ser humano. En un sentido similar encontramos en el Nuevo Testamento el mandamiento de amar al prójimo. También se trata de una abstracción, porque no importa quién sea tu vecino. Pero la civilización occidental parece olvidar esta tradición, lo que algunos filósofos llaman amor político, lo que es el florecimiento de un individuo se produce a través del florecimiento de otros. Qué clase de instituciones permitirían que eso se dé más allá de una escala personal es una

cuestión que recorre la filosofía política de Aristóteles a Marx. Sin embargo, para el liberalismo basta con que mi realización personal única esté protegida de las interferencias de los otros individuos. El otro no es tanto lo que me hace ser como una amenaza potencial a mí ser. Pero la idea liberal de que el sentido de la vida es algo que cada uno construye por sí sólo es liberadora. No cabe duda de que hay mucho de verdad en ese argumento. Y, por supuesto, fue en su momento una idea revolucionaria: el individuo podía escribir su propia narrativa. Eso es la modernidad. El problema es que en el contexto de una libertad absoluta que ha borrado todo significado y sentido inherente, cada narrativa tiene que autoconfirmarse, puesto que no hay referentes. Este, de hecho, es uno de los motivos por los que en la modernidad el trabajo del arte de pronto resulta muy importante. Porque no hay razón para el arte, sólo existe para sí mismo.

ENTREVISTA PRESIDENTE DE MÉDICOS SIN FRONTERAS FRANCIA

Jean Hervé

«La falta de comida es hoy una de las grandes amenazas para el hombre»

Ivan M. García
Barcelona

Jean Hervé (París, 1968) es el presidente de la sección francesa de Médicos Sin Fronteras (MSF). Hervé se encuentra en Barcelona donde participó ayer en el debate *Darfur. Conflicto e intereses*, celebrado en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona (CCCB) y donde se analizaron las causas de este conflicto que está llendo a cabo ahora cinco años.

¿La guerra en Darfur (Sudán) es un genocidio, una limpieza étnica o es el primer conflicto por la escasez de agua provocada por el cambio climático?

No hay una sola razón, es un conflicto complejo. El caso de Sudán es un ejemplo clásico de una nación en formación. Hay más de 500 grupos tribales entre los cuales existen todo tipo de hostilidades. Por otro lado, el ejército gubernamental trata de exterminar a los grupos insurrectos del país. Y por último, los poderes locales tratan de controlar la agricultura, el petróleo y el agua.

A todo esto hay que sumar los refugiados en Chad. La gente sólo presta atención a la represión y las masacres de 2004. No es para menos, estamos hablando de 17.000 muer-

Hervé, presidente francés de MSF ayer en Barcelona. I. SERRAS

tos. Pero las condiciones insalubres y las infecciones que se dan en los campos de refugiados siguen cobrándose un número importante de vidas.

Las ONG han denunciado el inmovilismo de la comuni-

dad internacional. ¿Cuál debe ser su papel? Debe allanar el camino a la política y a la ayuda humanitaria. Pero no debe hacerlo con misiones militares, eso sólo agravaría las tensiones entre los diferentes grupos

«El número de cooperantes en el terreno se ha incrementado mucho, estamos más expuestos al peligro»

«Cinco millones de niños mueren cada año por causas relacionadas con la malnutrición»

armados y pondría en peligro a las ONG.

Esta misma Comunidad Internacional alertaba días atrás sobre el encarecimiento de los alimentos y el incremento del hambre. La falta de alimentos es con el calentamiento y las enfermedades infecciosas (sida, malaria y tuberculosis) la tercera gran amenaza para el hombre.

En el tercer mundo, mas que en otra parte.

Y ahí está la paradoja. Muchos alimentos se cultivan en zonas pobres. Al final, van a parar al mercado global; pero esa misma gente que los ha producido, no puede acceder a ellos. Son demasiado caros. Se traduce en cinco millones de niños que mueren al año por malnutrición. ¿Pero sabe?, lo peor no es

eso, lo peor es que aunque pudieran acceder a esos alimentos, la malnutrición perduraría porque no son los adecuados. Son cereales que no poseen las vitaminas, aminoácidos y proteínas que necesitan los bebés.

El problema de las patentes debe lastrar la lucha contra las enfermedades infecciosas como el sida.

Afortunadamente, desde 2001, la Organización Mundial del Comercio es más flexible en lo referente a la fabricación de genéricos. Y tampoco son todas las farmacéuticas las que trabajan este mercado. Es cierto que no estamos en el punto deseado; pero comparando la situación actual con la de los ochenta, en África miles de personas están bajo tratamiento contra el sida y la creación de genéricos es hoy notable.

Hablaba antes de seguridad. Hasta qué punto les perjudica la injerencia del ejército en cooperación y la confusión que se crea entre cooperantes y militares.

Ese es un motivo importante. Pero no es el único. Las ONG han proliferado y el número de cooperantes sobre el terreno se ha incrementado mucho. Por ello, estamos más expuestos que antes a los peligros de los lugares donde trabajamos.

L'entrevista
Ana María López Sala

Sociòloga del CSIC, experta en dinàmiques migratòries

Ismael Carbó

“Les polítiques tracten tots els immigrants igual”

De quina manera influeix la crisi econòmica internacional en els fluxos migratoris?

Estem davant d'un moment interessant perquè veurem si la crisi fa que els fluxos baixin en termes quantitatius i si hi ha gent que tornen als seus llocs d'origen. Quan hi ha crisi econòmica, una part de la gent se'n torna, però són aquells que tenen oportunitats en origen. Pot ser que una part de la gent se'n torni, però molta no ho farà, encara que tingui problemes de feina, perquè tenen aquí els seus fills i perquè les seves oportunitats en origen no seran gaire millors.

Quan es parla de polítiques de seguretat davant l'arribada d'immigrants, de què es tracta? De fer que alguns no arribin. És vol donar la idea que si alguns no arriben estarem més segurs.

I saben quins són els que no es vol que arribin? Una raó per la qual la comunitat romanesa és la més important a Espanya és perquè el control es realitza en zones fronteres, la costa, per frenar l'arribada d'un determinat tipus d'immigrant quan, per altra banda, s'estan dissenyant polítiques de reclutament de treballadors d'alta qualificació procedents d'altres llocs. La frontera s'utilitza per filtrar.

L'opinió pública diu "Pobrets immigrants" als que vénen en pastora, però fa manifestacions contra la construcció de mesquites...

L'opinió pública està molt dividida perquè vol un control fronterer eficaç i tenen una reducció de recursos o que determinats col·lectius d'immigrants puguin ser més onerosos per als comptes de l'administració i el nostre pobre Estat de benestar. Però també hi ha una part molt important de la societat i d'organitzacions que pensen que la immigració té efectes positius per a Espanya, l'economia i la mateixa societat espanyola. Quan es pregunta sobre el dret de vot per als immigrants, la població diu que sí i això té un gran valor.

Les mesures de l'administració espanyola per capitalitzar la tornada als llocs d'origen...

Són una bona mesura per a aquells que tenen expectatives als seus llocs d'origen. La tornada no és una cosa tan senzilla... Molta gent que han intentat tornar se'n són amb recursos econòmics i tenen que trobar dificultats per al desenvolupament d'una activitat empresarial: la burocràcia, falta de transparència... El problema de les polítiques migratòries és que treballen com si tots els immigrants fossin iguals, i no ho són. La política que funciona ha de ser tan concertada com sigui possible.

PERFIL Ana María López Sala (Madrid 1969) és sociòloga del Centre Superior d'Investigacions Científiques (CSIC) de Madrid. Des de 1992-93 ha treballat en el seguiment de fluxos migratoris des d'un observatori preferent com és la Universitat de La Laguna (Tenerife). Ha participat recentment en unes jornades sobre seguretat fronterera i política migratòria organitzades pel Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCC).

¿La raó de la immigració és només econòmica o té motius polítics o de drets humans? És difícil explicar-la per un sol motiu. Quan parlem amb emigrants, sovint la vinclem a processos de drets humans o fins i tot d'autonomia personal. Moltes dones, especialment les formades, diuen que volen trencar el control social. Són persones que s'han format i que després no troben lloc al mercat de treball dels seus països.

¿Els que vénen tenen coneixement de la situació que hi ha i dels llocs cap on es dirigeixen? La gran majoria dels emigrants que vénen a Espanya tenen informació sobre què és Catalunya, Madrid, Andalusia... Aquesta informació els ajuda a prendre decisions, perquè els que arriben aquí i se situen són vistos com triomfadors. Hi ha un aspecte en el qual les polítiques no han incidit prou bé, i és que els que arriben tenen unes capacitats que no són aprofitades, ni tan sols valorades.

Com hem d'entendre l'ús del mocador en algunes dones musulmanes, per exemple, com una reacció identitària o religiosa?

Algunes dones ja portaven mocador allí. Però si hi ha reaccions identitàries és que una part de la societat ha establert diferències, i una de les possibles alternatives és el mocador. Un noi musulmà em deia que ell havia begut alcohol per fer amics espanyols. Quan ja va tenir amics espanyols, va deixar de beure. Moltes vegades no ens adonem de fins a quin punt convertim els altres en diferents. A vegades, però, el debat de fins també és un altre: és posar en dubte si aquesta reacció és lliure o no ho és.

“Alfabetització cultural per coneixè'ns els uns als altres. Els espanyols no sabem què és l'Islam, la Xina...”

Simbols, influència cultural... Sovint oblidem una cosa que per a mi és bàsica, i és que per coneixè'ns els uns als altres cal una alfabetització cultural. Els espanyols no sabem què és l'Islam, què és la Xina... L'alfabetització cultural i la diversitat religiosa que necessita Espanya és molt gran.

¿Estem en un moment delicat, pel que fa a tot el que envolta l'emigració? La xenofòbia?

La immigració va estar present per primera vegada en els debats de les últimes eleccions.

Són temps difícils per a la immigració?

Possiblement, sí. Són els més vulnerables i, per tant, els primers que poden perdre els seus llocs de treball. Però també són els que millor s'adapten i molts ja han creat el seu propi lloc de treball davant les dificultats que troben. Busquem noves oportunitats perquè sabem què implica tornar. És veritat que en temps de crisi els termes creixen. Per això cal mantenir el cap fred i tenir una mica d'imaginació. I pensar que aquesta gent, malgrat les dificultats econòmiques, tenen els seus familiars i els seus fills aquí i no se'n tornaran. El procés més interessant serà veure què fan els que porten menys temps aquí.

Un inmenso legado de la era moderna

El CCCB abre al público la ingente oferta cultural de 14 años de actos

El nuevo espacio de consulta multimedia abarca el material producido por el centro desde 1994

El usuario podrá acceder a miles de documentos de charlas, exposiciones, festivales y actuaciones

GENMA TRAMILLAS
OPUSCULA

En sus casi 14 años de actividad, el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) ha produïdo 80 exposicions i, a més, més de 700 inflyentes presentacions han passat per les instal·lacions, que també han aconseguit actuacions, recitals i festivals. Bona part d'aquesta producció cultural i poètica al llarg del període de 14 anys, segons el director del centre, Josep Ramoneda. Des de hoy, se abre al público el espacio Arxiu CCCB, desde donde podrán consultarse transcripciones de conferencias y debates, catálogos, imágenes y vídeos de exposiciones, películas, libros y grabaciones de acciones artísticas.

El Arxiu CCCB nace con la vocación de convertirse en uno de los principales archivos multimediales sobre la sociedad contemporánea. «Se trata de un fondo público, el equivalente a la colección de un museo», dijo ayer Ramoneda, quien aprovechó la ocasión para comentar que la idea de colección permanente ha quedado desahogada.

FOR ENTREBES / Debido al enorme volumen de documentos, el Arxiu CCCB incorporará los materiales para la consulta por etapas, en base a criterios temáticos. La primera etapa corresponde a los documentos sobre la condición humana (la violencia, la religión, el sentido de la vida...). Concretamente, podrán consultarse 150 actividades, desde los textos, catálogos, imágenes y vídeos de exposiciones como *Fronteres* y *En guerra*, hasta conferencias como las del periodista Iñaki Eguiguren y la actriz Naorai Kora.

Cada ocho meses se procederá a una nueva entrega temática hasta completar las cuatro previstas: la condición humana, el cosmopolitismo, la ciudad, el espacio público y la creación. En dos o tres años todo el fondo estará al alcance del público. El objetivo final es que el archivo esté on-line en la web y el usuario pueda bajar todas las imágenes que una vez negociadas los derechos de imagen. La creación del archivo multimedia en una de las signaturas pendientes del CCCB y se produce.

Para a la página siguiente

LA NOVEDAD • El Arxiu CCCB cuenta con una sala de proyección, ordenadores, pantallas, televisores y espacio para leer cómodamente. A fondo, un mural de Marjano Sotelo.

L'ART DEL RISC (2008) • Los materiales de esta exposición sobre arte contemporáneo están instalados en grabaciones históricas inéditas.

'EN GUERRA' (2006) • Un vídeo sobre esta muestra y los archivos de los discursos políticos del siglo XXI son los materiales de esta exposición que pueden consultarse desde hoy mismo.

'ERICE-KHAROSTAM' (2006) • Esta muestra podrá consultarse en la última fase de creación del archivo.

'FRONTERES' (2007) • Ya puede consultarse el audiovisual David sobre la frontera.

'ERADE UNA VEZ CHERNOBIL' (2007) • El material de la muestra incluye fotos, vídeos, cópilas y pinturas.

Venit de la pàgina anterior

er després de la inauguració del centre de documentació del Museu d'Art Contemporani (MACBA) i la biblioteca del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC). Tres persones del servei de documentació del centre han treballat durant un any classificant textos i editant, traduint i subtitulant grabacions.

El Arxiu CCCB està situat en el espai del edifici conegut com a L'Aparador, que estava concebut per a petites instal·lacions. La nova zona compta amb una sala de visionat, ordinadors, una pantalla de projecció, una televisió i estanteries amb llibres. Les dissenyadores, muy en la línia del centre, han concebut el espai de manera que el usuari pugui llegir i escoltar una sessió de conferència sentat en còmodos cojins.

UN MURAL DE SATYAN / A més, el nou espai servirà també per a exhibir alguns materials expositiu que s'engloben en el àmbit. Coincidint amb el tema de la condició humana, se ha creat el mural que pintà Marjane Satrapi, la autora de *Persepolis*, per a l'exposició *Oriente desde Occidente*, que permanecia enrotllada en un sòcol.

Las paredes també se han estat equipades amb citacions extretes de diverses conferències, com la que ofere

El visitant pot escoltar una sessió de conferència sentat en còmodos cojins

ció el catedràtic de Metafísica Angel Caballero -que fou aplaudit durant 20 minuts- sobre la impossibilitat de obtenir la felicitat: «Vivir es acceptar una fractura, una ferida que nos constitueix, una soledat que és la relació de uno amb su propia muerte». El espai de consulta irà canviant de aparència amb cada entrega nova de documents.

LAS AUDIENCIAS / El arxiu juga amb les activitats produïdes per el centre i no contempla les produccions de les col·lectius i entitats associades al CCCB. Per exemple, el usuari no trobarà material audiovisual sobre el Símar ni transcripcions de les sessions de debats sobre el barri del Raval que han organitzat les entitats veïnals.

El Arxiu CCCB se inaugura tras la experiència de altres espais de consulta que ja estaven en funcionament, com el del cicle de cine Xcinema. Este fons consisteix de 170 pel·lícules de cine documental i experimental que se va ampliant a mesura que avança el cicle. El usuari pot veure els films en una pantalla de ordinador o en una petita sala de projecció distada de còmodos sillons, cada uno amb sos altaveus disimulats en las orejas. Tanto el Arxiu CCCB como el Arxiu Xcinema estan oberts al públic en el horari habitual de las exposicions. ■

Sergi Pàmies

Guineanos todos

El lunes 29, en el CCCB (18 h), se proyectará *Memoria negra*, un documental de Xavier Montanyà. A continuación (19.30 h), empezará una mesa redonda que tratará de una cuestión incómoda para la historiografía oficial: la descolonización española de Guinea. Montanyà, cuyos trabajos anteriores dan fe de su afición por las historias susceptibles de agrietar olvidos premeditados, dedicó parte del año 2006 a construir, a partir de un río guineano heredado con rituales literarios, el relato fragmentado y periodístico de un proceso salvaje. Alternando imágenes de archivo y testimonios, retrata patologías del poder que, siendo locales, pueden aplicarse a muchos países (incluso a democracias de alma hipotecada). Evangelizaciones que combinan idealismos redentores y ceremoniales tan inequívocos como el brazo en alto se mezclan con un sentido feudal de la represión. Paralelamente a imágenes y datos que sitúan al indocumentado en la materia, aparecen un banderillero guineano y el testimonio de exiliados pertenecientes no sólo al bando de las víctimas sino también a los que, habiendo nacido en Guinea y perteneciendo a las familias colonizadoras, expresan sus contradicciones sentimentales.

El careto de Fraga o la desafiante indignación de García Trevijano refuerzan la sospecha. Y, como en todos estos procesos (franceses, belgas, alemanes o ingleses), la coartada de la alfabetización propicia mecanismos de expoliación. Hay contrastes espeluznantes, como la iconografía falangista trasladada a territorios que descubren la rentabilidad de llamarle progreso a la extracción desenfundada de recursos naturales y los chanchullos de un régimen poco dado a dar explicaciones (un mutismo heredado por sus demócratas sucesores). Contra eso, movimientos de independencia susceptibles de ser instrumentalizados bien por los adversarios, bien por la egolatría entendida como forma de tiranía y, en

'Memoria negra', de Xavier Montanyà, es un trabajo cultural y contemporáneo

algunos casos, de espectáculo. El desenlace está claro: sangre, dolor y olvido. Pero, al cabo de los años, siempre aparece un hijo inconformista que insiste en

averiguar qué le ocurrió a su padre asesinado o torturado y que remonta las aguas del río. Y esa tenacidad, desordenadamente expresada en *Memoria negra* sin disimular sus disidentes intenciones, desoye pactos de silencio y amplifica voces ignoradas. Coproducido por la Universitat Pompeu Fabra, Canal + (que ya lo ha emitido), Ovídeo, Fernando Colombo Productions y las cadenas públicas TVE y TV3 (que aún no lo han emitido), el documental de Montanyà ya tiene una breve pero intensa vida en festivales (Valladolid, Cádiz, Tarifa, México y, próximamente, Pernambuco) y circula, como producto de contrabando, en los entornos ideologizados del exilio y la oposición. Que se proyecte en el CCCB es un acto de sensatez: Montanyà es barcelonés y su trabajo es al mismo tiempo cultural y contemporáneo.

“Ante la tentación xenófoba, cosmopolitismo”

Kwame Anthony Appiah, filósofo, autor de *Cosmopolitismo*

El filósofo Kwame Anthony Appiah, fotografiado el martes en Barcelona

JUSTO BARRANCO
Barcelona

Kwame Anthony Appiah defendió, como hicieron Diógenes, Cicerón, Martí Azevedo o Kant, la idea de un espíritu cosmopolita, convertida, dice, en una necesidad acuciante en un mundo en el que los medios globales permiten que sepamos de todos y además podamos afectarnos con nuestros actos. El lunes, Appiah habló en el CCCB. Resulta curioso que un filósofo crea el cosmopolitismo. Si, es filosofía de perros, esina. Diógenes, el fundador del cínismo, se oponía a las tradiciones y costumbres locales y se dice que vivía desnudo. Lo llamaron cínico por vivir como un perro (kynos) y fue el primero conocido que dijo que era ciudadano del mundo. No quería un gobierno mundial, ni de Alejandro Magno -al que, cuando el rey le preguntó si podía hacer algo por él, le respondió que se retirara porque le daba sombra-, ni tampoco de un filósofo. Su idea: podemos vernos todos como conciudadanos aunque seamos de distintas comunidades y hemos de preocuparnos por el destino de todos los humanos. Destacó la importancia de la conversación para aprender de los otros y de las diferencias. O sea, tolerancia para con los modelos de vivir que elige la gente. Y humildad sobre nuestro conocimiento.

O sea, el cosmopolitismo es más necesario que nunca, pero lo ha sido siempre. Siempre hemos necesitado algo para equilibrar la tentación de la xenofobia. Pero hace 200 años no estábamos tan en contacto y no nos conocíamos todos. En la mayoría del proceso evolutivo hemos vivido en gru-

pos de cien personas, hoy somos 7.000 millones.

Dice que el reto es crear ideas e instituciones para vivir juntos con la tribu global. Es importante la sociedad civil internacional y sus instituciones, desde la FAO a la FIFA, el

DIVERSIDAD CULTURAL
“Las culturas no importan en sí, sino por ser importantes para la gente”

EL ISLAM
“Ahora han de decidir qué hacer en sociedades donde no son mayoría”

PEN y el vasto mundo de ONG que construye confianza a través de la experiencia de la gente. Luego está la noción de conversación: no sólo necesitamos comercio de bienes, también relaciones que no dan dinero sino sociabilidad. Vivir juntos no

implica estar relajados con los otros para obtener algo de ellos, sino para estar juntos, aunque no de acuerdo en todo. En el imperio otomano o Al Andalus los musulmanes no pedían a los cristianos estar de acuerdo con el islam.

“Hay que respetar la diversidad cultural no porque las culturas importen por sí mismas sino por ser importantes para la gente”, escribe.

Me preocupa que una lengua se pierda contra la voluntad de sus hablantes pero no porque nadie más quiera hablarla o escribirla. Las culturas son para la gente. Si la protección cultural de un lugar es mala para la gente, hay que pararla. No sirve decir que las cosas se hacen así desde siempre, sea con el esclavismo o la aboliición. Ahí llega la conversación, en la que todos ponen en juego sus ideas. En Francia, en los lugares que han optado por el diálogo en el tema del voto, la mayoría de familias ha aceptado que la mujer puede ser madrastra sin llevarlo.

¿Qué debe hacer el Estado?
Acomodar las identidades religiosas todo lo que pueda pero sin dejar de ser consistentes con sus legítimos objetivos.

¿Cómo ve el islam hoy?
Es una situación interesante. La mayoría de su pensamiento político ha sido sobre sociedades en las que eran mayoría y ahora han de decidir qué hacer donde no lo son. La solución ha de llegar del propio islam, de la gente que profundiza en su propia tradición y obtiene nuevas interpretaciones, como llegó en la Europa que se desangraba en guerras religiosas. La idea de tolerancia religiosa derivó de la defensa de conciencia individual y de gente como Lutero, que entendía que sólo la fe genuina es válida y esa no la puede evaluar nadie.

PERFIL
De Ghana a Princeton

■ Kwame Anthony Appiah (Londres, 1954) sabe de identidades. De madre inglesa y padre ghanes, creció en África y se licenció de Filología en Cambridge. Catedrático en Princeton, se interesa por la ética y la identidad en un mundo global en libros como *Cosmopolitismo* (Katz).

Ian Buruma

‘Negligir el problema de la inmigración ha fet augmentar la desafecció política dels europeus,’

Text: Josep M. Muñoz Fotografia: CCCB-Miquel Taverna

Ian Buruma és un escriptor i acadèmic anglohollandès, amb una obra centrada bàsicament, encara que no exclusivament, en la cultura asiàtica. Va néixer a l'Haia a finals de l'any 1951, de pare holandès i mare anglesa jueva. Va estudiar literatura xinesa a la Universitat de Leiden, i després cinema japonès a la Universitat Nihon a Tòquio. Ha estat associat a diverses institucions acadèmiques, com el Woodrow Wilson International Center for Scholars, a Washington D.C., o el St Antony's College, a Oxford, i col·labora regularment a la *New York Review of Books*. L'any 2003 va ser nomenat professor de la càtedra Democràcia, Drets Humans i Periodisme al Bard College, a Nova York, on viu actualment. És autor de diversos assaigs, dels quals s'han traduït darrerament al castellà *Anglomania. Una fascinació europea* (Anagrama, 2001), *La creació del Japó, 1853-1964* (Mondadori, 2003), *Occidentalisme. Breve historia del sentimiento antioccidental* (Península, 2005) i *Elementos perniciosos. Una historia de rebeldes chinos, desde Pekin hasta Los Angeles* (Península, 2007). A principis del mes de desembre va ser a Barcelona, convidat pel CCCB a prendre part en el cicle "Pensar Europa", on l'havien precedit, en sengles sessions, Eric Hobsbawm i Donald Sassoon, i Timothy Garton Ash. La conferència de Buruma es va titular: "Guerras de la Il·lustració. És l'Islam una amenaça per Europa?"

Vostè fa classes actualment al Bard College de Nova York, un centre universitari de liberal arts que, en el context nord-americà, és considerat també com un centre liberal, és a dir progressista.

Sí, així és.

I allí vostè és professor de la càtedra de Democràcia, Drets Humans i Periodisme.

Sí, això és el que faig. Però el títol és tan vague que, en realitat, acabo parlant del que em sembla.

La setmana passada vam llegir als diaris com una mestra anglesa al Sudan havia estat condemnada a una pena de quinze dies de presó perquè va permetre que els seus alumnes possessin el nom de Mahoma a un osset de peluix. Sembla que el nom l'havien triat els mateixos nens, però va ser denunciada i condemnada. L'endemà, centenars d'homes, la majoria armats, es van manifestar a Khartoum demanant que fos executada. Com explicaria als alumnes del seu College un fet així?

Bé, no els n'he parlat, però no em sembla un fet especialment sorprenent, ni crec que ens ensenyi gaire sobre com són els musulmans en general. Crec més aviat que mostra com els règims autoritaris de l'Orient Mitjà i de l'Àfrica utilitzen les emocions antioccidentals, en part per desviar l'atenció sobre els seus propis governs i en part per esperonar l'islamisme polític. El problema de l'Orient Mitjà és sovint malinterpretat perquè la gent creu que els seus governs són teocràtics, cosa que només és veritat a l'Iran, ja que la resta són estats laics. Així que, de fet, l'oposició i la font que l'alimenta és la revolta religiosa, el concepte de germandat islàmica i aquest tipus d'idees. Així que, per tal de combatre aquesta rebel·lió, el primer i el més fàcil de fer per a aquests governs laics és utilitzar l'antioccidentalisme com a cortina de fum. El govern del Sudan no és del tot laic, però crec que, en efecte, la causa principal de la condemna és l'antioccidentalisme, a banda de la qüestió religiosa. I dubto que la gent del Sudan hagi aplaudit aquestes manifestacions, però aquests grups estan perfectament dirigits amb raons polítiques.

Fa uns dies, en aquest mateix seminari en què vostè participa, Timothy Garton Ash defensava fins i tot la idea del "dret a ofendre" –incloent-hi els musulmans. Potser es tractava d'això en l'afer de les caricatures de Mahoma que va publicar un diari conservador danès i que van ser presentades com una defensa de la llibertat d'expressió. Hi està d'acord, que calgui aquest dret?

Sí, jo no estic a favor de prohibir aquestes coses. El problema és que quan les caricatures es van publicar per primera vegada no hi va haver massa reaccions en contra a Europa, ningú no es va manifestar... passa el mateix que en el cas del Sudan, que les reaccions estaven orquestrades políticament, sobretot a l'Orient Mitjà. I això comença ara a afectar els musulmans d'arreu d'Europa, que ja tenien la seva pròpia llista de queixes –i que no té res a veure amb la dels musulmans de l'Orient Mitjà. Però així és el món en què vivim, ja no hi ha res que es pugui entendre aïlladament. El que passa a l'Orient Mitjà arriba immediatament a Europa per internet i la televisió, de forma que es converteix en un problema aquí però per raons diverses. Estic d'acord amb Garton Ash que no hauríem de tenir lleis que prohibissin expressions que poden ofendre altres persones, ja siguin musulmanes, cristianes o el que vulguin. Però encara que no vulguis prohibir-ho expressament, vivim en una societat civilitzada, i això vol dir que hi ha temes amb els quals s'ha d'anar en compte. Per exemple, les bromes antijueves. No és que siguin il·legals, ni ho haurien de ser, però tampoc no s'haurien d'incentivar. Cal mantenir un equilibri. La llei no s'ha d'utilitzar per dir-li a la gent com ha de pensar; en una societat hi ha moltes maneres de transmetre idees i de fomentar-ne l'expressió sense que això requereixi expressament una llei. En els últims mesos he seguit atentament el procés de la Llei de memòria històrica a l'estat espanyol. No sé ben bé quina és l'opinió liberal en aquest país sobre el tema, i puc entendre perfectament les raons per promoure una llei com aquesta, però al mateix temps sóc escèptic a l'hora d'utilitzar una llei per gestionar la pròpia història. Tot i que no és el mateix cas, aquest discurs també pot aplicar-se al que parlàvem sobre el comportament davant d'altres religions. Què li sembla a vostè la Llei de memòria històrica?

És veritat que hi ha hagut un gran debat a França, per exemple, sobre el perill d'utilitzar les commemoracions o les lleis per fixar una determinada visió de la història, respecte a la utilitat de les quals jo també sóc escèptic. Però, en qualsevol cas, a Espanya sí que em sembla que hi havia una necessitat de reivindicar la memòria de la gent que va perdre la guerra.

Això ho entenc perfectament. Però és prohibir el que no... no estic segur que hagi de ser il·legal el fet que la gent vagi a commemorar el que vulgui al Valle de los Caídos, no em sembla que siguin una amenaça real per la democràcia espanyola. Potser seria millor deixar-los fer aquestes coses, no prendre-hi part. Però bé, no parlàvem d'això... o potser sí, perquè els musulmans –i crec que Garton Ash també va parlar d'això– ens acusen de tenir dues vares de mesurar, perquè estem disposats a fer broma de Mahoma però no a tolerar el negacionisme, per exemple. I tenen raó, per això estic en contra d'aquestes lleis que prohibeixen el negacionisme. Si hi ha gent que vol negar l'Holocaust, és estúpid, però deixem-los-ho fer. Però, és clar, això forma part del debat polític.

Tornem al motiu de la seva visita a Barcelona. En la seva conferència, vostè es pregunta si podem dir que l'Islam és una amenaça per a Europa, per a una Europa bastida sobre els valors de la Il·lustració. Garton Ash va dir l'altre dia que la nova diversitat, fruit de la immigració extracomunitària, és l'amenaça més important que hem d'afrentar. Li sembla que és així, també?

Crec que aquesta qüestió ha de ser analitzada des de diferents angles de visió. No tots ideològics o culturals, i segura-

6 Els problemes causats a Europa pels fluxos migratoris a gran escala provinents de països pobres no s'haurien de menystenir 9

ment un dels principals és l'econòmic. Una de les raons per les quals la gent jove se sent atreta per les causes revolucionàries és la desocupació. Sempre és perillós que hi hagi una gran quantitat de joves sense feina que no saben què fer amb les seves vides, així que hem de repensar les nostres economies de forma que sigui més fàcil trobar feina. Un dels problemes de França és que els llocs de treball estan massa protegits. Això està bé pels francesos, que se senten molt protegits, però d'altra banda és molt dur pels joves *outsiders* i els joves immigrants que intenten entrar en el sistema. I el fet que l'estat del benestar els pagui subsidis tampoc no hi ajuda gaire, perquè no afavoreix la seva autoestima. Sense voler que Europa deixi la seva política de benestar –no volem que Europa sigui Amèrica–, sí que s'haurien de revisar alguns principis d'aquestes polítiques.

Una altra cosa que cal fer és prendre consciència que la nacionalitat ja no es pot definir ètnicament o culturalment,

de la mateixa manera que s'ha fet en els últims dos-cents anys. És perfectament possible ser d'origen àrab i al mateix temps ser francès, alemany, espanyol o danès. Diem "Està bé, ara que tenim aquí aquests immigrants ja no cal que els posem en un tren i els tornem a casa seva, però llavors que siguin exactament com nosaltres." Això és una demanda injustificada. La diversitat és aquí, i en aquest sentit sí que hauríem de ser capaços –com els americans– d'acceptar que pots ser moltes coses alhora.

Els musulmans a Europa comencen a veure-ho així, també. L'Islam no pot ser el mateix a Europa que a l'Àrabia Saudita o Síria. Ha de ser necessàriament diferent, i la pràctica no ha de contradir les lleis laiques de les democràcies europees. La gent comença a treballar en aquesta direcció i això és el que s'hauria de promoure. Jo no he tingut mai gaires conviccions religioses i sóc igualment crític amb el dogmatisme dels cristians o dels musulmans. Sí, per a un musulmà, el fet de ser creient ha de fer incompatible el respecte de la llei en una democràcia europea, llavors sí que tindrem un xoc de civilitzacions. I crec que és innecessari. Prefereixo la gent que busca maneres d'encaixar les seves conviccions –encara que siguin islamistes ortodoxes– amb un sistema democràtic laic. Però menysprear-los és antic i primitiu. No podem pretendre que renunciïn a la seva religió. Això és insensat i dogmàtic, i fins autoritari. No pots demanar això a la gent.

Em sembla que sovint analitzem la qüestió en termes de creences religioses, però no és també una qüestió de classe?

I tant. Però no només per l'Islam, si analitzes les creences religioses a Europa i també als Estats Units, sol passar que quant més creix el nivell educatiu, més baixa la creença religiosa. Per raons òbvies; així que l'Islam no és una excepció. Ja veurem com passa el mateix amb els joves musulmans europeus a mesura que augmenti la seva educació i se sentin menys atrets per l'ortodòxia religiosa. I, com deïem, hem de separar l'ortodòxia religiosa de l'islam revolucionari. Són dues coses diferents. Van juntes a vegades, però també és possible tenir una vida personal que segueixi l'ortodòxia musulmana sense que això impliqui una voluntat de revolta política. Passa sovint al revés, que persones amb un alt nivell educatiu es veuen atretes per ideologies revolucionàries, ja siguin de l'islam, del marxisme o qualsevol altra.

Vostè ha escrit un llibre sobre l'assassinat del cineasta holandès Theo van Gogh per part d'un jove holandès musulmà, on ens convida a no confondre la tolerància amb la indiferència, o la pluralitat amb la indolència.

Això és diu sovint. La indiferència no és el pitjor que et pot passar; que t'ignorin pot ser molt millor que t'agredixin. Però crec que el que l'assassinat va fer evident –i que ja es veia abans de l'assassinat– és que els problemes causats pels fluxos migratoris a gran escala provinents de zones pobres com el Marroc –com ara el fet que canviïn els barris, etcètera– no s'haurien de menystenir. La gent que es queixa no hauria de ser despachada amb una acusació de racisme, perquè de problemes n'hi ha i s'han de resoldre. L'esquerra liberal a

Europa ha tendit a menystenir aquestes qüestions i ha preferit mirar cap a l'altra banda perquè temien ser acusats de racistes. El resultat és que ha augmentat la desconfiança en l'elit política, i això té a veure amb la UE i la sensació que els polítics ja no escolten els seus problemes, que les elits de Brussel·les, les multinacionals, fins i tot les elits polítiques locals treballen per damunt de la gent del carrer a qui s'ha deixat de consultar o fins i tot de prendre seriosament. Aquest és un sentiment molt comú en tot el món democràtic, especialment a Europa. I negligir el problema de la immigració ho ha empitjorat. El problema amb la immigració és un símptoma d'un malestar general i d'una desconfiança envers la classe política, i no la causa principal.

Què es podria fer per disminuir la desconfiança?

Bé, hi ha diverses causes... fenòmens com ara la globalització o la idea que la burocràcia europea és més forta que els governs nacionals han fet que la gent cregui que la vida eco-

nòmica, social, ja no està sota el nostre control, que els representants polítics ja no defensen els nostres interessos. Hi ha una incertesa econòmica creixent, la globalització amb els seus aspectes positius i negatius, l'enfonsament de l'esquerra, la diferència entre pobres i rics, deixar de sentir que els polítics d'esquerra fan més pels pobres, tot això fa que la gent pensi que els polítics ja no entenen els seus problemes i que ja no poden representar els seus interessos. El problema de la immigració és només una de les causes d'aquest malestar i sensació d'impotència.

Creu que tot plegat explica l'aparició als Països Baixos, que tradicionalment hem considerat un model de tolerància, d'un polític com Pim Fortuyn?

Sí, absolutament. Ell era un populista típic, que apuntava directament a aquests sentiments, dient que els polítics només s'escolten a ells mateixos, que no parlen per l'home del carrer, etcètera.

Creu que ens trobem davant un fenomen episòdic, o és més aviat una tendència que seguirà?

Sí, probablement. Fins a quin punt dominarà les polítiques nacionals no ho sé, però sí crec que durarà, perquè hi ha problemes institucionals greus per atendre i els governs nacionals ja no tenen poder per animar les economies i la vida pública de la manera a què estàvem acostumats. Hi ha forces molt més poderoses que els governs elegits. Només cal mirar la capacitat de les multinacionals de trobar mà d'obra més barata on vulguin del món. I el fet que els governs electes siguin considerats impotents davant d'això fomenta el populisme.

Pim Fortuyn deia que l'islam era una religió hostil i que l'article 7 de la Constitució neerlandesa que garanteix la llibertat d'expressió havia de ser més important que l'article 1 que prohibeix tota discriminació per motius de raça, religió o idees polítiques.

El que diferencia Pim Fortuyn de Jean-Marie Le Pen o Jörg Haider, o altres polítics d'extrema dreta, és que ell no venia de la tradició feixista, que mai ha tingut una tradició a Holanda com sí que era el cas a França. Ell era d'esquerra, socialdemòcrata, i homosexual declarat, així que el seu sentiment envers la immigració musulmana era veure que l'esquerra havia lluitat per tot tipus de drets en els anys 1960, drets sexuals, d'igualtat entre homes i dones, drets dels gais, etcètera, i que aquests drets estaven precisament en perill amb l'arribada d'uns immigrants que en aquests temes pensaven igual que els nostres avis. I té un punt de raó, és clar. Amb això va convèncer a gent que normalment no s'hagués sentit atreta per un polític de dreta. Això el fa molt diferent de Le Pen, que apel·la a uns sentiments molt més reaccionaris, d'una França prerrevolucionària. En Fortuyn hi havia algun punt de nostàlgia, de retorn al passat, però la seva fortalesa estava precisament en el fet de dir que els valors de la llibertat estaven amenaçats pels valors reaccionaris de l'islam.

Poc després de l'11-S, vostè va publicar un article, juntament amb el filòsof israelià Avishai Margalit, a la *New York Review of Books*, que *L'Avenç* va traduir, on encunyaven el terme "occidentalisme" –i que poc després va donar lloc al llibre del mateix títol. Un terme, imagino, oposat a "l'orientalisme" definit per Edward Said.

Més que com una crítica, va ser per mostrar l'altra cara de la moneda. És a dir, sí que sóc crític amb moltes idees de Said, però el llibre no va néixer per ser crític amb ell sinó per mostrar que sí el que ell deia era veritat –i en part ho és–, és també per la manera deshumanitzada amb què els europeus miren l'Orient, en el sentit que veuen a la gent que no és del seu món occidental com si fossin menys adults, i tinguessin ments infantils, etcètera. De la mateixa manera que l'Orient mira amb prejudicis l'Occident dient que no tenim ànima, que actuem d'una

manera mecànica, i per tant tampoc veritablement humans. Aquest era el nostre punt de vista.

En el seu treball definien l'occidentalisme com una aglomeració d'imatges i d'idees sobre Occident en la ment dels qui l'odien, i el definien amb aquestes quatre característiques: la por a la ciutat, la burgesia, la raó i el feminisme. En podríem parlar una mica?

Això va ser àmpliament malinterpretat, perquè hi ha moltes raons per tenir aquest tipus de sentiments romàntics: pots odiar la ciutat i idealitzar la senzillesa de la vida al camp, pots ser profundament escèptic sobre la civilització occidental i la modernitat, ser crític amb les polítiques dels governs occidentals o americans... però això no et fa un "occidentalista". El que et fa un "occidentalista" és que hi estiguis tan violentament en contra que estiguis disposat a matar per destruir aquest sistema. Això és molt diferent de ser un poeta romàntic o fins i tot un idealista reaccionari, o ser crític amb l'imperialisme occidental. Tot això és legítim, el que intentàvem definir nosaltres és una manera ideològicament violenta d'oposar-se a una idea concreta sobre l'Occident.

Si parlàvem d'aquelles quatre característiques era perquè intentàvem trobar trets comuns d'aquesta particular visió ideològica en l'ideari de l'Islam modern, de la mateixa manera que es poden trobar en el feixisme dels anys trenta. Volem mostrar, doncs, que l'Islamisme no és únic, i també que moltes de les reaccions violentes contra Occident havien nascut a Occident mateix.

En el seu llibre *Occidentalisme*, vostès fan precisament l'exercici de treure aquest fenomen del nostre context i mirar què passava, per exemple, al Japó, per mostrar que aquesta no és només una qüestió relativa a l'Islam o a la situació actual.

Aquesta era la intenció del llibre, sí.

El Japó, precisament, va construir la seva democràcia copiant el model occidental, important-ne la constitució, o el model educatiu. Podem fer el mateix amb altres parts del món, amb països islàmics, per exemple? En definitiva, es pot exportar el model europeu?

En el cas del Japó, no és tant que els europeus exportessin el seu model, sinó que els japonesos han triat d'aquest model allò que més els ha interessat. Això ja ha passat. Fins i tot en la ideologia islamista hi ha elements importats de l'Occident. Hi ha ideòlegs islàmics iranians que van copiar coses del marxisme. A Indonèsia ara tenen una democràcia d'influència occidental clara. Iran, en un moment determinat, anava també en aquesta direcció, en temps de Moussadek. En el món de les institucions i de les idees, hi ha molts elements de l'Occident que poden ser exportables, però això no vol dir que hagin de ser simplement còpiats.

Però en qualsevol cas no per la via de la imposició, com estan fent els Estats Units a l'Iraq, no?

Crec que la idea de voler democratitzar un país envaint-lo militarment és evidentment un error, i la imposició de la

democràcia no ha funcionat històricament, perquè si fos veritat el món ara seria molt millor, però els americans no han aconseguit imposar la democràcia en absolut, ni durant la Guerra Freda –recolzant governs anticomunistes, encara que fossin dictadures militars–, ni a l'Iraq. De fet, molts iraquians voldrien la democràcia, però el que han fet els americans amb la guerra ha destruït tant l'estat que ja no queden institucions per governar-lo. Hi ha caos i desgovern, així que a partir d'aquí és difícil construir cap tipus de democràcia. No crec que el principal problema ara a l'Iraq sigui que els americans vulguin imposar idees que els iraquians no volen, sinó que han creat unes condicions que fan més difícil construir una democràcia. De fet, aquestes condicions provenen del govern de Saddam Hussein però s'han vist agreujades amb l'acció dels americans. La meua crítica cap als americans no és que vulguin imposar la democràcia, sinó el fet d'haver creat aquestes condicions que fan molt més difícil construir-ne una.

El problema amb l'Iraq no és que els americans vulguin imposar-hi la democràcia, sinó que han fet molt més difícil construir-ne una?

Després de l'11-S, molta gent als Estats Units es preguntava, per què ens odien? Creu que això té a veure amb la prepotència euro-americana?

Crec que aquest és un tema molt complicat per donar una resposta simple. Hi ha molts elements en joc. Un d'ells és que molta gent dels països pobres se sent atreta per la cultura popular americana; els agradaria ser rics, perquè el somni de Hollywood és molt atractiu. Però el principal problema és polític, perquè els seus governs solen ser dictatorials i extremament corruptes; si tu ets algú que està sense feina i té un baix nivell d'educació al Caire, a Damasc o a la franja de Gaza, el que veus és la corrupció de les teves pròpies elits polítiques, que potser parlen dels valors de l'Islam mentre van a Londres o París a beure alcohol i tenen milions de dòlars en els seus comptes bancaris a Suïssa.

I, als seus ulls, la font de la corrupció d'aquestes elits és l'Occident; així que dirigeixen els seus ànims de revolta contra la font d'aquestes idees corruptes que creuen que està a Occident –per què, a més, se senten atrets. Això forma un còctel complicat que em sembla més important que un possible sentiment de superioritat d'Occident. Crec que té més a veure amb el fracàs total dels sistemes polítics, sobretot en el món àrab.

El seu llibre *Occidentalisme* té com a subtítol *L'Occident als ulls dels seus enemics*. Qui són, aquests enemics?

Molts! Sobretot Al-Qaeda i els islàmics revolucionaris. En els anys trenta eren els nazis i els feixistes. Al segle XIX eren

els esclavòfils a Rússia. Això va canviant. Però avui, els principals enemics ideològics de l'Occident són els islamistes revolucionaris.

I què fem quan descobrim que els enemics els tenim dins de casa? Vull dir com en el cas dels joves que van col·locar les bombes al metro de Londres.

El mateix que als anys setanta a Itàlia amb les Brigades Roges o a Alemanya amb la Fracció de l'Exèrcit Roig (RAF), no pots tolerar la violència revolucionària. Si això es produeix, has d'utilitzar tots els mitjans possibles (serveis d'intel·ligència, policia, etc.) per destruir-lo. Però amb això no n'hi ha prou. S'han d'alliar aquests nuclis dins les comunitats islàmiques, i per fer-ho necessites la complicitat de l'Islamisme no violent. I no podem fer-ho si continuem criticant l'Islam com una creença retrògrada i primitiva; només es podrà fer si fem creure els musulmans que si posem en joc la llibertat ells hi tenen tant a perdre com nosaltres. És molt important diferenciar entre l'Islamisme revolucionari violent i l'Islam en si mateix. Com en qualsevol religió, és ben fàcil trobar en els textos sagrats missatges de violència o retrògrades, però és un error perillós veure l'Islam en ell mateix com un perill, perquè d'aquesta manera alienes també aquells que vols veure al teu costat.

Creu que és també una qüestió de llenguatge? El primer ministre britànic Gordon Brown ha dit que hem de canviar les maneres de referir-nos als islamistes.

Sí, s'ha de ser molt curós amb el que es vol dir. Però crec que la gent ho ha de veure molt més com una qüestió política, no cultural. Durant una època es va dir que només es podria entendre Al-Qaeda si es llegia l'Alcorà però no crec que hi ajudi gaire. El que s'ha de mirar és el context polític d'aquests grups. Què els preocupa, quina és la seva ideologia. No crec que l'Islam sigui la font dels problemes polítics, són les dictadures de l'Orient Mitjà, per una banda, i les minories vulnerables que viuen a Occident, per l'altra, perquè totes dues s'influencien mútuament.

I, com deïem abans, això també té a veure amb les facilitats de la comunicació, la televisió, internet, etcètera.

És clar, per això ja no hi ha res que es pugui mirar aïlladament. Sabem que Al-Qaeda no és un exèrcit coordinat, perfectament organitzat. El que hi ha són petits grups arreu del món, que a vegades es comuniquen directament però no sempre. El que hem de saber és que una cosa que passi avui a Barcelona pot afectar demà a Djakarta, i això ha confegit un món diferent, amb allò de bo i de dolent que comporta. Evidentment, hi ha grans avantatges en aquest fenomen, però també ha fet que el món sigui més perillós.

Com creu que el periodisme europeu hauria de tractar aquests temes?

L'actitud hauria de ser la mateixa que amb qualsevol qüestió política. Crec que en general haurien de parlar amb el màxim de musulmans europeus possibles, donant-los veu, esbrinant

què és el que la gent pensa en comptes de parlar sobre ells. Abans d'acabar, m'agradaria parlar també, encara que fos breument, de la Xina, un país que vostè coneix bé. L'any 1989 hi van haver els fets de la plaça de Tiananmen, que semblaven posar de relleu la dificultat de conciliar desenvolupament econòmic i manca de democràcia. Què ha passat, d'aleshores ençà?

Bé, la revolta de 1989 no era només una cosa dels estudiants, va arribar a totes les classes socials; el perill principal per al Partit Comunista era que les classes mitjanes emergents estaven trobant una causa comuna amb les classes treballadores. El govern ha pres des de llavors dues iniciatives amb èxit: una, la d'obrir el pas a les llibertats individuals (la gent pot veure més el DVD que vol o casar-se allà on vulgui, o treballar en el que vulgui, fer diners, vaja), però han fet impossible organitzar res que no estigui sota control del partit. Pots criticar el Partit Comunista en un restaurant i no t'arrestaran, però no pots fer el mateix a internet o organitzar un partit polític. Així poden tenir l'oposició sota control. L'altra cosa que han fet és comprar la classe mitjana amb un acord informal que permet a aquestes persones fer els diners que vulguin i viure bé, a canvi de no implicar-se en política. S'han convertit en productors i consumidors. Mentre que l'economia creixi i la classe mitjana se'n beneficia econòmicament, l'acord funcionarà durant un temps. Però si hi ha una crisi econòmica aquest sistema no funcionarà i serà perillós.

No pots obviar la qüestió de la identitat, perquè la gent necessita sentir-se part d'alguna cosa més gran que ells mateixos?

Finalment, volia comentar la qüestió de la identitat.

Vostè és holandès, fill d'una anglesa jueva, i la seva dona és japonesa, i això el converteix en un observador de les identitats. Li sembla que la qüestió de la identitat és tan important com solem pensar els catalans?

No és una qüestió que puguis obviar, perquè la gent necessita sentir-se part d'alguna cosa més gran que ells mateixos. Però al mateix temps tampoc pot definir-se gaire concretament, perquè no hi ha només una cosa que et defineixi. Vull dir que els catalans són catalans, però també espanyols, i també europeus. Depèn d'on siguis et deus sentir més una cosa o una altra. Si ets a Madrid et deus sentir més català, però si vas a Suècia pots sentir més espanyol. Si vas a la Xina o als Estats Units et sents més europeu. Depèn d'on siguis en aquell moment.

A més, les identitats canvien constantment. El sentiment de ser francès no pot ser el mateix al 1820 que al 2007. No crec que la qüestió identitària sigui espúria; és real, i complexa. ■

SUSAN FAINSTEIN Catedrática de Urbanismo de Harvard

“No se puede vetar a los turistas vulgares”

CLARA BLANCHAR
Barcelona

Ha estudiado el impacto del turismo sobre las ciudades y ha empleado con frecuencia conceptos como la conversión de los centros históricos en “parques temáticos”, la actitud aborregada de algunos visitantes, la MacDonalidización de las ciudades y las que se convierten en “postales de sí mismas”. Sin embargo, resulta chocante que la catedrática de Urbanismo de Harvard Susan Fainstein (Ohio, 1938) no considere estos fenómenos negativos, sino algo intrínseco al turismo. Es lo que hay en el mundo globalizado, viene a decir. Y también tiene efectos positivos, agrega. Fainstein participó hace unos días en una jornada sobre el Modelo Barcelona, celebrada en el Centro de Cultura Contemporánea de Barcelona.

Pregunta. En una ciudad de éxito, ¿es posible lograr un equilibrio en la convivencia entre sus ciudadanos y los turistas?

Respuesta. Sí. El turismo provoca en las ciudades fenómenos como la *commodification*; sus focos de interés se convierten en bienes de consumo, en mercancías. Pero, por otra parte, el turismo es una importante industria y fuente de creación de empleo.

P. Otra cosa es la calidad de esos puestos de trabajo.

R. Eso es un problema, suelen ser empleos poco cualificados, mal pagados y estacionales. En realidad, muchas ciudades ahora turísticas han reciclado a los trabajadores menos cualificados que trabajaban en las fábricas, y también emplean a los inmigrantes.

P. ¿La presión del turismo puede llevar a una ciudad a morir de éxito?

R. Hay ejemplos como Venecia o quizá Las Vegas, que han llega-

do a ser postales de sí mismas. Pero grandes ciudades como Nueva York, París, Londres y seguro que Barcelona son capaces de absorber y gestionar los efectos del turismo. Entre otras cuestiones, porque dependen de él.

P. En Barcelona, los ciudadanos hemos acabado por aborrecer y evitar los focos de mayor atracción turística, como La Rambla. ¿No es una pena?

R. Vosotros no vais a La Rambla y yo, que vivo en Nueva York, no voy a Times Square. Pero, todavía hay otras muchas zonas a salvo. Además, que los turistas se concentren también tiene ventajas, así están más controlados.

P. ¿Y qué piensa de la expulsión de los vecinos de las zonas de éxito por la subida de los precios?

R. No creo que sea realmente preocupante; la mayor parte de las ciudades turísticas siguen estando al margen del turismo. Además, éste también ofrece a las familias locales oportunidades para crear pequeños negocios, como restaurantes o apartamentos y

pensiones. No sólo las grandes cadenas resultan beneficiadas.

P. ¿Ha estudiado el caso de Barcelona?

R. No. Conozco más los casos de Londres y Amsterdam. Si me consta que la ciudad despegó a partir de los Juegos Olímpicos, sobre todo en Europa, y que despierta interés por su cultura y cuenta con mucho turismo de negocios. También sé que la gente ha comenzado a quejarse por la invasión de turistas de fin de semana que llegan en vuelos charter o de bajo coste, que no necesariamente se alojan en hoteles y que pasan el día en la calle. Suelen ser gente de clase baja, beben, visten pantalón corto...

P. ...comen en McDonalds y toman café en Starbucks, como en su casa. En Barcelona este turismo da miedo.

R. Claro. Pero, ¿qué se puede hacer? No lo sé. Lo que no se puede hacer es ser elitista y vetar a los turistas vulgares. Si quieres ser demócrata, tienes que aceptar un turismo democrático. La gente tiene sentido de la propiedad sobre su ciudad, cuando debería ser más flexible. No sólo los vecinos tienen derechos sobre sus ciudades, también hay usuarios de las ciudades.

Susan Fainstein, en Barcelona. / EDU BAYER

Massa crítica

Identitat i diversitat europees en diàleg:

Eric Hobsbawm Donald Sassoon

Text Daniel Gamper

El mes de novembre passat, el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB) i Editorial Crítica van convocar Eric Hobsbawm i Donald Sassoon al forum de debat *Pensar Europa*. Una audiència nombrosa va atendre al reclam de l'historiador més conegut i citat del món, testimoni dels vaivens d'un segle massa curt per a tantes calamitats i reconstruccions. Hobsbawm, el mestre, i Sassoon, el deixeble, van compartir la seva visió des d'una perspectiva cosmopolita i eminentment europea. El diàleg el va moderar Josep Fontana, professor emèrit de la UPF que, en les seves paraules inicials, va distingir entre dues maneres d'entendre el tret comú europeu: d'una banda, el substrat deixat per l'herència clàssica i cristiana, i de l'altra, una fecunditat que procedeix del mestissatge i la dissidència. Per canalitzar el debat, Josep Ramoneda, director del CCCB, va proposar una sèrie de qüestions sobre els factors que uneixen els europeus, la definició de cultura europea, l'aportació d'Europa a la cultura universal i els principis que poden contribuir a crear una Europa cosmopolita, hospitalària i profundament democràtica.

Eric Hobsbawm: Pensar sobre Europa és pensar sobre una pregunta oberta i, per tant, subjecta a discussió. Hi ha tres maneres possibles de mirar a Europa. Podem veure Europa, en primer lloc, com una àrea geogràfica al límit occidental del gran

continent euroasiàtic. Aquesta perspectiva és relativament neutra en termes polítics i històrics, però implica entendre Rússia, des del punt de vista geogràfic, com a part d'Europa.

En segon lloc, podem contemplar Europa com un programa, conformat per un club més o menys estable d'estats i territoris que sempre s'ha definit per exclusió dels països que no formen part de l'Europa definida en aquests termes. Avui dia, la presentació formal d'aquest programa concret és la Unió Europea, que des de 1957 ha sofert un considerable procés d'expansió i transformació, el futur del qual és objecte d'una àmplia discussió. Fins fa poc temps, se suposava que aquest club es reduïa a l'Europa geogràfica, però les negociacions sobre la possible adhesió de Turquia a la Unió Europea han modificat el paisatge, i ha esdevingut imperiosa una redefinició completa del que és Europa.

La tercera manera d'entendre Europa consisteix a veure-la com un procés històric no acabat, que va sorgir en alguns indrets de l'Europa geogràfica i que els va convertir en les dinamos de la transformació històrica del món i en adalids del lideratge mundial. Durant alguns segles tot el que va canviar en el món provenia d'aquesta part del món.

Aquest període de la història ha arribat a la seva fi, però Europa, entesa com un procés, continua. No és una entitat estàtica, sinó un concepte en moviment, subjecte a canvis històrics. Vostès duen haver advertit que he parlat d'un grup

de poders europeus, dels hegemònics. Crec que la pluralitat d'Europa es troba en la base de la seva emergència com a potència dominant. Per això, contemplo amb escepticisme el projecte que concep Europa com una única entitat política. En realitat, els únics moments històrics en què Europa ha mostrat una tendència a la unitat s'han donat com a resultat de conquestes militars. A diferència d'altres grans regions culturals, com la Xina, l'Índia, Iran o l'Orient Mitjà, el territori d'Europa no ha tendit mai a generar un imperi dominant. L'Imperi Romà no era europeu en el sentit modern, perquè tenia el centre a la Mediterrània, les costes del nord i del sud, i la ribera oriental. Després de la caiguda de l'Imperi Romà, tota la zona es va mantenir dividida políticament i era plural. I continua sent així. Més encara: mil dos-cents anys després de la fi de l'Imperi Romà, gran part del que considerem Europa es trobava a la defensiva enfront d'invasors, procedents sobretot de diverses parts de l'Àsia i, en menor grau, del Nord. La derrota turca a Viena el 1683 marca la fi d'aquesta llarga època, quan, en cert sentit, el que quedava d'Europa era el que no havia estat conquerit pels asiàtics o pels magribins.

Aquestes tres maneres d'entendre Europa són històricament noves; fins i tot la definició geogràfica, que tots vam aprendre a l'escola, és del segle XVIII. Recordem que en els llibres escolars els Urals, la mar Càspia i el Caucas formaven la frontera oriental d'Europa. Aquesta definició la va proposar Rússia quan es trobava en ple procés de modernització i amb la finalitat d'insistir en el seu caràcter europeu i distingir-se del seu hinterland asiàtic.

Europa va esdevenir europea quan la tecnologia europea es va mostrar superior en alguns aspectes a la xinesa, i quan els Estats de la nostra regió van començar a conquerir altres parts del planeta. Això va passar, més o menys, durant el segle XV, no abans. Després que es fes retrocedir l'Imperi Otomà, Europa es va convertir potencialment, i en el segle XIX efectivament, en una força hegemònica i expansionista.

L'Europa que va aparèixer com a tal en el segle XVIII i que coincideix en gran manera amb l'Europa dels mapes es caracteritzava per tres trets.

En primer lloc, era un sistema de política internacional basat en les relacions entre algunes grans potències i Estats menors, format fonamentalment per França, la monarquia dels Habsburg, Gran Bretanya i una Rússia en procés de modernització.

En segon lloc, consistia en una petita comunitat d'erudits que operaven més enllà de les fronteres estatals, mitjançant un llenguatge comú, primer el llatí i, amb posterioritat, el francès. Podem anomenar aquesta segona perspectiva el "veinatge europeu", que amb el temps s'ha convertit en un veinatge universal. Aquesta aldea europea comprenia des de Dublín a Irlanda fins a Kazan a Rússia, des de Sant Petersburg fins a Palerm. Se'n deia "la república de les lletres". Una part substancial d'aquestes persones estaven unides per la seva creença en la raó, en l'educació i el progrés, així com en la possibilitat de millora de la condició humana en la seva totalitat. En poques paraules, estaven unides pels valors de la Il·lustració del segle XVIII. Segons el meu parer, aquesta és la forma més específica i duradora de l'herència europea.

El tercer aspecte va tenir més impacte en les vides dels europeus: un gran model urbà de millora social general basat en una economia comercial i industrial dinàmica, en l'educació, la cultura i la ideologia, així com, d'una manera no menys important, en un grup d'institucions modernes estructurat mitjançant el vocabulari de l'acció política col·lectiva.

El que vull destacar és que, en la mesura que aquests principis i institucions van ser globalitzats i democratitzats, van deixar de ser específics d'Europa. Això és obvi, però vull subratllar que aquestes tendències van crear forces tant d'unificació com de divisió a l'interior d'Europa. Els elements constructius bàsics de la política europea i, des de la fi de l'imperialisme colonial, de la política global, són els estats territorials centralment governats i administrats, que ens hem acostumat a dir-ne els Estats-nació. Els Estats-nació es van convertir en els suports més habituals de les identitats col·lectives. Per això, els presents esforços d'una UE en expansió impulsada per una força d'homogeneïtzació creixent i fins i tot estandardització, així com unificació, topen amb el problema que les persones no s'identifiquen amb models institucionals comuns o amb lleis institucionalitzades, sinó amb els trets distintius del seu Estat-nació de procedència. L'autodefinició dels europeus es dona majoritàriament en termes nacionals. Potser avui dia té lloc una nova identificació en la forma d'una religió fonamentalista reviscuda, però fins fa poc era impensable que l'adscripció religiosa com a font d'identitat superés el vincle amb un Estat-nació en concret. El catolicisme ha estat molt fort a Polònia i Irlanda perquè era polonès i irlandès, no perquè fos universal.

No obstant això, tot i que han existit aquestes tendències que, per dir-ho així, europeïtzen Europa, la tendència històrica és una altra. Des del segle XVI fins a 1940, Europa ha seguit un procés de balcanització. Durant aquesta època es va donar la tendència al creixement de l'Estat territorial, a augmentar les dimensions dels Estats i a eliminar principals i unitats polítiques més petites. En cert sentit, el 1930 i el 1940 no quedaven més d'uns vint Estats a Europa, perquè alguns països que avui són considerats Estats, com Andorra, no existien durant aquesta època com a tals, excepte des del punt de vista filatèlic. Mentre que el 1930 Europa constava d'un nombre reduït d'Estats, avui dia hi ha almenys quaranta Estats o grups que aspiren a una existència estatal individual, sense comptar els territoris amb potencial separatista en alguns països tradicionalment unificats en l'Europa occidental, com el Regne Unit, Espanya, Bèlgica i Itàlia. Tots ells s'arroguen una identitat col·lectiva ètnica, lingüística, confessional o historicocultural separada i específica. Hi ha una tendència creixent a definir la pròpia identitat en contraposició amb el veí.

Aquest procés de creació d'ideologies nacionals acciona forces divisives, comparativament recents, en el món modern, de manera que la tendència del desenvolupament històric va en contra de la formació d'una identitat europea específica. Tanmateix, la globalització i els cinquanta anys de la Unió Europea estan començant a crear un sentit entre els ciutadans europeus, no d'identitat comuna, certament, però sí de major diferenciació respecte dels habitants d'al-

Eric Hobsbawm (Alexandria, Egipte, 1917) es va formar a Viena i Berlin i és professor al Birkbeck College de la University of London i a The New School for Social Research de Nova York. **Donald Sassoon** (El Caire, Egipte, 1946) es va formar a Itàlia i França i és professor d'Història Europea Comparada a la University of London.

tres regions. Per exemple, des del triomf de la ideologia neoliberal entre els governs, s'ha posat de manifest que Europa continua intentant mantenir-se fidel a una particular versió (o versions) del capitalisme social o del benestar, que no ha estat defensat de forma tan efectiva en cap altra part del món. No afirmo que aquí radiqui un sentit primari d'identitat dels europeus; no és pas així. Però sí que ha ajudat a crear un sentit de superioritat enfront de les masses de països més pobres que se senten atrets pel que ara veiem que és la nostra excepcional riquesa i el nostre elevat estàndard de vida. Així doncs, aquesta superioritat ha redundat en l'augment de la xenofòbia a Europa; fins i tot diria en una major presa de consciència de les diferències racials. Aquesta especificitat europea també contribueix a distingir les pròpies institucions i formes de vida de les dels països rics rivals, sobretot els Estats Units d'Amèrica. Aquest sentit de diferència s'ha intensificat en els últims anys per motius polítics i d'un altre tipus. D'altra banda, és massa aviat per predir l'efecte que tindrà en l'experiència europea l'auge d'Àsia com a nou centre econòmic del món.

En resum: Europa avui dia està més unificada i dividida que en el passat. Sobretot perquè, a causa de motius ideològics, s'expandeix cap a Europa oriental, és a dir, cap a països als quals la base tradicional de la unitat històrica en què es

va fundar Europa els és aliena. No obstant això i malgrat tot això, Europa ha fracassat a aconseguir una identitat plenament europea, que era part del projecte original i que, per dir-ho així, viu una existència fantasmal en l'intent de Brussel·les de mantenir institucions i celebracions de la cultura europea, i de convertir la Novena Simfonia de Beethoven en una melodia europea. No hi ha una cultura europea; només hi ha cultures locals o nacionals o cultures globalitzades.

Donald Sassoon: En el que és fonamental, estic d'acord amb Eric Hobsbawm sobre les contradiccions presents en el projecte europeu. Però la meua versió és una mica menys pessimista. Al cap i a la fi, el grau de convergència entre els països europeus durant els últims cinquanta anys ha estat molt sorprenent. Com era Europa fa cinquanta anys? Estava dividida entre Europa de l'Est, sota règims autoritaris d'esquerra; Europa meridional, Espanya, Portugal i, d'alguna manera, Grècia, que es trobaven sota dictadures de dretes; i fins i tot en l'Europa democràtica s'apreciaven diferències profundes entre els de la costa nord del Mediterrani, com França o Itàlia, d'una banda, i les socialdemocràcies escandinaves, de l'altra. Així mateix, hi havia intenses diferències entre partits polítics rivals, sobretot comunistes a França i Itàlia, socialistes d'aparença radical en altres parts i, finalment, socialdemòcrates més moderats i compromesos amb la doctrina del benestar a Europa del nord. Des de llavors s'ha donat una convergència destacable. Per exemple, gairebé tothom subscrigué la doctrina del capitalisme liberal i, amb algunes excepcions, una forma de capitalisme social. Una perspectiva de llarg abast ens mostra que Europa no tendeix inexorable-

ment a la unitat, tanmateix, ara està més unida que en qualsevol altre moment anterior des de temps immemorial.

Quin paper exerceix el procés d'integració econòmica? No ha fet un paper primari, com ho demostra el fet que el comunisme no va desaparèixer a causa dels burocrates a Brussel·les. No obstant això, també és clar que la transformació europea ha estat tan complexa i important, que no podem explicar-la com a resultat d'un procés d'integració que, sense perjudici de la creació d'una identitat europea, va començar en moltes parts molt més pragmàtiques. Es tractava de tenir una política comuna d'acer i carbó i, com que aquesta política no era prou motivadora per als ciutadans, calia afegir-hi que, a més a més, s'estava construint Europa. Aquesta era la pretensió originària dels primers sis fundadors de la UE actual. Tota la construcció europea es basa en la desaparició de les fronteres, la qual cosa no impedeix que els Estats-nació puguin mantenir el monopoli sobre els aspectes més importants de la política econòmica, sobretot la política impositiva i la política social. Els ingressos i les despeses es troben de manera acaparadora a les mans dels Estats-nació. Per això, la fidelitat de les persones als Estats-nació no es deu únicament a totes les coses que tenen en comú, incloent-hi uns sistemes burocràtics i educatius centralitzats, sinó sobretot al fet que paguen els impostos a un govern que és el que ha de decidir com es gasta els diners i com aquestes despeses han d'afectar el benestar de la població.

La Constitució és el projecte més destacable per intentar donar una identitat a Europa, però no pel que s'hi deia. El seu tret més important és el seu nom. Es va anomenar a si mateixa "Constitució" precisament perquè el Tractat, que és el que era efectivament, el que feia era netejar la miriada de tractats que hi havia amb anterioritat. En dir-ne "Constitució", s'intentava enviar un senyal, però aquest senyal va fracassar. Els opositors van oferir justificacions disperses: n'hi havia que s'hi oposaven per motius xenòfobs, i d'altres temien que s'acabés amb l'Europa social.

Ens trobem en una situació en què hi ha una contradicció molt important entre les aspiracions populars i les dels governs. Les primeres defenses certament el capitalisme i l'economia de mercat, però dins uns límits que impossibiliten la realització del somni neoliberal. La narrativa políticoeconòmica central dominant no sols a Europa sinó a tot el món és molt distinta. L'obstacle principal al creixement econòmic i a la prosperitat és la falta de flexibilitat que han infligit les institucions europees en el mercat. De manera que la paradoxa és que, per estar millor, hem de reduir el nivell de protecció. Però la ciutadania rebutja aquesta mesura desreguladora. Hi ha una discrepància entre el que diu la ciutadania europea i el que pensen els que escriuen a *The Economist* o *Financial Times*, per als quals el problema és que Europa no és prou flexible. Així, el que sembla unir els europeus no és la identitat, sinó l'acceptació del capitalisme social.

Per a la creació d'una identitat europea només disposem d'un únic precedent: la creació dels Estats-nació a partir de la destrucció de les lleialtats locals i regionals, convencent les persones que no se sentien espanyoles, italianes, angleses o franceses perquè acceptessin formar part d'una mateixa nació. Aquest procés es va realitzar des de dalt.

Pel que fa a la política exterior, cal recordar que no cal tenir exercit per exercir una política exterior comuna. He intentat trobar elements que demostrin l'existència d'una política exterior comuna, i he arribat a la conclusió que no existeix. L'únic moment en què s'ha donat quelcom semblant va ser en el cas recent de Iugoslàvia, però cal no oblidar que la intervenció es va realitzar en conjunció amb els Estats Units, amb l'OTAN. En afers com els de l'Orient Mitjà i, en concret, el conflicte entre israelians i palestins, hi ha una política exterior comuna europea, però amb prou feines està articulada i és bastant ineficax.

Al cap i a la fi, no queden gaires elements comuns: l'Europa social està en perill i, a excepció de qüestions menors, no existeix realment una política exterior europea. Podem esmentar la cultura. He escrit un llibre sobre això, però la major part del llibre sosté que és molt poc el que els europeus tenen en comú, excepte un fet relatiu a la cultura popular: tots consumeixen cultura nord-americana. Quan els europeus es troben, poden parlar sobre els programes televisius que comparteixen, i gairebé tots els programes són americans, alguns molt bons, per cert. He examinat les cançons més escoltades en alguns països europeus. Si observem els grups i els temes més escoltats a Finlàndia, Hongria, Itàlia o França, veiem que les úniques que surten a totes les llistes solen ser americanes i, en menys proporció, britàniques. La cultura popular, si és transnacional, és americana, i si és local, el seu origen és local, no europeu. De manera que gran part de la cultura que uneix la gent no procedeix d'Europa. Crec que hi ha una raó molt bona que ho explica: la cultura popular americana és millor perquè el mercat americà de la cultura no és nacional, sinó que té una naturalesa híbrida. Una altra cosa és l'alta cultura. Aquí hi trobem els europeus, defensant Bach i Beethoven.

Eric Hobsbawm: Em sembla que en algunes qüestions sóc una mica més optimista que Donald Sassoon, perquè crec que hi ha algunes institucions a Europa que han posat en marxa un procés que continua en acció. Europa no s'ha convertit mai en un Estat, no posseeix un poder executiu ni legislatiu. N'hi ha prou de comprovar que ningú no es pren seriosament el Parlament Europeu, ni tan sols els líders, que no van a Estrasburg, sinó a Brussel·les. Però sí que té una Cort Suprema, de manera que hi ha un poder judicial. Per raons que no puc entendre i que es van desenvolupar durant la dècada dels anys setanta del segle passat, s'accepta que aquest tribunal sigui, en alguns assumptes importants, una instància superior a les lleis locals, a excepció del Regne Unit, que no va signar el tractat corresponent. Això significa que Europa es va desenvolupar en la direcció que De Gaulle va predir, l'*Europe des patries* (l'Europa de les pàtries), la qual cosa comporta l'inconvenient que hi ha algunes pàtries que, per dir-ho d'alguna manera, són més iguals que d'altres. De fet, la meitat de la població europea viu en cinc països, i la resta s'està balcanitzant. Així doncs, és previsible que en el futur es doni una tensió creixent al si d'Europa, provocada per l'augment de la població en els grans països. Això, més que solucionar els problemes, els complica. A mesura que augmenti la balcanització, el pro-

blema s'agreuja. Ara hi ha més països balcànics que quan es parlava de la balcanització. En general, aquesta és la tendència, però l'anàlisi no és encara prou clara.

El problema sobre el futur de la UE té a veure amb la democratització dels seus processos. Sempre hi ha hagut dèficit democràtic en la construcció europea. Europa va ser construïda des de dalt i eficaçment, malgrat que els ciutadans no se la prenen seriosament perquè creien que es tractava exclusivament d'una unió comercial i comercial. L'anomenada Constitució es ven als Estats intentant comptar el menys possible amb els ciutadans, perquè, quan se'n consulta, hi ha moltes probabilitats que hi votin en contra.

A què es deu, doncs, l'entusiasme genuí en alguns països per Europa? Crec que les raons són locals. Per exemple, en el cas d'Espanya, durant el període franquista hi havia un entusiasme genuí, perquè Europa representava una forma de modernització diferent de la defensada per l'Opus Dei i altres grups: si es volia ser un país modern, calia estar amb els països europeus. Aleshores Espanya estava passant per un important procés d'industrialització i canvi, i era comprensible el seu interès a Europa. En el cas d'Itàlia, per exemple, l'entusiasme europeista era una altra manera d'expressar la desil·lusió respecte del propi govern.

Donald Sassoon: Volria referir-me a allò que Eric Hobsbawm ha afirmat sobre Europa com un conjunt que ha actuat en termes d'exclusió. Aquesta lògica exclusivista pressuposa que el que anomenem Europa és més civilitzat, és quelcom que forma part d'un nivell superior. El filòsof eslovè Slavoj Žižek explicava una història sobre l'antiga Iugoslàvia. Durant diverses generacions, els serbis deien: "Nosaltres som europeus i defensem Europa dels otomans, dels turcs, dels musulmans". Per la seva banda, els croats sostenien que eren ells els que defensaven Europa de l'obscurantisme dels serbis. I els eslovens deien que eren ells els que defensaven Europa enfront de la desintegració balcànica. I els austríacs deien que ells eren el veritable baluard d'Europa. Els alemanys, per la seva banda, si estem en la història, defensaven Europa de la barbàrie eslava i polonesa. Els polonesos la defensaven dels russos. I Espanya la defensava dels africans. Etcètera. Els únics que no defensaven res són els britànics, perquè es limiten a dir que ells no són Europa, que Europa és quelcom que és a l'altre costat del Canal de la Mànega i que, a més a més, és un desastre. El que aquesta història mostra és que Europa ha estat utilitzada per dividir els europeus.

Sobre l'anomenat dèficit democràtic, subscriu l'afirmació d'Eric Hobsbawm que la construcció europea procedeix de dalt. Aquest dèficit s'evidencia amb motiu de les eleccions europees, el nombre de votants de les quals es redueix gradualment. Alguns interpreten aquest declivi com una seriosa amenaça a la democràcia, perquè l'abstencionisme possibilita que els partits xenòfobs guanyin poder i s'estabilitzin, defensant una idea d'Europa que, segons el meu parer, és incorrecta.

Eric Hobsbawm: Em sembla necessari destacar que la situació actual d'Europa difereix considerablement de la que es donava en el segle XX. En els seus orígens, el projecte euro-

Per a Sassoon, la construcció de l'Europa social se basa en el fet que tots els països han desenvolupat algun tipus d'Estat de Benestar. L'obstacle principal a considerar és que s'ha de defensar la idea de protecció social per oposició al mercat neoliberal. A la imatge, manifestants de l'Europa social a Brussel·les, al març de 1997, en suport a una vaga de la Renault contra la deslocalització.

© John Vink / Magnum Photos

peïna perseguia convertir la totalitat d'Europa en un lloc en què no hi hagués guerra. L'entesa francogermànica era en el nucli d'aquesta idea. Aquest objectiu s'ha realitzat. Avui dia és inconcebible que pugui haver-hi una guerra entre grans països europeus.

Però això no significa que les relacions siguin gaire bones. Per exemple, tinc motius per creure que la raó principal per la qual els anglesos mantenen les armes nuclears com a forces dissuasòries, tot i l'enorme despesa que això suposa, és el fet que, si els anglesos detenen el seu programa nuclear, l'única potència nuclear europea seria França. Això no significa que els anglesos i els francesos lluitaran, però posa de manifest les dificultats de les relacions entre els Estats a l'interior d'Europa. D'altra banda, però, cal destacar el fet que s'ha aconseguit una sòlida estabilitat.

Estar d'acord amb Donald Sassoon que els veritables perills a què cal enfrontar-se es refereixen al fet que les institucions vigents no sembla que siguin les més efectives per resoldre els problemes del segle XXI, d'una banda, i a l'auge de la xenofòbia en països que tradicionalment no han estat xenòfobs, com Itàlia o Escandinàvia, de l'altra.

Donald Sassoon: La construcció de l'Europa social es basa en el fet que tots els països europeus han desenvolupat algun

típus d'Estat de benestar. Aquesta aposta política era el resultat d'una mena d'acord entre les diverses forces polítiques a cada país, sovint entre els cristiansdemòcrates i l'esquerra. Així va ser en el cas d'Itàlia, Àustria, Alemanya, França i Gran Bretanya, on l'Estat social va ser desenvolupat pels laboristes i posteriorment acceptat durant les dècades dels cinquanta i els seixanta pels conservadors. Però era un tipus d'acord que anava més enllà de les forces polítiques i incloïa treballadors i capitalistes. Era com si els treballadors haguessin renunciat a sous equiparables als dels treballadors americans a canvi que l'Estat protegís la seva salut i les seves pensions. El cost de la salut i de les pensions es va socialitzar, de manera que va deixar de ser necessari que els sous fossin tan elevats.

Durant molts anys es va consolidar aquesta diferència entre els sous i les garanties socials a un costat i a l'altre de l'Atlèntic. Mentre això va durar, en el nivell nacional la situació es va mantenir, però a mesura que el món s'ha globalitzat i l'exportació s'ha convertit en una qüestió decisiva, les empreses han començat a comparar els avantatges que els ofereix cada país. La pregunta ara rellevant, i per a la qual ningú no té una resposta correcta, és si es pot mantenir l'Estat del benestar en un món en què cal competir amb indústries poderosíssimes com la xinesa o l'índia. Per fortuna

En conferències sobre les revolucions tecnològiques i algunes polítiques s'ha dit que caldrà adoptar a l'Europa, i que la idea d'Europa s'ha fet sentir en termes d'exclusió entorn de realitats que es retroben. A la imatge, el president francès, Charles de Gaulle, és rebut entusiàsticament als carrers de Colònia durant la seva visita oficial a Polònia, el 1969.

na, els historiadors no hem d'oferir previsions de futur, sinó només explicar el passat.

Un assistent al debat: Tots dos han parlat d'avançar en el desenvolupament d'Europa. La solució, però, consisteix a mantenir el projecte d'Europa?

Eric Hobsbawm: La solució no consisteix a desenvolupar Europa en el sentit antic, és a dir, cap a una Europa unida o federal. Però és ben cert que Europa té problemes als quals hem de fer front tant si volem com si no. Som el mercat més gran i ens podem comparar amb els Estats Units. Probablement, també som els que posem la major acumulació de capital intel·lectual. Però també som els que veiem la nostra posició socaçada, no tant per la manufactura xinesa, sinó pel descobriment que la inversió en capital intel·lectual es dona també en països com la Xina o l'Índia. Per això, el pitjor perill per a Europa no és únicament la pèrdua de la indústria, sinó la dels sectors de serveis que han anat reemplaçant les indústries. Aquest és i serà un problema per a tot Europa. Per tant, no podem quedar-nos en el lloc en què som ara.

Donald Sassoon: El referent ínnic de la pregunta consisteix a qüestionar la necessitat de deixar enlloc les institucions i els acords presents, a favor d'una major unitat. Per respondre, he de deixar de banda la meua posició d'historiador i preguntar-me cap a quin món ens dirigim. Tothom té clar que només queda una gran potència i que la diferència entre el poder militar dels Estats Units i el de la resta del món és extraordinària. Aquest poder militar exporta i exportarà més idees que béns. N'hi ha prou de constatar que els americans són a l'avantguarda de gran part de la tecnologia soft que utilitzem en l'actualitat. Però, pot un país ser una potència militar i mantenir 300 milions de persones en un estàndard de vida excepcionalment elevat durant gairebé temps? En l'altre pol hi ha la Xina, amb problemes, però també amb una capacitat competitiva destacable. En aquest món és important que els europeus es preguntin quin paper volen exercir en el futur. Penso que la idea de protecció social i la solidaritat que implica han de ser defensades per oposició al somni neoliberal. Europa s'oposa a la tortura. A Europa, formalment, no hi ha tortura, i un país, per ser acceptat com a europeu, ha d'haver abolit la pena de mort. Aquesta és una de les poques coses de les quals els europeus podem estar orgullosos. Europa ha demostrat que es pot ser ric, créixer i tenir una economia de mercat i al mateix temps tenir cura dels vells i dels malalts i tenir un sistema de justícia bastant decent. Això no està pas malament, i en tot cas està millor que el que feien els europeus fa cent anys.

Gabriel Jackson (entre el públic): Cada vegada que assisteix a un debat sobre Europa, espero sentir alguna cosa sobre drets humans; però això em conegut per aquestes últimes paraules. Després del que ha passat als Estats Units en els últims vuit anys, Europa és el lloc en el món on els drets humans i els drets civils continuen sent importants. No és aquesta una base suficient per mantenir i identificar Europa en el futur pròxim?

Eric Hobsbawm: És una bona base. Si és una base suficient, aquesta ja és una altra qüestió.

Una assistent al debat: En què consisteix l'imperialisme americà?

Donald Sassoon: Una de les conseqüències del creixement europeu és que la diferència de sous a un costat i a l'altre de l'Atlàntic ha desaparegut virtualment. No obstant això, la diferència es manté, perquè en certa manera les empreses americanes tenen el suport d'un únic govern, que al mateix temps està en condicions de recomanar a les empreses europees que no inverteixin a Iran, dictant així el model de desenvolupament a la resta del món. Si una empresa vol fer negocis als Estats Units, se la convida a tancar les seves sucursals a Iran, que, en comparació amb el mercat americà, són poc importants. Potser això no es pot considerar imperialisme clàssic, però no hi ha dubte que els Estats Units usen els seus formidables recursos. A més a més, no estan balcanitzats sinó units, la qual cosa els permet intervenir a les empreses de manera repetida. No hi ha cap sistema mundial que els impedeixi fer-ho, no hi ha contrapes a aquest tipus de poder. I, per aquest motiu, totes les empreses decidiran naturalment que és millor fer el que diuen els americans, tot i que a llarg termini podria ser una bona idea invertir a Iran i contribuir a reconstruir la seva economia i la seva política cap a una visió més moderada que aquella de què ha fet gala en els últims anys.

Eric Hobsbawm: No hi ha dubte que els americans s'han establert no solament com el poder militar més important, sinó també com la potència econòmica dominant en la segona meitat del segle XX: crec que aquesta superioritat s'està debilitant. És cert que ara es manté gràcies a les enormes dimensions del mercat americà i la seva gran riquesa. Fins i tot es pot dir que aquesta situació continuarà, perquè, a diferència d'Europa, passà el que passà, els Estats Units continuaran sent el tercer Estat més gran del món, després de la Xina i l'Índia. No obstant això, hi ha indicis d'un declivi relatiu nord-americà. En el futur, si els Estats Units es mostren incapaços de mantenir el seu domini sobre les polítiques d'altres països, hi ha la possibilitat que es converteixin en un Estat mundial canalla. Només podem esperar que això no succeeixi.

Notes
Són nombroses les obres d'Eric Hobsbawm traduïdes al català. Algunes d'elles són: *Nacionalisme y nacionalismo desde 1918*, Crítica, 2009; *Entrevista sobre el siglo XXI*, Crítica, 2009; *Años extraordinarios: una vida en el siglo XX*, Crítica, 2009; *Política para una izquierda racional*, Crítica, 2008.
De Fabrice de Donald Sassoon, s'han traduït al català *Cinco años de socialismo*, Bóveda, 2009; i *Callando el patrimonio de las empresas*, Crítica, 2008.

CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA
DE BARCELONA

Diputació
Barcelona

Ajuntament de Barcelona